

მ ი ჯ ნ ა

№4-5 (19-20) ნოემბერი, 2020 წელი

თავილონში აქცლენად ხდენიდა ყოლხენი
და დასავლეთიევროპული ყულოყენის სინიეზი

მიჯნა

საზოგადოებრივი ჟურნალი, № 4-5 (19-20), ნოემბერი, 2020

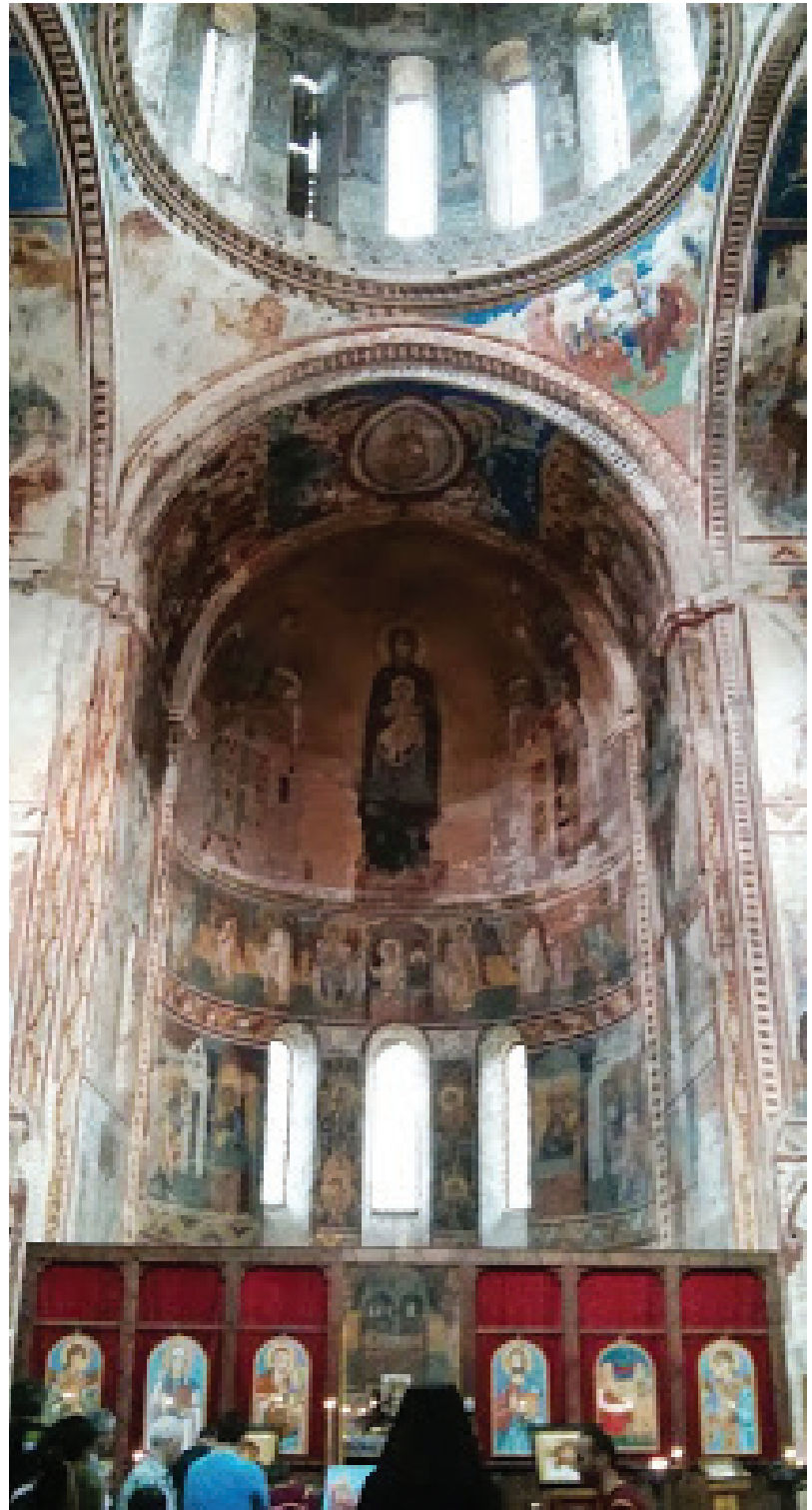
დამფუძნებელი, პროექტის
ავტორი და გამომცემელი:
თავისუფალ შემოქმედთა გაერთიანება და შპს „გამომცემლობა
„მიჯნა“, რეგისტრაციის
№ B12127840

რედაქტორი
ჯემალ შონია

გამომცემელი
საიუბილეო კომისია
(თავმჯდომარე
მანგული ხუბუა)

მისამართი:
ქ. თბილისი, ტაშკენტის ქ.
№25, ბ. 1, ტელ./ფაქსი
2-38-03-11

ISSN
მიჯნა 2449-237X

ს ა რ ჩ ე ვ ი

მურმან ზაქარაია – 75

ავტობიოგრაფია	3
კანონიერი ხელისუფლების უშიშარი ქომაგი	5
აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელი.....	6
რეპეზ მუშაჟა	
დიდი პოემის ღირსი!	6
მასწავლებელთა ღვაწლის დაფასებისა და მათთვის მადლობის გადახდის მიზნით!.....	7

თავილონი

იმაზე, რაც ვერ მოხვდება ავტობიოგრაფიაში... 8	
იურა შონია	
სახელოვნად განვლილი 75 წელი.....	10

იაშთხვა

მედას სალია	
ცოტა რამ იაშთხვის ქართული საშუალო სკოლის გახსნის ისტორიიდან	11
იმაზე, რაც ვერ მოხვდება ავტობიოგრაფიაში (გაგრძელება)	12

წერილები

მურმან ზაქარაია	
„ტაშკენტის 25“ – თავისუფლებისა და ღირსებისათვის ბრძოლის სიმბოლო	15
ლავა გვასალია	
რანინდული სულით... ..	29
ჯემალ შონია	
მებრძოლი შემოქმედი	31
მანგული სუბუა	
შრომასა და ბრძოლაში გავლილი 75 წელი.....	39

ნაწყვეტები გამოქვეყნებული შრომებიდან

მურმან ზაქარაია	
პასუხი არჯალთა და ბალანგართ	41
შესავალი	46
თებერვლის მოვლენათა მიზეზების, ფორმისა და არსის შესახებ	49
ღირსებას ვერ მოკლავ	53
„РУССКИЙ ДУХ“, ანუ წინ – ჩინგისხანისკენ!... 58	
წიგნიდან „სიმბოლო ქართული იდეისა“	61
წიგნიდან „სახელმწიფოსა და დემოკრატიის საკითხისადმი დისპარატულ მიდგომაზე“	65
ჭეშმარიტი კულტურა და ეროვნული იდეა.....	70
ლავა გვასალია	
სამურზაყანო... (ლექსი).....	77

წერილები

ირაკლი კალანდია, კახა ქაცვანია	
სამშობლოს უანგარო მსახური, ღირსეული მამულიშვილი	78
გონელი არახამია	
მურმან ზაქარაიას!	80
გულიკო ურუშაძე	
დიდბუნებოვანი ადამიანი.....	82
მერაბ ჩუხუა	
ბატონი მურმანი – ერთგული მეციხოვნე.....	83
ურა მქროპირიძე	
ეროვნული მოძრაობის მფეთქავი გული.....	86
ირინე ტალიაშვილი	
გზა კაცურკაცობისა	88

სევდია უბრაქალიძე

უანგარო პატრიოტი	89
ლილა ცოვანია	
დაუშრეტელი ენერჯის მოღვაწე და მოამაგე... 90	
ტიტა მოსია	
ქართული იდეით განმსჭვალული	91
ბუსუტი კობახიძე	
გაგვეხაროს ერთიანი საქართველოს ხილვით!... 92	
მურმან სურცილავა	
გზა ჭეშმარიტი.....	93

პოეტური სტრიქონებით

ზაურ მოლაშხია	
ზღვასთან ვიჩივლე.....	94
შვილიშვილი, ანუ მოთა.....	94
გიორგი სიჭინავა	
მურმან ზაქარაიას	94
ლავა გვასალია	
აღსარება ენგურის ხილთან	94
ჯემალ შონია	
მურმან ზაქარაიას	94

წერილები

თიანგი კუბლაშვილი	
მრავალჟამიერ, ბატონო მურმან!	95
ედიმ კვიციანი	
დამცხრალიყოს თქვენი სულისტკივილი.....	95
სიმონ ზაქარაია	
მურმან ზაქარაიას ფენომენი.....	96
ეთარ აბარონოვა	
ვულოცავთ	97
გიორგი სიჭინავა	
გამორჩეული მოღვაწე.....	98
ვალერიან ვაკაშა	
„ერის წყლული მაჩნდეს წყლულად“	99
მადონა მაქაცარი	
ჩემო უფროსო მეგობარო!.....	100
ნათია გითია	
ბატონო მურმან!	101
სოსო ლაგვილავა	
ძმადნაფიცობის ერთგული	101
თამარ შუშტაკაშვილი	
გილოცავ კახური გულითადობით!	102
თორნიკე ქავთაძე	
75 წლის მურმან ზაქარაიას.....	102
ელგუჯა მესხია	
დღესაც – ბრძოლის ავანგარდში.....	103
მურთაზ ჯალაღონია	
მადლობა თანადგომისთვის!	103
ნაწყვეტები ახალი შრომებიდან	
„ფიქრის კაცთა“ ცნობიერი სამყარო რომანში „უტუ მიქა“ (გაგრძელება)	105
ეროვნული იდენტობის საკითხი ორი ანტიპოდური შეხედულების ფონზე	120
ხსოვნა ნათელი	
დაუვიწყარი თანამებრძოლები.....	134

აკტობიობრაფია

მე, მურმან შალვას ძე ზაქარაია, დავიბადე 1945 წლის 6 ნოემბერს გალის რაიონის სოფელ თაგილონში.

1961 წელს დავამთავრე თაგილონის სამუ-
ალო სკოლა.

1970 წელს ჩავირიცხე სოხუმის გორკის სახელობის პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორიის ფაკულტეტზე, რომელიც დავამთავრე 1975 წელს.

1968 წლიდან 1990 წლამდე ვმუშაობდი მთავარმომარაგების კომიტეტის აფხაზმომარაგების სტრუქტურებში.

ძირითადი სამუშაოსა და სწავლის პარალელურად 1972 წლიდან აფხაზეთის დაცემამდე – 1993 წლამდე ვენეოდი პედაგოგიურ საქმიანობას, ვმუშაობდი სოხუმის რაიონის სოფელ იაშთხვის სამუშაო სკოლაში ისტორიის, საზოგადოებათმცოდნეობის და სამართალმცოდნეობის მასწავლებლად. ვკითხულობდი ლექციებს საზოგადოება „ცოდნაში“.

1989-1990 წლებში ვმონაწილეობდი სრულიად საქართველოს რუსთაველის საზოგადოების, აფხაზეთში მოქმედი სხვა ეროვნული და საზოგადოებრივი მოძრაობების შექმნაში. იმავდროულად მონაწილეობას ვღებულობდი სოხუმში გამართულ ყველა მასობრივ გამოსვლასა და აქციაში.

კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შემდეგ აქტიურად ჩავერთე ხუნტის წინააღმდეგ დაწყებულ საყოველთაო მოძრაობაში. 1992 წლის 7 იანვარს, ქრისტეშობის დღეს, პირველად გაიმართა მსვლელობა და მიტინგი სოხუმში, აქედან მოყოლებული მთელი ჩემი საქმიანობა დაკავშირებული იყო კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისთვის ბრძოლასთან.

1992 წლის თებერვლიდან თანამოაზრეებთან ერთად დავიწყე ზრუნვა დამხობილი ხელისუფლების მხარდამჭერი გაზეთის დასაარსებლად. იქმნება გაზეთის დამფუძნებელი საბჭო, რომლის თავმჯდომარედაც ამირჩიეს. იმ პერიოდში აფხაზეთში ქართული გაზეთის გამოცემა თითქმის წარმოუდგენელი იყო. მიუხედავად ამისა, 1992 წლის 26 აპრილს, აღდგომა დღეს, გამოვიდა თავისუფალ ჟურნალისტთა გაზეთი „აღდგომა“. გაზეთის გამოცემაში აქტიურად მონაწილეობდნენ ანზორ გვარამია, ზურაბ კვარაცხელია, რამაზ კუპრავა, სერგი საჯაია, გიორგი სიჭინავა, ნონა და ნანა ქობალიები, ვალერი ქობალია, გოგი ხაფთანი, რენე კალანდია, გაიოზ მეტრეველი და სხვ.

ამავე პერიოდში მარტიდან მაისამდე წინააღმდეგობის მოძრაობის შტაბი იმყოფებოდა ჩემს ოჯახში, სოხუმის რაიონის სოფ. იაშთხვაში.

აფხაზეთის ომის დაწყების წინ აქტიურად ვმონაწილეობდი ომის საწინააღმდეგო ღონისძიებებში. სამწუხაროდ, ვერ მოხერხდა ამ ომის თავიდან აცილება, რომლის შედეგიც წინასწარ იყო განსაზღვრული.

სოხუმის ალყის დროს მთელი ოჯახით ვიმყოფებოდი იაშთხვაში. აფხაზეთი დავტოვე 22 სექტემბერს, გემით გადაგვიყვანეს ბათუმში.

ზუგდიდში, საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ზვიად გამსახურდიას დაბრუნების შემდეგ, ქობულეთიდან, სადაც ვცხოვრობდი ოჯახთან ერთად, გადმოვედი გალში და ჩავერთე გაზეთის საქმიანობაში.

გალის დაცემის შემდეგ ვცხოვრობდი ხობში, სადაც ვხელმძღვანელობდი დევნილთა კომიტეტს.

კანონიერი ხელისუფლების მეორედ დამხობის შემდეგ ვრჩები სამშობლოში და ვცდილობ

გაფანტულ თანამებრძოლებთან კავშირის დამყარებას. ამ პერიოდში გამოვეცი ხელნაბეჭდი ჟურნალები „აღდგომა“ და „ჭყონდიდი“.

1993-1994 წლებში ძალ-ღონის დაუშურვებლად ვახდენდი სამეგრელოში „მრგვალი მაგიდის“ პარტიების აღდგენას და რაიონული „მრგვალი მაგიდების“ შექმნას, რაც მოხერხდა კიდეც. ამავდროულად შესაძლებელი გახდა კავშირის დამყარება აღდგენის პროცესში მყოფ ცენტრალურ „მრგვალ მაგიდასთან“.

1994 წლიდან ვიწყებ ბრძოლას გაზეთ „აღდგომის“ აღსადგენად თბილისში. როგორც ადრე, ამჯერადაც პირველი ნომრების გამოცემა მიხდება ნახევრად არალეგალურ პირობებში. შემდეგ კი ხელისუფლება იძულებული გახდა, გაზეთი ხელახლა გაეტარებინა რეგისტრაციაში.

ამ პერიოდიდან ვარ გაზეთის რედაქტორ-გამომცემელი. ამავე პერიოდში ამირჩიეს საქართველოს „მრგვალი მაგიდის“ დამოუკიდებელ წევრად.

დაფუძნებიდან ბოლომდე ვიყავი მოძრაო-

ნილთა საკოორდინაციო ცენტრს. ამ მოძრაობის დიდი დამსახურებაცაა საქართველოს პარლამენტის მიერ 2000 წლის 20 აპრილის დადგენილების მიღება...

2000-2001 წლებში გურამ აბსანძესთან ერთად ვიწყებ ზრუნვას ახალი პოლიტიკური ორგანიზაციის „ეროვნული თანხმობისა და სამართლიანობის აღდგენის კავშირის“ შექმნისთვის, რაც დასრულდა ზუგდიდში 25000-იანი ღია კრების მოწვევითა და მისი დაფუძნებით. ვარ ამ ორგანიზაციის იდეის ავტორი და დამფუძნებელი, მისი პოლიტიკური საბჭოს წევრი.

2004 წლიდან 2005 წლის ნოემბრამდე ვმუშაობდი საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის დეპარტამენტის თავმჯდომარის თანამდებობაზე, საიდანაც ყოველგვარი მიზეზის გარეშე დაგვითხოვეს იქ ყოფილი მხედრიონელი მინისტრის დანიშვნის შემდეგ. საქმე სასამართლომაც განიხილა ჩვეულ სტილში.

სხვადასხვა დროს გამოცემული მაქვს

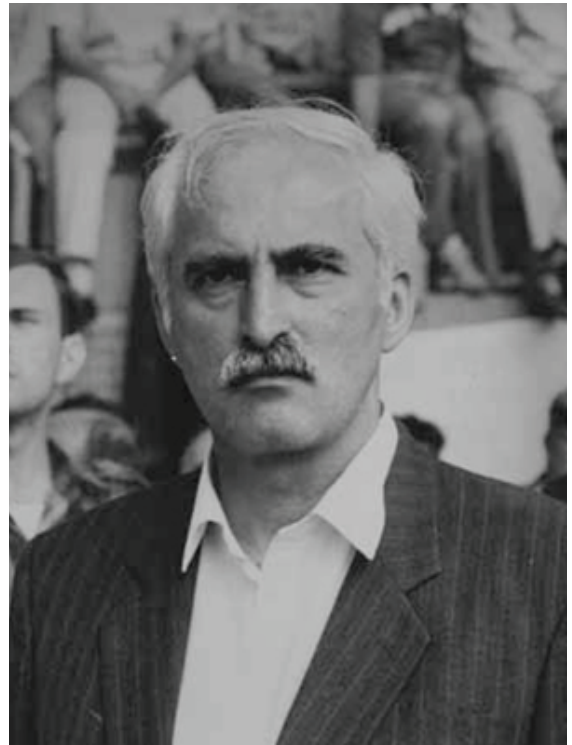
ბა „ჭყონდიდელის“ პოლიტიკური საბჭოს წევრი. ამავე პერიოდში ვმონაწილეობდი დევნილთა საკოორდინაციო საბჭოს შექმნაში. ვიყავი მისი დამფუძნებელი და მმართველი საბჭოს წევრი.

1998 წლიდან აქტიურად ვმონაწილეობდი ეროვნული თანხმობის დარბაზის შექმნასა და საქმიანობაში. ვიყავი მისი დამფუძნებელი წევრი.

1999-2001 წლებში ვაორგანიზებ პოლიტპატიმართა განთავისუფლებისთვის ბრძოლას. მოშიმშილე პოლიტპატიმრებთან ერთად ციხეში მყოფი გურამ აბსანძის თავმჯდომარეობით დაფუძნებთ პოლიტპატიმართა და პოლიტდეკ-

მეცნიერულ-მონოგრაფიული თუ პუბლიცისტური ნიგნები: „მხილება სიცრუისა“, „ტერაქტი თუ რეაქცია ტირანიაზე“, „დათრგუნული ღირსება“, „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“, „სიმბოლო ქართული იდეისა“, „სახელმწიფოსა და დემოკრატიის საკითხისადმი დისპარატულ მიდგომაზე“. ვარ ათეულობით ნარკვევის, 150-ზე მეტი წერილისა და სტატიის ავტორი პოლიტიკაზე, ისტორიაზე, ფილოსოფიასა თუ ლიტერატურაზე.

მყავს მეუღლე, ქალ-ვაჟი და ორი შვილიშვილი.

კანონიერი ხელისუფლების უზიშარი ქომაგი

მურმან ზაქარაიას დამსახურება და ღვაწლი კანონიერებისა და სამართლიანობის აღდგენისათვის ბრძოლაში მეტად მნიშვნელოვანი და განსაკუთრებულია. გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისიდან დღემდე ბატონი მურმანი ეროვნული მოძრაობის ავანგარდში დგას და ჩვეული ენერგიით იღვწის სამშობლოს უკეთესი მომავლისათვის, ეროვნული იდეების პროპაგანდისათვის.

მურმან ზაქარაია პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას გზის ერთგული მიმდევარი, კანონიერი ხელისუფლების უზიშარი ქომაგია. იგი კვლავაც თავდადებული მებრძოლია ქვეყნის გამთლიანებისათვის, ქართველ ერში თანხმობის დამკვიდრებისა და ქართველ ადამიანში დათრგუნული ღირსების აღდგენისა და დაცვისათვის.

მურმან ზაქარაიამ გაზეთ „აღდგომის“ მეშვეობით განუზომელი წვლილი შეიტანა

ეროვნული, მართალი ჟურნალისტიკის გადარჩენაში ტერორისა და რეაქციის პირობებში; მისი შემდგომი პუბლიცისტური საქმიანობა გამოირჩევა ახლებური მიდგომით, პრობლემათა ეროვნული პოზიციებიდან ანალიზით და გადაწყვეტის გზის ძიებით.

ჩვენ, ზვიად გამსახურდიას ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლები, საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოსა და მთავრობის წევრები, ვულოცავთ ქვეყნის სამაგალითო პატრიოტს ბატონ მურმან ზაქარაიას დაბადების 75 წლის იუბილეს და ვუსურვებთ მრავალი წლის კვლავაც ნაყოფიერ შრომას სამშობლოს კეთილდღეობისათვის ბრძოლაში! დაე, მრავალი დაბადების დღე გადაგვხადოს მის მშობლიურ კუთხეში, აფხაზეთში, და გვეხაროს ყველას ერთად ერთიანი, გაბრწყინებული საქართველოთი!

ბურამ ახსანაძე, ნემო ბურჭულაძე, ზურაბ ბურჟა, თენგიზ კუბლაშვილი, ბია მამფორია, რობერტ ჰატირიაშვილი, ავთანდილ რცხილაძე, ანზორ სიჭინავა, ირინე ტალიაშვილი, ჯემალ შონია, ზურაბ ნულაია

აფხაზეთის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელი

АԦСНҨԻТҨИ АѲТОНОМТҨ
РЕСПУБЛИКА ИРҨИХАЗОУ
АСОВЕТ

აფხაზეთის ავტონომიური
რესპუბლიკის
უმაღლესი საბჭო

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის დადგენილება

ზანგრძლივი, ნაყოფიერი პედაგოგიური, პუბლიცისტური და საჯარო მოღვაწეობისათვის, აფხაზეთში ეროვნულ მოძრაობაში აქტიური მონაწილეობისათვის, იძულებით გადაადგილებული მოქალაქეების უფლებების დაცვის სფეროში დამსახურებისათვის, ცნობილი საზოგადო მოღვაწე მურმან ზაქარაია დაჯილდოვდეს აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს საპატიო სიგელით.

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის
უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე

ჯემალ გამახარია

ქ.თბილისი
23.09.2020 წ.
№ 65-კ

დიდი პოემის ღირსი!

ჩემო სულით ნათესავო მურმან! შენ ხარ პედაგოგად დაბადებული საქვეყნო ადამიანი. ყოველდღე დღესასწაული და მოსალოცი ამბავი გქონოდეს! სიცოცხლე რომ გიხაროდეს, ისე ყოფილიყავი კიდევ მრავალ წელს!

ყველა თაობის ნანატრ საქართველოს მოვსწრებოდეთ!

შენ სრულად იცი, რა არის
ადამიანის მისია,
შენი კაცობის ამბავი
დიდი პოემის ღირსია!

რევაზ ოყუჯავა,
პოეტი

აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს საპატიო სიგელი

მასწავლებელთა ღვაწლის დაფასებისა და მათთვის მადლობის გადახდის მიზნით!

მასწავლებლის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით, მასწავლებელთა ღვაწლის დაფასებისა და მათთვის პატივის მიღების მიზნით, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის მინისტრის მოადგილეები მარინა შენგელია და ირმა კეკელიძე, სამინისტროს განათლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების სამსახურის უფროსი ნინო ლობჯანიძე აფხაზეთის დამსახურებულ მასწავლებელს, ქ. გაგრის №1 საშუალო სკოლის პედაგოგს ალექსანდრა (საშურა) შენგელიასა და ქ. სოხუმის სოფელ იაშთხვის საშუალო სკოლის პედაგოგს, ეროვნული მოძრაობის აქტიურ წევრს მურმან ზაქარაიას ეწვივნენ.

მარინა შენგელიამ და ირმა კეკელიძემ მადლობა გადაუხადეს მათ საზოგადოების განვითარებაში შეტანილი წვლილისა და მომავალ თაობებზე ზრუნვისათვის და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროს საპატიო სიგელი და საჩუქრები გადასცეს.

ალექსანდრა (საშურა) შენგელია - მშობლიური კუთხის აფხაზეთისა და საერთოდ, მთელი საქართველოს დიდი პატრიოტის თამაზ ნადარეიშვილის დედა - არაერთი ქართველი, აფხაზი და სხვა ეროვნების ახალგაზრდის აღმზრდელი და დამკვლიანებელია. მან აფხაზეთში ცხოვრებისა და მუშაობის წლები სიყვარულითა და ნოსტალგიით გაიხსენა და იქ დაბრუნების დიდი იმედი გამოთქვა. აფხაზეთში დაბრუნების იმედით იყო გამსჭვალული მურმან ზაქარაიას სიტყვებიც. ადამიანისა, რომელმაც დევნილობამდე თუ დევნილობის შემდეგ თავისი ცხოვრების უმნიშვნელოვანესი ნაწილი ეროვნული იდეალების ერთგულებასა და აფხაზეთში დაბრუნებისათვის ბრძოლას შეაღწია. მან ხაზგასმით თქვა, რომ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლებისა და კულტურის სამინისტროსგან მიღებულ საპატიო სიგელს ქ. სოხუმის სოფელ იაშთხვის საშუალო სკოლისთვის გადაცემულ სიგელად აღიქვამს და მას უძღვნის.

თ ა გ ი ლ ო ნ ი

იმაზე, რაც ვერ მოხვდება ავტობიოგრაფიაში

ადამიანი საკმაოდ აქტიური ენერჯის მატარებელი არსებაა, რომელსაც მუდამ სჭირდება გარეშე მასტიმულირებელი ძალა, რათა სრული სისავსით შეიგრძნოს შინაგანი თავისუფლება და საკუთარი „მე“-ს ძახილი, ქმედებათა ჩვენთვის უხილავი შინაგანი პრინციპები, რომელნიც აყალიბებენ ჩვენს სულიერ სამყაროს, ბუნებრივად ბოძებულ უნარ-ჩვევებს. ჩემში ასეთი ენერჯის მაფორმირებელი სუბსტანციაა პატარა ბიჭის გონებაში გადასული და ჩაბეჭდილი მშობლიური თავილონის სანახების სული.

სული...

სვანეთის მთიანეთიდან მოვარდნილი, კაშხალამდელი, ბობოქარი ენგურის შხუილს მიყურადებულები პატარა ბიჭის მეხსიერებაში დავანებულები...

ენგურისავე თვალწარმტაცი რიყის ალაგებით: „ნაპარონი“ და „ნაგოლოფუ“; „ოტუნგე“ თუ ადამიებისა და ზაქარაიების „დიდი ეზოები“ (იქვე, წინაპართა საფლავი), ჩვენი „დინამო“ და „ემფილდი“, „მარაკანა“ თუ „ნოუ კამპ“ რომ იყო.

მუდამ ნელთბილი „ხაია“ და „მალე“ – „ვარადის მიკოხილთან“ ზედ გორაკზე აღმართული შუასაუკუნოვანი „ნიფურისა“ ეკლესიისა და საგანმანათლებლო კერის ნანგრევებით; ენგურის დუდუნს შებერებული „ჩე ოხვამე“ და ენერისპირის დარაჯად ქცეული „ნამხარი“, მისი ფატალური ლეგენდით. ამ ქრისტიანულ ძეგლთა სამკუთხედს მიღმა რკინიგზის ხაზთან აღმოჩენილი 2500 წლის წინანდელი „თავილონის განძი“ მისი საოცარი და ტრაგიკული ბედით, რუსებმა რომ დაატყვევეს თავს, ჩემი სულიერების, გენოკულტურული შემეცნების, ზნეობის ფილოსოფიის, გონმისანდომი სამყაროს მაფორმირებელი ნამდვილობაა.

ამიტომაც არის, რომ მეტაფიზიკოსებისაგან განსხვავებით არ შემინუხებია თავი კითხვით: რანაირად და როგორ აზროვნებს ჩემი გონება, სწორედ ასე და არა სხვაგვარად.

ამ ნამდვილობის ფონზე ჩემი წერა-კითხვის უცოდინარი დედის წირვა-ლოცვის მეშვეობით შევიგრძენი არსებობა ყოვლისგანმკარგავი, უხილავი ძალისა. მისმა დარდიანმა ამოკვნესამ კი, „ჩემი ცოდვა მათ, ვინაც მე სწავლის ნება

არ მომცაო“, ჩემში აამოქმედა ის შემოქმედებითი პოტენციალი, რომელსაც უნდა მივეყვანე საკუთარი თავის შემეცნებამდე.

ამ გზაზე ცოდნის კარის შემღები, ჩემთვის მარად დაუვინყარი ნუცა ლაკირბაია-გეგიძისა იყო... ასე განხორციელდა თავილონის პირველ დანყებით სკოლაში 5 წელს ოდნავ გადაცილებული ყრმის ცხოვრებასთან ხელშეკრულების

დადება... მაგრამ ჯერაც უდარდელნი ვართ... ბუნებას შეზრდილი ლალი შვილები... ჯერაც არ გვადარდებს შიში შიშისა... ოღონდაც ლამე არ იყოს წყვარამი... ჯერ შორი გზაა გასავლელი იქამდე, ვიდრე გავიგებდე, რომ „შიშის მონობა შიშის ყველაზე საშიში ფორმაა“ (ბ.შოუ).

ასეთია ჩემი „სიყრმის სანეტარო ნირვანის განცდა“ (აკ.განერელია).

მშობლები

ენგურისპირა სოფელი თავილონი – უძველესი კოლხური ნიფურია, დასავლეთ საქართველოს უმნიშვნელოვანესი რელიგიური და კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი... ნიფურიის ეკლესია მე-17 საუკუნეში დადიანმა ევროპელ კათოლიკე მისიონერებს გადასცა. იქ მოღვაწე ფრანგმა და იტალიელმა მისიონერებმა მეტად საყურადღებო ცნობები დაგვიტოვეს საქართველოს შესახებ. ბუნებრივია, თავილონში აქტიურად ხდებოდა კოლხური და დასავლეთევროპული კულ-

ტურის სინთეზი, რაც არა მარტო სულიერ სფეროში, არამედ სამეურნეო საქმიანობაშიც აისახებოდა და საუკუნეობით თან მოჰყვებოდა თავილონელთა ოჯახურ ტრადიციებს.

ასეთი კულტურით ნაკვებ წინაპართა შთამომავალია მურმან ზაქარაია. მისი მშობლები სოფელში პატივცემული ადამიანები იყვნენ პატიოსნებით, სიკეთითა და შრომისმოყვარეობით.

დედა – დუნა შენგელია, სათნო, მორწმუნე, დღენიადაგ მოფუსფუსე კოლხი ქალი, ოჯახის ნამდვილი დედაბოძი იყო. გარდა ამისა, ქ-ნი დუნა ცნობილი გახლდათ, როგორც ხალხური მედიცინის ჩინებული მცოდნე, კოლხი მედეას მიწის მცენარეულობათა მადლის მესაიდუმლე და მკურნალი.

მამა – შალვა ზაქარაია წელში გამართული, ძლიერი და სტუმართმოყვარე ოჯახის ამაყი პატრონი, მამაპაპური ადათ-წესების ერთგული მცველი და აღმსრულებელი იყო, რომელმაც კოლექტივიზაციის სუსხიან წლებშიც კი შეძლო შეენარჩუნებინა წინაპართა ნაოფლარი მამულიც და პიროვნული ღირსეობაც.

სახელოვნად განვლილი 75 წელი

მგზნებარე სამურზაყანოელს, ნაღდ საბედნიანოელს, ქეშმარიტ ისტორიკოსსა და საქართველოზე უსაზღვროდ შეყვარებულ ჩემს თანასკოლეელს, მურმან ზაქარაიას 75 წელი უსრულდება 6 ნოემბერს, რომელსაც ვერაფრით დავიჯერებდი, ჩემი უკან მოტოვებული ორი შვიდიანი წლების რაოდენობა რომ არ გამსხენებოდა.

გამახსენდა და სრულად დავბრუნდი, გარდავისახე და გადავბარგდი ჩვენი სკოლის მონაფეოების ეპოქაში. ჩვენი ულამაზესი, კოხტა და თვალწარმტაც სოფელი თავილონი... შესანიშნავი საშუალო სკოლა თავისი თვალსაჩინო პედაგოგ-მასწავლებლებით, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ბრწყინვალე სკოლის დირექტორი, ბატონი შალვა ჯოლოგუა... დიდი სიყვარულის გრძობით მახსენდება თითოეული ჩვენი პედაგოგი, რომლებიც დიდი ენთუზიაზმით გვიღვივებდნენ ცოდნისადმი სიყვარულსა და შრომისმოყვარეობას.

თავილონში საბავისო სკოლა დახურეს.

მიუხედავად იმისა, რომ მურმანი ერთი კლასით ჩემს შემდეგ იყო, ჩვენ ბავშვობიდანვე ვმეგობრობდით. მაშინაც მოუსვენარი, უშრეტი და ამოუნურავი ენერჯის პატრონი იყო; გაკვეთილებს შორის შესვენებისას ერთი წამითაც ვერ ნახავდი ერთ ადგილას გაჩერებულს. ჩემო მურმან, მინდა წამით დაგაბრუნო იმ პერიოდში და გაგახსენო, როგორ დაგსდევდნენ უკან ცელქ და მოუსვენარ ბიჭს უმცროსი და უფროსკლასელებიც, შენი მეორე სახუმარო სახელის „შუტუს“ ძახილით (ნეტავი იმ დროს).

ჩვენი ურთიერთობები უფრო განახლდა

სოხუმში, როდესაც ჩვენი შვილები დაგვყავდა ერთ საჭადრაკო სკოლაში. სანამ ბავშვები ჭადრაკის გაკვეთილით იყვნენ დაკავებული, ჩვენ ძირითადად ეროვნულ საჭირბოროტო საკითხებზე ვსაუბრობდით. ერთხელ შემეკითხე ჩემს ბიჭზე, რომელიც შენს გოგონასთან ერთად ჭადრაკს თამაშობდა, ზვიადი რატომ დაარქვიაო. მე გიპასუხე, კონსტანტინე გამსახურდიას იდეებზე გაზრდილმა, 1978 წელს დაბადებულ ჩემს პირველ ბიჭს დავარქვი ფართო საზოგადოებისათვის იმ პერიოდში ჯერ კიდევ ნაკლებად ცნობილი დისიდენტის სახელი-მეთქი.

იმ დროიდან მოყოლებული, შენ დაულალავად იბრძოდი საქართველოს უკეთესი მომავლისა და კეთილდღეობისათვის, რასაც დღემდე აგრძელებ შენი დაუშრეტელი ენერჯითა და ცოდნა-გამოცდილებით.

ეთნოკულტურული ტრადიციებისადმი შენი ერთგულება და ჭირისუფლობა სრულყოფილად გამოაბრწყინებს ყოველივეს, რაც სამურზაყანოს, საბედნიანოს კულტურულ შინაარსს შეადგენს, და ყოფით პრაქტიკაში წარმოაჩენს, თუ როგორ არის სამურზაყანოელი პატრიოტი ქართველი ამ ტრადიციებით დამშვენებული.

გილოცავ, ჩემო მურმან, ამ შესანიშნავ თარიღს! ასე მხნედ და ჯანმრთელად ყოფილიყავი მრავალი წლის განმავლობაში! თუ მომავალ რიგით დაბადების დღეს ვერ მოხერხდება, მრგვალი საიუბილეო თარიღი – 80 წლის იუბილე აღგენიშნოს მშობლიურ თავილონსა და ტრაპეციის ქუჩაზე სოხუმში!

დიდი სიყვარულითა და პატივისცემით,

იურა შონია,

თავილონის საშუალო სკოლის 1960 წ. კურსდამთავრებული

ი ა შ თ ხ ვ ა

ცოტა რამ იაშთხვის ქართული საშუალო სკოლის გახსნის ისტორიიდან

1960-იანი წლების დასასრულისთვის გრიგოლ (გრიშა) სალიას ინიციატივითა და ორგანიზატორობით ხორცი შეესხა მრავალწლიან ოცნებას – სოფელ ქვემო იაშთხვაში აშენებულიყო ქართული საშუალო სკოლა (არსებობდა დაწყებითი ქართული სკოლა, გადასახლებული ბერძნის ნასახლარში – რვანლიანი ქართული სკოლა. სოფელში იყო რვანლიანი სომხური სკოლაც).

იმჟამად საქართველოს სსრ განათლების მინისტრი ქალბატონი თამარ ლაშქარაშვილი იმთავითვე გაგებით მოეკიდა ქართული მოსახლეობის სურვილს, დაინახა ქართული საშუალო სკოლის არსებობის აუცილებლობა და თავისი უშუალო გულმოდგინებითა და ქართული სულით შეძლო, დადებითად გადაეწყვიტა იაშთხვაში ქართული საშუალო სკოლის მშენებლობის საკითხი. მან კახეთის ერთ-ერთი სკოლის მშენებლობა ჩაანაცვლა აფხაზეთში, სოფელ იაშთხვაში, ქართული საშუალო სკოლის იმ ეტაპზე აშენების პრიორიტეტით, ბოლომდე თვალს ადევნებდა მშენებლობას, თავადვე მისცა რეკომენდაცია უახლესი, თანამედროვე სტანდარტის სკოლისა, რომლის პროექტირება სომხეთში უნდა განხორციელებულიყო (ეს უახლესი მოდელი ეკუთვნოდა სომხეთს. სომხეთში გაემგზავრა გ.სალია. მიღწეულ იქნა შეთანხმება დაპროექტებისა, რომელიც საჩუქრად გადმოგვეცა (სამწუხაროდ,

გარკვეულ მიზეზთა გამო ადგილზე პროექტი შეიცვალა).

და აი, სკოლის საძირკველიც ჩაიყარა – სოფლის მკვიდრმა ნუგზარ ნარსიამ, ქვემო იაშთხვის რვანლიანი სკოლის VIII-კლასელმა, ცოდნის ტაძრის აღსამართავ მიწაზე სიმბოლურად საზეიმოდ „დასვა პალო“ და საწინდარი დაედო მნიშვნელოვან ქართულ საქმეს – ქართული საშუალო სკოლით ეროვნული სულის აღზრდას. ეს იყო ერთადერთი ქართული სკოლა, უშუალოდ და სახელდახელოდ აგებული საქართველოს ბიუჯეტით (ჩვენთვის ცნობილია საბჭოეთის ცენტრალიზებული საბიუჯეტო სისტემა – საქართველოს ბიუჯეტიდან ფინანსდებოდა აფხაზეთის ასსრ და სამხრეთ ოსეთის ოლქი. ისინი განკარგავდნენ მოცემულ ბიუჯეტს შეხედულებისამებრ, ჩვენი ჯერი კი არ დგებოდა).

1970-1971 სასწავლო წლის 1 სექტემბერს ცოდნისკენ მომწოდებელმა ზარმა ჩამოკრა – ქვემო იაშთხვის №1 საშუალო სკოლის ზარმა, აჭრიაძელებული სიცოცხლე აჩქეფდა და აღზრდის კერა წარმატებული სკოლის სტატუსით ეწეოდა სწავლა-აღზრდის ღვთიურ მისიას სოხუმის დაცემამდე.

მედეა სალია,

იაშთხვის საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი

იმაზე, რაც ვერ მოხვდება ავტობიოგრაფიაში (გაგრძელება)

მე ვცხოვრობ, მაშასადამე, სხვებიც ცხოვრობენ... არსებობს რაღაც მარადიული, რომელიც განაგებს ყოველივე ამას. ჩვენმა არცთუ ყურადღებიანმა გონებამ ამ მარადიული ძალის გამოვლინებასაა, ბედისწერა რომ უნოდა. არც მე მაქვს რაიმე სანინააღმდეგო, ვინაიდან ეს კომპოზიტი იმდენად ყოვლისტევადია, რომ მის შექმნაში ჩვენი „უყურადღებო ჭკუის გარდა“ რაღაც სხვა უფრო დიდებული და მარადიული ენერჯიაც მონაწილეობდა.

მაშასადამე, ხუთი წლის ასაკიდან ცხოვრებასთან ნაძლევადებული პატარა ბიჭის არსებას ეს ბედისწერა მიმაქანებდა, რათა ჩემი შვილებისთვის ახალი „სადგომი“ შემიქმნა, უძველესი კოლხეთის ენგურისპირზე არანაკლებ დიდებულსა და მშვენიერ სანახებში, იქ, სადაც აშელური ქვის ხანის ადამიანს შეუმზადებია ნიადაგი კოლხური გენოკულტურისათვის.

ჩემი ცხოვრების ამ გზამ სამუდამოდ დამარწმუნა, რომ ზედმინევენით სწორია მოსაზრება, რომ „არ იფიქრო, შენი მოქმედება შედეგია ოდენ შენი ფიქრის“, არამედ ასევე არსებობს წინასწარდაგეგმილი ჰარმონია ჩვენი სულის მონადასა და მთელი ჩვენი სხეულის მონადას შორის, რომელიც წარმართავს ჩვენი გონით საწვდომ მთელ სამყაროს.

ამ ჰარმონიულობით აღჭურვილი, ხელში ყველა დადებითი ნიშნით აჭრელებული ატესტატითა და ჯიბეში 1961 წელს დაწყებული ენგურჰესის მშენებლობის „პუტიოვკით“ და ასევე, ბრუნვაში ახლად შემოსული სამი მანეთიანით გავუდექი გზას, რათა ცხოვრებასთან დადებული ხელშეკრულების კეთილსინდისიერად შესრულება გამეგრძელებინა...

... სხვადასხვა ინსტიტუტებთან უფულო ახალგაზრდის ათწლიანი ჭიდილი ფორტუნამ ჩემს სასარგებლოდ გადაწყვიტა. მაშინ როცა მორიგ ჯერზე მივადექი საგამოცდო კომისიის კარს

საბუთების გასატანად, მიორჩიეს, არ გამეტანა, რადგან რაღაც ახალ დადგენილებას მოელოდნენ... იმანაც მოაწია სოხუმამდე... ვისაც სამხედრო სამი წლის აქეთ ჰქონდა დამთავრებული და მუშაობდა, უკონკურსოდ უნდა ჩაერიცხათ სალამო-დასწრებულ ფაკულტეტში. ... აი, ამას ჰქვია ბედი... მეორე დღესვე მივადექი ინსტიტუტის გარე პერიმეტრზე გამოკრეფილი სიებს, მოვიძიე ჩემი ფაკულტეტი და ჩავუყევი სიაში „ზ“ ასოს ძიებას (ხომ საინტერესოა, ვინ ისწავლის შენთან?!) აი ისიც... მაგრამ ვაი უბედურებას! იქ ზაქარაია კი არა, ზარქუა წერია მხოლოდ, ისიც გურამი და არა მურმანი. რეტი დამესხა... ისევ ჩავუყევი სიას, იგივე გამეორდა... მოვბრუნდი გულდანყვეტილი, მაგრამ იმავე წუთას რაღაც შეუცნობელმა ძალამ ისევ მიმბრუნა სიისკენ... ისევ ჩავუყევი თავიდან (სულ 16 კაცი იყო), და აი, ეს „ზ“-ც, საოცრებავ... ზედ შავით თეთრზე წერილი: ზარქუა გურამ, ზაქარაია მურმან და მერე?!

* * *

პოლიტიუროსა და ცკ-ას „მოულოდნელმა“ დადგენილებებმა კიდევ ერთხელ წარმართა ჩემი ცხოვრების გზა ჩემი ფიქრებისგან დამოუკიდებლად... რომელიღაც ყრილობამ გადაწყვიტა, განსაკუთრებული ყურადღება მიქცეოდა სოფლის სკოლების განვითარებას. ამ „გადაწყვეტილების შექმნა“, დიდებული პიროვნების გიორგი (ყორა) კაცის რეკომენდაციით და ასევე განათლების სამინისტროს მოულოდნელი გადაწყვეტილებით – „საშუალო სკოლებში „სამართალმცოდნეობის სწავლების შემოღების თაობაზე“, „აღჭურვილი“ აღმოვჩნდი იაშთხვის №1 საშუალო სკოლაში მასწავლებლად... აქედანვე დაიწყო ჩემი წინააღმდეგ ბრძოლა სომხური დიასპორის წარმომადგენელთა და აფხაზეთის განათლების სამინისტროს ქართველ მაღალჩინოსანთა მხრიდან... მაგრამ სკოლის ბრწყინვალე პედაგოგიკტივისა და ქართული

მოსახლეობის არნახული მხარდაჭერით, ეს „ბრძოლა“ დასრულდა აფხაზეთის საოლქო კომიტეტში, სადაც აფხაზმა გუბაზმა წერტილი დაუსვა მას და მომჩივანნი სულ კინწისკვრით გაყარა... აი, ასე გულში ჩახუტებით მიმიღო ჩემთვის მშობლიურად ქცეულმა იაშთხვამ. მისმა აშელური ხანის გამოქვაბულმა სამუდამოდ დაგვაკავშირა თითქოსდა მის დარაჯად მოვლენილ, ჩემთვის მარადსახსოვარ

ბორია ზარქუას ოჯახთან და ოყუჯავების დიდებულ „ანსამბლთან“ ასევე კეთილსახსოვარი სარა ოყუჯავას ლოტბარობით...

* * *

იამთხვის სკოლამ, როგორც ქართული სულიერების დარაჯმა, არა მარტო გამიხსნა კარები, არამედ დაწყებითი კლასის დიდებულმა პედაგოგმა ლუბა კაკულიამ, როგორც საკუთარი სისხლ-ხორცი, ისე მიგვიღო და თითქმის ერთ ოჯახად ვიქცეით, რომელიც გაგრძელდა ჩემ მიერ საკუთარი ოჯახის გამართვის შემდეგაც... ეს სულიერი კავშირი დღემდე გრძელდება ქალბატონი ლუბას ერთადერთი ვაჟიშვილის გურამ კაკულიას მეშვეობით.

ჩვენი ოჯახის სულიერი განცდის ნაწილს წარმოადგენენ ჩემი ახალი მეზობლები – პირტახიები, ფარულავები, კაკულიები, ქირიები, ნარსიები, ბაკურაძეები, ზარქუები, კანკიები, გერგედავები, ქაჯაიები, სარჩმელიები; წმინდა მირონმა შეგვკრა სალიების დიდებულ ოჯახთან...

განსაკუთრებული სიყვარულითა და გულწრფელი კავშირებით გვასულდგმულებდა ურთიერთობები ბენდელიანებთან, ტორჩინავებთან, კეკელიებთან, კოპალიანებთან, ჯოჯუებთან, ჭკადუებთან... მომიტევეთ კიდევ მრავალთა, რომელთა აღნიშვნაც ადგილის შეზღუდულობის გამო ვერ ხერხდება, მაგრამ არ შემიძლია განსაკუთრებული პატივისცემით არ მოვიხსენიო ჩემი უდროოდ „დაინფარქტებული“ გულის დაუშურებელი მკურნალი მირიან მიშველაძე!..

მაგრამ ჩემთვის განსაკუთრებული ფენომენია სულის ნაწილად ქცეული ამ სკოლის პატარა პედკოლექტივი... ჩემთვის ყოველი მათგანი ცოცხალია და ასევე იქნება, სანამ მე ამ ქვეყნიერებას შევრჩენივარ და ვუმზერ.

სკოლის თავკაცი, დიდებული პიროვნება პაჭული კვარაცხელია, სასწავლო პროცესის წარმმართავი და მისი ნამდვილი გონი – ელიკო კირთაძე და მისი ქალიშვილი, ჩვენი ოჯახის ნათელ-მირონი, ენისა და ლიტერატურის დიდებული მასწავლებელი მედეა სალია.

პედაგოგიური მეცნიერების ბრწყინვალე წარმომადგენელი ბატონი ჯემალ ჯინჯიხაძე და მისი მეუღლე ლალი აფხაზავა; სკოლის ორგანიზატორული საქმიანობის წინამძღოლი და ჩვენი შეუცვლელი თამადა ბორია ზარქუა, რომელთანაც ასევე ნათელმირონობით შევიკარით.

სამამულო ომის ვეტერანები: დიდებული ლიტერატორი შოთა თადუმაძე, მისი მეუღლე ლოლა ქაჯაია და გერმანული ტყვეობაგამოვლილი, ვერცხლისწყალივით მოძრავი და დაუდგრომელი კოლია კუპრავა, რომელიც საკუთარი ბინის ეზოში წყლის ასაღებად გამოსული დახვრიტეს სეპარატისტებმა. რუსული ენის მასწავლებლნი, დედაშვილი შოლა ტორჩინავა და რუსიკო ფილიპოვა, ჩემი შვილებისთვის ცოდნის კარის შემღებნი: მარინა მალიშავა და თამარ მიქავა; დიდებული სპეციალისტები და ბრწყინვალე აღმზრდელები: ნათელა კაკაშვილი, ბაბუცა ჭანტურია, ბობოქარი ნინა კიკალიშვილი, ნათელა ქებურია, მაყვალა ხურცილავა, მზია თოფურიძე, ჩვენი კარის მეზობელი მთვარისა ბენდელიანი; ჩვენი ყოფილი მოსწავლე, მშობლიურ სკოლას მასწავლებლად მიბრუნებული დარეჯან ნიქაბაძე; ფიზკულტურის მასწავლებელი და სკოლის მეურნეობაში ყოველგვარი დეფექტის გამსწორებელი ვლადიმერ (ბურდუშა) ცანავა; მაგრამ სულ სხვა იყო ჩვენი სკოლის სულიერი და კულტურული საქმიანობის ორგანიზატორი, დღემდე, მთელ სამყაროში მიმოფანტული ამ კოლექტივის ცოცხლად დარჩენილი წევრების ერთუერთთან დამაკავშირებელი და მიცვალებულთა სულის მეოხი, დაულალავი, ყველასთვის საყვარელი და პატივსაცემი გულწარა კეკელია... მომიტევეთ იმათ, ვინც უნებლიეთ თუ გარემოებათა გამო გამოგვრჩა, განსაკუთრებით პირველი პლეადა მასწავლებელთა...

მაგრამ ჩვენითვის – მასწავლებელთათვის ყველაზე ტრაგიკული მაინც მოლაღატეთა მიერ რუსული ტირანიის გავლენით გაჩაღებულ ომს შეწირული ჩვენივე მოსწავლეებია... მე, ყოველ შესაფერ შემთხვევაში, ყველას ვთხოვდი და ახლაც ვთხოვ, ვისაც ძალუძს, მოგვანოდონ მასალები ამ პატარა ბიჭების ბრძოლისა და დაღუპვის თაობაზე, რათა შთამომავლობას შემორჩეს მესხიერება მათი სამშობლოსათვის გულწრფელ ბრძოლასა და თავგანწირვაზე.

* * *

რამდენადაც ჩვენი ეს მცირე მოგონებანი ავაგეთ დიდ „პრეტენზიულ“ მოთხოვნაზე – სულის ფორმირებისა და ბედისწერის განგებულების იდეაზე – მივყვით ამ გეზს.

რამდენად შეიძლება ბედისწერას მიენეროს ის, რომ აქ წარმოდგენილ სურათზე, სადაც ოდენ ტყედექცეულ შემოსაზღვრულ სივრცეს ვხედავთ ერთ დროს აყვავებული ნალკოტის ნაცვლად – „დიდი და პატარა“ სახლით, რომლის ნაკვალევიც არსად ჩანს. არ ვიცი, მაგრამ ის კი მართლაც ბედისწერას უნდა მიენეროს, რომ დღეს მიწისპირიდან აღგვიღ ამ სახლ-კარში ხდებოდა, კომუნისტურ-კრიმინალური პუტჩის შედეგად 200-წლიანი მონობიდან ქვეყნის განმათავისუფლებელი კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შემდეგ, მისი აღდგენისთვის მთელ ქვეყანაში ფართოდ გაშლილი ბრძოლის ორგანიზება. ეს ფაქტია!

როგორც აქვე გამოქვეყნებული წერილიდან: „ტაშკენტის 25“ – თავისუფლებისა და ღირსებისთვის ბრძოლის სიმბოლო“-ს ნახავს მკითხველი, ხუნტის საწინააღმდეგო სახალხო გამოსვლების, „კანონიერი“ გვარდიის აღდგენის, სააგიტაციო-პროპაგანდისტული საქმიანობის გაშლის, რაც

მთავარია, გროზნოში მოქმედი კანონიერ ხელისუფლებასთან რეგულარული კავშირის დამყარება და აქვე მიღებული გადაწყვეტილებების რეალიზების საქმის სტრუქტურულად ორგანიზება საშური საქმე იყო, მით უფრო, რომ აფხაზეთში მოეყარა თავი დევნილი უზენაესი საბჭოსა და აღმასრულებელი ხელისუფლების საკმაოდ დიდ კონტიგენტს. ასე რომ, დღეს გავერანგებული ეს ეზო-კარი არის მოწმე დიდი ვნებათაღელვებისა. სწორედ მას შეენირა ის.

ხუნტის წინააღმდეგ შეურიგებელი ბრძოლის ცეცხლის აგიზგიზების ამ ერთ-ერთ კერას, მართლაც ხელშესახები სიმდიდრის გატანის შემდეგ, თვითონ მას შეუნთეს ცეცხლი. შემდეგ კი ფუნდამენტიანად ამოძირკვეს...

ასე იქცა დიდი ბოროტება რეალობად... უბედურებითა და დანაშაულით გარემოცული ეს ცხოვრება ყელში გვიჭერს და გვახრჩობს... იმედგაცრუებას იმედგაცრუება მოსდევს. დღეს ჩვენში მოცემული დაუნგრეველი მონადას ღვთიური ცეცხლის ნაპერწკლიდან ჩვენს სულში დანთებულ ფარულ ალს შეერთებია ჩემი სახლ-კარის გამანადგურებელი ცეცხლის ენერგიაც და სამართალს ითხოვს...

ნარიკაბი

„ტაშკენტის 25“ – თავისუფლებისა და ღირსებისათვის ბრძოლის სიმბოლო

ჩვეულებრივ, ჩვენი ყურნალის ყოველი ახალი ნომერი იხსნება რუბრიკით „კლასიკა“. ეს ტრადიცია მემკვიდრეობით მივიღეთ ყურნალ „მიჯნას“ აღდგენამდე, ჩვენივე გამომცემლობაში, ლაშა გვასალიას რედაქტორობით გამოშვებულ ყურნალ „მწერლობა-XXI“-დან. დღევანდელ სპეცნომერში ვარღვევთ ამ ტრადიციას და ნომერს ვინყებთ სარედაქციო წერილით, რათა მკითხველს, კანონიერებისა და სამართლიანობისთვის ბრძოლაში უდიდესი ტანჯვა-წამება გამოვლილ საზოგადოებას, ზოგად შტრიხებში წარმოვუდგინოთ დათრგუნული ღირსების აღდგენისთვის ბრძოლის საზრისი – გააზრებული „ტაშკენტის 25-ის“ იდეაში, რომლის ფორმირების სათავეებთან გვეგულის ჩვენი იუბილარი – ლუარა (დოდო) გამყრელიძე.

ამდენად, ამჯერად „კლასიკას“ შევანუხებთ ოდენ გადატანითი მნიშვნელობით, ადამიანური ვნებებისა და განსაცდელთა უზომო ტანჯვა-წამების ატანის უნარის შეფასების თვალსაზრისიდან.

„აღდგომის“ ოდისეა

ანტისახელმწიფოებრივი და ანტისაზოგადოებრივი პუტჩისტური ალიანსის მიერ მოწყობილი სახელმწიფო გადატრიალების გზით დამხობილი და ქვეყნიდან განდევნილი პრეზიდენტისა და კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისთვის გაშლილი სახალხო ბრძოლის პირველივე ეტაპზე, ქართული სახელმწიფოებრიობის აკვანში – აფხაზეთში დაბადებული ამ გაზეთის მძიმე განსაცდელებით აღსავსე გზის შედარება ოდისევსის საზღვაო ხეტიალთან – ტროადან ითაკაში დასაბრუნებლად, ალბათ მრავალრიცხოვან განსაცდელთა თვალსაზრისით თუა შესაძლებელი, რომელიც თავს გადახდათ ამ გაზეთის მესვეურთ, მათ გვერდით მდგომ, კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისთვის მეზობლთ, პროსაბჭოური (პრორუსული), მოლაღატე კოლაბორაციონელებთან უთანასწორო, მაგრამ ღირსებით აღსავსე ბრძოლაში. ამიტომ „აღდგომის“ დევნისა და მისი „ხეტიალის“ რეალური ისტორია ალაღად შეიძლება მივუსადაგოთ განსაცდელთა დაძლევის სიმბოლოდ მიღებულ ამ პოეტურ შედეგს.

თუ ოდისევსს წინ ელობებოდა მისი ცოლობის მოსურნე ნიმფა კალიფსო და ღმერთთაგან ერთადერთი პოსეიდონი, მაშინ როცა ყოვლის შემძლე ზევსი და ოლიმპოს ღმერთთა მრავალრიცხოვანი ლაშქარი მფარველობდა, ის მაინც ვერ ასცდა განსაცდელებს.¹

„აღდგომის“ მტერთა და მდევნელთა რიცხვი შეუდარებლად დიდი და მრავალფეროვანი იყო. მით უმეტეს, თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ოდისევსის მოწინააღმდეგენი, მოირას მორჩილნი, განსაზღვრულ წესსა და რიგს ვერ გადაუხვევდნენ, მაშინ როცა „აღდგომის“ მტრებისთვის არც ღმერთი და არც ხატი არ არსებობდა, მით უმეტეს, ზნეობრიობა, არაფერი რომ არ ვთქვათ კანონსა და ღირსებაზე (მართლმსაჯულებაზე), რომელიც დაყრუებული და დაბრმავებული დასავლური დემოკრატიის თვალწინ ფეხქვეშ გათელეს.²

ამდენად, „აღდგომის“ გზა, მოლაღატეთა მიერ ომის ქარცეცხლში გახვეული აფხაზეთიდან (იაშთხვიდან) ტაშკენტის 25-მდე, არის რეალური და დაუნდობელი ბრძოლის სამწლიანი გზა. ამ გზაზე ცალთვალა ციკლოპების ნაცვლად ჩასაფრებული იყვნენ სუკური გამოცდი-

¹ ნიმფა კალიფსომ დიდი ხნით გამოკეტა გამოქვაბულში, ხოლო იქიდან თავდაღწეულს, კოლხმა კირკემ, აიეტის დამ, მისი ნაქები მხედრობა სულადაც ლორებად უქცია, არაფერი რომ არ ვთქვათ პოსეიდონისგან მიყენებულ დარტყმებზე.

² დემოკრატიის ეს მამები, დიდად ჩვენი ძალისხმევითაც სასიკვდილოდ დაჭრილი საბჭოთა იმპერიის ამ უგრძობელ ცხედარს მისეოდნენ და მისი გაფცქვნით იყვნენ დაკავებული და ხმა-კრინტის ამოღების უფლებას არ აძლევდნენ სსრკ-ის წინააღმდეგ, ვინიცობაა, არ გაელვიდა ამ მომაკვდავ მასას და არ მოესპო მათთვის მაროდორობის შესაძლებლობა.

ლებით „დამძიმებული“ შევარდნაძის ემისრები: კომუნისტურ-ნომენკლატურული კოლაბორაციონალისტები; რუსული იარაღით აღჭურვილი და ინსპექტირებული, სსრკ გენშტაბის მარიონეტი კიტოვანის „ხალხი“; ჯაბასეული „მხედრიონი“, მისი მიმყოფი ქურდულ-კრიმინალური სამყარო; მაგრამ ყველაზე უფრო დიდ საშიშროებას წარმოადგენდა დაუნდობელი, ბუნებით ორპირი, მხოლოდ საკუთარ კეთილდღეობაზე მოფიქრალი „წითელი ინტელიგენცია“, რუსულ-კომუნისტური იდეოლოგიით ტვინნალრძობი და გონმოშხამული მასა. განსაკუთრებით მძიმე იყო და არის ამ უკანასკნელთა უზნეობასთან და „ანგლობასთან“ ბრძოლა, მაგრამ გაზეთმა ეს ბრძოლაც ღირსეულად გადაიტანა და როცა დადგა ჟამი, ის ფენიქსივით აღდგა ტაშკენტის 25-ში ჩვენი იუბილარის თანადგომით.

ამ სამწლიანი განსაცდელის გამოვლით მიადგა „აღდგომა“ ტაშკენტის 25-ს, სადაც მას პირველი ნომრის გამოსვლის დღიდან ყოველი კვირის ბოლოს მოელოდნენ. ის მათთვის თავისუფლებისთვის უთანასწორო ბრძოლაში გამარჯვების იმედს ასხივებდა კანონიერების აღდგენისთვის მებრძოლი აფხაზეთიდან და სოხუმიდან .

ამჟამად, 1995 წლის თებერვალში „აღდგომა“ ტაშკენტის 25-ს ეწვია არა მუშტაიდის პარკში ნაშოვნი ერთი ეგზემპლარით, არამედ თითქმის ორწლიანი ბრძოლის შემდეგ განახლებული გაზეთის მთელი ტირაჟით დატვირთული ფურგონით და „მთელი რედაქციით“, რომელიც „შედგებოდა“ ერთადერთი პასუხისმგებელი პირისგან – წინამდებარე წერილის ავტორისგან.

* * *

ძვირფასო მკითხველო, ეს მთელი ისტორიანად რომელსაც ეძღვნება ეს წერილი და მთლიანად ნომერიც, ვინაიდან ამ დღიდან იწყება ტაშკენტის 25-ის, როგორც პრეზიდენტის – ზვიად გამსახურდიას გარეშე კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისათვის თავგანწირული, პერმანენტული ბრძოლის ერთ-ერთი სრულყოფილი კერის ორგანიზაციულად ფორმირება.

ეს იყო ჯოჯოხეთური ბრძოლა ეშმაკის მოციქულთა წინააღმდეგ – ვინც სულიერად გაუძლო ამ ბრძოლას და საბოლოოდ არ ჩაიკარგა პუტჩისტური ალიანსის შედეგად ფორმირებული ფსევდოსოციალისტური ლაბირინთებში, მისთვის ეს კერა არასდროს ჩაქრება. თუ პრაქტიკული

საქმიანობა (პოლიტიკური) ბევრ მიზეზთა შედეგად შენედა, უნდა გჯეროდეთ, რომ აქ მიმდინარე მრავალწლიანი ბრძოლის მაგალითზე სულიერ საზრდოს მუდამ იპოვიან თანამედროვე თუ მომავალი თაობები; რომელთათვის:

– ძვირფასია იმპერიის მსახურალი ხელიდან გამოგლეჯილი დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობა და თავისუფლების იდეა;

– ძვირფასია ზვიად გამსახურდიას გენი-ალური იდეები, სამშობლოს ერთგულებაზე – პატრიოტობაზე, თავისუფლებაზე, „...სადაც თავისუფლება იქნება შეხედულების, რწმენის, აღმსარებლობის, რელიგიის; იდეალი-სრული თავისუფლება, სრული შემწყნარებლობა“ (ზ.გ.) ... მიზანი, ისეთი სახელმწიფოსა და საზოგადოების ფორმირება, სადაც „პირველნი (უნდა) ვიყოთ დემოკრატიაში, ადამიანის უფლების პატივისცემასა და ლოცვაში“ (ზ.გ.). ამ დიდი მიზნის განხორციელებისთვის აუცილებელი პირობაა ორიენტირად გვყავდეს დასავლეთი. „ჩვენი ერთადერთი იმედი დასავლეთია – მხოლოდ დემოკრატია და ქალაქი ჩვენი დაცვა“ (ზ.გ.).

– გაიგებენ იმას, რომ იმ მოღალატური გადატრიალებით აგვაცდინეს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღმშენებლობის ამ გეზს. სოციალისტური საზოგადოებისთვის სრულიად უცხო ახალი პოლიტიკური კულტურის ათვისების ნაცვლად აღმოვჩნდით პოსტსაბჭოური რუსული ანტიკულტურის ზონაში და ვიხრჩობით ფსევდოდემოკრატის ქაობში, ამიტომ აუცილებელია ზვიად გამსახურდიას ამ პროგრამულ მითითებათა ამოქმედება.

ამ სულიერ საზრდოს ჰპირდება ტაშკენტის 25-ის იდეა იმათ, ვისთვისაც ძვირფასია ეს გარდაუვალი ღირებულებები, ვისთვისაც სიცოცხლის საზრისია თავისუფლება, მრავალგზის დათრგუნვილი პიროვნული და ეროვნული (სახელმწიფოებრივი) ღირსების აღდგენა. ახლა კი ისევ მივუბრუნდებით „აღდგომის“ ოდისეის საკითხს და რამდენიმე შტრიხით, რეალურ ფაქტებზე დაყრდნობით შევთავაზებთ მკითხველს იმ ისტორიულ წინაპირობას, რომლის ნიადაგზეც იშვა ეს ღირსების იდეა.

* * *

1992 წლის შობის დღესასწაულზე სოხუმში, „ჩერნომორეცის“ მოედანზე დიდი მიტინგით დაწყებული სახალხო მოძრაობა დევნილი

პრეზიდენტის და კანონიერი ხელისუფლების მხარდასაჭერად სულ უფრო იკრებდა ძალას და მოითხოვდა ორგანიზებას. კოორდინირება უნდა მომხდარიყო დასავლეთ საქართველოში თანდათანობით გაშლილი წინააღმდეგობის მოძრაობებთან, განსაკუთრებით სამეგრელოში ფორმირებადი ეროვნული დაუმორჩილებლობის კომიტეტთან.

აფხაზეთში ხუნტის საწინააღმდეგო სახალხო გამოსვლების ორგანიზაციულად მოწყობა მით უფრო საშური იყო, რომ აქ მოეყარა თავი უზენაესი საბჭოსა და აღმასრულებელი ხელისუფლების საკმაოდ დიდ კონტიგენტს, რომლებიც აფხაზეთის ხელისუფლების ორმაგი თამაშის პრობებში ნახევრად არალეგალურ პირობებში ცხოვრობდნენ და შეძლებისდაგვარად ცდილობდნენ უწყვეტად მიმდინარე მიტინგებსა თუ სხვა იატაკქვეშა საქმიანობებში ჩართვას, რომელთაც, თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე, ძირითადად ადგილობრივი პატრიოტები წარმართავდნენ.

საკმაოდ დეტალური შემზადების შემდეგ, რომლის აქტიური მონაწილე იყო ანზორ გვარამია, სოხუმის ცენტრიდან (ქალაქის საბჭო) სამი კილომეტრში, მიმინოშვილის ქუჩის ბოლოს, სამი გზის გასაყარზე მდებარე სახლში, რომლისგანაც დღეს ქვა ქვაზე არაა დატოვებული, გაიმართა ფართომასშტაბიანი საორგანიზაციო სხდომა, რომელშიც აფხაზეთში მოქმედ აქტივისტებთან და კანონიერი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან ერთად მონაწილეობდნენ სამეგრელოს თითქმის ყველა რაიონის და იქ თავშეფარებული დევნილი ხელისუფლების წარმომადგენლებიც.

სხდომის მონაწილის წინა პერიოდში მწვავედ დადგა საკითხი გაზეთის გამოცემისა, ვინაიდან მაშინდელ პრობებში ხალხის ხმის წარმოჩენა მხოლოდ დამოუკიდებელი არაკონტროლირებადი გაზეთის მეშვეობით თუ იყო შესაძლებელი. მართალია, „აფხაზეთის ხმის“ რედაქცია, პირველ ხანებში მაინც, თამამად ბეჭდავდა უკანონო ხელისუფლების საწინააღმდეგო წერილებს, მაგრამ ყველამ ვუნყოფით, რომ არც თბილისური უკანონო და არც ადგილობრივი, ჯერაც მოთამაშე, ხელისუფლება არ დაუშვებდა სახელმწიფო გაზეთის თავნებობას. იყო მოსაზრება, რომ უნდა გამოგვეცა ერთჯერადი გაზეთი თუ გაზეთები, რაც კანონით ნებადართული იყო, ვინაიდან ქართული გაზეთის

გამოცემას არც ადგილობრივი ხელისუფლება, მისი აფსუური ფრთა, რომელთა ხელში იყო გამოცემათა რეგისტრირების ყველა ბერკეტი და, მით უმეტეს, ხუნტისტური სახელმწიფო საბჭო არ დაუშვებდა. მაგრამ მაინც ბრძოლის გზით სიარული ვამჯობინეთ და სხდომის წინა დღეებში თითქმის ფორმირებული იყო საინიციატივო ჯგუფი. ამიტომ პირველივე სხდომის ბოლოს გაჟღერებულ იქნა ეს საკითხი. მიუხედავად მეტ-ნაკლები სკეპტიციზმისა, შემდგომი სხდომისთვის საკითხის მომზადება დაგვევალა საინიციატივო ჯგუფს.

მეორე სხდომაზე დეტალურად განხილულ იქნა ეს საკითხი და ორგანიზაციული საკითხების მოგვარება დაევალა იმავე ჯგუფს: ანზორ გვარამიას, მურმან ზაქარაიას, სერგო (სერგი) საჯაიას, გიორგი (გვანჯი) სიჭინავას.

საკმაოდ ემოციურად წარმართა გაზეთის სახელდების საკითხის განხილვა. მიუხედავად ხანგრძლივი კამათისა, იმ საღამოს ეს საკითხი ვერ გადაწყდა. მეორე დღეს საგაფიცვო შტაბთან გ. სიჭინავამ შემომთავაზა წინა ღამით განხილულ სახელდებებთან სრულიად განსხვავებული სახელწოდება მომავალი გაზეთისა – „**აღდგომა**“. მან იქვე ორი სიტყვით ამიხსნა, რომ ამ სახელდების უმთავრესი არსი, მიუხედავად მისი რელიგიური ჟღერადობისა, იყო პუტჩისტური გადატრიალების შედეგად დევნილი ხელისუფლების, უპირველეს ყოვლისა, დამოუკიდებელი საქართველოს პირველი პრეზიდენტის ხალხის მიერ მონიჭებულ სრულ უფლებებში აღდგენა. ეს ხაზგასმა პრეზიდენტზე იმ პერიოდში აუცილებელი იყო, ვინაიდან მოლაღატე-კოლაბორაციონალისტთა ხროვას დიდი ხანი იყო გადმოეგდო ლოზუნგი „ყველა პრეზიდენტ გამსახურდიას გარდა“. რა თქმა უნდა, ალბათ რალაც მეტაფიზიკური ძალის მომძლავრებით, მე ეს სახელწოდება გაჟღერებისთანავე, ახსნის გარეშედაც ავიტაცე („აღდგომის“ ფილოსოფიაზე ჩვენ თავის ადგილას კიდევ შევჩერდებით).

იმავე ღამეს სხდომაზე წარმოვადგინეთ სახელდების ეს ვარიანტი, რომელიც საბოლოოდ მიღებულ იქნა. იქვე მიღებულ იქნა მომავალი რედკოლეგიის წარმომადგენელთა მიერ შემოთავაზებული წინადადება, რომ ის უნდა ყოფილიყო „თავისუფალ ჟურნალისტთა გაზეთი“. გაზეთის რედაქტორად იქვე არჩეულ იქნა გ.სიჭინავა. ამდენად, შეიძლება ითქვას, შუქი ანთო გაზეთის გამოცემას.

* * *

აფხაზეთის ხელისუფლების ორპირობის მიუხედავად, იმ ეტაპზე ის იყო დამოუკიდებელი საქართველოს გარდამავალი (შესწორებული) კონსტიტუციისა და საერთაშორისო ნორმების საფუძველზე სახალხო არჩევნებით არჩეული ხელისუფლება. ამიტომ, ავტონომიური რესპუბლიკის (ასევე შესწორებული და საქართველოს გარდამავალი კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში მოყვანილი) კანონების დაცვა ჩვენი აუცილებელი მოვალეობა იყო (ჩვენ ქვემოთ ვნახავთ, თუ როგორ თელავდა ფეხქვეშ ამ აუცილებელ ნორმას შევარდნაძის ხელისუფლება). ამიტომ გაზეთის რედკოლეგიის ფორმირების კვალდაკვალ მიმდინარეობდა მუშაობა მისი რეგისტრაციისთვის.

არავის არ ჰქონდა იმის ილუზია, რომ აფხაზეთის ხელისუფლება უპრობლემოდ დასთანხმებოდა, თუნდაც თბილისისადმი ოპოზიციური, ქართული გაზეთის გამოცემას, მაშინ როცა „აფხაზეთის ხმა“ ყურს ძლიერ სჭრიდათ. მაგრამ უბედურება ის იყო, რომ მის გამოცემას აფხაზეთის ხელისუფლებაში თუ სხვა კულტურულ-საგანმანათლებლო და ე.წ. შემოქმედებით კავშირებში მოკალათებული შევარდნაძის ქართველი ემისრები ენინააღმდეგებოდნენ, ალბათ უფრო აქტიურადაც, ვიდრე ეროვნულად აფხაზი ნაწილი.

ჩვენი დელეგაცია ა. გვარამიას, მ. ზაქარაიას, რ. კუპრავას, ს. საჯაიას, გ. საჭინავას შემადგენლობით ვენვიეთ აფხაზეთის იუსტიციის მინისტრს ლაკობას. როგორც მოსალოდნელი იყო, ამ ვიზიტს რაიმე ხელშესახები შედეგი არ მოჰყოლია. მართალია, საბუთები ჩაიბარეს, მაგრამ მინისტრთან საუბარი ჩვეულებრივ სტუმარ-მასპინძლურ ეტიკეტს არ გასცდენია. აშკარა იყო, მინისტრი იმთავითვე დროის გაჭიმვის ტაქტიკას დაადგა, მით უმეტეს, კარგად უნყოდა, რომ თბილისიდან რეაქცია არ დააყოვნებდა, რაც მათ ხელ-ფეხს გაუხსნიდა, **კანონის დარღვევით** არ გაეტარებინათ რეგისტრაციაში გაზეთი. ამიტომ რეაქციაში დაბრუნებისთანავე გადავწყვიტეთ, რეგისტრაციის გარეშე გვეცადა გაზეთის გამოცემა. უდავოა, ეს ძალიან დიდ სირთულეებთან იქნებოდა დაკავშირებული, ვინაიდან სოხუმში ყველა საგამომცემლო სტრუქტურას და ყველა სტამბას აფხაზი ეროვნების პირი ხელმძღვანელობდა, რომლებიც ამ არეულობის

ჟამს ორმხრივად კონტროლდებოდნენ. მართალია, ეს ტექნიკური პრობლემა იყო, მაგრამ უმთავრესი. რამდენადაც გაზეთის გამოცემის საკითხის მოგვარება მე დამევალა, ამიტომ ამ კანონსაწინააღმდეგო საქმის მოგვარებაც მე უნდა მეკისრა.

უფრო წარმატებით მიმდინარეობდა სარედაქციო საქმიანობა, სადაც ძირითადად თავი მოიყარეს „აფხაზეთის ხმის“ ჭეშმარიტად პროფესიონალმა, პატრიოტმა და კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისთვის თავგადადებულმა მებრძოლემმა. გაზეთის პასუხისმგებელი მდივობა ითავა „აფხაზეთის ხმის“ პასუხისმგებელმა მდივანმა, უპატიოსნესმა პიროვნებამ ბატონმა გოგი ხაფთანმა, მაგრამ გაზეთის წამყვან ძალას მაინც წარმოადგენდნენ დები: ნონა და ნანა ქობალიები, სასიქადულო პიროვნების, პოეტის და მეცნიერის (ლექსიკოგრაფის) ალიო ქობალიას ქალიშვილები, გაზეთ „აფხაზეთის ხმის“ თანამშრომლები; მაშინდელ საგამომცემლო შესძლებლობათა გათვალისწინებით (ხელის საბეჭდი მანქანა) დიდ დახმარებას გვინევდა ნუნუ თოდუა. სარედაქციო-შემოქმედებით საქმიანობაში აქტიურად იყვნენ ჩართული „აფხაზეთის ხმის“ სხვა მოღვაწენიც, პოეტები რამაზ კუპრავა, რენე კალანდია, პოლიტიკური მოღვაწე ზურაბ კვარაცხელია და სხვ. რა თქმა უნდა, სარედაქციო-შემოქმედებითი საქმიანობის გარეშე არც საინიციატივო ჯგუფის წევრები იყვნენ.

გამოცემა

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მიუხედავად თითქმის გადაულახავი ბარიერებისა, მაინც შევძელით საერთო ენის გამონახვა სტამბასთან, რა თქმა უნდა, ასეთი რისკისთვის შესაბამისი საზღაურით. გაზეთი დაიბეჭდა იმ სტამბაში, სადაც იბეჭდებოდა ოფიციალური რესპუბლიკური გაზეთები აფხაზურ, რუსულ და ქართულ ენებზე. ამიტომ „აღდგომის“ პირველი ნომრები (მთელ აფხაზეთურ პერიოდში) გამოდიოდა, უკვე იმ ჟამისთვის ძველმოდურად ქცეული, დიდი – A1 ფორმატით.

გაზეთის პირველი ნომრის გამოცემასთან დაკავშირებით ისევ მივუბრუნდებით მის სახელდების საკითხს.

„აღდგომას“, როგორც აღვნიშნეთ, არავითარი კავშირი არ ჰქონდა ბრწყინვალე დღე-

სასწაულთან – მაცხოვრის ჩვენის იესო ქრისტეს ჯვარცმასთან და მკვდრეთით აღდგომასთან. ავტორისავე განმარტებით და შემდეგში საყოველთაოდ მიღებული გააზრებით, მასში იგულისხმება ბოროტების იმპერიისგან მისივე მძლავრობის პირობებში თავდახსნა და დამოუკიდებელი **სახელმწიფოებრიობის ფენიქსით აღდგომა** 1990 წლის 28 ოქტომბრის საყოველთაო არჩევნების გზით ფორმირებული უზენაესი საბჭოს მიერ 1991 წლის 9 აპრილს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს აღდგენის დეკლარირება. ეს იყო გაზეთის სახელდების ისტორიული ფაბულა.

პრაქტიკულ ღონისძიებათა თვალსაზრისით, ის წარმოადგენდა ნომენკლატურულ-კრიმინალურ რევანშისტთა მიერ სამხედრო გადატრიალების გზით დამხობილი პრეზიდენტისა და ხელისუფლების **აღდგომის** აუცილებლობისკენ მოწოდებას. ამდენად, ეს სახელდება ასახავდა არა მარტო გაზეთის იდეურ არსს, არამედ, თავისთავად, წარმოადგენდა **ლოზუნგს, მოწოდებას** – კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისა და თავისუფალი, დემოკრატიული სახელმწიფოს გადარჩენისთვის საერთო-სახალხო ბრძოლისკენ. მისი ეს მისია შემდგომში მთლიანად შეითვისა და შეისისხლხორცა ტაშკენტის 25-ის იდეამ.

„აღდგომის“ ასეთი წმინდა რაციონალური დატვირთულობის მიუხედავად, მას არასდროს უთქვია უარი ამ სიტყვის რელიგიური ცნებაზე, ვინაიდან, როგორც ზვიად გამსახურდიას პროგრამული დებულებით იყო გაცხადებული, თავისუფალი, დამოუკიდებელი საქართველოს სახელმწიფოებრივი ღირებულებები დემოკრატიასთან ერთად, როგორც ზემოთაც ითქვა, უნდა დაჰფუძნებოდა ადამიანის უფლებათა დაცვას და **ლოცვას**. ასე რომ, გაზეთის სახელდების საზრისში მუდამ ვითვალისწინებდით მის ამ რელიგიურ (სარწმუნოებრივ) საზრისს, რაც კიდევ უფრო ზრდიდა გაზეთის ისედაც საკმაოდ გამოკვეთილ ზნეობრივი სინძინდის ასპექტს. ამიტომ, მიუხედავად დიდი წინააღმდეგობებისა, გადავწყვიტეთ, რომ გაზეთის

პირველი ნომრის გამოსვლა დაგვემთხვია მოახლოებული აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაულისთვის, რაც გარდა ამ სარწმუნოებრივი დატვირთვისა, პრაქტიკული თვალსაზრისითაც ძალზე მომგებიანი უნდა ყოფილიყო იმ მძიმე პერიოდში.

ღვთის წყალობით, ყველა ბარიერი გადაილახა და 1992 წლის 26 აპრილს, აღდგომის დადგომამდე ცოტახნით ადრე გაზეთის მთელი ტირაჟით მივაღებეთ სოხუმის საკათედრო ტაძარს, სადაც მიმდინარეობდა შევარდნაძის არაკანონიერი სახელმწიფო საბჭოს წინააღმდეგ გამართული საშიშშილო აქცია. აქ თავმოყრილი იყვნენ, როგორც კანონიერი ხელისუფლების მომხრეები, ასევე შევარდნაძისტულ-სუკისტური ამქარი. ვნებათაღელვა პიკს აღწევდა.

იმ ღამეს კანონიერების აღდგენისათვის მებრძოლი საზოგადოება დღესასწაულობდა აღდგომის წმინდა დღესასწაულს და სამშობლოს გადარჩენისთვის მებრძოლი გაზეთის – **„აღდგომის“ დაბადებას**. ეს იყო ქვეყნისა და სახელმწიფოს ინტერესთა გამყიდველი კომუნისტ-რევანშისტთა წინააღმდეგ ბრძოლაში (რომელიც დღემდე გრძელდება) ერთ-ერთი პატარა, მაგრამ მაინც გამარჯვება აფხაზეთში.

ოფიციალური აღიარება

ყველას კარგად გვესმოდა, რომ გაზეთის წინააღმდეგ შემოტევა ედ. შევარდნაძის საყმოდან კიდევ უფრო გამძაფრდებოდა, რითაც ისარგებლებდა ხელისუფლების აფსუური დაჯგუფება და გაზეთის რეგისტრაციისთვის ყველა კუთხე-კუნჭულს დაგმანავდა. ამიტომ ყველაფერს ვლონობდით იმისათვის, რომ გაზეთის არალეგალურად გამოცემა არ შეწყვეტილიყო. ასეც მოხდა, გაზეთი რეგულარულად კვირაში ერთხელ გამოდიოდა. პუტჩისტური ალიანსის ხელისუფლება ცოფებს ყრიდა, მაგრამ არც ჩვენ ვიხევდით უკან. ბოლოს ამ საქმეში პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია ჩაერ-

თო. გროზნოსთან გაზეთის კავშირს კურირებ-
და ბატონი ანზორ გვარამია და რამდენადაც
ვიცი, ამ საკითხის მოგვარებაში ჩართული იყო
ჯოჰარ დუდაევიც.

მოკლედ, აფხაზეთის იუსტიციის სამინისტრო
(იგულისხმებ – მთელი ხელისუფლება) იძულებული
გახადეს, კანონიერება დაეცვათ და გაზეთი
რეგისტრაციაში გაეტარებინათ. ყველაფერი
კეთილად დასრულდა იუსტიციის მინისტრის
მოადგილის ბატონი ოთარ ბენიძის კაბინეტში.

გაზეთი რეგისტრაციაში გაატარეს აფხა-
ზეთის იუსტიციის სამინისტროს კოლეგიის
დადგენილებით, თავისუფალ ჟურნალისტთა
გაზეთი „აღდგომა“ რეგისტრირებულია 1992
წლის 15 მაისს. რეგისტრაციის №6.

შპს-თა წესდების თანახმად, დამფუძნე-
ბელთა კრების პირველი ოქმით დადგინდა
დამფუძნებელთა საბჭო ოთხი კაცის შემად-
გენლობით: მწერალი გიორგი სიჭინავა, მწე-
რალი ანზორ გვარამია, პედაგოგი და ჟურნა-
ლისტი სერგო (სერგი) საჯაია, პედაგოგი და
პუბლიცისტი მურმან ზაქარაია. საწესდებო
ფონდი განსაზღვრული იყო ორი ათასი მანე-
თით, იმავე ოქმით დამფუძნებელთა საბჭოს

თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა მურმან ზაქარა-
ია (წარადგინა ანზორ გვარამიამ).

გაზეთის ეს ლეგალიზაცია არა მარტო ფი-
ნანსური და პრაქტიკული საქმიანობის თვალ-
საზრისით იყო შვება, არამედ პოლიტიკურა-
დაც მომგებიანი. აფხაზეთის ხელისუფლება ამ
აქტით აღიარებდა საქართველოს დამოუკიდებ-
ლობას და დევნილი პრეზიდენტისა და კანონი-
ერი ხელისუფლების კანონიერ უფლებებს.

* * *

ეს კომუნისტურ-მაფიოზური რევანშის-
ტიები „აფხაზეთის“ წამოგდებას და ვითარების
გამწვავებას ახდენდნენ. ოღონდაც კანონიერი
ხელისუფლება არ დაბრუნებულიყო და ყველა-
ფერზე წამსვლელნი იყვნენ, არც თბილისს და
არც ადგილობრივ რევანშისტებს აწყობდათ აქ
კანონიერი ხელისუფლების არსებობა. ორივე
მხარე: რუსულ-აფსუური და ქართულ-რევან-
შისტული აახლოებდა კატასტროფას.

გაზეთმა „აღდგომა“ მთელი თავისი ძა-
ლისხმევა კანონიერი ხელისუფლების აღდგე-
ნისთვის ბრძოლისა აფხაზეთში ამ კატას-
ტროფის თავიდან აცილების მიმართულებით
წარმართა. კანონიერი ხელისუფლების მომ-
ხრეთა მიერ სხვადასხვა მიტინგებსა და ლო-
ნისძიებებში მრავალგზის იყო გაცხადებული,
რომ თუკი სამეგრელოს ხუთგზის დალაშქერი-
სა და ანიოკების მსგავსი ლონისძიების ენგურს
გაღმა გადატანას შეეცდება უკანონო სახელ-
მწიფო საბჭო, ყველაფერი დიდი ტრაგედიით
დასრულდება.

ამდენად, გაზეთის ლოზუნგად იქცა გაფ-
რთხილება: „თუ აფხაზეთში უკანონო ხელი-
სუფლების მხრიდან თუნდაც ერთი ტყვია
გავარდება, აფხაზეთი დაიკარგება“. მაგრამ
რუსეთსა და მარიონეტ სეპარატისტებს, ქარ-
თველ კოლაბორაციონალ-რევანშისტებს სწო-
რედ რომ კანონიერი ხელისუფლების მოშლა
სურდათ, რათა საქართველოში საყოველთაო
არჩევნებით არჩეული და საერთაშორისო
ნორმებით აღიარებული სახელმწიფოებრიო-
ბის კვალიც არ დარჩენილიყო (რუსეთი აჭარას
ფაქტობრივად ოკუპირებულად განიხილავ-
და). ამიტომ ყველაფერი წარიმართა რუსული
დაკვეთით და გენშტაბის გეგმით. აფხაზეთში
გააჩაღეს ომი, რომლის კატასტროფულ და-
სასრულზედაც არცერთ გონიერ ადამიანს

იმთავიდანვე არ ეპარებოდა ეჭვი. შევარდნაძე კი ამ ყველაფრის საფასურად მიიღებდა ლეგიტიმაციას „იმედის არჩევნების“ გზით.

ომი და გაზეთი

რევანშისტები და მათი იდეოლოგები ანადგურებდნენ დამოუკიდებელი, დემოკრატიული სახელმწიფოს აშენების ჭეშმარიტად სახალხო იდეას. საშინელება ის იყო, რომ ეს პუტჩისტური ანტიეროვნული და ანტისახელმწიფოებრივი ალიანსი მოქმედება დემოკრატიის სახელით, ჯაბასეული ლოზუნგით: „დემოკრატია ლობიობა ხომ არ გგონიათ“. ისინი თავიანთი საქმიანობის ყველა საფეხურზე, ყველა ეტაპზე ახდენდნენ „დიდი იდეების დეფორმაციას“. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებულად გამოსაყოფია რუსეთის ხელისუფლების დაკვეთითა და გენშტაბის გეგმით აფხაზეთში გაჩაღებული ე.წ. ომი. ეს იყო სისხლიანი თამაში, მიმართული

ქართული სახელმწიფოებრიობის წინააღმდეგ, რომელიც ხორციელდებოდა მარიონეტი შევარდნაძისა და არძინბას ხელით.

1992 წლის 14 აგვისტოს აფხაზეთში გავარდნილ პირველი ტყვიას მოჰყვა ჯაჭვური რეაქცია და, როგორც ჩვენი გაზეთის ფურცლებიდან ვაფრთხილებდით არაკანონიერ ხელისუფლებას, გაჩაღდა ძმათამკვლელი ომი. ხარობდა კრემლი, ხოლო პუტჩისტური ალიანსი ემზადებოდა „იმედის არჩევნებისათვის“.

ეს ზედსახელი, რომელიც შემოაჩერეს მასებს, როგორც იმედი მომავლისა, სინამდვილეში გულისხმობდა პუტჩისტური ალიანსისა და მის ბაზაზე ფორმირებულ კოლაბორაციონალისტთა იმედს, მიელოთ ლეგიტიმაცია. ეს იყო სუფთად რუსული ვარიანტი ზვიად გამსახურდიას ლიდერობით ქართველი ხალხის მიერ ბოროტების იმპერიაზე მოპოვებულ დიდ გამარჯვებაზე რევანშისა ქართველ მოღალატეთა ხელით.¹

¹ რუსეთმა უფრო გვიან ეს „იმედის“ თამაში ისევ გააჩაღა საქართველოში. ახლა უკვე პოლიტიკური ორგანიზაცია „იმედის“ და მისი საინფორმაციო საშუალებების ტელევიზია „იმედის“ სახით, რომელმაც ისევე, როგორც აფხაზეთის ომმა და „იმედის არჩევნებმა“ თავის დროზე, დიდი ზიანი მიაყენა ქართული სახელმწიფოებრიობის განვითარების პროცესს. ხელახლა იწყეს რევოლუციის შედეგად წელში გატეხილმა

„ომის“ სოხუმში გადმოტანით, ხელისუფლებამ პირველ რიგში დარტყმა მიაყენა კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისთვის მებრძოლ ძალებს. შეწყდა 116-დღიანი უწყვეტი მიტინგი. ნახევრად არალეგალურ პირობებში მყოფი კანონიერი ხელისუფლების დიდი ნაწილი ტოვებს ქალაქს. იწყება ემიგრაციის ახალი ტალღა. ქალაქს სამხედრო კომენდანტად ევლინება გ. გულუა. დაბნეულობა პიკს აღწევს. ძალიან ძნელი ხდება სწორი პოზიციის დაკავება. მიუხედავად ამისა, „აღდგომის“ მორიგი ნომერი დროულად გამოიცა, მაშინ როცა „აფხაზეთის ხმის“ გამოცემა შეფერხდა უქალაქობის გამო. ამიტომ, სტამბის დირექტორის ჭოლარიას თხოვნით, ჩვენი რეზერვიდან მივეცი ქალაქი და დაგვიანებით, მაგრამ მაინც გამოვიდა „აფხაზეთის ხმა“.

ამასობაში კარს მოგვადგა მორიგი ნომრის გამოცემის დროც, არეულობის გამო ახლა უკვე

სარედაქციო საქმიანობის წარმართვაც ჭირდა. ამიტომ, მახსოვს, კვირა დღეს იაშთხვიდან ფეხით ჩამოვედი ქალაქში და მივედი სტამბაში, სადაც დამხვდა დირექტორი, რომელმაც წარმომიდგინა კომენდანტ გულუას განკარგულება: **„აიკრძალოს გაზეთების „აიდგილარასა“ და „აღდგომის“ ბეჭდვა“**. ეს იყო ვერაგული დარტყმა.

ჩვენ ზემოთ საკმაოდ ვიმსჯელებთ ამ ქართული გაზეთის გამოცემის სიძნელეებსა და იმაზე, რომ მისი რეგისტრაცია, მით უმეტეს, კანონიერი ხელისუფლების კანონიერი მოთხოვნით, წარმოადგენდა ფაქტს არძინბას ხელისუფლების მიერ ქართული სახელმწიფოებრიობის აღიარებისა, რასაც ეს განკარგულება აბათილებდა (უკანონო ხელისუფლება ასეთ მოლაღატურ ქმედებას აფხაზეთის ოკუპაციის შემდეგაც ჩაიდენს). მაგრამ ამ ირიბი პოლიტიკური მომენტის გარდა, აშკარა ხდებოდა, რომ

რუსულ-კოლაბორაციონალისტურმა ძალებმა მომძლავრება იმდენად, რომ მათ არჩევნებში დამარცხების შემდეგ შეტევაზე გადმოსვლა დაიწყეს, რაზედაც ხელისუფლების ხისტმა გაუაზრებელმა რეაქციამ, რაც რევოლუციური იდეების მოჩლუნგების შედეგი იყო, ჩვენს ფსევდოსაზოგადოებაში არასწორი რეაქცია გამოიწვია. გზა გაეხსნა უკვე დიდი ხნით ადრე დაწყებული პროექტის მოქმედებაში მოყვანას, ისევე ორაზროვანი და აშკარად დამცინავი სახელწოდებით – „ოცნება“. ოცნებე, რამდენიც გინდა – დასავლურ კულტურაზე, დემოკრატიაზე, ევროკავშირზე თუ ნატოზე, რეალურად „შენ იქნები რუსული გავლენის სფეროში პერსპექტივით, გახდე მისი ალიანსის წევრი“.

აფხაზეთში რუსების მიერ შევარდნაძე-კიტოვანისთვის შეჩერებული დამპალი ტანკებითა და ბეტეერებით შეიარაღებული სამხედრო შენაერთების შემოყვანა მიზნად ისახავდა არა იმდენად რკინიგზის დაცვას, რამდენადაც აქ, მათი თქმით, „ზვიადისტური მოძრაობის“ განადგურებას. კიდევ უფრო ღრმად დაფარული მიზანი კი იყო აქ ჯერაც არსებული **კანონიერი მმართველობის განადგურება.**

ამ განკარგულების შემდეგ მორიგი ნომრის სოხუმში გამოცემის შანსი არ არსებობდა, მაგრამ ჩემს თავს მივეცი სიტყვა, რადაც უნდა დაგვჯდომოდა, დროზე გამოგვეცა მორიგი ნომერი, მიუხედავად იმისა, რომ გაზეთის რედაქციის „პოლიტიკური ფრთა“ არაღეგალურ მდგომარეობაში იყო გადასული. სხვები კიდევ ომის ცეცხლს გარიდებოდნენ.

ამიტომ სტამბიდან გამოსულმა გადაწყვეტილ მივსულიყავი გაზეთის რედაქტორთან ბატონ გ.სიჭინავასთან, რომელიც სოხუმში მეგულებოდა და გვესინჯა, სადმე რაიონში გვეპოვა სტამბა, რომელიც იკისრებდა თუნდაც ერთი ნომრის დაბეჭდვას, სანამ ვიშოვიდით ახალ ნავსაყუდელს. **ასე დაიწყო „აღდგომის“ ოდისეა სოხუმიდან 1992 წლის აგვისტოს ბოლოს და გაგრძელდა 1995 წლის თებერვლამდე,** როცა თბილისში, ტაშკენტის 25-ს ღირსებისათვის ბრძოლის იდეით გამსჭვალული, განახლებული გაზეთის მთელი ტირაჟით არ მივადექით.

„აღდგომის“ ოდისეის დაწყება

სოხუმიდან წამოვედით გაზეთის კომერციული განყოფილების უფროსის მოვალეობის

შემსრულებელის საშა ზაქარაიას ავტომანქანით.¹

პირველად მივადექით, გულრიფშის სტამბას, სადაც დირექტორობდა კანონიერი ხელისუფლების მომხრე დ.კაკულია. საბედნიეროდ ის ადგილზე დაგვხვდა, მაგრამ ტექნიკური გაუმართაობის მიზეზით (!?) ამ ცოტა არ იყოს საჩოთირო საქმის გაკეთება ვერ მოხერხდა. მაგრამ, მე გამჩერებელი არ ვიყავი. გეზი ავიღეთ ოჩამჩირისკენ, თუმცა არც იქაური სტამბის იმედი გვქონდა დიდად. სახლში ვენვით ოჩამჩირის რაიონული გაზეთის წარმომადგენელს ზემოთ უკვე ნახსენებ ალიო ქობალიას, მითუმეტეს უპრიანი იყო საქმის კურსში ჩაგვეყენებინა, ნონა და ნანაც. რა თქმა უნდა გულკეთილი სტუმარ-მასპინძლობის იქით საქმე წინ ვერ წავიდა, ეს სტამბა საერთოდ მწყობრიდან გამოსული აღმოჩნდა. იმედად, აფხაზეთის ტერიტორიაზე გალის სტამბა გვრჩებოდა, ჩემთვის პრინციპულად მნიშვნელოვანი იყო, იმ უგუნური და მოლაღატური განკარგულების არშესრულება და გაზეთის არა მარტო თავისი გრაფიკით გამოცემა, არამედ აფხაზეთში დაბეჭდვა.

მიუხედავად ჩემი გალური წარმომავლობისა, სამწუხაროდ სტამბის მესვეურთა შორის ნაცნობები ვერ აღმოვაჩინე. მიუხედავად მთელი ტრადიციული დიპლომატიის ნიჭის დახარჯვისა და ძალზე ხელგაშლილი საზღაურის დაპირებისა, ისევ რაღაცა ტექნიკური მიზეზის მოხმობით უარი გვითხრეს.²

წინ ზუგდიდი იყო, სადაც მიუხედავად დაუნდობელი ეგზეკუციებისა დაუმორჩილების კომიტეტს გავლენა ჰქონდა, მისი შემწეობით სტამბის მესვეურთა დაყოლიება უფრო იოლი

¹ უფრო გვიან იგი თბილისში ედ.შევარდნაძისა და მისი ხროვის წინააღმდეგ განხორციელებულ სამხედრო ოპერაციაში მონაწილეობის გამო დაპატიმრებულ იქნა და ციხეში გაატარა თითქმის 14 წელი, მიუხედავად იმისა, რომ რევოლუციის შემდეგ მიღებული ეროვნული თანხმობის დეკლარაციის საფუძველზე ამ საქმის გამო ციხეში დარჩენილი 5 პიროვნება დაუყოვნებლივ უნდა განთავისუფლებულიყო. ამას ჯერ წინ აღუდგა დაუნდობელი, მხოლოდ თავის ინტერესებზე მოფიქრალი ზურაბ ჟვანია, შემდეგ კი გადაგვარებულმა რევოლუციურმა ხელისუფლებამ ეროვნული თანხმობის იდეური მტრების საამებლად ეს ხუთი პიროვნება მძევლებად გაიხადა, რათა ჩაეკლა კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისათვის მებრძოლთა სულისკვეთება. მათ ამას მიაღწიეს და სულ მალე შედეგიც მოიმკეს, თვითონვე გადაყენენ ამ პრინციპის ლალატს, ქვეყანა ხელახლა ჩაძირეს რუსული კორუფციული სისტემისა და ფსევდოდემოკრატიის „ოცნების“ ანტიეროვნულ ჭაობში.

² ათიოდე წლის შემდეგ, ტაშკენტის 25-ში, გადმოსულმა ჩვენმა მეგობარმა, უზენაეს საბჭო დეპუტატმა, პოეტმა ჯემალ აშონიამ, რომელიც გალის რაიონულ გაზეთში მოღვაწეობდა წლების განმავლობაში, მითხრა, რომ იმ დღეებში გალში ვიყავი და რომ გამეგო ეს ამბავი, აუცილებლად დავაბეჭვდინებდი გაზეთსო, სამწუხაროდ მაშინ ჩვენი ასეთი შეხვედრა ვერ შედგა, თორემ გალში დაფუძნება იმ ეტაპზე მომგებიანიც კი იყო პოლიტიკური თვალსაზრისით.

უნდა ყოფილიყო. ჩემთვის კი ნათელი იყო, რომ გულუას იმ განკარგულების შესახებ აფხაზეთის ყველა სტამბას ჰქონდა ცნობა, სამხედრო კომენდანტის წინააღმდეგ წასვლა გაგანია ომში ძნელია.

ზუგდიდური „აპოკა“

სალამო ხანისთვის ზუგდიდში ვიყავით. აქ უკვე თავის მშობლიურ ქალაქში ინიციატივა, რა თქმა უნდა, ბატონმა გიორგიმ აიღო. სულ მალე თავი მოიყარეს მისმა სიყრმის მეგობრებმა კანონიერი ხელისუფლების თავდადებული დამცველის ბატონ იმედ ადამიასა და სხვათა სახით. ყველა თანადგომას გვთავაზობდა, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ „აღდგომის“ დაბეჭდვაზე სტამბის მესვეურთა დაყოლიება არც ისე ადვილი საქმე იყო, როგორც ეს ჩვენ შორიდან წარმოგვედგინა. გაზეთს გვარიანად დაეფრთხო „ნათელი ინტელიგენცია“, თვით ედიკაც, რომელმაც კარგად უწყოდა პროპაგანდის ფასი. ეს შიში „აღდგომისადმი“, რა თქმა უნდა, ძვალსა და რბილში გასჯდომოდან მთელ ჩინოვნიკურ წრეებს და ყველგან გაუვლელ ბარიერებს უგებდნენ. ასე იყო მისი არსებობის ყველა ეტაპზე, ამდენად, გულუას იდიოტური, ანტისამართლებრივი განკარგულება სრულიადაც არ უნდა ყოფილიყო მისი ტვინის ნაყოფი.

სტამბის დირექტორი საერთოდ არ გამოჩენილა, ნათელი იყო, უნდა ჩაგვერთო კანონიერი ხელისუფლების მომხრე პოლიტიკური ძალები. მიუხედავად გვიანი ღამისა, საქმის სახვალიოდ გადატანაზე უსიკვდილოდ არ მივდიოდი. ამოძრავდა დაუმორჩილებლობის კომიტეტი, შეიარაღებული ძალების ხელმძღვანელობა, მით უმეტეს, რომ ლ.ქობალიამ კარგად უწყოდა ამ გაზეთის დაფუძნების ისტორია. სწორედ გაზეთის გამოცემის გადანყვეტილების მიღების ღამესვე იქნა მიღებული რეკომენდაცია ლოთის კანონიერი ხელისუფლების შეიარაღებული ძალების სარდლად დანიშვნაზე.

ასე თუ ისე, შევარდნაძის ვიგინდარა მოხელეების წინააღმდეგობა გატეხილ იქნა. განსაკუთრებით აღნიშვნის ღირსია სტამბის მუშაკთა დიდი ნაწილის პოზიცია, რომ „აღდგომა“ სწორედ ზუგდიდში უნდა დაბეჭდილიყო და არა დროებით, არამედ მანამდე, სანამ არ აღ-

სდგებოდა კანონიერი ხელისუფლება. ისინი გაფიცვითაც იმუქრებოდნენ, ასოთამწყობები კი აცხადებდნენ, რომ ხელმძღვანელთა ნებართვის გარეშეც აანყობდნენ გაზეთს. იმ ღამეს სტამბის თანამშრომლებთან თავისთავად დამყარებული ეს კეთილგანწყობა ბოლომდე შემოგვრჩა და არც ჩვენ ვრჩებოდით ვალში. სტამბის მუშაკების მხარდაჭერა არც კანონიერი ხელისუფლების ხელახლა დამხობის შემდეგ თითქმის მართოდ დარჩენილს, „პროკლამაციური ბრძოლის“ პერიოდში დამკლებია.

შუალამე გადასულს, სახლიდან მოიყვანეს სტამბის მთავარი ინჟინერი ფაჟავა, რომლის განკარგულებითაც შუქი აენტო გაზეთის ზუგდიდში დაბეჭდვას, რაც სინამდვილეში იყო „აღდგომის“ ახალი ეტაპის დასაწყისი. გაზეთი ფორმითაც შეიცვალა, გამოდიოდა A2 ფორმატით, შესაბამისად, შეიცვალა მისი დიზაინიც. უცვლელი რჩებოდა მისი იდეა.

„აღდგომის“ ზუგდიდური ეტაპი

გაზეთის ეს ახალი ეტაპი ძირითადად წარმართა ორი მიმართულებით: ერთი, აფხაზეთში მიმდინარე ძმათამკვლელი ომის არსის მართებულად წარმოჩენა ისე, როგორც ამას აკეთებდა პრეზიდენტი და კანონიერი ხელისუფლება. ახსნა იმისა, რომ ეს ე.წ. ომი, სინამდვილეში მოლაღატური სისხლიანი დრამა, დაიწყო და მიმდინარეობს კრემლისა და გენშტაბის გეგმით, ხოლო აღმსრულებლად მოვლინებული იყვნენ შევარდნაძის ანტისახელმწიფოებრივი რევანშისტული ხროვა და არძინბას სეპარატისტული დაჯგუფება.

მეორე – ამ დიდი ღალატის კონტექსტში ჩაფიქრებული ე.წ. იმედის არჩევნების ჩატარების ნამდვილი მიზნის ახსნა, რომ ამით ცდილობდნენ არაკანონიერი ხელისუფლებისთვის „სახელმწიფო საბჭოსთვის“ ლეგიტიმაციის მოპოვებასა და კანონიერი ხელისუფლების სრულ მოშლას, დამოუკიდებელი ქვეყნის ისევ რუსეთის ორბიტაში შეყვანას.

პრეზიდენტი მოგვიწოდებდა, არ დაგვეშვა ეს უკანონო არჩევნები, რომლის ჩატარებასაც ცდილობდნენ კონსტიტუციური და ყოველგვარი საერთაშორისო ნორმების დარღვევით.

მაგრამ, თუ მაინც დანიშნავდნენ ამ ე.წ. არჩევნებს, მაშინ მისთვის ბოიკოტი უნდა გამოეცხადებინა ხალხს.

ე.წ. სახელმწიფო საბჭოს მიერ ამ „არჩევნების“ დანიშვნის შემდეგ, გაზეთმა მთელი ძალისხმევა მიმართა პრეზიდენტის მოწოდებათა აღსრულების კენ. ამ პერიოდში გაზეთის ყოველი ნომერი გამოდიოდა მოწოდებით: „ბოიკოტი არჩევნებს“, რომელსაც ეკავა მთელი პირველი გვერდი.

რეალურად, ქართველმა ხალხმა ეს ბოიკოტი განახორციელა. არჩევნებში ამომრჩეველთა 1/4-იც არ მოსულა, თუმცა უკანონო „ხელისუფლებამ“ უკანონობას უკანონობა დაუმატა და ის ჩატარებულად გამოაცხადა.

არჩევნებამდე დიდი ხნით ადრე შედგენილი სიით ე.წ. პარლამენტი შეაკონინეს (გაიხსენეთ ე.წ. საკომპენსაციო სია). მიუხედავად ასეთი ფაქტიური შედეგისა, ამ არჩევნებით დადასტურდა, რომ საქართველოს მოსახლეობის დიდი უმრავლესობა კანონიერი ხელისუფლების მომხრე იყო. არჩევნების ბოიკოტირების საქმეში უდიდესი როლი შეასრულა „აღდგომამ“ და ტაშკენტის 25-ში მოქმედმა პოლიტიკურმა ძალებმა. გაზეთს ასეთი მისიის განხორციელება კიდევ მოუწევს.

ძალზე მნიშვნელოვანი იყო ის გარემოება, რომ გარკვეული პერიოდები საერთოდ იხურებოდნენ გაზეთები, გარდა „საქართველოს რესპუბლიკისა“ და მაშინ ერთადერთი გაზეთი იყო „აღდგომა“, რომელიც მართალ სიტყვას აწვდიდა ხალხს. ნაკლებად შეგხვდებოდათ „აღდგომის“ ეგზემპლარი, რომელიც ხელიდან ხელში გადაცემისას და მალულად კითხვის გამო ბოლომდე გაცვეთილი არ ყოფილიყო.

გაზეთის ასეთ პოპულარობას განაპირობებდა ის, რომ მასში იბეჭდებოდა პრეზიდენტისა და კანონიერი ხელისუფლების დადგენილებები, მიმართვები, განცხადებები, ინტერვიუები და ა.შ. რომლებშიც ბოლომდე იყო გახსნილი შევარდნაძისა და მისი ე.წ. ხელისუფლების მოლაპატურე არსი, განსაკუთრებით, მიმდინარე ე.წ. ომის კონტექსტში, სადაც ხელისუფლების ყველა ქმედება მიმართული იყო აფხაზეთში საკუთარი ჯარის დამარცხებისა და „მშვიდობის-მყოფლად“ რუსეთის იმ ჯარის ჩაყენებისაკენ,

რომელთანაც ბრძოლას ეწირებოდნენ ჩვენი პატრიოტი ჯარისკაცები. ამ არნახული ღალატის საბოლოო მიზანი იყო აფხაზეთის რუსეთის გამგებლობაში გადაცემა, კანონიერი ხელისუფლების არსებობის ყოველგვარი კვალის მოშლა, რაც სინამდვილეში ნიშნავდა აფხაზეთიდან ქართველთა ფეხის ამოკვეთას.

* * *

ზუგდიდურ პერიოდში განსაკუთრებულ სიძნელეს წარმოადგენდა სამეგრელოს გარეთ გაზეთის გატანა-ტრანსპორტირება. განსაკუთრებით ჭირდა მისი შეტანა აფხაზეთში, ფრონტისპირა ადგილებში, სადაც ამ გაზეთის ერთი ეგზემპლარის აღმოჩენის გამო შეიძლებოდა ნარკოტიკებით გაბრუებულ შევარდნაძე-კიტოვან-იოსელიანის ჯეშებს იქვე მიეხვრიტეთ. ამიტომ საქმეს ვერც ვერავის ვანდობდი და არც მსურველი ჩანდა.

გაზეთის ყოველი ტირაჟის ჩატანა სოხუმში დიდ განსაცდელთან იყო დაკავშირებული, რომელიც ოდისევსის ციკლოპთა თუ დემონებთან შეჯახებაზე უფრო დიდ საშიშროებას წარმოადგენდა მონინააღმდეგის სივერაგისა და უზნეობის გამო. მაგრამ ეს ცალკე საკითხია... თუმცა არც თბილისისკენ მიმავალი გზა იყო ივარდით მოფენილი. სამტრედიისა თუ ქუთაისის „პოსტების“ გავლა ნახევარი სიცოცხლის ფასი უჯდებოდათ ე.წ. გამავრცელებლებს, სინამდვილეში კანონიერი ხელისუფლების ჯარისკაცებს. არ შემოიძლია განსაკუთრებით არ გამოვყო იურა გუნავასა და რამაზ შარიას ღვანლი, რომელთა მეშვეობითაც გაზეთი აღწევდა თბილისამდე, ტაშკენტის 25-მდე.

ამდენად, ზუგდიდური პერიოდი „აღდგომისა“ არანაკლებ საშიში და ტრაგიზმით იყო სავსე, ვიდრე მისი არსებობის მთელი წინა ისტორია, მაგრამ პოლიტიკური თვალსაზრისით – უფრო დატვირთული და ყოვლის მომცველი. მისი გამოცემა შეწყდა, ბალტინის ჯარის შემოყვანისა და კანონიერი ხელისუფლების ხელახლა დამხობის შემდეგ. რედაქცია დაიშალა. რედაქტორი გიორგი სიჭინავა და ანზორ გვარამია (დამფუძნებლები) ემიგრაციაში აღმოჩნდნენ, სხვა წევრები მიმოიფანტნენ.

გზა „დასურვიდან განახლებაზე“

ზვიად გამსახურდიას მკვლელობის შემდეგ დაქსაქსული კანონიერი ხელისუფლების მომხრეთა მოქმედების კოორდინირება სისხლიანი რეპრესიების პროცესში თითქმის წარმოუდგენელი ჩანდა. უბრალოდ, ცალკეულ პიროვნებების მოძებნაც კი დიდ ძალისხმევას მოითხოვდა.

ჯერ კიდევ ემიგრაციაში მიმავალ ერთ ჯგუფთან საუბრისას ყურადღება გამახვილდა იმაზე, რომ ბალტინის ჯარის მიერ ოკუპირებულ და კიტოვანი-იოსელიანის კრიმინალების რეპრესიის ქვეშ მოხვედრილ სამეგრელოში პროკლამაციები გავრცელებულიყო და შეგვეხსენებინა მოლაღატე შევარდნაძისთვის, რომ ბრძოლის შეწყვეტას არ ვაპირებდით. მიუხედავად იმისა, რომ არც ტრანსპორტი იყო და არც კომუნიკაციის საშუალება, ამ იდეის განხორციელებას მაინც მოვკიდე ხელი. თითქმის ყოველ დღე მიხდებოდა ხობის რაიონის სოფ. თორსიდან ზუგდიდში ჩასვლა და 40 კმ ფეხით გავლა. გამოვძებნე აქტივისტები როგორც ზუგდიდსა და ხობში, ასევე სენაკსა და ფოთში. ამ „პროკლამაციური“ განამანის პროცესში დაიბადა იდეა ხელნაბეჭდი „აღდგომის“ გამოცემისა ყურნალის ფორმატით, რაც ხელისუფლებას, ვიდრე თითო-ოროლა პროკლამაცია, უფრო ძლიერ შეახსენებდა, რომ ქვეყნისა და ერის მოლაღატეთა წინააღმდეგ ბრძოლა გრძელდება და მოლაღატეთა ფეხქვეშ მინა დაინვება. მაგრამ მაშინდელ სიტუაციაში, როცა ქსეროქსსაც ვერსად იპოვიდი, თუნდაც მცირე ტირაჟის (50-100 ცალი) გამოცემა რთული იყო.

ქსეროქსის ძიებამ ჩამიყვანა ფოთში. ადგილობრივი აქტივისტების დახმარებით, სადღაც საზღვაო დანესებულებაში აღმოვაჩინეთ ქსეროქსი. აქაც მოგვარდა საქმე. შეიკრა სამკუთხედი: ზუგდიდი-ფოთი-სენაკი. ზუგდიდში მასალებს ვუყრიდი თავს: პრეზიდენტის დაღუპვის გამო ოფიციალურ განცხადებებს, ოჯახის მოთხოვნაზე, პრეზიდენტის ნეშტის გროზნოში გადასვენების თაობაზე, უზენაესი საბჭოს განცხადებებს და სხვა მასალებს, შემდეგ ამ მასალებს ვამუშავებდით ფოთში, რაშიც უდიდესი წვლილი მიუძღოდა ნიჭიერ ფილოლოგსა და ერუდირებულ პიროვნებას როზა ადამიას, დაქ-

სეროქსებული მასალა ჩამომქონდა სენაკში და ჩვენი თავდადებული აქტივისტების დახმარებით იქ ყდაში ვსვამდით. ეს უმძიმეს შრომასთან და რისკთან იყო დაკავშირებული... ამ პროცესმა დამარწმუნა, რომ კანონიერი ხელისუფლების აღდგენისთვის ბრძოლის განახლებისა და დაშლილი პოლიტიკური ორგანიზაციების რეამინირებისთვის აუცილებელი იყო „აღდგომის“ გამოცემის განახლება. სწორედ მისი ავტორიტეტი იყო საჭირო, რათა მომხდარიყო დაქსაქსული ძალების მეტ-ნაკლებად დაახლოება მომხდარიყო, რაც მთავარია, შეგვეძლებოდა ურთიერთნდობის აღდგენა.

„აღდგომის“ ოდისეის დასასრული

იდეა ერთია, მაგრამ მის პრაქტიკაში განხორციელებაა რთული, მაშინ როცა სულიერი მხარდაჭერისა და გულშემატკივრობის იქით საქმე არ მიდის, მით უმეტეს, სოხუმიდან ცარიელ-ტარიელად წამოსული, უსახსროდ დარჩენილი ოჯახის პატრონი ხარ და ნათესავენს აფარებ თავს. მაგრამ უწყვეტი ბრძოლის იდეა (ჩვენს ხელთ არსებული ყველა საშუალებით), ერის თავისუფლებას შეწირული პრეზიდენტის საქმის გაგრძელების, თუნდაც ოდნავ მბუჭტავი ცეცხლისთვის ორიოდ ფიჩხის შემატებითვის განგვანწყობდა.

ასეთი ურყევი ფსიქოლოგიით, ბრძოლის უინით ჩავედი თბილისში, „აღდგომის“ აფხაზეთში დარეგისტრირების მონაწილად შეიარაღებული. ამას მოჰყვა დებატები ხელისუფლებასთან გაზეთ „სარანგის“ ფურცლებზე.

თბილისში კანონიერი ხელისუფლების მომხრეთა მეშვეობით აღმოვჩინე საბურთალოს ქუჩაზე მდებარე გამომცემლობაში, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ჩემთვის უცნობი ახალგაზრდა კაცი – ზვიად ჭავჭავაძე. იქვე მიფარებულ ოთახში შევეჩვიე უზენაესი საბჭოს ერთ-ერთ დეპუტატს და სხვა ზუგდიდიდან ნაცნობ სახეებს, მივხვდი, რომ „მშობლიურ“ გარემოში მოვხვდი... ხოლო როცა აღმოვაჩინე, რომ იქვე მოფუსფუსე ხალხი „აკეთებდა“ მებრძოლ გაზეთთა ალამდარ „ქართულ აზრს“, საბოლოოდ მომეშვა გულზე.

„აღდგომის“ გამოცემის აღდგენის პერსპექტივას ჩემი მარტოკაცობისა და სასაცილოდ უმნიშვნელო სახსრების გამო სკეპტიკურად შეხვდა დანესებულების მენეჯმენტი... თუმცა უარი მაინც არ უთქვამთ და რეგისტრაციის მოწმობის საფუძველზე ხელშეკრულებაც გამიფორმეს. მიმამაგრეს ერთ-ერთ კომპიუტერთან, რომლის ოპერატორიც ჩემსავით ახალბედა აღმოჩნდა. ამას იმიტომ აღვნიშნავ, რომ ეს ახალგაზრდა ქალბატონი – მაია გორგიაშვილი „აღდგომის“ ოპერატორი და ტაშკენტის 25-ის ღირსეული ნევრი გახდება.

ქალბატონი თათია ებრაღიძისა და მისი კოლექტივის ხელშეწყობით განახლებული „აღდგომის“ პირველი ნომრის დასაბეჭდად გამზადება მოხერხდა.

იმ სამი დღის განმავლობაში, რაც ამ დანესებულებაში ვიმყოფებოდი, საკმაოდ დავუახლოვდი მენეჯმენტს. ბატონმა ზვიადმა შემოგვთავაზა შუამდგომლობა, ვაჟა-ფშაველას ქუჩაზე მდებარე ე.წ. მღებრიშვილების სტამბასთან. ჩემი სახსრებით შესაძლებელი იყო გაზეთის მცირე ტირაჟით დაბეჭდვა, მაგრამ ბატონმა ზვიადმა გვითხრა, რომ „აღდგომა“ ამ ორი წლის შემდგომაც იმდენად პოპულარულია თბილისში, რომ ის დიდი ტირაჟით უნდა დაიბეჭდოსო. შევთანხმდით, რომ გაზეთის 10000 ტირაჟს თვითონ დააბეჭდვინებდა, თვითონვე უხელმძღვანელებდა რეალიზაციას და ა.შ ეს ჩემთვის არნახული ბედნიერება იყო. „აღდგომის“ ასეთი დიდი ტირაჟით გამოცემა მაშინდელი რეპრესიების პირობებში ხელისუფლებისთვის ბომბის გავარდნის ტოლფასი იქნებოდა. მე სხვა არც არაფერი მინდოდა, ამიტომ კომერციული თვალსაზრისით თითქოსდა წამგებიან 50%-50%-ზე ვარიანტი სიხარულით მივიღე, ოღონდ გავაფრთხილე, რომ სამეგრელოში დიდი რაოდენობით გაზეთის ჩატანა ძალზე სახიფათო იყო. იქ ისევე ბოგინობდა კრიმინალ-სამხედროთა ბანდები. ამიტომ შევთანხმდით, 8000 ცალი დაგვებეჭდა.

ღვთის წყალობით, ყველაფერი კეთილად დასრულდა, ჩემი „აფხაზეთური“ მოწმობის საფუძველზე სტამბასთან გავაფორმეთ ერთნლიანი ხელშეკრულება. გაზეთიც დაიბეჭდა, რომლის დასაწყობებაც თურმე ტაშკენტის 25-

ში იყო გადაწყვეტილი.

ქალბატონ ლუარასთან ჩვენს შეხვედრას რალაც მეტაფიზიკური ახლდა. ისე მივიღეთ ერთმანეთი, თითქოს დიდი ხნის თანამებრძოლები ვიყავით, თუმცა ამ თანამებრძოლობას მართლაც ჰქონდა საფუძველი, ვინაიდან „აღდგომა“ ზუგდიდური ხანიდან ამ მისამართზე მოდიოდა, ხოლო სახლის დიასახლისის დიდი აღფრთოვანებით გვიხასიათებდნენ ბატონი იური გუნავა და რამაზ შარია.

იმ პირველი ნომრის შემდეგ გაზეთის ტექნიკური და კომერციული რედაქტორობა მთლიანად თავის თავზე აიღო ქალბატონმა ლუარამ. ზამთარ-ზაფხულ, სიცხესა და წვიმაში, თოვლსა და ყინვაში, დილაუთენია, ის „აღდგომით“ სავსე ჩანთებით მიემართებოდა სადგურის მოედანზე მოწყობილ ჟურნალ-გაზეთთა ბაზრობაზე... მაგრამ ესეც სხვა დიდი ისტორიაა.

* * *

გაზეთის შემდეგი ნომრის სარედაქციო საქმიანობაში დიდი დახმარება აღმოგვიჩინა გაზეთ „ნალენჯიხის ზარების“ რედაქტორმა, ბრწყინვალე ჟურნალისტი თამაზ ფიფიამ, რომლის ბინაშიც და მისი უშუალო მონაწილეობით მომზადდა გაზეთი გამოსაცემად. ბატონი თამაზის რეკომენდაციით მოვინვიეთ რედაქციაში ასევე დიდებული ფილოლოგი და ჟურნალისტი ქალბატონი ალინა ჩაგანავა.

ჩემდა ბედად, თბილისში აღმოჩნდა „აღდგომის“ სოხუმური პერიოდის პასუხისმგებელი მდივანი გოგი ხაფთანი, რა თქმა უნდა, მან იმ გაჭირვების ჟამს ზურგი არ გვაქცია და მიიღო მინვევა განახლებულ „აღდგომაში“ თავის ძველ თანამდებობაზე. აქედან მოყოლებული გაზეთის სარედაქციო საქმიანობა მიმდინარეობდა ტაშკენტის 25-ში რედაქციისთვის გამოყოფილ ოთახში. მასალების აწყობა ხდებოდა საგამომცემლო სახლში. ეს, რა თქმა უნდა, ქმნიდა დიდ უხერხულობას, ამიტომ იმთავიდანვე ვიწყებ ზრუნვა კომპიუტერებისა და სხვა საგამომცემლო ტექნიკის შეკონინებაზე. ენა ვერ იტყვის იმ ჯოჯოხეთს, რაც ამ პატარა გამომცემლობის მოწყობისთვის ტანჯვით გამოვიარეთ, მაგრამ ეს მაინც მოხერხდა.

ამის შემდეგ ქალბატონი ლუარას, პროფესიით ინჟინერ-პროგრამისტის, ტექნიკურმა რედაქტორობამ ხორცი შეისხა. როგორც ზემოთ ვთქვით, მოვიწვიეთ ქალბატონი მათა გორგიაშვილი და სხვა ოპერატორებიც, გამომცემლობაც ამუშავდა. ამ პერიოდში მოხდა მოვლენა, რომელსაც გვერდს ვერ ავუვლით და სინამდვილეში წარმოადგენდა იმ ვერაგობის გაგრძელებას, რასაც ხელისუფლება აფხაზეთის მიმართ სჩადიოდა.

სამი ნომრის გამოცემის შემდეგ სტამბის მენეჯმენტმა მიიღო ხელისუფლებისგან (ალბათ უშიშროების) განკარგულება გაზეთის გამოცემის აკრძალვის შესახებ. **აფხაზეთის იუსტიციის სამინისტროს მიერ გაკეთებული რეგისტრაციის მონშობა თბილისში ძალადაკარგულად გამოაცხადეს.** აქ მთავარი არ არის ის, რომ ამით ბარიერებს გვიქმნიდნენ, არამედ ახალი რეგისტრაციის მოთხოვნა და აფხაზეთში გაცემული

დოკუმენტის ბათილად ცნობა სინამდვილეში ნიშნავდა აფხაზეთის საქართველოს იურისდიქციიდან გასულად აღიარებას. ამით წარმოჩინდა მოლაღატე ხელისუფლების ნამდვილი მიზნები, რომ ყველა კანონმდებლურ კავშირს წყვეტდა ოკუპირებულ აფხაზეთთან და ძირფესვიანად ანადგურებდა იქ კანონიერი ხელისუფლების არსებობის კვალს. ეს ნიშნავდა აფხაზეთის სხვა სახელმწიფოდ მიჩნევას. მათ ოდენ მათი მორჩილი აფხაზური ხელისუფლება და უზენაესი საბჭო შეინარჩუნეს თვალის ასახვევად და საერთაშორისო არენაზე ოფლის მოსაწმენდად. მთავარი გაკეთებული იყო: აფხაზეთთან დამაკავშირებელი ყველა ძაფი – გადაჭრილი.

ხელისუფლებას ამ შემთხვევაშიც გავუნბილეთ იმედები, არ ჩავყვეით ახალ დავა-კამათში (ერთი გადახდილი გვექონდა) და ერთ კვირაში მოვახდინეთ გაზეთის ხელახალი რეგისტრაცია.

მურმან ზაქარაია

რაინდული სულით...

„ადამიანი სრული ანარეკლია თავისივე საქმიანობისა“.

ჰეგელი

მურმან ზაქარაია, ჩემი თვალსაზრისით, თავისუფალი მოღვაწისა და შემოქმედის რაინდული სულის უნიკალური გამოხატულებაა, რომლის დასტურად გამოდგება მისი ჯაფით დატვირთული მეტად საინტერესო ცხოვრებისეული საწიერი, ვისი მიზანი და საშუალება არასდროს დაპირისპირდება ერთმანეთს, მუდამ იცოდა რას აკეთებდა და რისთვისაც იბრძოდა. მის პიროვნებაში ყოველთვის მსიბლავდა ინდივიდუალობა, განმტკიცებული უზადო განათლებითა და ნიგნიერებით, რომელსაც შენარჩუნებული აქვს თვითმყოფადობისა და თვითგანვითარების ნიშანი, ასე რომ წარმოუჩენია მისი ხასიათი, პიროვნული თავისებურებები და ბუნება. განსაკუთრებით საყურადღებოა ბატონი მურმანის დამოკიდებულება პროცესებისადმი და ინდივიდუალობა, აყვანილი ზოგადობის დონეზე, რაც მოაზროვნისა და ქვემარტივი შემოქმედის უტყუარი ნიშანია.

ლულუნი ზაქარაია, რუსული ტყვიის მსხვერპლი, უსაფლავოდ დარჩენილი საკუთარ სამშობლოში

ეროვნული დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის იდეალს არ შეუკვეცავს მისი პიროვნული თავისუფლება და ამიტომაც იყო და არის ბატონი მურმანი მარადიულად მზარდი და განახლებადი მოაზროვნე და ესთეტიკოსი. ვინც იცნობს ამ უნიჭიერეს პიროვნებას და ჰქონია მასთან გარკვეული ურთიერთობა, დამერწმუნება, რომ იშვიათობაა

ასეთი ზნეობრივად წრფელი ადამიანი. როგორც ერნესტ ჰემინგუეი იტყოდა: „ის არსებობს იმისთვის, რომ პატიოსნებას ჰყავდეს ულალატო ჯარისკაცი და თავდადებული მეომარი!“

ბატონი მურმანი ჯერ კიდევ აფხაზეთში, სოხუმში ჩაება ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობაში და იქიდან მოყოლებული დღემდე ქედუხრელად იბრძვის ეროვნული იდეის გასამარჯვებლად... და ვინ იცის, რამდენი რამ გადახდენია ამ ურთულეს გზაზე, რა არ უნახავს, ვის არ გადაჰყრია...

აფხაზეთში გამზრდელი ძმა მუხანათურად მოუკლეს მომხდურებმა, რომლის უმრწემესი ვაჟი – თენგო ზაქარაია მხედრონელთა სისხლიან თარეშს შეენირა ქუთაისში, გზაზე ვერაგულად მოკლეს ორი მცირეწლოვანი ქალ-ვაჟის მამა. ყველაზე უმცროსმა ძმისშვილმა ბადრიმ ორივე თვალისჩინი შესწირა ქართულ-აფხაზურ უბედურებას და დღეს თვალუსინათლო დაიარება თავილონის მინაზე მთასავით ბიჭი. უახლოესი, სისხლისმიერი ადამიანების დატვირებას ენგურსგამოღმიდან შეჰყურებდა და ცრემლიანი ხმითა და გასაცოდავებული მზერით უძღვებოდა ზუგდიდში, უმიცვალებულად გამართულ ქელების სუფრებს. ტკივილიანი და ტრაგიკული ბედისწერა არგუნა გამჩენმა, მაგრამ უბედურებათა წყებას წამითაც არ უქცევია შურისძიებელ „მეხმლედ“, პირიქით, ყველაფერი გააკეთა, სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური შურისძიების იდეის დათრგუნვით, ეროვნული თანხმობის სახელმწიფოებრივად უმნიშვნელოვანესი კონცეფციის შექმნასა და შემუშავებაში. შევარდნადის ხელისუფლების მიერ უკანონოდ დევნილი, ციხეებსა და ჯურღმულებში გამომწყვდეული და უსამართლოდ უარყოფილი ადამიანები სწორედ ეროვნული თანხმობის დეკლარაციის ძალისხმევით დაუბრუნდნენ ოჯახებს, ქვეყანას, დატოვეს ციხეები

თენგო ლულუნის ძე ზაქარაია, ქ. ქუთაისში, საეჭვო ვითარებაში დაღუპული

და ა. შ. 2000 წლის 20 აპრილის დადგენილებით ახალი ერა დაიწყო ქართულ პოლიტიკაში და ყოველივე ამის მოთავე და მეგულკაცე, სხვა ღირსეულ ქართველებთან ერთად, გახლდათ ბატონი მურმანი!

მანამდე იყო თვალშეუდგამი და წარმოუდგენელი შრომა და ბრძოლა უკანონო ხელისუფლების წინააღმდეგ. ტაშკენტის ქ. N 25 ბინა 1, ქალბატონ ლუარა გამყრელიძის საცხოვრისი იქცა ეროვნული მოძრაობის ახალ შტაბ-ბინად და ლეგენდარული, აფხაზეთიდან დევნილი, საქართველოს პირველი პრეზიდენტის მიერ ხელდებული გაზეთ „აღდგომის“ რედაქციად – გაზეთისა, რომელსაც რედაქტორობდა ბატონი მურმანი. რომლის ბაზაზე შეიქმნა გამომცემლობა „ზანი“, დაარსდა და დღის სინათლე იხილეს ათეულობით საზოგადოებრივ-პოლიტიკურმა, ლიტერატურულმა თუ სხვა ჟანრისა და ხასიათის ჟურნალ-გაზეთებმა. დღემდე გამოდის საქვეყნოდ სახელმძღვანელო საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ჟურნალი „მიჯნა“.

ბატონი მურმანის გასაოცარი ფინანსური და გონებრივი ძალისხმევით ცოცხლობდნენ ჟურნალ-გაზეთები, იბეჭდებოდა ასეულობით ნიგნი და ალმანახი, ფეთქავდა უნიკალური რედაქცია და ვიზრდებოდათ ჩვენ, ახალი თაობის „აღდგომელები“, რომლებიც გვერდში ვედექით ეროვნულ მოძრაობას და ყველა კეთილი ნების ღირსეულ ადამიანს! (ცალკე საუბრის თემაა, მისი როგორც გემოვნებიანი რედაქტორისა და უშურველი გამომცემლის საკითხი).

„ტაშკენტის 25“ მის დიდებულ დიასახლისთან ქალბატონ ლუარასთან და თავკაც მურმან ზაქარაიასთან ერთად გახლდათ სავანე თავისუფლებისა, პატრიოტიზმისა, თავდადებისა და სიყვარულისა. ამ საოცარ ალაგს ისტორია კუთვნილ პატივს მიაგებს და ჩვენი შვილები და

შვილიშვილები იამაყებენ ამით...

ღრმა აზროვნებასთან და უკიდევანო ჰორიზონტებით აღვსილობასთან ერთად, პატრიოტული ალტყინებით მოპირთავებული გახლავთ მთელი შემოქმედება ამ მაღალი კაცისა. მისთვის მუდამ უდიდესი და გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა და აქვს სულიერი და ეგზისტენციური თავისუფლების უნივერსალურ განცდას. აბა, გადახედეთ პუბლიცისტურ წერილებს, ესეისტიკას, სამეცნიერო ხასიათის სტატიებს... გაეცანით მის მდიდარ შემოქმედებას, ნაიკითხეთ ნიგნები: „მხილება სიცრუისა“, „დათრგუნული ღირსება“, „ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე“, „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“, „სიმბოლო ქართული იდეისა“. დარწმუნდებით, რომ საქმე გვაქვს დიდ მოაზროვნესთან, უაღრესად ნიგნიერ და განათლებულ შემოქმედთან.

ხმამალა შემოძლია ვთქვა: მურმან ზაქარაიას შემოქმედებაში წარმოდგენილმა მსოფლმხედველობრივმა და ანალიტიკურმა პრეზუმეციებმა აღასრულეს ისტორიული მისია. ასევე, თავისი ქმნილებებით, უნიკალური ცხოვრების სტილით დღემდე გამოკვეთილ გამომსახველობას ანიჭებს საკუთარ რენომეს, როგორც თავისი ქვეყნის უღალატო ჯარისკაცი და საზოგადო მოღვაწე.

ვულოცავ ბატონ მურმანს, ჩემს უსაყვარლეს და უახლოეს ადამიანს 75 წლის იუბილეს, ღმერთმა დიდხანს გვიმყოფოს მისი თავი ჯანმრთელად და ბედნიერად! ამ მისალოც წერილს კი პავლე მოციქულის სიტყვებით დავასრულებ: აუცილებელია – „კაცად კაცმან თვისი ტვირთი იტვირთოს და მზერა განიმალლოს!“

მრავალჟამიერ და მრავალჟამიერ...

სიყვარულით,

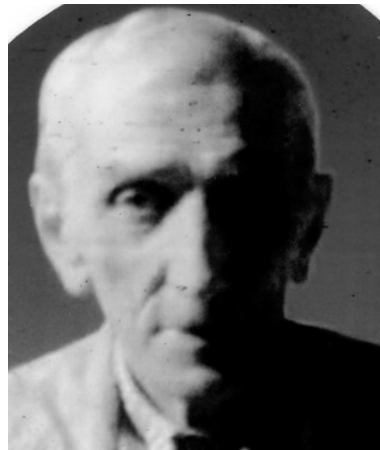
ლავა კვასალია,
მწერალი

რეზო

მამრიკო

თავარი

ზ ა ქ ა რ ა ი ა ე ბ ი

მეზრძოლი უემოქმელი

2020 წლის 6 ნოემბერს ეროვნული მოძრაობისა და აფხაზეთის დევნილი ინტელიგენციის ერთ-ერთ ღირსეულ წარმომადგენელს, ჟურნალისტს, პუბლიცისტსა და მკვლევარ ისტორიკოსს, მურმან ზაქარაიას დაბადების 75 წელი უსრულდება. ერთი კვირით ადრე კი, 28 ოქტომბერს სრულდება 30 წელი 1990 წლის იმ ისტორიული არჩევებიდან, რომელმაც მშვიდობიანი გზით დაასრულა არალეგიტიმური კომუნისტური მმართველობა საქართველოში, ქვეყნის მართვის სათავეში მოვიდა ეროვნული ხელისუფლება ზვიად გამსახურდიას ხელმძღვანელობით.

იმისთვის, ვინც მურმან ზაქარაიას ცხოვრების გზას კარგად იცნობს, ადვილად ასახსნელია, თუ რატომ დაუჟკავშირე ეს ორი თარიღი წერილს დასაწყისშივე ერთმანეთს. ამის მიზეზი ისაა, რომ თვით მურმან ზაქარაიამ დაუჟკავშირა თავისი ცხოვრება ეროვნულ ხელისუფლებასა და მის ტრაგიკულ ბედს, კანონიერებისა და სამართლიანობის აღდგენისათვის ბრძოლას; ჩვენც მეტ-ნაკლები სისრულით შევეცდებით, თვალი მივადევნოთ ამ ბრძოლის ძირითად პერიპეტიებს, პირველ რიგში, იმის აღნიშვნით, თუ როგორ აისახა განვლილი მძიმე წლები მურმან ზაქარაიას კალმით ნააზრევში, მის წიგნებში, რომლებიც თავიანთი სიმართლით, ავტორის მიერ აქტუალურ, ერისთვის საჭირობოროტო

საკითხთა და პრობლემათა წინ წამოწევიტა და ობიექტური ანალიზით ეროვნული პუბლიცისტიკის უმნიშვნელოვანეს შენაძენს წარმოადგენს.

* * *

გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოდან აღორძინებულმა და გააქტიურებულმა ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ განსაკუთრებული დატვირთვა და მნიშვნელობა შეიძინა საქართველოს ძირძველ კუთხეში – აფხაზეთში, სადაც საბჭოთა იმპერია ქართველი ერის ისტორიული ნების წინააღმდეგ ეფექტურად იყენებდა თავის ნაცად მზაკვრულ იარაღს – სეპარატიზმს.

მურმან ზაქარაიასათვის, იმ დროს სოხუმის რაიონის სოფელ იაშთხვის საშუალო სკოლის ისტორიის მასწავლებლისათვის, განსაკუთრებით ნათელი იყო, რომ აფსუური სეპარატიზმის გაღვივებას წინ უძღოდა იდეოლოგიური მომზადების ხანგრძლივი პერიოდი, პირველ რიგში, ისტორიული მეცნიერება აფსუური ისტორიოგრაფიის სახით, რომელიც შეიქმნა საბჭოთა პერიოდში XIX-XX საუკუნეების რუსული შოვინისტური პუბლიცისტიკის საფუძველზე. ამრიგად, ეროვნული მოძრაობის რიგებში მურმან ზაქარაია საქართველოს თავისუფლების იდეასთან ერთად იმის შეგნებამ მიიყვანა, რომ აუცილებლობას წარმოადგენდა სეპარატიზტული ცრუისტორიის მხილება, მაგრამ მოვლენები უფრო უკუღმართად განვითარდა: რუსეთის იმპერიის მიერ მოღალატე ქართველების დახმარებით განხორციელებულმა სისხლიანმა პუტჩმა, ეროვნული ხელისუფლების დამხობამ უკვე რეალობად აქცია ქვეყნის დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობის ხელყოფის საშიშროება.

ნიშანდობლივია, რომ მურმან ზაქარაია არათუ აქტიურად, არამედ მთელი არსებით, მთელი შეგნებითა და თავგანწირვით დადგა პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიასა და ეროვნული ხელისუფლების დასაცავად სწორედ მაშინ, როცა კანონიერი ხელისუფლება იქნა განდევნილი და ქვეყანაში გამეფდა ტერორი და რეპრესიები. უკვე არ იყო დრო და მოცალეობა აფხაზური სეპარატიზმის სამხელად, ძალიან მნიშვნელოვანი და მტკივნეული, მაგრამ მაინც შედარებით ლოკალური პრობლემების გადასაჭ-

რელად, რადგან ჩვენი სამშობლოს დამოუკიდებლობასა და თავისუფლებას უფრო საშიში მტერი გამოუჩნდა – ე.შევადრენადის ყოვლად უკანონო და დანაშაულებრივი, ანტიეროვნული, ანტიჰუმანური, ძალადობაზე, სიცრუეზე, სიძულვილზე დამყარებული რეჟიმი.

ამ რეჟიმის წინააღმდეგ ბრძოლას უამრავი ქართველი პატრიოტი შეეწირა. მიუხედავად მკვლევლობებისა, დაშინებისა, რეპრესიებისა, წინააღმდეგობის მოძრაობამ, კანონიერების აღდგენისათვის ბრძოლამ მამაცი მამულიშვილების თავგანწირვით შეუქცევადი სახე მიიღო და ამ მამაცთა შორის ჩვენი იუბილარიც, მურმან ზაქარაია უნდა დავასახელოთ. არა მარტო სიტყვითა და კალმით, არამედ დაუცხრომელი ორგანიზაციული, პრაქტიკული საქმიანობითაც მისი ფიგურა თვალსაჩინოდ ჩანს იმ ეროვნულ მოღვაწეთა შორის, რომლებიც წარმოდგენენ კანონიერებისათვის ბრძოლის ავანგარდში ამ 30 წლის განმავლობაში.

კომუნისტურ-კრიმინალური პუტჩის შემდეგ, როდესაც უკანონო რეჟიმმა ნამდვილი ომი გამოუცხადა საქართველოს მოსახლეობას, ეროვნული ხელისუფლების მომხრეთა დიდმა ნაწილმა თავი მოიყარა აფხაზეთის ტერიტორიაზე. ამ კრიტიკულ ვითარებაში მურმან ზაქარაიას საცხოვრებელი სახლი სოხუმის რაიონის სოფელ იაშთხვაში იქცა კანონიერების აღდგე-

ნისთვის მოძრაობის მთავარ შტაბად. სწორედ აქ იშვა იდეა და განხორციელდა კიდევ გამოცემა დამხობილი ეროვნული ხელისუფლების მომხრე გაზეთისა. ასე გამოვიდა გაზეთ „აღდგომის“ პირველი ნომერი 1992 წლის 26 აპრილს, აღდგომა დღეს. მურმან ზაქარაია იყო გაზეთის დამფუძნებელი საბჭოს თავმჯდომარე. შემდეგში, დევნილობის უმძიმეს პირობებში, ზუგდიდსა თუ თბილისში „აღდგომის“ გამოცემის მთელი ტვირთი ძირითადად მურმან ზაქარაიამ ზიდა, როგორც რედაქტორ-გამომცემელმა. რა თქმა უნდა, მას ერთგულად გვერდში უდგნენ ეროვნული სულისკვეთების უშიშარი ჟურნალისტები.

ჩვენ ქვემოთ შევეცდებით, მურმან ზაქარაიას წიგნებზე ზოგადი საუბრისას განსაკუთრებული ყურადღება მივაქციოთ მურმან ზაქარაიას პუბლიცისტური კალმის აქტუალობისა და დროულობის ხარისხს, აქ კი უნდა აღვნიშნოთ, რომ გაზეთ „აღდგომა“ იქცა განსაკუთრებულ მოვლენად ეროვნული ჟურნალისტიკის უახლეს ისტორიაში. „აღდგომის“ ბიოგრაფია – ეს არის გასული საუკუნის 90-იანი წლების იმ ისტორიული პერიპეტიების სრული ანთოლოგია, რომლის გადატანაც მოუხდა ქართველ ხალხსა და ეროვნულ მოძრაობას; იყო პერიოდები, როდესაც მთელ ქვეყანაში „აღდგომა“ იყო ერთადერთი გამოცემა, რომელიც მოსახლეობას სიმართლეს აცნობდა მიმდინარე მოვლენების შესახებ; იგი

იყო ეული კუნძული მოლაღატე, კონფორმისტული, წითელი-ყვითელი პუტრისტური პრესის აყროლებულ ჭაობში. რომ არა გაზეთი „აღდგომა“ და კიდევ სხვა თითზე ჩამოსათვლელი ეროვნული გამოცემები, მთელი ქართული პრესა თავისი სულგაყიდული, ქვემძრომი, მშიშარა, ცრუ და მატყუარა ვითომ ჟურნალისტებით მთლიანად წალეკავდა ჩვენს ეროვნულ ცნობიერებას.

„აღდგომა“ მურმან ზაქარაიას ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. ეს გაზეთი მისი შემოქმედების ნაწილსაც წარმოადგენს, რადგან ნომრიდან ნომერში აქვეყნებდა ჩვენი იუბილარი თავის მეტროდოლ და მამხილებელ წერილებს. ამ გაზეთის სიცოცხლე და ქმედითუნარიანობა იყო მისი უპირველესი საზრუნავი, რადგანაც, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, „აღდგომას“ განსაკუთრებული მისია ხვდა წილად. ფაქტობრივად, ეს გამოცემა დევნილი ეროვნული ხელისუფლებისა და „მრგვალი მაგიდის“ ბეჭდვით ორგანოდ იქცა; მასში ქვეყნდებოდა პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას მიმართვები, დევნილი ხელისუფლებისა და „მრგვალი მაგიდის“ ოფიციალური მასალები. „აღდგომის“ გვერდის ავლით შეუძლებელია იმდროინდელი საქართველოს პოლიტიკური ვითარების სრული წარმოდგენა; ამასთან დაკავშირებული უამრავი მასალა მხოლოდ „აღდგომის“ ფურცლებზე მოიძებნება.

ამ გაზეთზე საუბრისას მკითხველს აუცილებლად გაუჩნდება კითხვა, თუ რატომ შეწყდა „აღდგომის“ გამოცემა და როგორ შეეგუა მურმან ზაქარაია და გაზეთის მეტროდოლ ჟურნალისტთა კოლექტივი ამ ფაქტს. ასეთი ტიპის გაზეთი ხომ მეტად საჭიროა დღესაც, როცა ჩვენი საზოგადოება კვლავაც შევარდნაძის მიერ ფინანსურად და იდეოლოგიურად ნაკვები კლანების კლანჭებშია მოქცეული და მეტ-ნაკლებად კვლავაც განსაზღვრავს სახელმწიფო პოლიტიკას. სამწუხაროდ, აქ შევარდნაძის ხელისუფლებას ვერაფერს დავაბრალებთ. მურმან ზაქარაია სწორედ შევარდნაძის ხელისუფლების პირობებში ახერხებდა გაზეთის რეგისტრაციაში გატარებას და საკუთარი სახსრებით მის გამოცემას. მიზეზი ძალიან მტკივნეულია და იგი თვით ეროვნული მოძრაობის შიგნით მიმდინარე დაპირისპირებაში უნდა ვეძიოთ. მურმან ზაქარაიას გაზეთი ხელიდან გამოგლიჯეს და თუ რა „ეროვნული“ მიზნით, ესეც ნათელია: მერე არავის გახსენებია, რომ „აღდგომა“ სჭირდებოდა საქართველოს! გაზეთის გამოცემა შეწყდა!

ამ საიუბილეო წერილში ამ მტკივნეულ თემაზე მეტს არაფერს ვიტყვი. მხოლოდ აღვნიშნავ, რომ გულისტკენა, უსამართლობა ბევრი იყო, მაგრამ მურმან ზაქარაია ყოველთვის პოულობდა გამოსავალს. ეროვნული მოძრაობის გარკვეულ ეტაპებზე თავიანთ სათქმელს ღირსეულად ამბობდნენ მურმან ზაქარაიას მიერ გამოცემული გაზეთები „ზანი“, „გზა ხსნისა“, „ჭყონდიდელი“, „ეროვნული თანხმობა“ და სხვები, ჟურნალები „მიჯნა“ და „ქართული მწერლობა-XXI“, თბილისში გამომავალი გაზეთი „დარჩელი“.

ყველა გაზეთის, ყველა ჟურნალის ერთი ნომერიც არ გამოსულა ისე, რომ მურმან ზაქარაიას კალამი არ დასტყობოდა. თანდათან მნიფდებოდა დრო, რომ მას თავისი მეტროდოლი და მართალი პუბლიცისტური სიტყვა წიგნებად ექცია.

* * *

გაზეთ „აღდგომაში“ დაბეჭდილი რამდენიმე წერილი მანამდე გამოუქვეყნებელ წერილებთან ერთად 1996 წელს დაიბეჭდა მურმან ზაქარაიას პირველ პუბლიცისტურ წიგნში „მხილება სიცრუისა“. პირველი, რაც მინდა ვთქვა ამ არც ისე დიდი კრებულის შესახებ, ეს მისი სახელწოდებაა. შეიძლება ჩავთვალოთ, რომ ეს სახელი მთლიანად აერთიანებს ავტორის შემდეგ გამოცემულ წიგნებსაც, ანუ მურმან ზაქარაიას მთელ შემოქმედებას, რომელიც სწორედაც წარმოადგენს ქართულ პოლიტიკაში გამეფებული სიცრუის, სიყალბის, მოჩვენებითი დემოკრატიის, პატრიოტიზმით შენიღბული მოლაღატეობის მხილებას. ამ პირველ წიგნში გამოიკვეთა მურმან ზაქარაიას შემდგომი გამოცემების, მთელი პუბლიცისტური ნაღვანის ძირითადი მიმართულება, სტილი და ხასიათი, მთელი ლაიტმოტივი. აქვე იმასაც ვხედავთ, თუ როგორ იხვეწება მისი ხელწერა, როგორ ფართოვდება ინტერესთა არე, რომელიც ისტორიის საკითხთა წრესაც სცილდება მიუხედავად იმისა, რომ ბატონი მურმანი, პირველ რიგში, ისტორიკოსია და არაისტორიულ თემებსაც ისტორიის ჭრილში განიხილავს.

1998 წელს გამოდის მურმან ზაქარაიას წიგნი „ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე“. მკითხველს შევახსენებ, რომ ამ წელს, 9 თებერვალს განხორციელდა შეიარაღებული თავდასხმა ე.შევარდნაძეზე. ამ სამხედრო ოპერაციას სახელმწიფოს უკანონო მეთაური გადაურჩა; ყოველივე ამას მოჰყვა ჯიხაშკარის მოვლენა

ნები, როდესაც, 19 თებერვალს, ეროვნული ხელისუფლების მომხრეებმა გოჩა ესებუას მეთაურობით მიძვლად აიყვანეს გაეროს დამკვირვებლები. ბუნებრივია, შვეარდნაძის ხელისუფლებამ და მისმა ყურმოჭრილმა პრესამ „ტირორისტულ აქტად“ მონათლეს ეს მოვლენები და ასე წარუდგინეს საერთაშორისო საზოგადოებასაც. საჭირო იყო ყველაფრისთვის ნამდვილი სახელის დარქმევა, მოვლენათა არსში ღრმად ჩანვდომა და ობიექტური ანალიზი, სიყალბის გაშიშვლება ანუ, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, მხილება სიცრუისა, შვეარდნაძის ანტიეროვნული და ანტიდემოკრატიული რეჟიმის სრული ანატომიის წარმოჩენა.

ეს მისია სწორედ მურმან ზაქარაიამ იტვირთა. მან თებერვლის მოვლენებიდან სულ რამდენიმე თვეში მოახერხა საკმაოდ სოლიდური ანალიტიკური ნიგნის დანერა, რომელიც ასევე ოპერატიულად გამოსცა, მიუხედავად მრავალი ხელის შემშლელი ფაქტორისა.

სწორედ ანალიტიკური მხარეა ამ პუბლიცისტური ნარკვევის უმთავრესი ღირსება. ავტორმა შემოგვთავაზა არა მხოლოდ მსჯელობა და მოსაზრება 1998 წლის თებერვლის მოვლენებთან დაკავშირებით, არამედ საფუძვლიანად, დამაჯერებლად ახსნა ე.შვეარდნაძის ხელისუფლების რეაქციული ბუნება, მისი პოლიტიკის ანტიეროვნული ხასიათი და ის მიზეზები, თუ რამ განაპირობა ზემოთ აღვნიშნული მოვლენები. მთავარი კითხვა, რომელსაც ამ ნიგნმა პასუხი გასცა, მისივე სათაურშია მოკლედ და ლაკონურად ჩამოყალიბებული: იყო ყოველივე ეს ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე?

თავდაპირველად ავტორი ეხება ხელისუფლების, დემოკრატიისა და პიროვნების თავისუფლების ზოგადთეორიულ საკითხებს და მათგან გამომდინარე აკონკრეტებს იმ პრობლემებს, რომლებიც საქართველოში წარმოიშვა შვეარდნაძის მმართველობის შედეგად. მ.ზაქარაია აღნიშნავს, რომ „საქართველოში მრავალპარტიულობის დემოკრატიული პრინციპი ჩანაცვლებულია კვაზიმრავალპარტიულობით, შესაბამისად: დემოკრატია – ფსევდოდემოკრატიით, ლეგიტიმურობა – ძალადლეგიტიმურობით, თავისუფლება – ტოტალიტარიზმით, არჩევითობა – უზურპაციით, ხალხის ნება – ტირანის ძალადობით“. ე.შვეარდნაძის ხელისუფლებაში მოსვლით საქართველოში დამკვიდრდა ნეობოლშევიზმი, როგორც საზოგადოებრივი ურთიერთობის მეთოდი, მან დასტური მისცა სა-

ხელმწიფო გადატრიალების შედეგად ქვეყანაში გამეფებულ ტერორს, ცალკეული კუთხეების მიმართ გენოციდის პოლიტიკას, რომლის პასუხიც იყო 9 თებერვლის სამხედრო შეიარაღებული აქტი; ამ თავდასხმის შედეგადაც ხელისუფლებამ სათანადო დასკვნა ვერ გამოიტანა, მთავარ მიზეზთა მიჩქმალვით კიდევ უფრო დაძაბა ვითარება, რასაც 19 თებერვლის ჯიხაშკარის აქცია მოჰყვა; ჯიხაშკარის მოვლენებმა კი ნათელი მოჰფინა სიმართლეს, რომ მიზეზი ყველა უბედურებისა ე.შვეარდნაძის ხელისუფლების პოლიტიკაში, მის ტირანულ მმართველობაშია. ეს აქციები იყო უკიდურესი ფორმა ტირანიის პირობებში, რათა განხორციელებულიყო ისეთი მოთხოვნები, როგორიცაა ორად გახლეჩილი ერის გაერთიანება, სამოქალაქო დაპირისპირების თავიდან აცილება, თავისუფლებისა და დემოკრატიის დამკვიდრება, ოკუპანტთა ჯარის გაყვანა, ეროვნული თანხმობის მიღწევა.

კიდევ ერთ მონაკვეთს მოვიყვან ამ ნიგნიდან: „როგორც სატანა ღმერთისაგან, ასევე ტირანი საზოგადოების მიერ ძლეული იქნება. საზოგადოებრივი ზიზლი და მიუღებლობა დათრგუნავს და გაანადგურებს მას. ის თვითონვე, საკუთარი ანტიქმედებით წარმოშობს თავისივე განმადგურებელს. ტირანი არ კლავს, ან კლავენ... ტირანიის დემონური სული არავის დაინდობს, თუკი მას წინ არ აღუდგა წმინდა ძალა, უანგარო თავგანწირვა, რაინდული სულის მატარებელი, სამშობლოსა და ერის წინაშე ვალდებულების გრძობადაუკარგავი გმირი“, ავტორი ხაზს უსვამს, რომ ასეთი გმირი იყო გოჩა ესებუა, რომელიც წარმოშვა ტირანიასთან ბრძოლამ.

მურმან ზაქარაიას ამ ნიგნის ლოგიკურ გაგრძელებად უნდა მივიჩნიოთ 2000 წელს გამოცემული, ჩემი აზრით, ფრიად მნიშვნელოვანი, მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენი მოაზროვნე ინტელიგენციის მიერ ჯერ კიდევ დაუფასებელი პუბლიცისტური ესე „დათრგუნული ღირსება“. ავტორი უკვე მაშინ ხედავდა იმის საშიშროებას, რომ კომუნისტურ-კრიმინალური პუტჩის შედეგად ჩვენს საზოგადოებაში დამკვიდრებული არაჯანსაღი ტენდენციები მთელ ერს გადაგვარების გზაზე დააყენებდა; ამ კატასტროფის თავიდან ასაცილებლად განგამის ზარის შემოკვრა იყო საჭირო. სწორედ ასეთი ზარის მაგვირობა იკისრა ამ ნიგნმა, რომლის დასაწყისშივე ვკითხულობთ:

„უფუნურობის მანკით შეპყრობილ საზოგადოებაში უპირველესად ითვლება ღირსება.

ასეთ გარემოში ჯანსაღი გონების ადამიანის ცხოვრება ტანჯვად იქცევა, თორემ მანკიერნი მშვენივრად ეწყობიან ერთმანეთს. ამიტომ მათი „მორჯულებისათვის“ გარჯა, – ეს საკუთარი გადარჩენისთვის ბრძოლაა.

ძალადობის ზეობის ჟამს, როცა კეთილი მიზნის საბაბით ბოროტებას სჩადიან, ადამიანებში კლავენ პიროვნებას, რითაც ეს სუბიექტები და მათი მოქმედების ობიექტები შორდებიან არა მარტო ჭეშმარიტებას, არამედ გონიერებას მოკლებულნი აღმოჩნდებიან უღირსებო საზოგადოების წინაშე. აქ უკვე არავის ახსოვს ჭეშმარიტება, სიმართლე, უფლება, სამშობლო, პატრიოტიზმი, სიყვარული თუ სათნოება; საბოლოო ჯამში, არავის ახსოვს არც პიროვნული, არც საზოგადოებრივი ღირსება...”

სამწუხაროდ, ის, რასაც ამბობდა მურმან ზაქარაია 2000 წელს, აქტუალურ პრობლემად რჩება დღესაც, 20 წლის შემდეგ. ეს იმას ნიშნავს, რომ ეს წიგნი კვლავაც ძალიან სიცოცხლისუნარიანია და ჩვენს დამახინჯებულ დღევანდელობას ეხმაურება. რუსთველის ცნობილი აფორიზმის მოხმობით ავტორი აღნიშნავს, რომ შელახული ღირსებით ცხოვრებას სჯობს სიცოცხლე ღირსების დაცვას შესწირო, ანუ ღირსეულად მოკვდე. ადამიანის ღირსება მის სიცოცხლეზე აღმატებულია; ღირსებაზე ხელჩაქნეული კაცი სიმართლის მსახური ვერასოდეს იქნება. ამასთან, ღირსების საკითხი სცილდება წმინდა მორალურ პრინციპებს და პოლიტიკურ ასპექტში გადადის, ღირსება ხდება პოლიტიკურ ქმედებათა განმსაზღვრელი.

ღირსებადაკარგულთა ხვედრი მონობაა, თანაც ასეთი არაკაცები ყველაფრით ბედნიერები არიან. ღირსების საკითხი ყველაზე უფრო გამწვავებული ახალგაზრდობაშია. მათი ცხოვრების სწორი გზით წარმართვისათვის მთელი საზოგადოება უნდა ზრუნავდეს და ამის პრობებს სახელმწიფო უნდა ქმნიდეს.

ნაშრომში ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ ღირსება უშუალო კავშირშია ვალდებულებებთან. ეროვნული ღირებულებისადმი ადამიანის დამოკიდებულება განსაზღვრავს მის ღირსებას; „ერის წინაშე პიროვნების ვალი მარადიულია და რაც უფრო დიდი პროცენტით ვიხდით ამ ვალს, მით უფრო ვმალდებით საკუთარი თავისა და საზოგადოების წინაშე“. საზოგადოების გადაგვარების მთავარი მიზეზი სწორედ ეროვნული ღირსების დაქვეითებაა. ავტორი ამის შესახებ მსჯელობას აგრძელებს იმ ვითარების ანალი-

ზით, რაც მოხდა ჩვენს სამშობლოში, და საკადრის პასუხს აძლევს ჯ. კაშიასა და სხვა პუტჩისტ „თეორეტიკოსებს“. ეროვნული ხელისუფლების დამხობის შემდეგ პუტჩისტურმა ხელისუფლებამ ნებაყოფლობით უარი თქვა თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის დიდ წილზე, რასაც მოჰყვა აფხაზეთის ტრაგედია, სადაც ქართველ ერს თავიდანვე განუმზადეს დამარცხება; კრიმინალურმა მაფიამ და ფსევდოინტელიგენციამ მოახდინეს ქართველთა გენოციდი, გაძარცვეს ეროვნული სიმდიდრე და ომი გამოუცხადეს ეროვნული დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლ ძალებს. სახეზეა როგორც სოციალური, ასევე ეროვნული კატასტროფა. ასე შელახეს „ძალად მონებმა“ ეროვნული ღირსება.

საგულისხმოა, რომ ამ წიგნში ავტორი უხვად იყენებს ქართველ და უცხოელ მოღვაწეთა ნააზრევებს საკითხის უკეთ გაშუქების მიზნით. საერთოდ, სხვადასხვა წყაროთა მოხმობა ავტორის მსჯელობის სტილს წარმოადგენს და მას სხვა წიგნებსა და წერილებშიც ვხვდებით.

როგორც ვიცით, შევარდნაძის რეჟიმმა ეროვნული ხელისუფლების ასობით მომხრე საპატიმროებში ჩაყარა. მურმან ზაქარაია ერთ-ერთი პირველი ჩაუდგა სათავეში რეპრესირებულთა განთავისუფლებისათვის ბრძოლას. მოშიშპილე პოლიტპატიმრებთან ერთად ციხეში მყოფი გურამ აბსანძის თავმჯდომარეობით ფუძნდება პოლიტპატიმართა და პოლიტდევენილთა საკოორდინაციო-საინფორმაციო ცენტრი, რომლის საქმიანობას ციხის გარეთ, ფაქტობრივად, მურმან ზაქარაია ეწეოდა. იმ პერიოდში იგი ლამის პატიმარივით ატარებდა დროს საპატიმროებში, ხვდებოდა პატიმრებს, აწარმოებდა მოლაპარაკებებს მოძალადე ხელისუფლების წარმომადგენლებთან. ეს ბრძოლა დამთავრდა 2000 წლის 20 აპრილს საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული ცნობილი დადგენილებით, რომლის მიხედვით დაგმოიხილ იქნა სახელმწიფოში პოლიტიკური პრობლემების ძალადობის გზით გადაჭრა და ლეგიტიმური ხელისუფლების დამხობის ყოველგვარი მცდელობა, უნდა გადახედულიყო იმ პირთა სისხლის სამართლებრივი დევნის საკითხები, რომლებიც პასუხისგებაში იყვნენ მიცემულნი 1991-1992 წლების მოვლენებთან დაკავშირებით.

მიუხედავად ასეთი დადგენილებისა, შევარდნაძის პროკურატურა და სასამართლო, ხელისუფალთა ყურმოჭრილ მონებად ქცეულნი, ყველაფერს აკეთებდნენ, რათა გაეჭიანურები-

ნათ პოლიტიკატიმართა განთავისუფლება. ეს ნათლად გამოჩნდა გ. აბსანძის საქმის გარჩევის დროს.

2001 წელს გ. აბსანძის საქმის სასამართლო განხილვის პერიპეტიებზე გამოცა ნიგნი „პოლიტიკური ანგარიშსწორება“. მურმან ზაქარაია ამ ნიგნის თანაავტორი და რედაქტორ-გამომცემელია. შეიძლება თამამად ვთქვათ, რომ იგი ნიგნი მოცემული მშრალი მასალების: დოკუმენტების, მიმართვების, საჩივრების ავტორიც და მათთან დაკავშირებული მოქმედებების მონაწილე არის და იმ უხილავ პერსონაჟთა შორის ერთ-ერთ მთავარ ფიგურას წარმოადგენს, რომლებიც მონაწილეობდნენ მოძალადე ხელისუფლებასთან სამართლებრივ ბრძოლაში.

2005 წელს გამოდის მურმან ზაქარაიას ნიგნი „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“. ეს ნიგნი თანამედროვე ქართულ პუბლიცისტიკაში ერთ-ერთი გამორჩეულია არა მხოლოდ თემის, სათქმელის აქტუალურობის მიხედვით, არამედ თვით ამ სათქმელის მიწოდებით მკითხველისადმი, ღრმა და ამომწურავი დასკვნებით, რომლებიც თვალნათლივ გვიხატავენ ჩვენი მეზობელი იმპერიის პოლიტიკისა და იდეოლოგიის მტაცებლურ ბუნებას, იმ რუსულ სულსა და რუსულ იდეას, რომლებიც განაპირობებენ რუსეთის ურთიერთობის შოვინისტურ ხასიათს სხვა სახელმწიფოებისა და ერების, მათ შორის საქართველოს, მიმართ.

მურმან ზაქარაიას ამ ნიგნის დამსახურება კიდევ ის არის, რომ ავტორი თავის მსჯელობებს წარმართავს თვით ცნობილი რუსი მოღვაწეების გამონათქვამებისა და წარმოდგენების მიხედვით, რომლებიც ადრიდანვე ჩამოყალიბდა რუსულ კლასიკურ მწერლობაში, მეცნიერებასა და რელიგიურ ფილოსოფიაში. ამ წარმოდგენების ანალიზის საფუძველზე ნათლად ვხედავთ, თუ რამდენად მიესადაგება რუსული იდეა ლიბერალიზმისა და დემოკრატიის ღირებულებებს და შეიძლება თუ არა რუსული საზოგადოება თავისი იდეის ქვაკუთხედად ქცეულ იმპერიულობაზე, მმართველობის დიქტატურულ-ტოტალიტარულ წესზე უარის თქმას.

ამ თვალსაზრისით, არ შე-

იძლება არ დავეთანხმოთ ავტორს იმაში, რომ „რუსულ სულსა“ და რუსული „იდეაში“ გათვითცნობიერება ბევრმა სცადა, მაგრამ ყველაზე უფრო ეს გამოსდიოდათ თვითონ რუსებს“; სწორედ ამ მიზნით განიხილავს მ. ზაქარაია ისეთი რუსი მოღვაწეების გამონათქვამებს, როგორც ნ. ბერდიევი, ნ. ტრუბეცკოი, ა. ტოლსტოი, ნ. გოგოლი, ა. ჩეხოვი, ი. ბუნინი, ნ. დურნოვო და სხვები არიან. მათი მემკვიდრეობით გვახედებს ავტორი რუსული სულის სარკეში, ამ სარკეში ჩახედვა კი ბევრ რამეზე ავგვიხელს თვალს, განსაკუთრებით იმათ, რომლებიც ზერელედ, ზედპირულად უყურებენ რუსეთთან ურთიერთობის პერსპექტივებს და ვერ აანალიზებენ იმას, თუ რა „იდეური სანვავით“ შემოგრილდნენ რუსული ტანკები ჩვენს სამშობლოში. ამიტომაც, მურმან ზაქარაიას ეს ნიგნი ყველა ქართველმა უნდა წაიკითხოს.

მეათე საუკუნის უმნიშვნელოვანეს თეოსოფიურ ძეგლს, იოანე-ზოსიმეს „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“, განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს მთელი ქართული ლიტერატურის ისტორიაში; მას სხვადასხვა ხასიათის მრავალი ნაშრომი მიეძღვნა, მასზე ამახვილებდნენ ყურადღებას ლიტერატურის კრიტიკოსები, ფილოსოფოსები, ისტორიკოსები, თეოლოგები. ასეთი დაინტერესება იოანე-ზოსიმეს ამ ნაწარმოების მიმართ განპირობებულია თვით ტექსტის სიმბოლურობით, საკრალურობით, მისტიკურობით თუ მეორედ მოსვლის წინასწარჭერეგით.

ამ ნაშრომებს შორის, დარწმუნებული ვარ, ღირსეულ ადგილს დაიკავებს მურმან ზაქარაიას 2018 წელს გამოცემული ნაშრომი „სიმბოლო ქართული იდეისა“, რომელშიც „ქება-ს“ მნიშვნელობა განხილულია ქართველი ერისა და ქართული სახელმწიფოს, ქართული იდეის ისტორიული ჩამოყალიბებისა და განვითარების ფონზე. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, „ქება“, როგორც ლიტერატურული ნაწარმოები, როგორც ჰიმნი ქართულ იდეაზე, წარმოადგენს ეროვნული იდეის განვითარებისთვის საჭირო ბიძგსა და სტიმულს, ერთგვარ გეზსა და პროგრამას, რომლითაც უნდა იაროს და რომელიც უნდა აღას-

რულოს ქართველმა ერმა.

თავიდანვე ვიტყვი, რომ მ.ზაქარაიასთვისაც ძირითადი ამოსავალია ის მიდგომა „ქებას“ მიმართ, რასაც უპირველესად უსვამდნენ ხაზს ი. ჭავჭავაძე, ზ. გამსახურდია და ბევრი სხვა მკვლევარი, რომელთა მიხედვით, იოანე-ზოსიმე ენაში გულისხმობს ენასაც, ქართველ ხალხსაც და ქართულ მოდგმასაც.

ამ ძირითადი დებულებიდან გამომდინარეობს მ. ზაქარაიას მიერ ამ ნაშრომში მოცემული ანალიზი „ქებას“, როგორც ზოგადქართველური კულტურული მისიის გამომხატველი სიმბოლოსი და ქართველი ერის სულიერ-სარწმუნოებრივი ღირსების ამსახველი ჰიმნისა; ამასთან, როგორც ავტორი აღნიშნავს, „ქება“ უნდა გავი-აზროთ არა როგორც ცალკეული მეტაფიზიკური და სარწმუნოებრივი სიმბოლოებისა და მეტაფორების მომცველი პოეტური ნიმუში, არამედ იგი თავისი დასრულებული სახით წარმოადგენს ერთ მთლიან სიმბოლოს ქართული იდეისა, რომელიც ყალიბდება და გამოკვეთილ სახეს ღებულობს მე-10 საუკუნის მეორე ნახევრისთვის“. თვით ეს იდეა, ავტორისვე ხაზგასმით, მდგომარეობს კოლხ-იბერული მოდგმის ერთიან ერად და ერთიან სახელმწიფოდ ფორმირების გარდაუვალობაში და იშვა პროტოენიდან და პროტოსამშობლოდან მომდინარე მეხსიერებიდან.

აქედან გამომდინარე, შეიძლება თამამად აღვნიშნოთ, რომ წინამდებარე ნიგნი არის ნაშრომი ქართულ იდეაზე, მისი ჩასახვიდან ჩამოყალიბებამდე განვილილ გზასა და შემდგომ – ამ იდეის დაცვისა და განვითარებისათვის ბრძოლის მრავალსაუკუნოვან და განსაცდელე-ბით აღსავსე პერიპეტივებზე.

გასულ წელს გამომცემლობა „უნივერსალ-მა“ მკითხველებს შესთავაზა მურმან ზაქარაიას მორიგი ნიგნი „სახელმწიფოსა და დემოკრატი-ის საკითხისადმი დისპარატულ მიდგომაზე“. ეს ნაშრომი ფრიად საყურადღებოა იმით, რომ ეხება 1991-1992 წლების დეკემბერ-იანვრის სისხლიანი პუტჩის შედეგად დღემდე განვითა-რებულ მოვლენებს, ამ მოვლენათა ანალიზსა და დასკვნებს. რაც მთავარია, ავტორი, როგორც ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის აქტიური მოღვაწე, მსჯელობას წარმართავს ეროვნული პოზიციიდან, ანუ მისთვის უმთავ-რესია მხილება იმ მანკიერი ტენდენციებისა, რომლებმაც განვითარება სწორედ იმ სამხედ-რო-კრიმინალური გადატრიალების შედეგად პოვა.

ნიგნის პირველი თავი – „დამოუკიდებ-ლობის ორი აქტი – ორი მიდგომა“ – განიხი-ლავს 1918 წლის 26 მაისისა და 1991 წლის 9 აპრილის მოვლენების ურთიერთმიმართებასა და მათთვის კუთვნილი ადგილის მიჩენას და-მოუკიდებელი საქართველოს ცხოვრებაში. მ. ზაქარაია აღნიშნავს, რომ „ძირითადად მწვავე დავა-კამათი მიმდინარეობს იმის ირგვლივ, თუ დამოუკიდებლობის ამ ორი აქტიდან რომელია უფრო მნიშვნელოვანი და რომელს უნდა მიე-ნიჭოს უპირატესობა და სტატუსი დამოუკიდე-ბელი საქართველოს მთავარი კონსტიტუციური დოკუმენტისა“.

შემდეგ მ. ზაქარაია მსჯელობს იმ გარე-მოებებზე, რომლებმაც განაპირობეს დისპა-რატული მიდგომის ჩასახვა დემოკრატიული სახელმწიფოებრიობის ფორმირების მიმართ. მისი თქმით, სინამდვილეში საქმე გვაქვს ჭეშ-მარიტებისა და სიცრუის დაპირისპირებასთან; როცა ყალბსმქნელთა კასტა ცდილობს თავისი დანაშაულებრივი ქმედებების გამართლებას, მათ შეტევა მიაქვთ ეროვნულ ხელისუფლება-ზე, ზვიად გამსახურდიაზე, როგორც რუსულ-საბჭოური იმპერიის უღლისაგან სამშობლოს დახსნისათვის თავგანწირულ მებრძოლსა და ლიდერზე. მ. ზაქარაია საკადრის პასუხს აძლევს ამ ცრუისტორიკოსებს, რომლებიც ცინიკურად აღნიშნავენ, რომ თითქოს ზ.გამსახურდიას პო-ლიტიკური ფიგურის წარმოჩენა „ლოგიკურად არ გამოიყურებოდა“. ავტორი სამართლიანად შენიშნავს: „ასეთი ცრუისტორიების შექმნა იმ-დენადაა საშიში, რამდენადაც, პირველ რიგში, ისინი ამ გზით რყვნიან მომავალ თაობას“. იგი „თაობის გაქცევას“ უწოდებს იმ ფაქტს, რომ სამშობლოს მოლაღატეებმა ახალგაზრდობას წაართვეს ხვალინდელი დღის იმედი და გა-უყენეს ინდიფერენტიზმის, ნიჰილიზმისა და კრიმინალური იდეოლოგიის გზას.

სათანადო მსჯელობით მ. ზაქარაია მიდის იმ დასკვნამდე, რომ 1918 წლის 26 მაისის აქტის უმთავრესი ღირებულებაა ხალხისთვის ღვთით მონიჭებული განმათავისუფლებელი მისიის აღ-სრულება, ამიტომ **26 მაისი არის საქართველოს რუსული შოვინისტური იმპერიის 117-წლიანი მონობის უღლისგან განთავისუფლების გამოც-ხადების დღე**. შესაბამისად, კონსტიტუციურად იგი უნდა დამკვიდრდეს, როგორც საერთო-სახალხო დღესასწაული – განთავისუფლების დღე.

თავის მხრივ, 1991 წლის 9 აპრილის და-

მოუკიდებლობის აღდგენის აქტი და მის საფუძველზე შექმნილი სტატუსი წარმოადგენს თანამედროვე ქართული სახელმწიფოს არსებობის საფუძვლისა და არსის განმსაზღვრელს; შესაბამისად, „9 აპრილი წარმოადგენს სრულიად საქართველოს საყოველთაო-ნაციონალურ დღესასწაულს“. მას უნდა დაუმკვიდრდეს სახელმწიფოს უპირველესი დღესასწაულის სტატუსი.

სწორედ ამ ორი თარიღის ურთიერთმიმართებათა განსაზღვრას ეძღვნება მ. ზაქარაიას აღნიშნული წიგნი, მაგრამ, როგორც ვხედავთ, ეს პრობლემა მიმოხილულია იმ ურთულესი სოციალურ-პოლიტიკური ვითარების მრავალმხრივი ანალიზით, რომლითაც ხასიათდება ჩვენი ქვეყნის, ქართველი ხალხის ბრძოლა დამოუკიდებლობისათვის როგორც გასული საუკუნის 10-იან წლებში, ისე ჩვენს თანამედროვე პერიოდში, რომელიც ამკარად გამოირჩევა პუტჩისტური ალიანსის სოციუმისათვის დამახასიათებელი წარსულის გაყალბებით, ფაქტების გაუკუღმართებით, სიმართლის მიჩქმალვით და ჭეშმარიტი ეროვნული მოძრაობის, ეროვნული ხელისუფლებისა და ზვიად გამსახურდიას ღვანლის, 1991 წლის 9 აპრილის ისტორიული მნიშვნელობის დაკნინებით. ავტორის ეს ნიგნიც, როგორც წინა პუბლიცისტური გამოცემები, ღირსეული პასუხია ასეთი გამყალბებლების მისამართით.

მ. ზაქარაიას ეს წიგნი, მსგავსი სხვა გამოცემები უნდა განიხილებოდეს სტუდენტურ წრეებში, პროფესორ-მასწავლებლებში, უნივერსიტეტებში; უნდა მოეწყოს პრეზენტაციები, შეხვედრები მკითხველებთან საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში, რათა ბოროტს კეთილმა სძლიოს და საბოლოოდ ვიხსნათ ქვეყანა ანტი-ეროვნული ძალების დამღუპველი ზემოქმედებებისაგან.

* * *

ამ წერილში მოკლედ და ზოგადად შემოგთავაზებთ 75 წლის მურმან ზაქარაიას მრავალფეროვანი პუბლიცისტური შემოქმედება, მაგრამ, ვიმედოვნებ, რომ მკითხველს სრული წარმოდგენა შეექმნება ჩვენი იუბილარის შემოქმედებით დიაპაზონზე, ცხოვრებისეულ მრწამსსა და თავისი შინაარსიანი წუთისოფლის უმთავრეს მიზანზე. ეს მიზანი გვაერთიანებს ადამიანთა იმ ერთობას, რომელსაც მურმან ზაქარაიას სამეგობრო ეწოდება, რომლის თითოეული წევრი არ

იმურებს საკუთარ შესაძლებლობას და იბრძვის იმისათვის, რომ ქართული სახელმწიფო, 1991 წლის 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტით დაფუძნებული, მყარად იდგეს ფეხზე და სწორი გზით ვითარდებოდეს, რომ ჩვენმა საზოგადოებამ რაც შეიძლება მალე და უმტკივნეულოდ მოიშოროს ის მანკიერებანი, რომელთაც ვერა და ვერ დავაღწიეთ თავი კომუნისტურ-კრიმინალური პუტჩიდან დღემდე; დიახ, ეს მანკიერებანი სწორედ იმ გადატრიალებიდან, შევარდნაძის ანტიეროვნული მმართველობიდან მოდის და აზიანებს ქართველი ადამიანის შეგნებას, ზნეობას, აფერხებს ეკონომიკურ განვითარებას, რადგანაც ამ მანკიერებებს წარმოადგენს სახელმწიფო ქონების მისაკუთრება სახელისუფლებო ბობოლენის მიერ, კანონის სახელით უკანონობის ჩადენა, ეგოიზმი, ღვარძლი და შური, ადამიანის უფლებების დარღვევა, შეგუება სიღარიბესთან, უზნეობასთან, უპასუხისმგებლობა სახელმწიფოს წინაშე და ა.შ.

მურმან ზაქარაია ამ მანკიერებებთან ბრძოლის ავანგარდში დგას, ანუ იგი დაუცხრომლად იბრძვის საზოგადოების გაჯანსაღებისთვის და ეს არის მისი მეზობლი კალმის მაღლი და დამსახურება.

მურმან ზაქარაია სიმართლის მსახურია! სიმართლესთან ერთად იგი უანგაროდ ემსახურება თავის ერს, თავის ქვეყანას! რაც უფრო მეტი გვეყოლება ასეთი ადამიანი, მით უფრო მოგვიახლოვდება ის მომავალი, რომელსაც ვნატრობთ და რომლის მოახლოება შეაფერხა ქვეყანაში განვითარებულმა ანტიქართულმა მოვლენებმა, რომლებიც შიდა მტრებმა, მოლაღატე ქართველებმა სასტიკი და ბოროტი იმპერიის მეშვეობით ჩაიდინეს.

გილოცავ, ძმაო, დაბადების ღამეზე თარიღს! კიდევ მრავალ წელს გემსახუროს შენი სამშობლოსთვის, თანაც, ეს სამშობლო, ჩვენი საქართველო გეხილოს ერთიანი და მტერზე გამარჯვებული! შენი დაბადების დღეების სადღეგრძელოები მაგ შენს თბილ კერაზე, აფხაზეთში, იაშთხვაში აგვეწიოს, ყანწებით გვესვას გაბრწყინებული ქვეყნის სადიდებელი, სიცოცხლის, სიკეთისა და სიმართლის სალოცავები!

უფალმა გვისმინოს! ღმერთი იყოს შენთან, ჩვენთან, მთელ ჩვენს ჯიმ-ჯილაგთან და სრულიად საქართველოსთან!

ჯემალ შონია

შრომასა და ბრძოლაში გავლილი 75 წელი

ბატონი მურმან ზაქარაია მე გავიცანი 1993 წლის ბოლოს. ეს ჩვენი უახლესი ისტორიის უმძიმესი დროა: აფხაზეთიდან გამოძევებულია ქართული მოსახლეობა, მეორედ დამხობილია და განდევნილია ქვეყნის კანონიერი ხელისუფლება, პრეზიდენტი ზ.გამსახურდია სამეგრელოს ტყეებს აფარებს თავს, მის შესახებ ძალიან ცოტა რამ ვიცით, მოსახლეობა იმყოფება ბანდფორმირებების ტერორის ქვეშ; ძარცვა-ყაჩაღობა, მკვლევლობები ყოველდღიური ნორმაა; უკიდურესი საყოველთაო გაჭირვება, სიღატაკე და სხვა ათასი უბედურება ადამიანებს აიძულებს, მარტო თავის გადარჩენაზე იფიქრონ. წინააღმდეგობის მოძრაობა დაქსაქსული და განადგურებულია. როგორც იტყვიან, „არსით ხმა, არსით ძახილი“ და ამ დროს ფოთში, სადაც მე იმჟამად ნათესავებთან ვიყავი თავშეფარებული, გამოჩნდა მურმან ზაქარაია მის მიერ გამოცემული ხელნაბეჭდი ჟურნალებით „აღდგომა“ და „ჭყონდიდელი“.

იმდროინდელ ტერორის, უსახსრობის, უშუქობის, უტრანსპორტობის და უყველადობის

პირობებში ასე ოპერატიულად ორი ჟურნალის გამოცემა, დღევანდელი გადასახედიდან, დაუჯერებელ ამბავს ჰგავს. ამ ჟურნალებმა, შემდეგ სხვა გამოცემებმა და, რაც მთავარია, ბატონი მურმანის აქტიურობამ, მისმა პირადმა მაგალითმა ახალი სული შთაბერა ადამიანებს, კვლავ გაააქტიურა ისინი და სამეგრელოში ეროვნულმა მოძრაობამ ისევ იწყო ძალის მოკრება. შედეგად შევარდნაძის რეჟიმს არ მიეცა საშუალება, ბოლომდე მიეყვანა საქართველოს დამოუკიდებლობის ხელყოფის დაწყებული პროცესი. ამაში კი მურმან ზაქარაიას წვლილი განუზომლად დიდია, ჩემი აზრით, გადამწყვეტიც კი.

პარალელურად ის მუშაობს სამეგრელოში „მრგვალი მაგიდის“ პარტიების აღსადგენად, რასაც წარმატებით ახორციელებს კიდევ. შემდგომში იქმნება რაიონული „მრგვალი მაგიდები“. მყარდება კავშირი აღდგენის პროცესში მყოფ ცენტრალურ „მრგვალ მაგიდასთან“. 1994 წლიდან გადმოდის თბილისში და აქ აგრძელებს პოლიტიკურ, ორგანიზაციულ, საგამომცემლო საქმიანობას.

ჭყონდიდელთა სსსომაზე

სხვადასხვა დროს უშვებებს გაზეთებს „აღდგომა“, „ზანი“, ეროვნული თანხმობა“, „გზასსნისა“, ჟურნალებს „მწერლობა-XXI“, „მიჯნა“.

ყველა ეს გამოცემა ემსახურება როგორც ზოგად ეროვნულ თემატიკას, ასევე ჩვენი საზოგადოების წინაშე დროის მოცემულ მომენტში წამოჭრილი ყველაზე აქტუალური საკითხების გადამწყვეტას.

გადამწყვეტი იყო ბატონი მურმანის ინტელექტუალური და მაორგანიზებელი როლი დევნილთა საკოორდინაციო საბჭოს, პოლიტპატიმართა და პოლიტდევნილთა საკოორდინაციო-საინფორმაციო ცენტრის და ეროვნული თანხმობის დარბაზის დაფუძნებასა და საქმიანობაში.

ეს სამი ორგანიზაცია დროის სხვადასხვა ეტაპზე ფუნქციონირებდა. ყოველი მომდევნო ორგანიზაცია ლოგიკურად აგრძელებდა, ახალ საფეხურზე აჰყავდა შევარდნაძის რეჟიმზე შეტევა დროის იმ მომენტისათვის ყველაზე აქტუალური მიმართულებით, საზოგადოების სხვადასხვა ფენების ჩართულობით, მათ შორის უმაღლესი სახელისუფლებო წრეებიდან.

შედეგებიც ხელშესახები იყო. რეჟიმი იძულებული გახდა, უკან დაეხია და წასულიყო დათმობებზე:

– ციხეებიდან განთავისუფლდა და ემიგრაციიდან დაბრუნდა ასობით პოლიტპატიმარი და პოლიტდევნილი და მათი ოჯახის წევრები;

– პარლამენტმა მიიღო ცნობილი 2000 წლის 20 აპრილის დადგენილება, რომლის ძალითაც 1991-92 წლების მიჯნაზე განხორციელებული სახელმწიფო გადატრიალება შეფასდა, როგორც კანონიერი ხელისუფლების დამხობა და კომუნისტური ნომენკლატურის რევანში;

– შედგა ეროვნული ძალებისა და ხელი-

სუფლების პროგრესული ნაწილის დაახლოება და თანამშრომლობა რიგი მიმართულებებით, რამაც შესაძლებელი გახდა შევარდნაძის რეჟიმის მშვიდობიანი ჩამოშორება ხელისუფლების სათავეებიდან;

– დევნილთა საკოორდინაციო საბჭოს ინიციატივით მომზადდა სარჩელი საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოში, რომლის ძალითაც დევნილებს აღუდგათ სრულიად უკანონოდ ჩამორთმეული ხმის მიცემის უფლება საქართველოს ხელისუფლების არჩევნებში. ამ უფლებით დევნილებმა პირველად 1999 წლის საპარლამენტო არჩევნებში ისარგებლეს;

– ეროვნული დარბაზის ძალისხმევით 2004 წლის 26 იანვარს საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა ხელი მოაწერა ეროვნული თანხმობის დეკლარაციას, რამაც გააჩინა ახალი შესაძლებლობები საზოგადოებაში დაწყებული ეროვნული თანხმობის პროცესის გაღრმავებისა, რაც ბოლომდე ვერ შესრულდა რიგი მიზეზების გამო.

ყველა ამ პროცესის ერთ-ერთი ძირითადი მამოძრავებელი ძალა იყო ბატონი მურმან ზაქარაია. მისი დაუღალავი შრომით, ინტელექტით, პოლიტიკური ალლოთი, კრიტიკულ სიტუაციაში მტკიცე პოზიციით, უშიშარი ბუნებით გახდა შესაძლებელი მიღწეულის მოპოვება. მისი წვლილი ეროვნულ განმათავისუფლებელ მოძრაობაში ჯერჯერობით სათანადოდ არაა შეფასებული. ეს ჯერ კიდევ წინაა.

გილოცავთ, ბატონო მურმან, 75 წლის იუბილეს!

ეს მხოლოდ ადრეული შემოდგომაა. მე დარწმუნებული ვარ, ბატონი მურმანი კიდევ იტყვის თავის ხმამაღალ სიტყვას როგორც პუბლიცისტიკაში, ისე პოლიტიკაში.

მანგული სუპუა

ნაწყვიტები გამოქვეყნებული შრომებიდან

პასუხი არჯალთა და ბალანბართ

(ნიგნიდან „მხილება სიცრუისა“)

გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ (N22) გამოქვეყნდა ბ-ნ ჯ.ჯანელიძის წერილი „თუ გიყვარს, უნდა ერთგულებდე“. წერილის იმ ნაწილს, რომელიც გაზეთ „აღდგომას“ შეეხებოდა, რედაქციამ პასუხი გასცა, ამჯერად კი გვსურს ვუპასუხოთ ყველა იმ არჯალთა და ბალანბართ, რომელნიც ქვეყანას სიცრუის ქაობში ძირავენ. ასე რომ, ბ-ნი ჯ.ჯანელიძე ნუ გაგვიწინაწყენდება, თუკი მას პირადად არ ვპასუხობ, ამით სულაც არ მსურს მისი „დამსახურების“ დაკნინება, უბრალოდ, მინდა შევახსენო, რომ ის იმ სწულ ცილისმწამებელთა კომპანიაში იმყოფება, სადაც დაფნის გვირგვინს არავინ დაუთმობს.

საქართველოს ტელევიზიის ცნობით, ბ-ნი ზვიად გამსახურდია თურმე ანაკლიაში ჩამოდის (თუ ჩამოჰყავთ), შემდეგ კი ქუთაისში ტახტს დაიდგამს და მეფედ ეკურთხება. მაშინ რომ შევახსენოთ ბ-ნ ჯანოს დღეს გადმონთხეული ღვარძლი და ზუგდიდში მიტინგზე სიტყვა აღარ მისცენ, რასა იქმს?...

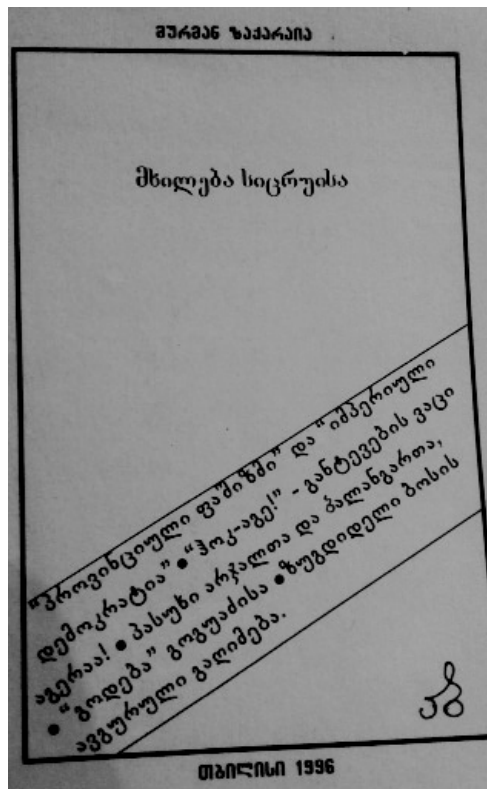
ვის გაცრუებასა და გაბრიყვებას ცდილობენ ჯანელიძეები, ბუაჩიძეები და კომპანია? ვის ტანჯვა-წვალებასა და სისხლზე სურთ პირადი კეთილდღეობის აგება? ვისი დამონების ხარჯზე მიელტვიან პირად, განუზომელ თავისუფლებას?

ბ-ნი ჯანოს „ნაღვანს“ არც მივაქცევდით ყურადღებას, ისევე როგორც ძმათა მისთა ადრინდელ გამოხდომებს, რომ არა ერთი გარემოება: რატომღაც ეს ბატონები ეჭვქვეშ აყენებენ გაზეთის რეგისტრაციის კანონიერებას და მას უშუალოდ არძინბას სახელს უკავშირებენ. ამიტომ მე, როგორც ამ გაზეთის დამფუძნებელთა საბჭოს თავმჯდომარე, უშუალო პასუხისმგებელი გაზეთის რეგისტრაციაზე და, საერთოდ, გაზეთის გამოცემაზე, მოვალე ვარ, ერთხელ და სამუდამოდ ნათელი მოვფინო ამ ვითომ იდუმალებით მოცულ საკითხს. თუმცა აქ საიდუმლო არაფერი იყო

და არც არასდროს დაუმალავს ვინმეს. ჩვენს ოპონენტებს ეს აჟიოტაჟი, უბრალოდ, გაზეთის სახელის გასატეხად სჭირდებოდათ: ხალხნო! ვერ ხედავთ, რომ „ზვიადისტები“ აფხაზეთთან თანამშრომლობენ, რათა მეგრულ-აფხაზური რესპუბლიკა შექმნანო, ახლა ისევ ამოატივტივეს, რათა ჭორებით აფხაზეთთან პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას მომხრეთა თანამშრომლობაზე მიჩქმალონ ის ფაქტი, რომ დღეს აფხაზეთს, ფაქტობრივად, იცავს ის ხალხი, ვინც პრეზიდენტის მხარდამჭერ მიტინგებზე იდგა. ეს ხმაური ჯერ კიდევ შარშან, მაისში, ატეხეს. მაშინ მისი ინიციატორი აფხაზეთში მოქმედი ხუნტის მხარდამჭერ პოლიტიკურ პარტიათა გაერთიანება იყო (მომიტევონ, რომ მათ სახელწოდებას ვერ ვასახელებ; ხუნტის დავალებით აფხაზეთში იმდენი სხვადასხვა გაერთიანება ჩამოყალიბდა და დაიშალა, რომ მათზე თვალის მიდევნება ჭირს).

ახლა კი უშუალოდ წერილში მოყვანილ ბრალდებებზე. „ეს გაზეთი ადრე სოხუმში გამოდიოდა, ეს ერთადერთი ქართული გაზეთია, რომელიც არძინბას ბრძანებით იქნა რეგისტრირებული აფხაზეთში“...

საქმე ფაქტობრივად ასე იყო: გაზეთის თუ სხვა შემოქმედებითი გაერთიანების დაფუძნება, იუსტიციის სამინისტროში რეგისტრაციაში გატარება, ყველა სხვა მცირე საწარმოსა და კოოპერატივის მსგავსად, ყოფილი სსრკ სახალხო დეპუტატთა ყრილობის მიერ მიღებული და დამტკიცებული დებულების თანახმად ხდებოდა. ასე რომ, არავითარი განსაკუთრებული წესი გაზეთების გამოცემის ნებართვისა არ არსებობს და, რა თქმა უნდა, არც „აღდგომა“ იყო გამონაკლისი. ჯანელიძე ცოტა ქვემოთ წერს: „... არძინბამ იცოდა, გაზეთი რა სამსახურს გაუწევდაო“... ე.ი. მას სურს თქვას, „სეპარატისტებს მოემსახურებოდაო“. არძინბამ მართლაც იცოდა და იცის,

თუ რა მიზნები ამოძრავებდათ და ამოძრავებთ თქვენ მიერ „ზვიადისტებად“ ნოდებულ ჭეშმარიტად ეროვნულ ძალებს, ამიტომაც იყო, რომ იგი, როგორც ეს მას სჩვეოდა, ყოველგვარი კანონის დარღვევით ჩაერია საქმეში და იუსტიციის სამინისტროს აუკრძალა მისი რეგისტრაცია. ეს ჩვენთვის, გამომცემელთა ჯგუფისთვის, არც დაუმაღლავს მაშინდელ იუსტიციის მინისტრს ბ-ნ შამილ ლაკობას, თქვენ ამბობთ: „აკი ჩავიდა ერთ-ერთი მათგანი, ამ გაზეთის გამომცემელთაგანი, მაგრამ გასაგებად უთხრეს აფხაზმა სეპარატისტებმა, ჩვენთვის ედუარდ შევარდნაძე იქნება თუ ზვიად გამსახურდია საქართველოს პრეზიდენტი, ამას მნიშვნელობა არა აქვს“... თქვენ აქაც სამარცხვინოდ სტყუით, ბატონო ჯანო, ამოდ ცდილობთ, ამ ფრაზით აფხაზებთან საქართველოს წინააღმდეგ რალაც ალიანსი დაგვაბრალოთ, მაშინ როცა ამ ხალხის ჩასვლას გუდაუთაში სწორედ საქართველოსთვის სასიკეთო მიზანი ჰქონდა: უდანამაულო ადამიანების ხოცვა-ჟლეტის შეწყვეტა და კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარების გზების ძიება. ჯერ ერთი, თქვენ ეს ყველაფერი კარგად იცით, გუდაუთაში ჩასვლისათვის თქვენ მიერ „მხილებულმა“ იმ პიროვნებამ ხომ სოხუმში 9 აპრილისადმი მიძღვნილ სხდომაზე (იმ სხდომაზე, რომელიც თქვენ შუა გზაზე მიატოვეთ და გაიქცით, რითაც დამსწრეთა აღშფოთება გამოიწვიეთ) ყველაფერი დაუფარავად თქვა, მეორეც, ის პიროვნება, რომლის გვარის დასახელებისა თქვენ და თქვენისთანებს ასე გეშინიათ, არასოდეს ყოფილა და არც არის ჩვენი გაზეთის დამფუძნებელთა საბჭოში და არც რედაქციაში და, მესამე, გუდაუთაში მყოფ სეპარატისტებს (უნდა ითქვას, რომ ე.წ. ხუნტამ და მისმა მებობებებმა თავიანთი საქციელით აფხაზი და რუსულენოვანი მოსახლეობიდან ბევრი ისეთიც ჩააყენეს სეპარატისტთა სამსახურში, რომელთაც ეს ადრე აზრადაც არ მოსვლიათ) არ უთქვამთ, სულერთია, „ჩვენთვის ედუარდ შევარდნაძე იქნება თუ ზვიად გამსახურდიაო“. მათ სრულიად აშკარად და გასაგებად განაცხადეს: ჩვენ ხელს ვვადლებს, რომ საქართველოს ედუარდ შევარდნაძე და არაკანონიერი მთავრობა მართავდეს, რადგან სანამ ისინი არიან, საქართველო ვერ გამთლიანდება და ვერც წარმატებას მიაღწევსო. თქვენ ესეც იცოდით იმ სხდომიდან, ხალხს კი დაუმაღეთ, ხალხის მოტყუება ხომ თქვენი პატრონებისა და თქვენი ნაცადი ხერხია.

არძინბამ იცოდა, გაზეთი ჭეშმარიტად ეროვნულ პოზიციაზე რომ დადგებოდა, ამიტომაც კრძალავდა მის რეგისტრაციას, მაგრამ მისმა ავანტიურამ ვერ შეაჩერა გაზეთის კოლექ-

ტივი, ნაძარცვით კი არა, საკუთარი სახსრებით, კაპიკ-კაპიკ შეგროვილი და ნასესხები 10000 მანეთით დავიწყეთ მისი გამოცემა ყოველგვარი ნებართვის გარეშე, მიუხედავად ორმხრივი დევნისა (არძინბას მთავრობისა და ხუნტისა), მკითხველს გაზეთი ერთი კვირის თავზე მივანოდეთ, თქვენსავით „ზვიადან“ მონოდებული მილიონებისთვის არ დაგვიცდია. ცილს რომ გვწამებთ და გვლანძღავთ: „...ნასუფრალი არა მარტო ძალისთვის არის სასურველიო“, გაქვთ კი ამის საბუთი? ადრე კომუნისტ-მაფიოზების ნასუფრალით გასუქებულ, სულით მონებო, ჩაიხედეთ საკუთარ ნაცოდვილარ გაზეთებში და ნახავთ, ვინ რითი იკვებება. მოვიყვანთ ორიოდ მაგალითს: ამას წინათ, როგორც „იბერია-სპექტრმა“ აცნობა მკითხველს, ეროვნული ბანკის მმართველ ბ-ნ დ. დვალიშვილს „კომუნისტისათვის“ („საქართველოს რესპუბლიკისათვის“) 10 მილიონი უჩუქებია, თქვენი ტერმინოლოგიით, გადაუგდია ძვალი, რომელსაც თქვენი დედოგაზეთი კბილებით ჩასჭიდებია და ვერც ვერავინ გააგდებინებს, ბატონებო! თუ დაეჭვდებით, რომ ეს ნასუფრალია, ყური მიუგდეთ, აი, ახლა, ამ წუთს, როცა ეს წერილი იწერება, თქვენი პრემიერ-მინისტრი გაცოფებული სდებს ბრალს დ. დვალიშვილს 400 მილიარდი მანეთის მაქინაციაში, მაშინ როცა ხალხი შიმშილით იხოცება, აფხაზეთში ფრონტის წინა ხაზზე მდგომი ბიჭები ცარიელი ნყლითა და პურით იკვებებიან (ისიც თუ ეღირსათ), ჰუმანიტარული დახმარების სახით მიღებული პროდუქტები კი მოსკოვიდან ტრაპიზონამდე შავ ბაზარზე იყიდება. რაც შეეხება „კომუნისტის“ მოამაგე დვალიშვილს, ღმერთო შეგცოდე, ავი ენები ამბობენ, „პირველის“ კაციაო. თუმცა რა მოხდა, ის კი არა, თქვენი „მეგობარი“ ჯულიო ანდრეოტიცი კი ყოფილა გარეული კორუფციაში.

უშუალოდ „სახელმწიფოს მეთაურისა“ და „პარლამენტის“ ლოცვა-კურთხევით დაარსდა ე.წ. საქართველოს თავდაცვის ფონდი, რომელსაც გულანთებულმა ხალხმა ნიშნობის ბეჭდებიც კი შესწირა, თქვენი კოლეგები, რაკი იგრძნეს, აქ რაიმეს დათრევა შეიძლებაო, გარს შემოერტყნენ მას. არც მოტყუებულან. ხორცი-სა რა გითხრათ, მაგრამ ნასუფრალი მართლაც გადმოგიყარეს ბ-ნი მიმინოშვილის „ნების“ სახით, რომლის დასაარსებლად მილიონები დახარჯეთ. შედეგი? თავდაცვის რა გითხრათ, თავდაცვას ამით ზარალის მეტი არაფერი უნახავს. ამგვარი გამოცემები, რა თქმა უნდა, ერთგულად ემსახურებიან პატრონებს, როგორც კი დაუკვეთავენ, დაიწყება ნაქოქინ-ნამოქოქინება, „ლიტ.საქართველოს“ უფალის (ევროპის ქვეყ-

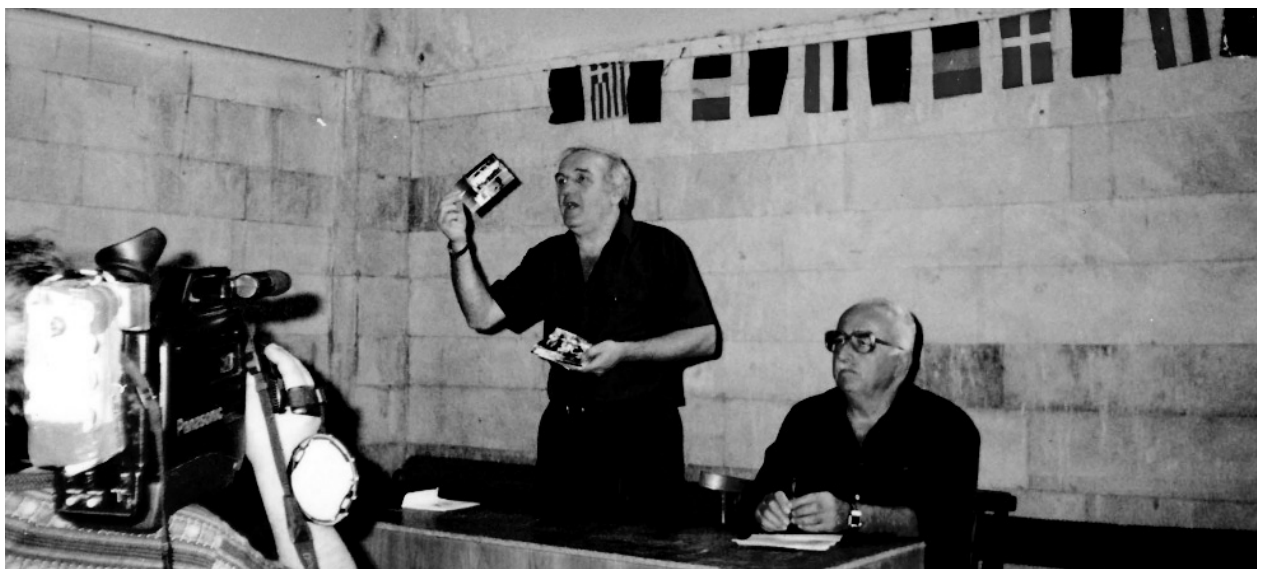
ნების გაერთიანების მთავარი ეკონომიკური მრჩეველის (?) ტერმინია) და ე.წ. „ზვიადისტების“ ლანძღვა-გინება. მაგრამ დავებრუნდეთ რეგისტრაციის საკითხს. არძინბასა და ძმათა მისთა (ე.ი. იმპერიის მსახური პუტჩისტების, რომლებიც გორბაჩოვს ემსახურებოდნენ არძინბასთან ერთად) წინააღმდეგობის შედეგად დაყოვნებულ რეგისტრაციამდე ჩვენი სასიცოცხლო რისკით გაზეთის ოთხი ნომერი გამოვიდა. ამ ხნის განმავლობაში არაერთხელ მოგვიხდა შეჯახება სხვადასხვა ინსტანციებთან, ჩვენ მათ განვუცხადეთ, რომ საკითხს სასამართლოს გადავცემდით და ვამცნობდით მსოფლიოს. ხმაური აშკარა კონფრონტაციის სახეს იღებდა, ხოლო ჩვენთან კონფრონტაციაზე წასვლა ალბათ არც მაშინდელი აფხაზეთის „აფხაზურ“ მხარეს აძლევდა ხელს. რაც შეეხება ბ-ნ ზვიად გამსახურდიას თხოვნას (ან როგორც თქვენ ცინიკურად იხსენებთ, „თვით პატივცემულმა ზვიადმა დაურეკაო“), ჯერ ერთი, აქ პრეზიდენტს სათხოვარი არაფერი ჰქონდა, მეორეც, საჭირო რომ გამხდარიყო, შეიძლებოდა მოთხოვნას ჰქონოდა ადგილი. ამრიგად, გაზეთის გამოცემასთან დაკავშირებით ჩვენ არძინბასთან ან ვინმესთან სათხოვარი არ გვქონია.

ახლა იმაზე, „ეს გაზეთი ადრე სოხუმში გამოდიოდაო“... ბატონებო, ეს გაზეთი დღესაც სოხუმში გამოდის, ის ისევ აფხაზეთის მკვიდრ ჟურნალისტთა გაზეთია და თუ სხვაგან იბეჭდება, ეს თქვენებური დემოკრატიის შედეგია. „როცა ომი დაიწყო აფხაზეთში, ზუგდიდში გადაბარგდნენო“, – წერთ და ისევ ცრუობთ, ხალხს სიმართლეს უმაღავთ. სოხუმში ხუნტის ჯარის შემოსვლის შემდეგ, 3 სექტემბერს, მიუხედავად რეალური საშიშროებისა, გაზეთის მორიგი ნომერი მაინც გამოვეცით სრული ფორმატით.

იმ და წინა დღეებში აფხაზეთში გამომავალი ყველა ოფიციალური გაზეთი ჩვენს ქალაქზე გამოდიოდა (სხვათა შორის, ვალი დღესაც არ დაუბრუნებიათ. ჩვენი კუთვნილი ერთი ტონა ქალაქი რომ დაგვიბრუნონ, მათ ჯიბეს ხომ რალაც დააკლდება).

სოხუმის მაშინდელი კომენდანტი ბ-ნი გ.გულუა პირველ ხანებში ვითომ თავს იკავებდა რეპრესიული ღონისძიებებისგან, კერძოდ, გაზეთის აკრძალვისაგან, მაგრამ როცა გაზეთი „აფხაზეთის ხმა“ ორგვერდიანი გამოვიდა, დაიწყო საშინელი ხმაური, მითქმა-მოთქმა (ეს ხომ თქვენთვის ნაცადი ხერხებია) და არ ვიცით, რა კანონის საფუძველზე ბატონმა გულუამ გააუქმა სტამბასთან დადებული ჩვენი ხელშეკრულება, მოითხოვა იქ დასაბეჭდი გაზეთების სია, რომელზედაც რუსულ ენაზე ასეთი რეზოლუცია წაანერა: „დროებით აიკრძალოს გაზეთ „აიდგილარასა“ და „აღდგომის“ დაბეჭდვა“. აი, ასე გაგვატოლეს ანტიქართულ, პროიმპერიულ, სეპარატისტულ „აიდგილარასთან“. ჩვენც რა ღონე გვქონდა, იძულებულნი გავხდით, სხვა სტამბა გვეძებნა, სხვა ხელშეკრულება გაგვეფორმებინა.

ბატონო ჯანო და კომპანია! მიუხედავად ასეთი შევიწროებისა, გაზეთის მომავალი ნომერი მკითხველმა თავის დროზე მიიღო. ღმერთი, რჯული! გზად არავინ გაგვიძარცვავს, პირიქით, გაზეთის რეალიზაციით მიღებული მწირი სახსრებით ხელს ვუმართავდით დევნილ ადამიანებს, დაობლებულ ბავშვებს. ყოველდღიურად ათობით კილომეტრს გავდიოდით ფეხით მშიერ-მწყურვალნი აფხაზეთიდან ზუგდიდს. ჩვენ დღესაც შევთხოვთ სოხუმის სტამბის ხელმძღვანელობას, განგვიახლოს ხელშეკრულება. ამით ქართულ ეროვნულ საქმესაც წა-

ვადგებოდით და გაზეთიც მოიგებდა. რაკი ეს საშინელი ომი თავს მოგვახვიეთ, მის სწორად და ოპერატიულად გაშუქებაშიც დავიდებდით მეტ წილს, მაგრამ ამის უფლებას არ გვაძლევენ და თუ ამაში დაგვეხმარებოდა, დიდ მადლობას მოგახსენებთ.

რაც შეეხება სამშობლოს ღალატს, რომელსაც „აღდგომის“ რედაქციას სწამებთ...

შეგახსენებთ, რაზე წერდა გაზეთი პირველივე ნომრიდან: „დემოკრატიის“ ასი დღე“; „ავალორძინით ეროვნული სული“; „საქართველო: ეროვნული თუ კოსმოპოლიტური“; „საქართველოა, იცოდეთ“; „გლეხკაცი ერის ბურჯია“; „ვინ გადანვა კოლუხრი კომკი?!“; „მამული და რენეგატები“; „საქართველო ამასაც გადაიტანს“; „გაერთიანება აუცილებელია, მაგრამ...“ ბატონი ჯანო და კომპანია, გთხოვთ გვიბრძანოთ, სადაა აქ არაქართველობა, გამყიდველობა... ნუთუ გგონიათ, რომ ამ წერილების ავტორებს ვინმე რწმენას შეაცვლევინებს ან საქართველოს სიყვარულში შეეცვილება?

ახლა ვნახოთ, პოლიტიკური განცხადებებით ხომ არ ემსახურებოდა გაზეთი არძინბას გამთიშველურ, სეპარატისტულ პოლიტიკას? „ერის გამყიდველნი ცდილობენ ძმათა სისხლისმღვრელი ომი აფხაზეთშიც გამოიწვიონ და ამით სამეგრელო ორმაგი წნეხის ქვეშ მოაქციონ“ („ხმა ავიმალლოთ სამეგრელოს დასაცავად“, გაზ. „აღდგომა“ N10.10.VII, 1992წ.). ხედავთ, ბატონებო, ომის დაწყებამდე ორი თვით ადრე ვლასარაკობდით იმაზე, თუ რატომ და რა მიზნით დაიწყებოდა ომი იქ, აფხაზეთში.

„როგორც ჩანს, განზრახული აქვთ „მხედრიონის“ კრიმინალური ბანდების საშუალებით მეგრელების გენოციდი... საქართველოს ემუქრება დაქუცმაცება... ერთადერთი გარანტი საქართველოს ხსნისა არის მთელი ერის ერთმუშტად შეკვრა“... („მიმართვა ქართველი ერისადმი“, „აღდგომა“, 10.VII.1992წ.).

რა მოჰყვა ამ გაფრთხილებას? თუ არ გახსოვთ, შეგახსენებთ, მაშინ მოხდა „მხედრიონის“ ვანდალური შემოსევა სამეგრელოში და წალენჯიხის ტრაგედია. ნუთუ ამაში ამ „მოლაღატეთა“ გაზეთს მიუძღვის ბრალი?

„დანო და ძმანო, ქართული გენო, დამკვიდრებულო ნიკოფსიით დარუბანდამდე, სამეგრელოს ტრაგედია მთელი ერის ტრაგედიაა და თუ დღეს არ შევაჩერებთ გენოციდის ტალღას, ის გადაინაცვლებს სხვა კუთხეებში და მუსრს გაავლებს ჩვენს ჯილაგს, გადავარჩინოთ იგი, წინ აღვუდგეთ აღვირახსნილობას... საქართველო საფრთხეშია და სანამ ხელისუფლების სადავეები ბნელ ძალას უპყრია, სისხლისღვრა არ შეწყდება...“

ქართველო ერო, ისმინე ჩვენი ვედრება!“..

აბა, გვითხარით, ამ „მოლაღატეთა“ გაზეთის გარდა სხვამ რომელმა აღიმალლა მაშინ ხმა და აუწყა ერს, რომ წინ დიდი საშინელება მოგველოდა, რომ ეს სისხლისღვრა სხვა კუთხეებშიც გადაინაცვლებდა? სად იყავით მაშინ თქვენ, „ჭკვიანები“, „ინტელიგენტები“? ჩვენ, „უჭკუოები“ და „მოლაღატეები“, თუ ვხედავდით ამ საშიშროებას, რაც შემდეგ დაგვატყდა თავს, ვის ვევედრებოდით ჩვენ – ქართველ ერს თუ არძინბას და სხვა სეპარატისტებს? „რა მძიმე განსაცდელიც უნდა დაგვატეხოს კოლხებს უზურპატორმა ხელისუფალმა, სჯეროდეს ქართლელსა და კახელს, მოხევესა და ხევსურს, სვანსა და თუშს, ქიზიყელსა და ინგილოს, ფერეიდნელსა და იმერხეველს, ლაზსა და აჭარელს, გურულს და ჯავახს, მესხსა და იმერელს, რაჭველსა და ლეჩხუმელს, აფხაზსა და ფშაველს... სამეგრელო არ დაუშვებს საქართველოს დაქუცმაცებას“ (გაზ. „აღდგომა“, 1992 წ. N4). ნუთუ შეიძლება ამ სტრიქონების ავტორებს დასწამო სეპარატისტებისადმი სამსახური ან საქართველოს დაქუცმაცებისაკენ სწრაფვა.

ცალკე საუბრის საგანია ბ-ნ ზვიად გამსახურდიას საქართველოს ერთიანობაზე ფიქრით აღსავსე მიმართვები და განცხადებები, მთ შორის, მიმართვა აფხაზეთის მოსახლეობისადმი: „აფხაზეთის უზენაესმა საბჭომ არ უნდა გააღვივოს ეროვნული შუღლი, პირიქით, ხელი უნდა შეუწყოს საბოლოო ეროვნულ შერიგებას... წინააღმდეგ შემთხვევაში, იგი განწირულია... უნდა დაიგმოს მონონაციონალური პრინციპი“... ნუთუ ასეთი განცხადების გამოქვეყნებით გაზეთი აფხაზ სეპარატისტთა ინტერესებს ემსახურებოდა?

და ბოლოს, გაზეთმა აფხაზთა ე.წ. უმაღლესი საბჭოს მიერ 1925 წ. კონსტიტუციის აღდგენის პირველივე დღეს აღიმალლა ხმა: „1925 წლის კონსტიტუცია, როგორც ბოლშევიკური დიდმპყრობელობის სანქცია თავის დროზე, მიუღებელია დღევანდელი პოლიტიკური რეალობისათვის.“

ედუარდ შევარდნაძის „დიდი პოლიტიკა“ ძვირად უღირს საქართველოს...

იყიდება საქართველო!

ქართველი ერი არასოდეს შეურიგდება ხანძართან პოლიტიკური ავანტიურისტების ამგვარ გათამაშებას!“ (გაზ. „აღდგომა“ N12, 1992წ. 24 ივლისი).

ხედავთ, ბატონო ჯანელიძე და კომპანია! იმაზე, რაზეც ზოგიერთს თვალი მხოლოდ გაგრის, კოჩარის და სხვა ტრაგედიების შემდეგ აეხილა, ჩვენ, „უჭკუონი“ და „მოლაღატენი“, კარგახნით ადრე ვაფრთხილებდით ხალხს.

იმავე ნომერშია ელცინისა და გორბაჩოვის კარიკატურა ნარწერი: „... ბორისიე, მიე სამაჩაბლო ედიკას, ძმაია ჩემი, – მიშაიე, აბდალა ხარ შენ! სამაჩაბლო კი არა, აფხაზეთიც უნდა შევანეროთ!“

ბატონებო, აი, რაზე გესაუბრებოდათ თქვენ „აღდგომა“, როცა გეგონათ, რომ ელცინი საქართველოს დაიცავდა და სკამებს დაგირიგებდათ.

კიდევ ერთი კარიკატურა – „გაეროში შეველ მარა“: გაეროში შესვლით გახარებულ შევარდნაძეს საქართველო ზურგზე მოუკიდია, სამაჩაბლო უკვე დაუკარგავს და აფხაზეთი მონყვეტილა დედსამშობლოს (გაზ. „აღდგომა“, N15, 14 აგვისტო). დიახ, ბატონო, ასე აფრთხილებდა „აღდგომა“ ხალხს, თუ რა ნაბიჯს გადადგამდა საქართველოს რუსეთში შესაბრუნებლად გამოგზავნილი შევარდნაძე. აფრთხილებდა აფხაზეთის ომის პროვოცირების ავბედითი დღის წინა ღამეს გამოსულ ნომერში, მაშინ როცა არავინ არაფერი იცოდა ამ საბედისწერო ნაბიჯზე.

ჯ.ჯანელიძის მიერ გადმონთხეული ღვარძლის მთავარი მიზეზი, მისი თქმისა არ იყოს, ის ყოფილა, რომ ამ რეპლიკაში მასაც შეხებოდა. „ერთი-ორი მეც ჩამინისკარტეს, სკოლები არ მუშაობენ, რა ემინისტრებაო“...

დავინწყოთ იმით, რომ გუმისთის იქითა მხარე არჩევნებს შესწირეთ, ოჩამჩირის რაიონისა და ტყვარჩელის ტერიტორიათა და, რა თქმა უნდა, სკოლების 80 პროცენტიც მოწინააღმდეგის ხელშია, იმ ნაწილშიც, რომელსაც ქართული მხარე აკონტროლებს, სასწავლო პროცესის ჩატარება შეუძლებელია. რაც შეეხება აფხაზეთში ყველაზე სტაბილურ გალის რაიონს, მას ამ რამდენიმე დღის წინ კახელი სტუმრების თანდასწრებით სეპარატისტობა დასწამეთ, თქვენივე ნათქვამიდან გამომდინარე, თურმე ეს რეგიონიც არ გემორჩილებათ. დაგრჩათ სოხუმი და გულრიფშის რაიონი, რომელიც გამუდმებით, ყოველდღიურად იბომბება, ასეთ ვითარებაში თქვენი განცხადება – „სკოლები მთელი დატვირთვით მუშაობენ“... რბილად რომ ვთქვათ, გადამეტებული ხომ არაა?

რა მდგომარეობაშია ის სკოლები, რომლებიც სამინისტროს ექვემდებარებიან? თითქმის ყველა სკოლა გაპარტახებულია, შენობათა უმრავლესობა ჭერგადახდილი და ფანჯრებჩამტვრეულია, ყველა სკოლა გაძარცვულია, ტექნიკური საშუალებანი და ავეჯი – მოპარული, სკოლებიდან სპილენძის ზარებიც კი ნაღებუ-

ლია, მოსწავლეთა კონტინგენტის 90 პროცენტი საკუთარ ქვეყანაში ლტოლვილადაა ქცეული. ნუთუ ასეთ ვითარებაში შესაძლებელია სრული დატვირთვით სასწავლო პროცესის ჩატარება? ეს ხომ ცეკვა არაა, ბატონო ჯანო, რომ როცა მოგინდება და რომელ სუფრასთანაც გინდა, მკლავები გამალო. „მათ მე მარტო სოხუმის განათლების მინისტრი ვგონივარო“. არა, ბატონო, ჩვენ ნახევარაფხაზეთის ნახევარმინისტრი გვეგონეთ, მაგრამ, როგორც აღმოჩნდა, სოხუმის მინისტრიც არ ყოფილხართ.

ბატონო ჯანო, თქვენ ჩვენ უხამსობა დავწამეთ, მოდით, აქაც მოვიშველიოთ ფაქტები და ვნახოთ, სადაა მეტი უხამსობა. თქვენ მიერ „აღდგომისადმი“ „მიძღვნილ“ დაახლოებით 150-სიტყვიან ნაწყვეტში ოცამდე ისეთი ტერმინია ნახმარი, რომლის მსგავსსაც ალბათ მხოლოდ თქვენს პარლამენტში გაიგონებს კაცი. აი, თქვენებური პოეტური ნიჭის ნაყოფიც: „მარჩეებს“, „უნიჭოები“, „უხამსნი“, „ნაძარცვნაგლეჯი“, „ნასუფრალი“, „ამძაღებული“, „ამომორებული“, „ბოღმა-ხროვა“, „გამომჯირკველები“, „უსირცხვილო“, „გადაბარგდენ“, „ერის მოლაღატენი და გამყიდველები“...

და ბოლოს, როგორც ბატონმა ე.ჯავახიძემ ბრძანა, საქართველოში მოხდა „კაენის სულის აღზევება“, ქვეყანა წყვიდადმა მოიცვა, დემონური ძალა ზეიმობდა გამარჯვებას. დამოუკიდებელ საქართველოში „თავისუფალი საქართველო“ აკრძალეს, „იბერია-სპექტრი“ – ეს ქართული დემოკრატიული, მართალი აზრისა და ჟურნალისტური სინდისიერების მატარებელი გაზეთი, მუდმივ დევნასა და ვანდალურ თავდასხმებს განიცდიდა. საქართველოში ჩაკლეს მართალი სიტყვა. ინფორმაციის მთელი საშუალებანი კონცენტრირებულ იქნა სამხედრო კრიმინალური საბჭოს ირგვლივ. სიცრუემ და პირფერობამ წარყვანა ქვეყანა. აი, ამ დროს დაიწყო გამოსვლა გაზეთმა „აღდგომამ“, იგი იბრძოდა რწმენის აღსადგენად. რამდენად სასიხარულოა, რომ ჩვენ მოვესწარიით იმ დღეს, როცა ქართველ კაცს ვხედავთ რწმენადაბრუნებულს, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის საბრძოლველად შემართულს. ახლა უკვე რამდენიც უნდა ეცადოთ, ამ რწმენას ვერ ჩაკლავთ, საქართველოში აუცილებლად აღსდგება კანონიერება; სიმართლე და ზნეობა იზეიმებს გამარჯვებას.

1993 წლის ივნისი

შესავალი

(წიგნიდან „ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე?“)

„მთელ ჩვენს ერს რაღაც სისულელემ შემოუტია“.

ემილ ზოლა

ადამიანის მიერ ადამიანზე ძალადობა ისევე ძველი მოვლენაა, როგორც თვით ადამიანი. ძალადობის წყაროდ მუდამ ძლიერი გვევლინება. ხოლო მას შემდეგ, რაც ინდივიდუალურმა ძალადობამ ადგილი დაუთმო კოლექტიურ ძალადობას და სახელმწიფოს სახით წარმოიშვა თავისუფალი ნების დამთრგუნველი ორგანო, ძალადობამ გადაინაცვლა სამეფო აპატარმენტებში, ლენდლორდებისა თუ საგრაფოთა ციხესიმაგრეებში. ამგვარად, ძალადობა ფართო საზოგადოების თვალს მიეფარა. თვალს მიფარებული ძალადობა უფრო სასტიკი და დაუნდობელი გახდა. სიკვდილი დათარეშობდა არა მხოლოდ ბასტილიასა და ტაუერში, არამედ რომის პაპთა კურთხეში. სახელმწიფო იღებდა კანონებს, რომლებიც ძალადობას კრძალავდნენ, მაგრამ თვითონვე არღვევდნენ მას. აი, ასე ერთმანეთის გვერდიგვერდ არსებობდა წესებისა და კანონების დამცველი კოლექტიური ძალმომრეობა (სახელმწიფო) და ინდივიდუალური ძალადობა (ტერორი).

ძალადობა გახდა კონკურენტის ჩამოშორების, მაღალი საზოგადოებისკენ თუ ტახტისკენ გზის გაკაფვის იარაღი. მაგრამ დროთა განმავლობაში მან სხვა, უფრო კეთილი ფორმაც მიიღო. აღვირახსნილმა ძალადობამ წარმოშვა კეთილი ძალა, რომელიც სუსტის მხარეზე დადგა და იცავდა მას ძლიერთაგან. ძალა და ძალმომრეობა უვე სამართლიანობის დამცველის როლშიც გამოვიდა. ამგვარად, ერთდროულად მოქმედებდა ბოროტი და კეთილი ძალა. იღვრებოდა უდანაშაულოთა და დამნაშავეთა სისხლი. ასეთ

ბრძოლაში საფუძველი ჩაეყარა თანამედროვე ტერორიზმს, რომლის სამშობლოდ და პირველ გაფორმებულ ორგანიზაციად რატომღაც რუსეთი და აქ შექმნილი საზოგადოება „ზემლია ივოლია“ ითვლება. აქედან გამომდინარე, მივიჩნევთ, რომ თანამედროვე ფორმას ტერორიზმისა საფუძველი ჩაეყარა მე-19 საუკუნეში. მაგრამ ბედის ირონიით მე-19 საუკუნემ მე-20 საუკუნეს ესტაფეტა გადასცა არა ტერორიზმით, არამედ – სახელგატეხილი დემოკრატით. ეს იყო დრეიფუსის საქმე.

„დრეიფუსის საქმე“ ეწოდა პროვოკაციულ პროცესს, რომელიც 1894 წელს გაიმართა საფრანგეთის გენერალური შტაბის ოფიცრის, ეროვნებით ებრაელის დრეიფუსის წინააღმდეგი იგი ცრუ ბრალდებით გაასამართლეს. დრეიფუსი დადანაშაულეს სამშობლოს ღალატში საფრანგეთთან ომში გამარჯვებული გერმანიის სასარგებლოდ. სამხედრო სასამართლომ დრეიფუსს მუდმივი პატიმრობა მიუსაჯა. საფრანგეთში გაიშალა საზოგადოებრივი მოძრაობა დრეიფუსის

დასაცავად. ამ მოძრაობამ და, საერთოდ, დრეიფუსის საქმემ მიიღო ანტისემიტური შეფერილობა. სინამდვილეში კი იყო საფრანგეთში დრომოჭმულ, რეაქციულ, ნეომონარქიულ, სამხედრო-პოლიტიკურ და დემოკრატიულ ძალებს შორის ბრძოლა, რომელიც 1906 წელს დრეიფუსის გამართლებით და მისი განთავისუფლებით დასრულდა. მაგრამ მანამდე კი საფრანგეთის სამხედრო-პოლიტიკურმა ძალებმა, კერძოდ, გენერალურმა შტაბმა, საუკუნოვანი ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის გამოცდილებისა და იდეების მატარებელ ქვეყანას – საფ-

რანგეთს სახელი შეურცხვინა მსოფლიოს წინაშე, რათა საკუთარი მარცხი სხვისთვის გადაეზრალეზინათ. განტევეების ვაცად კი დრეიფუსი და ებრაელობა იქნა გამოყენებული.

„კაპიტანი დრეიფუსი იქცა განყენებულ ცნებად, – წერდა მის დასაცავად შექმნილ ე.წ. სინდიკატში მონაწილე დიდი ფრანგი მწერალი ემილ ზოლა, – რომელიც გამოხატავს გამარჯვებული მტრისთვის მიყიდული, განწირული მამულის იდეას. იგი არ არის მსჯავრდადებული მხოლოდ ამ, მომავალი ღალატისათვის, ძველ ღალატსაც შეანერენ, აბრალებენ უწინდელ მარცხსაც, რადგან **ჯიუტად სწამთ, რომ მხოლოდ ღალატის გამო წავაგეთ ბრძოლა**“. გარეგნულად როგორ ჰგავს ყოველივე ეს საქართველოში ბოლო დროს დატრიალებულ ტრაგედიას. ოღონდაც იზოლატორებსა და სატუსალოებში ერთი კი არა, არამედ ასეულობით „მოღალატე“ ზის. მათ, არც მეტი და არც ნაკლები, სამშობლოს ღალატში ედებათ ბრალი. რა თქმა უნდა, თუ ეს ფრანგმა ნეომონარქისტებმა შეძლეს ერთი კაცის – დრეიფუსის, საქმის განზოგადება, ქართველ ნეოკომუნისტებს ასეულობით და ათასეულობით დაპატიმრებულთა საქმის განზოგადება და მათთვის აფხაზეთის ომის წაგების გადაბრალება გაუჭირდებათ. მათ არც ის გაუჭირდებათ, რომ საქართველოში დემოკრატიის მარცხი და პოლიციურ რეჟიმზე დამყარებული ტირანიის გამეფების მიზეზად „მოღალატე“ პატიმრები დასახონ. თუკი იმ საუკუნის დასასრულს ამ სამარცხვინო, დანაშაულებრივი ცილისმწამებლური საქმის მსხვერპლი ებრაელობა გახდა, არც ქართველ ნეოკომუნისტებს გასჭირვებიათ დამნაშავის ზოგადი ობიექტის მოძებნა – მოღალატეთა იარლიყი ზვიადისტებს და მეგრელებს მიაკერეს (აფხაზეთის ომის დაწყების პირველ ეტაპზე ჯაბას ენით სახელმწიფომ განაცხადა: „ზვიადისტებს და მეგრელებს იარალი არ მისცეთ“. დამარცხების შემდეგ კი ხალხი სვანეთში არეკეს, სამეგრელოსკენ წამოსულნი „საშინლად გაძარცვეს, განაიარაღეს, სამეგრელო, ის ადგილი, რომელიც შემდგომში პარტიზანული ბრძოლის კერა უნდა გამხდარიყო, განირეს“).

„თქვენ ალბათ არ იცით, რომ მათ საფრანგეთი გაყიდეს!“ – უყვიროდნენ მაშინ სიმართლის დამცველებს. „ისინი ზურგში გვესროდნენ!“

„მათ საქართველოს უღალატეს!“ – გაჰყვიროდა და გაჰყვირის ნეოკომუნისტური – ტირანული რეჟიმი. სამწუხარო ისაა, რომ ამ ავტოკრატიას მხარს უჭერენ არა მარტო იმპერიალისტები, არამედ დასავლეთის ის ძალები, რომლებიც დემოკრატიის პროპაგანდისტად და დამცველებად გვევლინებიან. თვალს ხუჭავენ რეალობაზე, რითაც სახელს უტეხენ არა მარტო საკუთარ ქვეყანას, არამედ ზოგადად დემოკრატიას. როგორც ჩანს, საუკუნეთა მიჯნა ისევ ჭეშმარიტი დემოკრატიის გამოცდის ხანად იქცევა (პოსტკომუნისტურ სივრცეში მიმდინარე პროცესებთან მიმართებაში). ღმერთმა ქნას, რომ მას ეს გამოცდა ისევე ჩაებარებინოს, როგორც დრეიფუსის საქმეში.

„სხვაგვარად ვერ ვიცოცხლებდი“, – ამბობდა დრეიფუსისა და ებრაელი ერის დასაცავად წამომართული ბატონი შერერ კესტნერი. „სიმართლე მოაბიჯებს და მას წინ ვერაფერი დაუდგება“, – ეხმაურებოდა საფრანგეთის სათაყვანებელი შვილი ემილ ზოლა. მათ ამ მოწოდებას ხმა მისცეს ათასებმა და არ მისცეს საშუალება პატრიოტიზმისა და დემოკრატიის ნიღაბს ამოფარებულ ნაღდ დამნაშავეებს, თავიანთი დანაშაულებრივი ქმედებით სიმართლე ჩაენიხლათ. მაგრამ მანამ, სანამ სიმართლე საბოლოოდ შემოაბიჯებდა, წინ ათწლიანი ბრძოლა იყო. გამოჩნდება კი საქართველოში ის ძალა, რომელიც შეძლებს ბოლო მოუღოს იმ საშინელ ცილისწამებებს, რომლებსაც ადგილი აქვთ ჩვენში ამ ბოლო 5-6 წლის განმავლობაში. ერთი რამ ფაქტია – ბრძოლა გრძელდება, იგი ერთი ნუთითაც არ შეწყვეტილა. ეს ხალხი საქვეყნოდ აცხადებს: ჩვენ ვიბრძვით სამართლიანობისა და კანონიერებისათვისო. როგორ ეხმიანება ეს საუკუნის წინ დიდი რომანისტის მიერ თქმულს: „არ არსებობს უფრო გმირული ბრძოლა, ვიდრე ბრძოლა სიმართლისა და სამართლისათვის“. როგორც მაშინ საფრანგეთში, ჩვენშიც სიმართლე ბევრმა იცის, მაგრამ სიმართლის ცოდნიდან სამართლის მოპოვებამდე დიდი გზაა გასავლელი. ამ გზას, სამწუხაროდ, ყველა თავისებურად მიუყვება, რაც ძალთა დაქსაქსვას იწვევს. ბრძოლა ნაკლებ ეფექტური ხდება. მაგრამ ეს სრულებითაც არ ნიშნავს იმას, რომ სამართლისათვის მებრძოლთა შრომა ამაოდ ჩა-

ივლის. ამ ერთეულების ნაკვალევს ასეულები და ათასეულები გაუყვებიან, ერთ მშვენიერ დღეს ერთ გზაზე გავლენ და მაშინ სამართლიანობა აუცილებლად იზეიმებს გამარჯვებას. მანამდე კი სამართლიანობისათვის მეტწილად კიდევ უფრო მეტი ჯოჯოხეთის გამოვლა მოუწევთ. ამას გვასწავლის წარსულის გამოცდილება, რომელიც აგრერიგად დაუგროვდათ სიმართლისთვის მეტწილად „სამართლიანობის დამცველად“ მოვლენილ უზურპატორ ჩინოვნიკებთან ბრძოლაში. საკმარისია, საუკუნის წინანდელი ამბავი უბრალოდ გადმოვიტანოთ ჩვენს დროში და პროცესთათვის დამახასიათებელი, უზნეო მეთოდთა იდენტიფიკაცია სახეზე გვექნება: იგივე ხერხები – დასმენისა, დაბეზლებისა, ლაფში ამოსვრისა, ჭორების გავრცელებისა, ლალატი-სა, განდგომისა, მოსყიდვისა, დამნაშავე ხელისუფლება ასეთი ღონისძიებებით ახერხებს, ერისა და ხალხისთვის სათაყვანებელი ადამიანებიც კი ბრძოლას ჩამოაშორონ. ისინი იძულებულნი ხდებიან გაჩუმდნენ, რათა თავი დაიცვან ბილწი ცილისწამებებისაგან. „დასმენა-დაბეზლებამ მოიცვა ყველაფერი, – წერდა ზოლა, – ლაფში ამოსვრის შიშით უნმინდესი და უმამაცესი ადამიანებიც ველარ ბედავენ საკუთარი მოვალეობის აღსრულებას“, მაგრამ თავგანწირვისთვის ყოველთვის რჩება ადგილი. საყოველთაო შერცხვენის ჟამსაც კი გამოჩნდებიან ადამიანები, რომლებიც თავისი შესაძლებლობების მასშტაბით იწყებენ ბრძოლას ამ ჯოჯოხეთური მანქანის წინააღმდეგ. მაგრამ მანამ, სანამ არ იქნება მიღწეული ერთიანობა, როგორც წესი, ეს ბრძოლა ეფექტური არ იქნება. თუმცა ეს სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ მასზე ხელი ავიღოთ. პირიქით, ყოველი ნაბიჯი, რაგინდ სუსტი ან მეთოდურად გაუმართლებელი იყოს, ის მაინც უნდა იქნეს გამოყენებული, თუკი მიზანი ნათელი იქნება – სიმართლის აღდგენის გზით სამართლის დამკვიდრება. ამიტომ 9 თებერვლის თბილისის და 19 თებერვლის ჯიხაშკარის (ზუგდიდი) მოვ-

ლენათა განმენდა არა მარტო იმ მინარევებისგან, რომლებიც მას თან ახლდა, არამედ მისი მიზეზ-შედეგობრივი თვალსაზრისით განხილვა, გაანალიზება, მიღებული შედეგიდან სათანადო დასკვნის გამოტანა და მომავალ ბრძოლაში მისი გამოყენება გადაუდებელი საქმეა. აქ შეცდომის დაშვების უფლება არავისა აქვს, იმასაც კი, ვის წინააღმდეგაც იყო ეს აქტები მიმართული. მათ კიდევ ერთხელ მიეცათ საშუალება, აღიარონ თავიანთი შეცდომები, უარი თქვან სიჯიუტეზე, ნაკლები ინჟინერონ აქტის ფორმაზე. ეს ფორმა მათი მოგონილია. ამ ფორმით (შეიარაღებული გზით) მოვიდნენ ხელისუფლებაში და თუ ოდნავ მაინც აქვთ სურვილი საქართველოსათვის სიკეთე გააკეთონ, ყური მიუგდონ მათ მოთხოვნათა სინრფელესა და მართებულობას. ასპარეზი უნდა გადაეკეტოს დამსმენ-დამბეზლებელს, მედროვე-მლიქვნელებს, ხელისუფლებაში, მის მაღალ ეშელონებში მოტრიალე არაკაცებს – მათ, ვინც პრალის რეზოლუციის მსგავსი დოკუმენტებით თუ სხვა საშუალებებით საძირკველს უთხრიდნენ და უთხრიან ერის მთლიანობას, ქვეყნის დამოუკიდებლობას.

დღეს კიდევ ერთხელ უნდა მივმართოთ მთელ ქართველ ხალხს ისე, როგორც ზოლამ მიმართა ფრანგ ხალხს: „მაგრამ მაინც არსებობს ერთი ჭეშმარიტება, რომელიც მინდა დღეიდან მთელ საფრანგეთს მოვდო, რადგანაც სწორედ მას, მართალს, დიდსულოვანს შეიძლება ჩაადენინონ ნამდვილი დანაშაული. ეს უკვე აღარ ყოფილა ნამდვილი საფრანგეთი, თუკი იგი ასე შეიძლება შეაცდინონ და განარისხონ იმ საცოდავის წინააღმდეგ“.

საქართველო უკვე რამდენიმეჯერ შეაცდინეს და განარისცხეს იმ არაკაცებმა, მედროვეებმა, დამბეზლებლებმა, სხვათა მონა-მორჩილებმა. თუ ამჯერადაც გამარჯვება მათ დარჩებათ და ისევ შეძლებენ ქვეყნად მდგომარეობის განწვავებას, მაშინ კატასტროფაში მყოფი ქვეყანა აუცილებლად დაილუპება.

თებერვლის მოვლენათა მიზეზების, ფორმისა და არსის შესახებ

არენაზე თოფიანი კაცის გამოსვლის პირობები

ავტოკრატიული მმართველობით გამოწვეული უკმაყოფილება სულ უფრო იზრდებოდა ქვეყანაში. მაგრამ, როგორც ეს დამახასიათებელია ტირანიისთვის, ეს უკმაყოფილება შენიღბული იყო ფსევდოდემოკრატიით. არსებული პოლიციური რეჟიმი მას გარეთ გამოსვლის საშუალებას არ აძლევდა. ხელისუფლება, რომელიც ყველგან თვითნებობას, ძალადობას, მონურ ჩაგვრას თესავდა, ერის ფიზიკური და სულიერი დამდაბლებით ცდილობდა სტაბილურობის შენარჩუნებას, მაგრამ დღეს თუ ხვალ, რაღაც ფორმით, უნდა ამოეხეთქა ამ უკმაყოფილებას, უნდა შეზანზარებულიყო ძალადობრივი რეჟიმის ძირმომპალი კედლები ისე, რომ მას მიეპყრო მსოფლიო საზოგადოების ფურადღება.

კანონიერებისა და სამართლიანობის აღდგენისთვის მებრძოლთა მშვიდობიან ბრძოლას რეჟიმი მთელი შესაძლებლობით ამუხრუჭებდა. ეს იყო უთანასწორო, მაგრამ პერმანენტული ბრძოლა, რომლის დათრგუნვაც ხელისუფლების ძალას აღემატებოდა. თუმცა, ვერც დამხოვნილი ხელისუფლების მომხრეები ახერხებდნენ საყოველთაო დაუმორჩილებლობის ტალღის მასიურად აგორებას.

არჩევნების მოახლოების კვალობაზე, ხმა ამოიღეს როგორც საპარლამენტო, ასევე პარლამენტის გარეშე ძალებმა. ბრძოლას აგრძელებდა დევნილთა და ლტოლვილთა ფიზიკური განადგურების პირამდე მიყვანილი უკმაყოფილო მასა აფხაზეთ-სამაჩაბლოს პარტიათა და ორგანიზაციათა საკოორდინაციო საბჭოს სახით. მაგრამ დევნილთა ხელისუფლების, მათი კორუმპირებული ნაწილის მოსყიდვით, ტირანია ახერხებდა ამ ბრძოლის გახლეჩას, იწვევდა ხელოვნურ დაპირისპირებას, რაც ამ ბრძოლას

ძალას აცლიდა, ამდენად, წინააღმდეგობის ბრძოლის სუსტი ხმა, მით უმეტეს, მათი ქმედებანი, ვერ უწყობდა ნაბიჯს ხალხის მოთხოვნებს. „მშვიდობიანი პოლიტიკური გზით“ მებრძოლნი ძალზე ჩამორჩებოდნენ მასების გალატაკების, მასიური პაუპერიზაციისა და სულ უფრო გაღრმავებად კრიზისულ პროცესებს.

და არენაზე გამოვიდა თოფიანი კაცი. ის გარკვეულ დრომდე ითმენდა დევნას, შევიწროებას, საკუთარი თუ ოჯახის შეურაცხყოფას. გარეული მხეცივით ტყე-ტყე დადიოდა. გაურბოდა ძალადობას, უცდიდა, როდის მოეგებოდა ხელისუფლება გონს, როდის გადავიდოდა

სიცრუიდან სიმართლეზე, მოჩვენებით ხალხურობიდან ნამდვილ დემოკრატიაზე, როდის გაიღვიძებდა უზურპატორებში სინდისი, როდის დაიწყებდა რეალურ ქმედებას ერის შერიგებისთვის, **ქვეყნის ტერიტორიული და სულიერი მთლიანობის**

აღდგენისთვის. ის გაფაციცებით ადევნებდა თვალს ოპოზიციურ ძალთა მშვიდობიანი, პოლიტიკური გზით ბრძოლას, თუმცა ვერც იქ ხედავდა რაიმე საიმედოს, რომელიც მისცემდა საშუალებას, შეევსო ცხოვრებისეული სიცარიელის შექმნილი ვაკუუმი და ეპოვა საკუთარი ადგილი საზოგადოებაში, ხელისუფლება მას ამის საშუალებას არ აძლევდა. აი, როგორ გადმოგვცემს ჯიხაშკარში გოჩა ესებუას მონათხრობს ჟურნალისტი კლარა აბრამია: „შეხვედრისას, ჯიხაშკარში გოჩამ ჟურნალისტებს გვითხრა, რომ არაერთხელ გადაწყვიტა ტყიდან გამოსვლა, ნორმალური ცხოვრების გაგრძელება, და ეს იმიტომ, რომ უნდოდა მხარში ამოდგომოდა ობოლ ძმისშვილებს, მიეღო მონაწილეობა მათ აღზრდაში, მორალურად და მატერიალურად დახმარებოდა მათ, მაგრამ ვინ აცალა; გამოჩ-

ნდებოდა თუ არა, პოლიცია თავს ესხმოდა, იყო დევნა, შეურაცხყოფა, ფულის გამოძალვა და კვლავ ტყე აირჩია მეგობრად“.

თოფიანი კაცი ითმენდა არა მარტო ცენტრალური ხელისუფლების თვითნებობას დედაქალაქში, არამედ, როგორც ვნახეთ, ადგილებზე. ის ხედავდა, თუ როგორ ცემდნენ ხალხს „დუბინკებით“, სქესისა და ასაკის განურჩევლად. ის ითმენდა პოლიტიკური შეხედულების გამო სამსახურიდან დათხოვნას, ქვეყნიდან გაძევებას, ერთი მუჭა მაფიოზების მიერ მთელი ეროვნული სიმდიდრის მიტაცებას, ახალგაზრდობის გადაგვარებას, ასობითა და ათასობით პატრიოტის დატყვევებას, ქვეყნის გავერანებას. ხედავდა, რომ ქვეყანა ილუპებოდა, ძლიერი ხმა კი არ ჩანდა. როგორც ეს ჩვეულებრივ ხდება, ტირანულ ქვეყანაში: ძალადობამ შვა ძალადობა.

თებერვლის აქციათა მიზეზები

ძლიერი, ერთიანი ოპოზიციური ძალის არარსებობის პირობებში, როცა ანტიტირანულ ძალთა ერთიანობა შეუძლებელია, ეროვნული ძალების დაქსაქსულობის პროცესს ბოლო არ უჩანს, უკმაყოფილო მასების დარაზმვა ერთი მიზნის ირგვლივ შეუძლებელია, წინა პლანზე გამოდის სტიქიურობა. სტიქიურობა მიმანიშნებელია საზოგადოებაში არსებული კრიზისისა. ხალხსა და მმართველ წრეებს შორის არსებული დაპირისპირებულობისა. ამიტომ სტიქიური ბრძოლა გარდაუვალია, ის წინა ეტაპია ორგანიზებულობისა. სტიქიურ ბრძოლებში გამობრძმედილი ძალები, რწმუნდებიან რა ამ ბრძოლის ამაოებაში, მათი ყველაზე უფრო შეგნებული ნაწილი ახერხებს გაერთიანებას და სათავეში უდგება საყოველთაო სახალხო ბრძოლას ტირანიის წინააღმდეგ. მაგრამ, ამასთანავე, სტიქიურობა საფუძველია ტერორისა.

შევარდნაძეზე თავდასხმის მონაწილეობაში ეჭვმიტანილთა გეოგრაფიაც კი საკმარისია დავრწმუნდეთ იმაში, რომ ამ სტიქიური გამოსვლის მიზეზი გახდა ის ანტიეროვნული და გამყიდველური პოლიტიკა, რასაც ხელისუფლება ატარებდა საერთოდ – ქვეყანაში, კერძოდ, – აფხაზეთის, სამეგრელოს, სამაჩაბლოს მიმართ, ასევე მისმა ანტიკავკასიურმა პოზიციამ.

კერძოდ:

1) სამეგრელოს ხუთგზის დალაშქვრა, აფხაზეთის პროვოკაციული ომის მიზანმიმართულად წაგება და მისი რუსეთისათვის ჩაბარება, სამაჩაბლოს გაჩუქება და იქ რუსების ჩაყენება, ამ ტერიტორიებიდან მოსახლეობის აყრა და ლტოლვილ-დევნილებად ქცევა, შემდეგ კი მათ მიმართ „მშვიდობიანი გენოციდის“ პოლიტიკის გამოყენება;

2) ანტიდემოკრატიული, ტერორსა და რეპრესიებზე დაფუძნებული შიდაპოლიტიკა, რომლის შედეგედაც ირღვეოდა საზოგადოებრივი ურთიერთობის ელემენტარული ნორმები, საქართველოში **ადამიანებს სიცოცხლის უფლება წაართვეს, ვინაიდან მოუსპეს ცხოვრების ყველა საშუალება**. მთელ ეროვნულ სიმდიდრეს დაეუფლა მოსახლეობის 1%, კორუმპირებული ჩინოვნიკები და კრიმინალები. მასობრივმა პაუპერიზაციამ წაღვეა ქვეყანა (რეგიონების დიდ ნაწილში ფულის ნიშნებიც კი ნაკლებად შედიოდა; ე.წ. **ლიბერალური ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა მოსახლეობის უდიდესი ნაწილის პირწმინდად გაძარცვა იყო**).

3) ადამიანთა ელემენტარული უფლებების დარღვევა, ცრუ არჩევნების ჩატარება და ხალხის უდიდესი ნაწილისთვის არჩევანის გაკეთების უფლების წართმევა, მოსახლეობის ჩათრევა კონფლიქტებში, სამოქალაქო ომში, დაპირისპირებებში; შემდეგ კი დაპატიმრება, რეპრესიები, ქვეყნიდან განდევნა... ამას ხელისუფლება წინასწარგანზრახვით აკეთებს, ის ჯერ ინვესტს გარკვეულ ქმედებებს, შემდეგ კი ამ ქმედებებისათვის სჯის მათ, რაც ერის წინააღმდეგ მიზანმიმართული დანაშაულია.

4) გარეშე ძალების (იმპერიის) გამოყენება საკუთარი ხალხის წინააღმდეგ ბრძოლაში (რაც სცილდება კოლაბორაციონალიზმის ფარგლებს და აშკარა გამყიდველობაა), მათი მეშვეობით საკუთარი რეჟიმის შენარჩუნება.

5) ანტიეროვნული საგარეო და საგარეო-ეკონომიკური პოლიტიკა. აფხაზეთის ომზე შევარდნაძის მიერ პასუხისმგებლობის აღება, შემდეგ კი ანტიქართული ისტერიისათვის პირობის მიზანმიმართულად შექმნა, იმპერიისადმი მხარდაჭერით ჩრდილოკავკასიელ, მეზობელ ხალხთა გადამტერება; უკულმართი პრივატიზაციის ჩატარების გზით ქვეყანაში ოლიგარ-

ქიისთვის გზის გახსნა და ქვეყნის სიმდიდრის გაყიდვა-განიავება და ა.შ.

ამ მიზეზების აღმოფხვრის გზით ეროვნული ერთიანობის აღდგენისთვის და მტრისთვის იმის საშუალების მიცემა, გამოიყენოს ეს მიზეზები თავის სასარგებლოდ, არის დღევანდელი ხელი-სუფლების კიდევ ერთი უდიდესი დანაშაული.

თებერვლის მოვლენათა ფორმისა და არსის შესახებ

მას შემდეგ, რაც ლოგიკური ანალიზითა და მსჯელობით დავადგინეთ ის მიზეზები, რამაც გამოიწვია 9 თებერვლის თბილისის და 19 თებერვლის ჯიხაშკარის (ზუგდიდი) მოვლენები, საჭიროა ამ მოვლენებს მიეცეს სათანადო კვალიფიკაცია, ეს კი მათ ფორმასა და არსში გარკვევას მოითხოვს. მაგრამ სანამ ამ საკითხის გადაწყვეტას შევუდგებოდეთ, უნდა გაირკვეს ამ აქტების ურთიერთმიმართების საკითხი.

თუ ამ მოვლენების გამომწვევი მიზეზებიდან ამოვალთ, მაშინ ასეთ ლოგიკურ დასკვნამდე მივალთ: რადგანაც ორივე აქციას ერთი და იგივე მიზეზი ჰქონდა – არსებული რეჟიმის (ტირანიის) ანტიხალხური ხასიათი; ძალაუფლების უზურპაცია; საზოგადოების ხელოვნურად გახლეჩა და დაპირისპირება აქედან გამომდინარე შედეგებით; ადამიანთა ელემენტარული უფლების დარღვევა, მათ შორის სიცოცხლის უფლების; ტერიტორიული მთლიანობის და ა.შ. ეს მოვლენები ერთმანეთთან კავშირში არის.

როგორც ზემოთაც ვნახეთ, გენერალური პროკურორის მოადგილის ბატონ ანზორ ბალუაშვილის განცხადებით: „...ზუგდიდში განვითარებული მოვლენები 9 თებერვლის გაგრძელება იყო“. რაც შეეხება საზოგადოებრივ აზრს, ჩვენ საკმაოდ ფართოდ მიმოვიხილეთ ის და დავრწმუნდით, რომ აქაც ერთსულოვნებაა, ორივე აქტი ერთი საფუძვლიდან მოდის. ამდენად, ყველა მონაცემით, ეს მოვლენები ურთიერთკავშირშია, რაც გვათავისუფლებს მათზე ცალ-ცალკე მსჯელობისაგან, **ერთი მოვლენის არსი ავტომატიურად ვრცელდება მეორეზე, რაც სათანადოდ გულისხმობს მიზნის იდენტურობასაც**, თუმცა ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ეს მოვლენები არავითარ შემთხვევაში არ არის წინასწარგანსაზღვრული ერთი გეგმის

ორი დამოუკიდებელი ნაწილი და ეს განაპირობებს მათ ხასიათს. **ორივე აქტი იყო სტიქიური ამბოხი ტირანიის წინააღმდეგ, მიმართული მისი სრულად მოსპობისაკენ, ან საერთაშორისო საზოგადოების ჩარევით, ხელოვნურად შექმნილი დაპირისპირებულობის აღმოფხვრის გზით ტირანიის შეზღუდვისა და სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობისათვის ასპარეზის გახსნისა.**

შევარდნაძის 10 თებერვლის განცხადებიდან ჩანს, რომ ეს არ იყო ჩვეულებრივი ტერორისტული აქტი. ეს იყო მაღალ დონეზე ორგანიზებული სამხედრო ოპერაცია, რომლის მსგავსის ორგანიზება საქართველოს პირობებში შეუძლებელი იყო, უფრო მოგვიანებით, მას შემდეგ, რაც აქტის მონაწილეობაში ეჭვმიტანილია ერთი ჯგუფი დააპატიმრეს, ხოლო გამოძიებაში აშშ ექსპერტთა ჯგუფი ჩაერთო, გენპროკურორმა ბაბილაშვილმა შევარდნაძის მოსაზრება ოფიციალურად დაადასტურა. მისი თქმით, ეს აქტი „საჯარისო ოპერაციის სახით განხორციელდა, იმ (სათანადო – ავტ.) ძალებითა და გამოყენებული სამხედრო ტექნიკით...“ შემდეგ პროკურორი დაწვრილებით აღწერს ამ ძალებს და ტექნიკას. ის, მართალია, ხმარობს ცნებას „ტერორისტს“ და „ტერორიზმს“, მაგრამ ეს უფრო მოცემულ მომენტში განხორციელებული აქტისადმი კვალიფიკაციის მიუცემლობის მიზეზით ხდება, ვიდრე რეალობიდან გამომდინარე. ამასთანავე გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ოფიციალური იმთავიდანვე ცდილობდა ამ მოვლენისათვის მიეცა საერთაშორისო ტერორისტული აქტის კვალიფიკაცია, რათა დაემალა მისი ნამდვილი მიზეზი.

ცნობილია, რომ შემთხვევის ადგილის დათვალიერებაში მონაწილეობა მიიღეს მაღალი კვალიფიკაციის მქონე ამერიკელმა ექსპერტებმა შესაბამისი სამსახურებიდან. მათი შეფასება უმაღლესია. მათი გაოცება გამოიწვია იმ იარაღის დამანგრეველმა ძალამ, რომლებიც ტერორისტებმა გამოიყენეს. საუბარია ოცამდე ტანკსანინააღმდეგო ხელის ყუმბარმტყორცნზე, ხუთზე მეტ ტანკსანინააღმდეგო თანამედროვე ხელყუმბარასა და ოცამდე ცეცხლსასროლ ავტომატურ იარაღზე. „ტერორისტებს კარგად ჰქონდათ შერჩეული პოზიცია – იქვე მაღლობზე მდებარე ჩაბნელებულ სკვერში, საიდანაც ხელისგულივით ჩანდა გაჩახჩახებული გორგასლის ქუჩა... ტერორიზმის მსოფლიო პრაქ-

ტიკაში ასეთი საჯაროსო ოპერაციის მოწყობა ტერორისტული აქტის განსახორციელებლად თითქმის არ მოიპოვება“. ალბათ ასეცაა, **ეს იყო უკიდურესობამდე მისული ადამიანების მიერ მოწყობილი შეიარაღებული თავდასხმა**. პროკურორის მიერ მოყვანილი ციფრები ადასტურებს იმას, რომ თავდამსხმელებისთვის დიდ სიძნელეს არ წარმოადგენდა მთელი შემადგენლობის განადგურება, მაგრამ მათ არ სურდათ ზედმეტი სისხლის დაღვრა, ობიექტზე დარტყმის შემდეგ ისინი უკვე თავს იცავდნენ და გასვლას ცდილობდნენ.

პარლამენტის თავმჯდომარე ზურაბ ჟვანია ამტკიცებს: 9 თებერვალს მომხდარი ფაქტი არ იყო „უბრალოდ ტერორისტული აქტი... ეს გახლდათ... მასირებული ოპერაცია“. რადგანაც ასეა, ჩვენც უნდა დავეთანხმოთ, სხვა რა გზა გვაქვს. ახლა კი მოვუსმინოთ დანარჩენებსაც.

დავით ბერძენიშვილი: „ეს არ არის ტერორისტული აქტი კლასიკური გაგებით, ეს არის სამხედრო ოპერაცია“...

ვახუშტი კოტეტიშვილი: „... ეს იყო აშკარა საომარი ოპერაცია“.

ირაკლი წერეთელი: „9 თებერვლის მომხდარ ფაქტს აფასებს, როგორც სამხედრო ოპერაციას და არა ტერორისტულ აქტს“.

მოყვანილი ამონარიდები ეკუთვნის საზოგადოების ფართო სპექტრს. ალბათ, საეჭვო არ უნდა იყოს ის, რომ არც ოფიციალური ხელისუფლების და არც საზოგადოებრიობის წარმომადგენლები ამ მოვლენებს არ განიხილავენ, როგორც ტერორისტულ აქტს, მისი კლასიკური გაგებით, უმრავლესობათა აზრით, საქმე გვაქვს შეიარაღებული გამოსვლის ფორმასთან.

1998 წლის 9 თებერვალს, თბილისში, გორგასლის ქუჩაზე პრეზიდენტ ედუარდ შევარდნაძეზე განხორციელებული თავდასხმას 19 თებერვალს ქ.ზუგდიდში, გაეროს დამკვიდრებელთა შტაბბინიდან ოთხი კაცის გატაცებასა და ჯიხაშკარში მათ გადაყვანას იდენტური საფუძველი გააჩნია, ამიტომ ისინი ურთიერთკავშირშია. მაგრამ ის არაა წინასწარ განსაზღვრული გეგმის ორი დამოუკიდებელი ნაწილი, თუ გნებავთ, საფეხური.

ორივე აქტი, თავისი არსით იყო სტიქიური ამბოხი ტირანიისა და ძალმომრეობის წინააღმდეგ, რომელიც შემზადდა საზოგადოებრი-

ვი აზრის ზემოქმედებით, რისი დასტურიცაა ხალხიდან წამოსული აფორისტულად ქცეული ასეთი ტიპის გამოთქმა: „სანამ შევარდნაძე არის, (ცოცხალია), საქართველოს საშველი არ დაადგება“.

ფორმით, ეს იყო პარტიზანული ტიპის, შეიარაღებული გამოსვლა ამ ტიპის აქტებისთვის დამახასიათებელი ნიშანითა და თავისებურებით (შეიარაღების სახე, შესრულება, ოპერაციის შემდგომი ეტაპი, თუ გნებავთ, მიამიტური დამოკიდებულება მისადმი, კონსპირაციულობის არქონა და ა.შ.).

შესრულებად მოთხოვნათა ნაყენებით ამ ძალადობრივი აქტის მონაწილეებმა ხელისუფლებას მისცეს საშუალება, დაეწყოს მოლაპარაკება. ასეთი იყო საზოგადოებრივი აზრიც. არა მარტო იმ ქვეყნებმა, საიდანაც ეს მძევლები იყვნენ, არამედ ყველა ქვეყანამ, ყველა საერთაშორისო ორგანიზაციამ, მათ შორის გაეროს წარმომადგენლობამ საქართველოში, ეს პრობლემა შეიქარათულად ცნო და მისი მოგვარებისთვის. შესაბამისად, მძევალთა სიცოცხლისათვის, პასუხისმგებლობა საქართველოს ფაქტობრივ ხელისუფლებას დააკისრა. ხელისუფლება იძულებული გახდა, მიჯდომოდა მოლაპარაკების მაგიდას, რითაც არა მარტო საქართველომ, არამედ იმ საერთაშორისო ორგანიზაციებმა, იმ ქვეყნებმა, ვინაც დასაშვებად მიიჩნია ასეთი მოლაპარაკება, აღიარა დევნილი ხელისუფლების არსებობა და ამასთან ისიც, რომ ამ პრობლემების გადაუწყვეტელობა გამორიცხავს ყოველგვარ სტაბილურობას არა მარტო საქართველოში, არამედ კავკასიაში.

არიან ძალები, რომლებიც ორივე მხრიდან მიუღებლად თვლიან ასეთ მოლაპარაკებას და თავის მხარეს ამას კაპიტულაციად უთვლის. ასეთი ძალები, საიდანაც და ვის მიერაც არ იმართებოდნენ ისინი, ან რაგინდ კეთილი მიზნით არ აცხადებდნენ ამას, პოლიტიკურ სიბეცეს იჩენენ. მათ დიალოგი სისუსტედ წარმოუდგენიათ, მაშინ როცა თავიანთი ბრძოლის ქვაკუთხედად მშვიდობიანი ბრძოლის ტაქტიკა აურჩევიათ. გამარჯვებულის პოზიციიდან ლაპარაკი რომ შეუძლებელია, ამაში შევარდნაძე დაარწმუნეს მისივე მეგობრებმა და ურჩიეს, დაეწყოს დიალოგი. თვითონ ეს აქტი, თავის არაჩვეულებრიობით, მიზნის ჰუმანურობით,

მოინათლა, როგორც ტერორის ქართული ვარიანტი, რითაც ფაქტიურად ის არ ჩაითვალა ტერორის კლასიკურ ფორმად. შემსრულებლები ტერორისტებად კი არა, კეთილ აბრაგებად წარმოჩინდნენ, რაც ადასტურებს ერთ ჭეშმარიტებას, რომ მომხდარზე პასუხისმგებელია ხელისუფლება. შევარდნაძე მის განადგურების მცდელობის მიზეზს გარეთ კი არ უნდა ეძებდეს, არამედ საკუთარ თავში. მან ყველაფერი გააკეთა იმისათვის, რომ მისთვის განაჩენი გამოეტანათ. მაგრამ ეს იყო იძულებით ქმედება,

დასაგმობი მეთოდი. მაგრამ ისიც უნდა იქნეს გათვალისწინებული, რომ სულიერად მისი შემზადება მოხდა უკიდურესობამდე მიყვანილ მასებში, განადგურებულ და გაჭირვებულ დევნილებსა და ლტოლვილთა წრეებში, სრულიად კავკასიაში, სადაც მისალმების ნაცვლად ხალხი ერთურთს ასე მიმართავდა: „სანამ შევარდნაძე არის, საშველი არ დაგვადგება“, „სანამ შევარდნაძე არის, აფხაზეთში დაბრუნება არ გველირდება“, „სანამ შევარდნაძე ზის, რუსი კავკასიას არ დატოვებს“ და ა.შ.

ღირსებას ვერ მოკლავ

(წიგნიდან „დათრგუნული ღირსება“)

ქრისტეშობიდან 2000 წელი. ათასწლეულთა და საუკუნეთა მიჯნა.

ორი ათასი წელია, კაცობრიობის უდიდესი ნაწილი დაადგა ზნეობრიობის ახალ გზას, რომელმაც ძირფესვიანად შეცვალა მორალისადმი მიდგომა. საზოგადოება შეუდარებლად ლმობიერი გახდა. ადამიანებმა იწყეს სიყვარულის, მიმტევებლობის, გულმონყალების, შემწყნარებლობის ქადაგება. ის გაღვთისნიერდა.

ქრისტიანული სარწმუნოებით დამკვიდრებული წესი იმდენად მასშტაბური გამოდგა, რომ კაცობრიობამ ამ მოვლენით გამიჯნა დრო, თავისი წარსულის ისტორიული ქრონოლოგია. მას ძველი და ახალი დრო უწოდა.

ამ ახალი დროის, ახალი ზნეობის 2000 წლისთვის ზეიმზე ღირსეულად თავის წარმოჩენას ყველა ერი შეეცადა, დიდი თუ პატარა. მხოლოდ ჩემი ქვეყნისათვის, ჩემი ხალხისათვის არ აღმოჩნდა ადგილი ამ ზეიმში.

– თითქოსდა ის არ ყოფილიყო იმ მოვლენების შემსწრე და მონაწილე, რომლებმაც საფუძველი დაუდეს დღევანდელ საკაცობრიო ზეიმს.

– თითქოსდა ამ მიწაზე არ ექადაგოთ პირველმოცი-

ქულთ ქრისტესმიერი სიყვარული და სათნოება; – თითქოსდა ქრისტიანული სარწმუნოებისთვის, ამ ზეიმის დადგომისათვის არ სწირავდნენ თავს ჩვენი წინაპრები;

– თითქოსდა არც ყოფილიყოს კოლხ-იბერთა მოდგმის ნაკვალევი ადამიანური ცივილიზაციის საწყის ეტაპზე.

ერი, რომელმაც ყოველივე ამაში დაიდო წვლილი, დღეს დაცემულა, მოზეიმე სამყაროს ვით მანანნალა ასდევნებია და თვალეში შესცივინებს, განუწყებული ძალღვივით ზოგჯერ შეუყევს კიდევ, თუ დროზე ძვალი არ გადმოუგდეს. არადა ამ ათიოდე წლის წინ ერთ მუშტად შეკრული რა შემართებით, რა ღირსებით, რა თავდადებით იბრძოდა დამოუკიდებლობისათვის. ის სამაგალითო და იმპულსის მიმცემი იყო თავისუფლებისათვის მებრძოლ ერთათვის. მის ქმედებას თვალყურს ადევნებდნენ, მას რჩევას ეკითხებოდნენ, ანგარიშს უწევდნენ. აკი თვით იმპერიის მომავალი „იმპერატორი“, იმდროისათვის კი სსრკ-ში დემოკრატიის უპირველესი დამცველი, თავისი ფეხით ჩამოვიდა ყაზბეგს.

ცხრა წლის უკან კი, გაუგონარი ღალატისა და შეთ-

ქმულების შედეგად, ძირს დასცეს საქართველო. დაიწყო პერმანენტული უბედურების ხანა.

სისხლით დამკვიდრებული **ზედა ფენების** თარეშმა ყოველგვარი ზღვარს გადააბიჯა: დევნა, რეპრესიები, პოლიტპატიმრებით სავსე ციხეები, სამშობლოდან გადახვენილი პატრიოტები, პოლიტიკური ოპონენტების წინააღმდეგ მიმართული დაუფარავი სისხლიანი ტერორი ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა.

ქვედა ფენები მოიცვა შიშმა და გულგატეხილობამ. ღირსებამ და თავდადებამ, პატრიოტიზმმა და თავმოყვარეობამ ადგილი დაუთმო უნიათობასა და ინდიფერენტულობას, ნიჰილიზმსა და გაუტანლობას. მხოლოდ ღირსეულთა შორის ღირსეულებმა შეძლეს ნებისყოფის შენარჩუნება, გააგრძელეს უთანასწორო ბრძოლა კანონიერებისათვის, სამართლიანობისათვის, ღირსებისათვის, მაგრამ რეაქცია იმდენად სასტიკი იყო, ძალები – არათანაბარი, მეთოდები კი – უზნეო, რომ წინააღმდეგობის მოძრაობა სულ უფრო ლოკალიზდებოდა, შესაბამისად სახეზე იყო მორალურ-ფსიქოლოგიური რეგრესია.

შედეგად მივიღეთ: დაკარგული აფხაზეთი და სამაჩაბლო, განადგურებული სამეგრელო, ეროვნული სიმდიდრისაგან გაძარცვული ქვეყანა, რომელსაც დაეპატრონენ დამნაშავენი და ნახევრად კრიმინალური ელემენტები, მათ ზურგს უკან მდგომი გარეშე ძალები.

მაგრამ მაინც: რა დაგვემართა? რომ მიგვიყვანა ამ დონემდე? სად ვეძიოთ გამოსავალი? არის კი? აი, კითხვები, რომლებიც აწვალეებს ქართველ კაცს. იმედად ისლა დაგვრჩენია, რომ ჯერ კიდევ შემორჩნენ ამ მრავალტანჯულ მიწაზე კაცობადაუხურდავებული ადამიანები, ისინი შეძლებენ ერის შელახული ღირსების აღდგენას.

* * *

კაცობრიობის არსებობა აზრს დაკარგავდა, ხოლო ადამიანის ცხოვრების აბსურდულობის პესიმისტური თეორია უეჭველი ჭეშმარიტება იქნებოდა, რომ არა კაცთათვის დამახასიათებელი ოპტიმიზმი, სულის გადარჩენისათვის ზრუნვა, სიკვდილზე სიკვდილითვე გამარჯვება და მარადისობასთან ზიარება. ნათქვამია: ოპტიმისტი ადამიანი მოკვდება,

მაგრამ სირცხვილეული არ ივლის ამ ქვეყანაზე.

ორი ათას სამასი წლის წინათ მსოფლიოს ყველაზე დემოკრატიულ, ყველაზე განათლებულ ქვეყანაში, რომლის მკვიდრთათვისაც ყველა დანარჩენი ხალხი ბარბაროსები იყვნენ, თვითონ ჩაიდინეს არნახული ბარბაროსობა – თავისი ყველაზე ღირსეული მოქალაქე სიცოცხლეს გამოასალმეს. სიკვდილით დასაჯეს ის, ვისაც საბერძნეთისათვის დიდება და სახელი მოჰქონდა, თუმცა მან ამ სიკვდილითაც უფრო მეტი შესძინა სამშობლოს, ვიდრე ათასობით და

ათეულათასობით იმ მკვლელთა მსგავსებმა, რომლებიც სახელმწიფოს სახელით ასეთ უკანონობას და უსამართლობას სჩადიოდნენ. ამ ჯალათებს სურდათ სოკრატეში ჩაეკლათ ღირსება, მაგრამ როცა ამას ვერ მიაღწიეს, ის ფიზიკურად გაანადგურეს. სოკრატემ კარგად იცოდა, რომ სიკვდილი მას კიდევ უფრო აღამაღლებდა, რამეთუ უწყოდა, რომ ღირსებაჩაკლული, სირცხვილნაჭამი ადამიანი ცოცხლადმკვდარია და ასეთ სიცოცხლეს სიკვდილი სჯობს, რომ სიკვდილი კი არაა ყველაზე დიდი უბედურება, რაც ადამიანს შეიძლება

დაემართოს, არამედ ის, რომ შენ, პიროვნებამ, ღირსებაზე ხელი აიღო და სირცხვილეულმა იარო ქვეყანაზე.

„პლატონ, შენ ახალგაზრდა ხარ და გგონია, რომ ყველაზე დიდი უბედურება სიკვდილია, მე კი მგონია, სიკვდილზე უარესია სირცხვილი“.

მანამდე და მას შემდეგაც ეს ჭიდილი სირცხვილსა და ღირსებას შორის გრძელდება. სამწუხაროდ, ძალზე ხშირად ადამიანები მარცხდებიან ამ უკომპრომისო ბრძოლაში. მხოლოდ რჩეულთ ძალებით წინ აღუდგნენ ცდუნებას და არაფერი დათმონ ამ მუდმივ ბრძოლაში. სისტემას კი, რომელიც მოწოდებულია დაიცვას ადამიანი, ღირსება და დაამკვიდროს სამართლიანობა, ძალზე ხშირად განაჩენი გამოაქვს ამ სამართლიანობისათვის.

სიკვთე უგნურისათვის იმდენად ცუდია, რამდენადაც კარგია გონიერისათვის

ადამიანობის უპირველესი გამოხატულებაა, შეასწავლო და შეისისხლხორცო საკუთარი ხალხის საუკუნოვანი ბრძოლითა და შრომით

შეძენილი გამოცდილება, მისი ზნე-ჩვეულება, ადათ-წესი, ისწავლო ერისკაცობა. ყოველგვარი სწავლება, ყველა სხვა განათლება, მონყვეტილი ამ საწყისს, ადამიანში კოდირებულ „მე“-ს, რა გინდ დიდი უნდა იყოს ის, ქვეყანასა და ხალხს ვერ წაადგება, მხოლოდ ზიანს თუ მოუტანს მას. ეს ზიანი მით უფრო დიდი იქნება, დანაკარგი კი – აუნაზღაურებელი, რაც უფრო მეტი სივრცე და გასაქანი ექნება საკუთარი ერის სულსა და ფუძეს მონყვეტილ ამ „განათლებულს“. ეს იქნება განათლება – მოკლებული გონებას. უგონო განათლება კი კაცობის დაკარგვის უპირველესი წყაროა.

ადამიანის, როგორც გონიერი არსების, „გონითობა“, მასში ჩადებული შთამომავლობითი კოდითა და მშობლიურ ნიაღში მიღებული გამოცდილებით ყალიბდება. რაც უფრო შორდება ის ამ ნიაღს, მით უფრო ნულდება ღვთისებობა მშობლიური გენის მოქმედება, არნახული პროგრესით მცირდება ეროვნული სულიერების ცხოველმყოფელი გავლენა.

ამდენად, მშობლიურ ნიაღს მონყვეტილ ადამიანში გადაგვარებას იწყებენ ეროვნული სულიერების მატარებელი „ფერმენტები“. ის თანდათანობით იქცევა აკოდირებულ, „უგონო განათლებით“ დამძიმებულ არსებად. მსგავსი სახეები პირველი ლეგენდებიდან მოყოლებული თანამედროვე შემოქმედებითი აზროვნებით დამთავრებული თუ ისტორიული ფაქტებით დადასტურებული, კაცობრიობას მრავლად შეუქმნია.

საქართველოს რუსეთთან შეერთების თავგადაკლული ინიციატორი, პენსიაზე გასული გრაფი როსტოპჩინი, მადლიერების წერილს სწერს საქართველოს რუსეთისათვის დამორჩილებაში შეტანილი წვლილისათვის ქართველ ციციანოვს (ციციშვილს), რომელმაც შეძლო ის, რაც ვერ მოახერხეს რუსის გენერლებმა: ტოტლებენმა, კნორინსმა, ლაზარევმა და სხვ.

„მოგილოცავ ახალ წარმატებებს. მე მიხარია, რომ ჩემი მეგობარი ახორციელებს იმას, რასაც მე ჩემს ოცნებად ვთვლიდი. მე მივეცი დასაბამი ამ საქმეს ქალაქდზე. შენ დაამკვიდრე მინაზე. პირველი არაფერს ნიშნავს, მეორე კი მნიშვნელოვანია და დიდებული“ (ვ.ორჯონიკიძე „რუსული მმართველობის დამყარება საქართველოში“. გვ. 24).

ამ „უგონო განათლებით“ აღვსილმა „ქართველმა“ უფრო მეტი უბედურება მოუტანა ქვე-

ყანას, ვიდრე მისმა უპირველესმა მტრებმა. აკი თავად როსტოპჩინი აღიარებს ამას. ციციანოვ-ციციშვილი ისეთ ვითარებაში დაინიშნა მთავარ-მართველად, რომ ზრუნვა სამფლობელოების გაფართოებაზე არა მარტო აღარ შეიძლებოდა, არამედ ქართლ-კახეთის სამეფოს შენარჩუნების საკითხიც ბენვზე ეკიდა, – წერს ქალბატონი ეთერ ორჯონიკიძე,¹ – არადა, ეს მშობლიურ ნიაღს მონყვეტილი არსება დედითაც ქართველი იყო – დავითაშვილისა (დავიდოვა). მისივე ინიციატივით გაისტუმრეს რუსეთს ქართველი ბატონიშვილები და დედოფლები. თუმცა ამ მხეცობას შეეწირა გენერალი ლაზარევი, რომელიც ციციანოვის ბრძანებით შეიჭრა დედოფალ მარიამის საძინებელში და მისგან ხმლით განგმირული ძირს დაეცა.

საუკუნეების მიჯნაზე ჩვენს ირგვლივ დატრიალებული უბედურება გაგრძელება იმ სულიერი დეპრესიისა, რომელიც ასე ხშირად მოიცავდა ერს. მრავალსაუკუნოვანი, პერმანენტული ბრძოლის მიუხედავად, დეპრესიისაგან სრული განკურნება ვერა და ვერ მოხდა. ნაციის ფსიქოლოგიური სისტემის სრული მობილიზების და არნახული ძალისხმევის ფასად ჟამიდან ჟამამდე, პერიოდულად ხდებოდა ეროვნული სულიერების აფეთქება, რაც შესაძლებელს ხდიდა ერის მისუსტებული ღონის განახლებასა და გაახალგაზრდავებას. აბობოქრებულ უშრეტი ენერჯია კოლხ-იბერთა მოდგმისა გაარღვევდა ჯოჯოხეთური ძალების მიერ აგებულ ჯებირებს. ერი წყალს მონყურებული ირმების გუნდით დაენაფებოდა მარად საოცნებო თავისუფლების სანუკვარ წყაროს, მაშინ უნდა გენახათ ის მარად უკვდავი სული ნაციისა. ერთბაშად ამოქმედებოდა ყველა ადამიანური კატეგორია: პატრიოტიზმი, თავდადების უნარი, ღირსების გრძნობა, მოყვასისადმი სიყვარული, ტოლერანტობა – დამშვენებული სტუმარ-მასპინძლობის მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი, შესაშური წესით... და გულის ფიცარზე დაინერებოდა სანუკვარი სიტყვები: დედაენა, ერთიანობა, თავისუფლება, რაც დიდმა ილიამ ერის მარადიულ დევიზად გამოაცხადა: ენა, მამული, სარწმუნოება. აი, მაშინ უნდა ნახოთ ქართველი კაცი, მისი თავდადება, ღირსება და მიხედვები, რომ ისაა წყარო შოთას სენტენციისა:

¹ ე. ორჯონიკიძე, დასახ. ნაშრ., გვ. 24.

„სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანი“

სამწუხაროდ, ერის ამ მობილიზებას, მისი სულიერი – მზისებრი ენერჯის მშობლიურ გამოსხივებას, მუდამ წინ ეღობებოდა „უგონო განათლებით“ დამძიმებული გადაგვარებული სული რენეგატ-კონდოტიერისა. მაშინ თვალსა და ხელს შუა ქრებოდა ეროვნული სულისა და პიროვნული „მე“-ს ორერთიანობა. ტიუტჩევის სიტყვებით რომ ვთქვათ: ამ ურყევი მონოლითისაგან, როცა ყველაფერი ჩემშია, მე ყველაფერში ვარ (Все во мне и я во всем) არაფერი რჩებოდა. ფილოსოფიური თვალსაზრისით გასაგები ხდებოდა, თუ რატომ მივიდნენ „ადამიანის მდგომარეობის აბსურდულობის“ (სარტრი) აღიარებამდე, სრულად წარმოჩინდებოდა ხასილური სწავლების სიბრძნე: „ადამიანის კეთილ საქმეებს უფალი იყენებს როგორც თესლს ხეების გასაშენებლად ედემის ბაღში. ასე რომ, ყოველი ადამიანი თავის სამოთხეს ქმნის. პირუკუ ხდება, როცა ის ცოდვას სჩადის“ („ხასილური სწავლებანი“. თბ., 1998 წ. გვ. 12).

ადამიანის კეთილი საქმეები მიძღვნილი ამქვეყნიური სამოთხის – თავისუფალი სამშობლოს დამკვიდრებისათვის, ჩაინაცვლება ცოდვით, სამოთხის ედემის ბაღის ნაცვლად ჯოჯოხეთის ცეცხლს ააგიზგიზებენ „უგონო

ნო განათლებით“ დამძიმებული ცოდვილი სულები რენეგატ-კონდოტიერებისა. მათზე წერდა ფრანგი მოგზაური შარდენი:

„ქართველ დიდკაცთა უმეტესობა მუსულმანობას უგულოდ ეზიარა და მხოლოდ ანგარება ამოძრავებდათ. ერთნი ამ რჯულზე მოინათლნენ სასახლეში თანამდებობათა მიღების მიზნით, მეორეთ სული წასძლიათ სპარსულმა სახელმწიფო პენსიებმა; მესამეთ აინტერესებთ მათი ასულები შაჰის ცოლები გამხდარიყვნენ, ანდა მიეღოთ შაჰის ცოლების სამსახურში. ეს ლაჩარი დიდკაცობაა, რომ შაჰს ნებაყოფლობით აძლევს თავის ულამაზეს ქალიშვილებს. ამ სიმდაბლის საფასურად წარჩინებულთ ეძლევათ ან სახელმწიფო პენსია, ანდა თანამდებობა, მუსლიმის რჯულზე გადასვლა ყოველთვის წინ უსწრებს დანიანაურებას. პენსიების რაოდენობა დამოკიდებულია მოხელის უნარსა და თვისებებზე, მაგრამ ჩვეულებრივ ორი ათას ეკიუს არ აღემატება“.¹

ვახუშტი ბაგრატიონიც ადასტურებს შარდენის ამ ცნობას:

„... და დაუტოვებდნენ ქართველთა. იწყეს კეკლუცობა, განცხრომა, მათებრ სმა-ჭამა, სიბილწე, ტყვის ყიდვა, მრუმობა, ვიდრე სოდომამდე, რამეთუ პატივისთვის როქთათვის იქმნებოდნიან შაჰმადიან და მიიღებდიან ყენისაგან როჭიკსა“.²

¹ დ. ჯანელიძე, „ლაზების ბელადი“, თბ., 1978 წ., გვ. 30.

² „ქართლის ცხოვრება“, მე-2 გამოცემა დ. ჩუბინაშვილის, 1854 წ., გვ. 46.

ამაზე უთქვამს რუსთაველს:

„გული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუ-
მაძლარი“.

მაშინ, როცა ეს რენეგატ-კონდოტიე-
რები როჭიკს გამოელოდნენ ყეენისაგან,
კეთილი საქმის მქმნელნი – სამშობლოს
თავისუფლებისათვის მებრძოლნი ტყვეო-
ბასა და დევნილობაში იტანჯებოდნენ. სამ-
შობლოდან ძალით მონყვეტილი ქართველი
კაცის მოურჩენელ ტკივილს ასე აგვიწერს
ინგლისელი მოგზაური ტომას ჰერბერტი:
ქალაქ ასპეროზში ბიბლიური მეფე სო-
ლომონის დედის აკლდამის („ზულეიმენის
მიზგითი“) მიდამოებში ბინადრობდა ტყვედ
ნაყვანილი 40000-მდე ქართველი და ჩერ-
ქეზი ქრისტიანი მოგზაურის დანახვაზე
ქართველები ტირილით მოეხვეოდნენ მას
და დაკარგულ სამშობლოზე გოდებდნენ.¹
მთქვამდნენ სამშობლოზე, მაგრამ არც
სურვილი ჰქონდათ და არც დაუშვებდა ვინ-
მე ამ მოჯანყებისათვის პენსია დაენიშნათ,
ანდა სამსახურში გაემწესებინათ. ბედის
მიერ ასეთ განწირულებზეა ნათქვამი:

„ვა, სოფელო, რა შიგან ხარ, რას გვაბ-
რუნებ, რა ზნე გჭირსა. ყოველი შენი მონდო-
ბილი ნიადაგმცა ჩემებრ ტირსა! სად წაიყვან
სადაურსა, სად აღუფხვრი სადით ძირსა?
მაგრამ ღმერთი არ განწირავს კაცსა, შენგან
განაწირსა“.

ღმერთს მინდობილნი ეწირებოდნენ
ისინი სამშობლოს თავისუფლებისათვის
ბრძოლას. მათი ოცნება მტრის უღლისაგან
თავდახსნილი, თავისუფალი საქართველო
იყო. ამ იდეის ხორცშესასხმელად თაობე-
ბი სდებდნენ თავს. მათ წინაშე არასოდეს
დამდგარა არჩევანის პრობლემა ღირსე-
ბით სიკვდილსა და უღირსებო სიცოცხლეს
შორის, ღირსებისათვის თავშეწირვა მათი
სტიქია იყო.

ერთთათვის შაჰის კარზე დანინაურება
და პენსიის მოპოვება იყო ღირსება, მეორე-
თათვის – სამშობლოს თავისუფლებისათ-
ვის ბრძოლა, თავგანწირვა, უთანასწორო
ბრძოლებში დამარცხება და იმის დაკარგვა,
რასაც ადრე ფლობდა, თვით სიცოცხლის

ჩათვლით. ასე ენაცვლებოდა და ენაცვლება
ერთმანეთს კეთილის ქმნა და ცოდვით სუ-
ლის დამძიმება. კეთილი მუდამ ჯვარცმული
და სისხლდენილია, მაშინ როცა ცოდვილს
ხორცზე კანი ასკდება, სული კი ჩაკლულია.
კეთილის მქმნელი ღვთის საუფლოშია თა-
ვისი მძიმე ჯვრის ტარებისათვის – ესაა
მისი ღირსება; ცოდვილი კი სამოთხიდან
გამოდევილი ანგელოზის სამსახურში და-
ნინაურებასა და გაზულუქებული ხორცის
დაამებას მიეღობის.

ჩვენს კრიზისულ ეპოქაში საზოგადო-
ების ის ნაწილი, რომელიც სხვათა უბედუ-
რების ხარჯზე იკმაყოფილებს საკუთარ
მოთხოვნილებებს, ყოველგვარი სინდისის
ქენჯნის გარეშე ანიავებს ქვეყნის ეროვნულ
სიმდიდრეს, ანადგურებს ყველაფერს, რაც
წინ ხვდება. მას თითქოს არაფერი აკლია –
არც სილამაზე, არც ძალა, არც სიმდიდრე,
ვერც გაუნათლებლობაში დასდებ ბრალს,
მაგრამ ის მოკლებულია მთავარს – ღირ-
სებას და სათნობას. ის, რასაც ისინი ღირ-
სებას უწოდებენ, არის ხელოვნური, მოჩვენ-
ებითი და შორს დგას ბუნებრივად თანდა-
ყოლილი, ადამიანური, ჭეშმარიტი ღირსე-
ბისაგან. მათი ხელოვნური ღირსება, შილერის
თქმით, აფექტირებული ღირსება არის – „...
торжественное чопорность и важничание“.
ჯერ კიდევ პლატონი აღნიშნავდა: ჯან-
მრთელობა, სილამაზე, ძალა, სიმდიდრე
და, საერთოდ, ყველაფერი, რასაც სიკეთე
ეწოდება, უგუნურთათვის იმდენადვე ცუ-
დია, რამდენადაც კარგია გონიერისათვის
და პირიქით – სულიერებისაგან დაცლილთ
დაავინყდათ ერთი ჭეშმარიტება: „სული და
სხეული თუ არასასურველ მდგომარეობა-
შია, რისი მაქნისია ჩვენს მიღმა არსებული
ცხოვრებისეული სიკეთეები? ქინძისთავის
უმცირესი ჩხვლეტა, უმცირესი სულიერი
მღელვარებაც კი საკმარისია, რათა ადა-
მიანს წაერთვას მსოფლიოს გამგებლობით
მინიჭებული სიხარული“ (მიშელ დე მონტი-
ნი, მშვენიერი ბრძნული მსჯელობები, თბ.,
1999წ. გვ.136).

¹ დ. ჯანელიძე, დასახ. ნაშრომი, გვ. 30.

„РУССКИЙ ДУХ“, ანუ წინ – ჩინგისხანისკენ!

(წიგნიდან „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“)

როცა ვეხებით „რუსული სულის“ ნე-გატიურ თავისებურებას – ცხოვრების წესად ჰქონდეს ძალადობა (მტერ-მოყვარის განურჩევლად) აქედან გამომდინარე შედეგებით – მუდამ ეძებოს მტერი იქ, სადაც ის არ არის, დაიპყროს და მიიტაცოს სხვათა მიწა-წყალი, გაარუსოს პატარა ხალხები და მცირე ერები, დაჩაგროს და დაიმონოს მასზე სუსტები, ებრძოლოს ყოველივე პროგრესულს და იყოს რეგრესისა და ბოროტების მიზეზი, – ფრიად საინტერესოა სულით ხორცამდე რუსის – ნიკოლაი ტრუბეცკოის დაკვირვება. თუმცა სანამ მოვუხმობდეთ მის მოსაზრებას, საჭიროა გავერკვეთ, თუ როგორ მოხდა რუსულ სინამდვილეში ძალადობის ცხოვრების წესად, სულიერ მოთხოვნილებად გადაქცევა.

როგორც ზემოთ ვნახეთ, „რუსული იდეა“ ყალიბდებოდა ჩინგისხანის იმპერიის წიაღში. მათ მიერ თათარ-მონღოლთა პოლიტიკური ცხოვრების წესის მიღება, სუსტ, განუვითარებელ, განსხვავებულ სარწმუნოებათა თანაარსებობა, ყოფით და სოციალურ-ეკონომიკურ ურთიერთობათა დაბალი დონე ქმნიდა მსგავსი კულტურული ერთიანობისთვის შესაფერის წიადაგს. შესაბამისად, ხდებოდა მათი გენეტიკურად შეკავშირება, რალაც დონით შერწყმა.

რუსული სულიერების ფორმირების ამ ეტაპზე ძალადობის ერთსულოვნება უდავოა. ამის ისტორიულ დადასტურებად ისიც კმარა, რომ, როგორც ტრუბეცკოი ამბობს, რუსეთის მხრიდან არავითარი უღლის გადაგდება არ მომხდარა. მათ შორის დაპირისპირებულობა არ მისულა სულიერი შეუთავსებლობის დონემდე. იყო ბრძოლა, მაგრამ ეს იყო პოლიტიკური ბრძოლა პირველობისთვის და არა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი. ასეთი რამ რუსეთმა არ იცის. მას აქვს სამამულო ომები, მაგრამ არა – ეროვნულ-განმათავისუფლებელი. ამ ისტორიულ პროცესს თავისი თეორიული ახსნა მოეპოვება.

ტრანსცენდენცია ადამიანებამდე შეიძლება დავიდეს მხოლოდ

იმანენციაში შესვლით. მაშინ ხდება მისი (ტრანსცენდენტურის) „შიდასამყაროეულ“ – ადამიანურ ცდუნებად ტრანსფორმირება, არენაზე გამოდის **ორმხრივი ძალადობა**, რომელიც ანადგურებს ყველაფერს, რაც შექმნილია ერთსულოვანი ძალადობით.

ძალადობა სპობს ძალადობით შექმნილს!

რამდენადაც ღვთიურის (ტრანსცენდენტურის) ნებითაა განსაზღვრული ადამიანთა გონითი შესაძლებლობანი და სულიერების დიაპაზონი, როცა ირღვევა ძალადობის დამფუძნებელი ერთსულოვნება და იწყება ორმხრივი ძალადობა, ადამიანებს ახსენდებათ ღმერთი, მოუხმობენ მას, ცდილობენ თავიანთი მიზნისთვის გამოიყენონ იგი. იწყება ძალადობის ზეობა.

წინააღმდეგობის ესკალაციის პროცესში უმაღლესი ძალადობა დაძრწის ადამიანებს შორის (საზოგადოებაში), ყველა ცდილობს მის მოხელთებას, მაგრამ დიდი ხნით ვერავინ ეუფლება მას. ის ყველას უსხლტება ხელიდან და თავის შემდეგ ტოვებს ნანგრევებს, ხოლო ისინი, ვინც ცდილობდნენ მის დაუფლებას, მას ეწირებიან, იღუპებიან (5:176). ასეთია ორმხრივი ძალადობის შედეგად წარმოშობილი ტრაგედიის ანატომია.

ორას ორმოცდაათი წლის განმავლობაში ჩინგისხანის იმპერიის ფარგლებში, რუსულ-მონღოლური ურთიერთობის პროცესში ყალიბდება „რუსული სული“ – სიმბიოზი თათარ-მონღოლური პრაგმატიზმისა და მომაკვდავი ბიზანტიური რელიგიური რწმენისა ამ სულიერების მატარებელი შესაბამისი ტიპით. ეს „სული“

გაჯერებულია ნახევრად ველური ინსტინქტური ძალადობით.

ეს ველური ინსტინქტი ბოლომდე შემორჩა რუსულ სულს. შეიქმნა არა რუსული ერი, არამედ მასა ივან ნეპომნიაშჩებისა. ბუნინი წერს: „რა აქვს ვიღაც ესენინს, „ივან ნეპომნიაშჩის“ – მხოლოდ მხეცური ვნება ბაქიაობისა და ფურთხებისა, მისთვის იოლია ფურთხება“. ჩანს, ეს ივან ნეპომნიაშჩები ნაყოფია „სტეპისა“, სადაც არაა კულტურა, არაა რთული და მყარი ყოფა, არის

მხოლოდ „нродячая кибитка“, დრო და ყოფიერება თითქოს იძირება სადღაც. მეხსიერებაც, მოგონებაც თითქმის არ არსებობს“ (8:369).

უკულტურობა, მარტივი, არამყარი ყოფა არღვევს კონსენსუსს, თანხმობითი ძალადობა თანდათანობით ტრანსფორმირდება ორმხრივ ძალადობად. ილუპება ძველი, თანაარსებობის ინსტინქტებზე აგებული თანაცხოვრების წესი. არენაზე გამოდის ახალი, სიმბიოზური წესი ცხოვრებისა შესაბამისი სულიერი მდგომარეობით.

„რუსული სული“ უხმობს თავის ღმერთს. ხდება ღვთიურის ტრანსფორმირება უწმინდურ ცდუნებად, – ხელში ჰყავდეს ძალადობის ღმერთი. ტრანსფორმირდება არა იდეა, არამედ ფორმა. ჩინგისხანის იდეა – დაიპყროს მთელი სამყარო ბოლო ზღვამდე – ტრანსფორმირდება მესამე რომის იმპერიის შექმნის იდეად.

ჩინგისხანის დამანგრეველი ძალადობა იმთავითვე მიიღო და შეისისხლხორცა ჯერაც ქაოსურ ვითარებაში მყოფმა რუსულმა სულმა. როცა დადგა ჟამი თანხმობის რღვევისა, ეს ნახევრად ველური ძალმომრეობა გარდაისახა იმპერიულ ძალადობად.

ამდენად, „რუსული სული“, რომელიც იშვა და განვითარდა თათარ-მონღოლთა სახელმწიფოს წიაღში, ჩამოყალიბდა დამანგრეველ უმაღლეს ძალადობად, რომელიც დაძრწის მთელ ქვეყნიერებაზე და ანგრევს ყოველივე იმას, რაც ურთიერთთანხმობითი ძალადობითაა შექმნილი. ალბათ შემთხვევითი არ უნდა იყოს რუსული იმპერიის ტრანსფორმირება საბჭოთა იმპერიად და პირიქით, მის მიერ მატერიალიზმის ათვისება. რუსულ სულში ქრისტიანული სარწმუნოების წილი ხომ მიზეზური იყო და მოჩვენებითი.

კომუნისტებმა ყველაფერს თავისი სახელი დაარქვეს. მათ ლოზუნგად გაიხადეს დეკარტისეული მტკიცება – „ძალადობა მამაა და მეფე ყველაფრისა“.

ასეთია რუსული სულის გენეზისი თეორიული თვალსაზრისით, რომლის პრაქტიკული გამოხატულება სავალალოა არა მარტო მისი გარემომცველი სამყაროსათვის, არამედ თავად რუსეთისთვის, სლავურ-მონღოლური ერთობისათვის – რუსული ხალხისთვის, რასაც გვიდასტურებენ თვითონ რუსი მოღვაწენი. თუ ამას დავუ-

მატებთ იმას, რომ ათეიზმის ბატონობის ხანაში თითქმის ამოიძირკვა იდეალიზმი და მისი გამოხატვის წესი – მეტაფიზიკა, ადვილი წარმოსადგენია რუსული სულის დღევანდელი ყოფა.

ეხება რა რუსეთში სარწმუნოებრივ და სულიერ ყოფას, ტრუბეცკოი წერს: „ეკლესიის ეს სრული დაკაბალება (პეტრე პირველის რეფორმების შედეგად – მ.ზ.) კლავდა მასში (რუსეთში – მ.ზ.) ყოველგვარ ცოცხალ სულიერებას... „თუ წარმოვიდგენთ იმას, რომ პეტრეს შემდეგ რუსული ეკლესიის იერარქიულ-ადმინისტრაციულ მონყობაში დიდად არაფერი შეცვლილა (1949 წლამდე, როცა სტალინმა აღადგინა საპატრიარქო), მაშინ გასაგები უნდა იყოს რუსული მრევლის უსულგულობა, მით უმეტეს, ათეიზმის ეპოქაგამოვლილი ხალხისა. მათში ხომ დღემუდამ კლავდნენ და კლავენ ადამიანურ სულს.“

ბატონი ტრუბეცკოის ამ ზოგადი დაკვირვების გამყარება შეიძლება კონკრეტული მაგალითებით, თუნდაც იმ არნახული ბარბაროსობით, რომელიც მართლმადიდებელმა რუსულმა ეკლესიამ ჩაიდინა საქართველოს ეკლესიასთან მიმართებაში.

ათასწლოვან ქართულ მართლმადიდებლურ ეკლესიებში გადაღებეს მრავალსაუკუნოვანი ფრესკები, მოსპეს ან გაიტანეს ხატები, აკრძალეს მშობლიურ ენაზე წირვა-ლოცვა და ა.შ. აღმოჩნდა, რომ ეკლესია, რომელიც უნდა ემსახუროს ადამიანის სულის ამაღლებას, განწმენდას, სიცოცხლეს და სიყვარულს, იმისთვის და იმნაირად ყოფილა მონყობილი, რომ მოკლას ადამიანში „ყოველგვარი ცოცხალი სული“ – ის სული, რომელიც მიმქრალი იყო რუსულ სინამდვილეში.

მაშინ, როცა ამ სიტყვებს წერდა, ტრუბეცკოიმ ჯერ კიდევ ბოლომდე არ იცოდა, თუ რა მოელოდა სსრკ-ს სახელით შექმნილ ახალ იმ-

პერიაში „ადამიანთა სულებს“. ყოველივე ამის შემდეგ ვეძებოთ რუსულ იდეაში ჰუმანური სან-ყისები – ამაო მცდელობაა, თავის მოცუეუება.

ავტორი ცდილობს ხელი შეახოცოს პეტრე პირველს – ევროპული „დერჟავების“ მაგალითზე მან შემოიღო იმპერიალიზმისა და შოვინიზმის „Дух“-იო, მაგრამ ივანე IV-ის რუსეთი, ის რუსეთი, რომელიც პრეტენზიას აცხადებდა მესამე რომის იმპერიობაზე, დაბადებიდან იყო დაავადებული იმპერიულობისა და შოვინიზმის სენით. ტრუბეცკოი კი ცდილობს დაგვარწმუნოს იმაში, რომ ეს სენი მას – რუსეთს – შეეყარა ევროპასთან პეტრეს ქორწინების შედეგად.

როგორც არ უნდა იყოს, ერთი რომ შეიძლება ითქვას: დასავლეთი განიკურნა კოლონიალიზმის სენისაგან. ის ცდილობს ახალი საზოგადოებრივი წესრიგის გამოიმუშავებას, რუსეთი კი დარჩა რუსეთად – გულქვა, სამხედრო-ადმინისტრაციულ, ყაზარმულ-დერჟავულ სახელმწიფოდ. ამიტომ უმჯობესია ისევ მას – დასავლეთს მიაკითხოს, კიდეც ერთხელ გაიჭყიტოს პეტრესეულ სარკმელში, იქნებ შესაძლებელი გახდეს განკურნება. მაშინ თვითონაც გადარჩება და ისინიც შვებით ამოისუნთქავენ, ვინც ემსხვერპლნენ მის უსულობას.

ალბათ ვერ შეედავები ავტორს, როცა ის პეტრეს შემდგომ რუსეთზე მსჯელობს და ასკვნის: ხელისუფლება, ე.ი. იმპერიული რუსეთის მეფეები, რუსეთს უყურებდნენ არა როგორც ცოცხალ მატერიას, არამედ როგორც უსულო საგანს. ამიტომ ის (ხელისუფლება) უნდა დაპირისპირებოდა ხალხს, ჩაენშო ყოველგვარი ცოცხალი ინდივიდუალობა.

არ ვიცი, რისი ბრალია ეს, პეტრესეული ძალად გაკულტურების მცდელობისა, თუ ჩინგისხანური სულიერი მემკვიდრეობისა, ის კი ფაქტია, – რუსეთში მართლაც მოსპობილია **ყოველგვარი ცოცხალი ინდივიდუალობა**, დესპოტიზმი და მონური მორჩილების წესია გამეფებული ყველგან და ყველაფერში.

„რუსული იდეა“, სადაც კი ხელი მიუწვდება, სპობს თავისუფლებას, ანადგურებს პიროვნულ „მე“-ს.

რუსული მასისაგან, როგორც უსულო მატერიისაგან, ძერწავენ იმას, რასაც მოისურვებენ მისი მმართველები.

რაც შეეხება „უბრალო ხალხს“, არაევროპიზებულ ნაწილს ერისას, ვისაც არ შეხებია პეტრეს ხელი, ისინი ცხოვრობდნენ და ცხოვრო-

ბენ იმ ძველებური ცხოვრების წესით. მათთვის უცხო იყო ყოველგვარი პროგრესი.

სოციალისტურმა კოლექტივიზმმა, ათეიზმმა და მსოფლიო კომუნისტური იმპერიის იდეამ კიდეც უფრო გაამყარა ჩინგისხანური იდეოლოგიის ნიშნები. რუსული იდეა ჩარჩა იმ ძველ დროში, ყველგან და ყველაფერში ებრძოდა და ებრძვის იმ არაჩინგისხანურ, ანუ როგორც თვითონ უწოდებენ, არაევრაზიულ ცივილიზაციას. არაფერი ისეთი, რაც ჩინგისხანურ კულტურულ მემკვიდრეობას არ შეეფერება! – ასეთია შედეგი ევროპისგან თავდაცვისა.

ისტორიული განვითარების პროცესში რუსეთს არაერთხელ მიეცა საშუალება ჩართულიყო მონინავე ცივილიზაციათა ფერხულში. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ მას ხელახლა გაეხსნა გზა ცივილიზაციისკენ, კულტურისკენ, მაგრამ ის შოვინისტურ-იმპერიულ-მილიტარისტული რუსული იდეა ჯიუტად არ თმობს თავის ძველ მიზანს – დაეპატრონოს ევრაზიულ სივრცეებს.

ადრეული შუასაუკუნობრივი იდეოლოგიით ნასაზრდოები რუსული დერჟავული სულიერება წინ აღუდგა ერთა თავისუფლებას, დამოუკიდებლობას, პროგრესსა და ჰუმანიზმს, იმპერიისთვის დამახასიათებელი დაუნდობლობით და ვერაგობით დაუპირისპირა ხალხები ერთმანეთს, ცივი ომის დასრულების შემდგომ პერიოდში, ერთმანეთის მიყოლებით, სადაც კი მიუწვდა ხელი, ააფეთქა მის მიერვე წინასწარგანზრახვით ჩადებული ნაღმები.

საბჭოთა კავშირის მემკვიდრე რუსეთი წინ აღუდგა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში მიმდინარე პროცესების მშვიდობიან განვითარებას. ნაცვლად იმისა, რომ ჩართულიყო თანამედროვე ცივილურ პროცესებში, გზა გაეხსნა პროგრესისა და დემოკრატიისათვის არა მარტო რუსეთში, არამედ მთელ პოსტკომუნისტურ სივრცეში, მან მიზნად დაისახა დსთ-ს სახით შეექმნა ახალი, სოციალური თვალსაზრისით სახეცვლილი იმპერია. გამოჩნდნენ ამ იდეის თეორეტიკოსები, რომლებიც სიამოვნებით მიუბრუნდნენ რუსულ-ჩინგისხანურ გეოპოლიტიკას. ისინი აცხადებდნენ, რომ საბჭოთა კავშირის ნანგრევებზე უნდა შეექმნას (აშენდეს) ევრაზიული კავშირი, რაც იგივეა – ნამოაყენო ლოზუნგი – წინ, ჩინგისხანის იდეურ და სულიერ მემკვიდრეობისკენ!

წიგნიდან „სიმბოლო ქართული იდეისა“

8. ქართული ენის გააზრების სამერთიანი ფორმულა

პოეტისთვის ენა არის არა მარტო კულტურულ-საკომუნიკაციო ურთიერთობის საშუალება, არამედ ფილოსოფიურ-მსოფლმხედველობით პლანში ის არის მისი გავრცელების ეთნოკულტურული სამყაროს დროსა და სივრცეში გააზრებაც. შესაბამისად, ჰიმნი ენა წარმოსახულია, როგორც მისი მატარებელი მოდემის – **ერის**, საცხოვრებელი სივრცის – **სამშობლოს** და „პირველსიტყვის“ – **რწმენის** სიმბოლო. აზრობრივი თვალსაზრისით აქ „სიტყვა“ ის სუბსტრატია, რომელზედაც აღმოცენდა ქართული იდეის სამი დიდი საყრდენი: მამული, ენა, სარწმუნოება (ილია).

პოეტი ქართულ ენას „სახარებასა შინა“ არსებულს უწოდებს, რითაც ხაზი ესმება მისი მატარებელი ხალხის ქრისტიანულ-მართლმადიდებლურ მრწამსს. ეს ენა, ლაზარესავით აღმდგარი და ევანგელური სიყვარულით გასხივოსნებული, მოკლე წუთისოფელსა და სამარადუფამო სიცოცხლეს შორის გადებულ ხიდია. მისი მეშვეობით ხდება ქართველი ერის მსოფლშეგრძნების ფორმირება, ბოროტისა და კეთილის პერმანენტული ჭიდილის გააზრება.

ლექსში შემეცნებით-მსოფლმხედველობრივი მომენტი არ რჩება „მშრალი ფილოსოფიური აბსტრაქციის“ დონეზე; არ ექცევა დოგმატიკის ვიწრო ჩარჩოში; მით უმეტეს, წმინდა ინტელექტუალურ წარმოდგენებსა თუ სისტემებში, არამედ ის სიმბოლური გააზრებისა და განზოგადების მეშვეობით აღწევს ერის მეტაფიზიკურ-მეტაისტორიულ და რეალურ-ისტორიული საზრისის პოეტურ-ესთეტიკური საშუალებებით წარმოჩენას.

ენა წარმოდგენილია კოლხიბერული მოდემის სულიერი საზრისის მატარებელ იმ ფენომენად, რომლის მეშვეობითაც რეალიზდება ეროვნული კულტურა, სახელმწიფოებრივი იდეა. პოეტი აღწევს ბალანსირებას მეტაფიზიკურ-მეტაისტორიულს, ქრისტიანულ-თეოსოფიურსა და რეალურ-ისტორიულ მიმართებებს შორის.

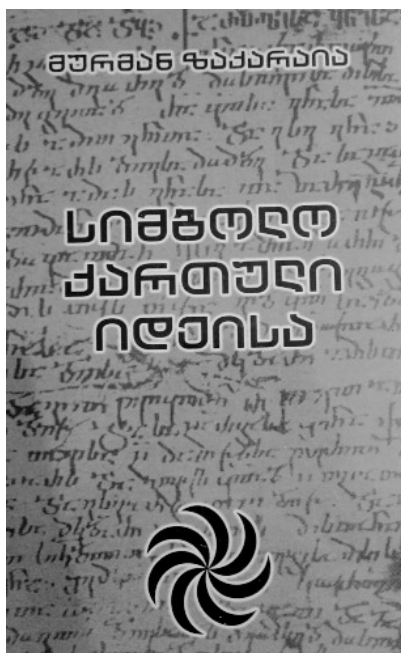
მეტაფიზიკურ გააზრებასთან გვაქვს საქმე, როცა პოეტი მეტაფორულად იტყვის: „დამარხულ არს ენა ქართული“ „ყველასა ენასა ღმერთმან ამხილოს“ ... და სხვა. ამ შემთხვევებში საქმე უნდა გვექონდეს იმ ეზოთერულ საზრისთან, რომელიც ენაში გვეძლევა „პირველსიტყვის“, „პირველენის“ თავურსაწყისიდან.

ქრისტიანულ-თეოსოფიურ პლანშია თქმული: „და სახარებასა შინა ამას ენასა ლაზარე ჰქვიან“ „...დაფლული სიკვდილითა ნათლის-ღებისა მისისაჲთა“ და სხვა. ამ ტექსტებში სიმბოლურადაა მინიშნებული ენაში იმთავიდანვე მოცემული მეტაფიზიკური არსის ქრისტიანული სარწმუნოების კვალობაზე ახსნაზე – მეტამორფოზებაზე.

რეალურ-ისტორიული კონტექსტის შემცველია: „და ახალმან ნინო მოაქცია და ჰელენე დედოფალმან, ესე არიან ორნი დანი...“, „და ეს ენა შემკული და კურთხეული სახელითა უფლისათა“. მოცემულ შემთხვევაში აშკარად იკვეთება ქართველურ მოდგმაში ქრისტიანული რწმენის დამკვიდრების ისტორიულ-მსოფლმხედველობრივი გზა-სავალი.

პოეტი ამ ტექსტებით მიანიშნებს ღვთისმშობლის წილხვდომილების იდეითა და ანდრია პირველწოდებულისა და მის თანამდევთა სამისიონერო საქმეებით დაწყებული და ღვთის განგებით ჰელენე დედოფლისა და წმინდა ნინოს უმნიშვნლო ღვაწებით ქრისტიანობის სახელმწიფოებრივ რელიგიად განჩინების რეალურ-ისტორიულ პროცესებზე.

მთლიანობაში ავტორი ზოგად-თეოსოფიურ და კონკრეტულ-ისტორიულ მიმართებებს შორის ოქროს შუალედის მოხელთებით აღწევს იმ სრულყოფილებას, რომლითაც მისი ტექსტი გამოირჩევა ამ ჟანრის სხვა ტექსტებისაგან. ამიტომაცაა, რომ არა მარტო ძველქართულ კულტურულ-სააზროვნო სივრცეში აქვს მას თავისი განსაკუთრებული ადგილი მიჩნეული, არამედ, მიუხედავად „ათასწლიანი მდუმარებისა“, მკვდრეთით აღმდგარი ეს ლექსი ქართული ენის, ქართული კულტურის „იავნანად“ იქცა, მის სანთლად დაენთო.

9. ქართული ენის სასწაული – მომავალი!

ზემოთ თქმულის კონტექსტში შეიძლება გავიაზროთ რ. სირაძის მიერ ტრილინგვისტურ თეორიასთან მიმართებაში „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“-ზე თქმული: „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“-ში, ცხადია, იგულისხმება, რომ ქართული ენაც ბაბილონის გოდლის შემდეგდროინდელია. ქართულში უნდა გამომჟღავნდეს ის, რაც დაფარულია („დამარხულ არს ენა ქართული დღემდე მეორედ მოსვლისა“), რაც „დამარხულია“, ესაა ენის ლოგოსური მხარე ან „სიტყვა-აზრი“ (რ. სირაძე, დასახ. ნაშრ., გვ. 65). ესაა ის, რაც ამ ლექსში მეტაფიზიკურ-ეზოტერული შინაარსის მატარებლად მივიჩნევთ.

მეცნიერი ტექსტის მისეზური გააზრებით მიიჩნევს, ამ „სიტყვა-აზრით“ ქართული უნდა იქცეს ენა-ლოგოსად, რომლითაც სხვა ენებს უმაღლესი აზრი ქართულით ეუწყებაო. ჩვეულებრივი სახით ქართულიც და სხვა ენებიც არსებობენ და იქნებიან, მაგრამ ლოგოსური სიბრძნე მათ ქართულიდან შეიძლება შეითვისონ (იქვე). ეს უკვე ენის ქრისტიანულ-ეზოტერულ გაგებასთან გვაახლოებს, ოღონდაც მოცემულ პოეტურ ტექსტში ის მიემართება კონკრეტულად ქართულ ენას.

ავტორის თქმით, ის შეიძენს ლოგოსურ ბუნებას ანუ პირველ – ადამის ენის ღირსებას (იქვე), თუმცა ამასთან, ჩვენი აზრით, ლექსი უფრო სხვა – ენის ქრისტიანულ-თეოსოფიური არსის კონტექსტშია გასააზრებელი.

რ. სირაძის თქმული – „ქართული ენის ბაბილონის გოდლიდან მომდინარეობა“ (გვ. 65) უკვე გულისხმობს მასში მეტაფიზიკურ საზრისს – ენა-ლოგოსად არსებობას. მეორედ მოსვლა და ყოველსა ენასა ღმერთმა ამხილოს ამით ენითა, ეს უკვე ამ ენა-ლოგოსის მეტამორფოზებაა, ე. ი. მასში არსებული პირველენის ლოგოსური ბუნების ქრისტიანულ-ეზოტერული საზრისით აღვსება, მისი გარდაქმნა და ა. შ. თუმცა ჩვენ ამაზე

ქვემოთ გვექნება მსჯელობა. ახლა კი მივუბრუნდეთ „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“-ს შესახებ რ. სირაძის მიერ გამოთქმულ მოსაზრებაში ასახულ რეალურ-ისტორიულ მომენტს, როცა მეცნიერი სავსებით სამართლიანად მიუთითებს ამ ლექს-სიმბოლოს შექმნის ერთ-ერთ ისტორიულ მიზეზზე თუ არა, საბაბზე მაინც.

ის წერს: სხვა ყველაფერთან ერთად ამით (ზემოთ თქმული მოსაზრებებით. – მ. ზ.) „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“ აშკარად უარყოფდა ტრილინგვისტურ თეორიას. ის საგანგებოდ აღნიშნავს, რომ „...რა დროსაც უნდა დაწერილიყო ეს ძეგლი, ყოვლად შეუძლებელია მის ავტორს არ ჰქონოდა „ტრილინგვისტიკის“ თეორიისადმი დაპირისპირება“ (იქვე). მაშასადამე, ავტორი უდავოდ მიიჩნევს ლექსში რეალურ-ისტორიული კონტექსტების გააზრებას. ამასთან ის იქვე ადასტურებს ამ ლექს-სიმბოლოს, ჰიმნის მრავალპლანიან ბუნებას, მასში ბევრი – თეოსოფიური, ფილოსოფიური, ისტორიულ-მსოფლმხედველობითი საკითხების თავმოყრას, როცა წერს: „ამიტომ სხვა მნიშვნელოვან საკითხთა გვერდით განხილულ უნდა იქნეს „ტრილინგვისტიკისადმი“ დამოკიდებულება მთელ ძველ ქართულ მწერლობაში, რაც ძალზე მნიშვნელოვანი იყო შუა საუკუნეობრივი ქართული მწერლობის საწყისი პერიოდიდანვე“ (იქვე). ამ ტექსტში ჩვენ მიერ ხაზგასმულის გარდა ძალზე საყურადღებოა მეცნიერის მითითება იმაზე, რომ ეს საკითხი – ტრილინგვისტიკის თეორია – გააზრებულ უნდა იქნეს ქართული მწერლობის საწყისი ეტაპიდანვე. ამ თვალსაზრისით, უნდა მოხდეს „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“-ში თავმოყრილი „სხვა მნიშვნელოვანი საკითხების“ შესწავლაც მთელი ძველქართული მწერლობის კონტექსტში, თვით რუსთაველის ეპოქის ჩათვლით.

იოანე-ზოსიმეს მიერ ქართულ სიტყვაში, ქართულ ენაში მოაზრებული და დანახული მეტაფიზიკური, ქრისტიანული ღვთისმეტყველებითი და რეალურ-ისტორიული თავისებურებანია, რომ „სასწაულად ესე აქუს“ ქართულ ენას. პოეტი წინასწარმეტყველურად ჭვრეტს ენის ამ შესაძლებლობათა ცხოვრებაში რეალიზების მთელი შემდგომი პერიოდის ქართულ სინამდვილეს, როგორც კულტურულ-სარწმუნოებრივი, ასევე ეროვნულ-სახელმწიფოებრივად ფორმირების თვალსაზრისით.

მაშასადამე, ავტორის მიერ პოეტურ-სიმბოლურად გამოთქმული საზრისი დედაენაზე მის მომდევნო საუკუნეებშივე რეალიზდება ქართულ სულიერ კულტურასა და ეთნოპოლიტიკურ სინამდვილეში.

„ენა ქართული“, მდაბალი და დანუნებული, მოესწრო აღდგომას რუსთველის კალმით, ის სხვათა ენათა მეტად განათდა და ამაღლდა მთელ ქრისტიანულ ახლო აღმოსავლეთში და საკუთრივ კავკასიაში, ამ ენით უმხილა ღმერთმა ყველა ენას ძე კაცის დიდება.

10. დედაენის ფენომენი – ღვთისგანგებულობა

პოეტი დედაენას მოიაზრებს იმ ღვთისმოსილების მატარებელ ფენომენად, რომელიც თავის თავში მოიცავს მისი მატარებელი მოდგმისთვის დამახასიათებელ ყოველივე ბუნებრივსა და ზებუნებრივს; რომ „ვერანაირი ლოგიკა ვერ გადასცდება ენის შესაძლებლობათა ჰორიზონტს“ (ჯ. კამია, გვ. 54), მისი გარეთა გამოვლინებები, რეალური თუ ირეალური, განსაზღვრავს ამ მოდგმის მთელ ყოფიერებას, მის ერად კონსოლიდებას. ამ კონტექსტში, ჩვენი არსებობა ენაში არსებობაა, ენით არსებობაა. ეს კი ღმერთით არსებას – ღმერთში ჩვენს არსებობას გულისხმობს, ამიტომ „მოელის დღესა მას მეორედ მოსვლისა უფლისასა“.

დედაენაში არსებობა ღვთის სიტყვაში ჩვენი არსების გააზრებაა!

პოეტი მოელის მესიის მეორედ მოსვლას, რათა ღვთის ჭეშმარიტი რწმენით აღვსილი ენით აუწყოს მას, რომ სხვათა ძალმომრეობით თუ საკუთარი შეცოდებებით „დამდაბლებული და დანუნებული“, ღვთის სიტყვის მოზიარე დედაენა და მისი მატარებელი მოდგმა მესიის მადლითა და სახარებისეული სწავლებით გაკეთილშობილებული და გაბრწყინებულია.

ენა ქართული, რომელმაც მიიღო და შეისისხლხორცა ღვთის განგებულება, რომ „ვინც ღებულობს იმას, ვისაც მე წარვგზავნი, მე მღებულობს, ხოლო ვინც მე მღებულობს, ჩემს წარმოგზავნილს ღებულობს“ და შეძლო ღვთის ახალი სიტყვის, ძე კაცის მიერ თქმულის ტვირთვა; აღასრულა მაცხოვრის შეგონება, „თუ ჩემში დარჩებით და ჩემი სიტყვები თქვენში დარჩებიან, რასაც კი ისურვებთ, ითხოვეთ და გექნებათ“ („შეგონებანი“, გვ. 9). მაშასადამე, „ენა ქართული“ იკურთხა ღვთის განგებითა და მაცხოვრის სიტყვით. ამაზეა, იოანე-ზოსიმე პოეტურად რომ იტყვის: „და ესე ენა შემკული და კურთხეული სახელითა უფლისათა“-ო!

ამდენად, მოხდა ქართული ენის „ახალი სიტყვის“ ძალით მეტამორფოზება. მასში მოცემული პირველი სიტყვის საზრისი, – „ენის ლოგოსური მხარე, ანუ „სიტყვა-აზრი“ (რ. სირაძე) მთლიანად შეერწყა სამების არსს.

ქართულმა ენამ – მოდგმამ – ისე შეიყვარა ქრისტეს სარწმუნოება, როგორც მამამ – ძე ხორციელი. და აღსრულდა კიდევ ერთი სიტყვა მაცხოვრისა: „როგორც მამამ მე შემიყვარა და მე შეგიყვარეთ თქვენ, დარჩით ჩემ სიყვარულში“ („შეგონებანი“, გვ. 9). ასევე დარჩა ენა ქართული, მისი მატარებელი ერი ქრისტეს რწმენის – სამების მარადიულ სიყვარულში.

11. ენა ქართული – ქრისტეს სარწმუნოების სიმსობოლო

ეს ენა, განწმენდილი და ღვთის მცნებების დამცველი, მოელის მეორედ მოსვლას „მისისა სანამებლად“, რაც აღესრულება ისევე, როგორც მაცხოვრის დაპირება

მოციქულთა მიმართ ნუგეშისმცემლის მოვლინების თაობაზე. მაცხოვარი ამაღლების წინ ეუბნება მოციქულთ: „როცა მოვა ნუგეშისმცემელი, – რომელსაც მე წარმოგიგზავნით მამისგან, – ჭეშმარიტების სული, რომელიც მამისგან მომდინარეობს, ის დაამონმებს ჩემს შესახებ“ („შეგონებანი“, გვ. 9). მოევლინა სულიწმიდა მოციქულთ, ალაპარაკა ისინი ყველა ენაზე, რაც კი არსებობდა სამყაროში და თავმოყრილი იყო იერუსალიმში, სახარების სულიერებით – ახალი აღთქმით განანათლა ერი მრავალი. ამ ახალი სულიერებით აღივსო ენა ქართულიც. ჭეშმარიტი სულიერებით აღვსილი ამ ენით ყველა ენას, ვინც იესოს რწმენის ჭეშმარიტებას ეზიარა და შეურყვნელად ვერ ატარა ის, მიეცემა მაგალითი უზენაესი ნიჭის – სულის თავისუფლების მიღებისა. „და შეიცნობთ ჭეშმარიტებას და ჭეშმარიტება გაგათავისუფლებთ“ („შეგონებანი“, გვ. 9).

აქედან მომდინარეობს კიდევ ერთი საზრისი პოეტურად თქმულისა: „ყოველსა ენასა ღმერთმან ამხილოს“, ე. ი. ყოველ ენას – მოდგმას უჩვენოს გზა ჭეშმარიტი თავისუფლებისა. მაშინ ხორცი შეესხმება ჩაგრულთა და დევნილთა საუკუნო ოცნებას თავისუფლებაზე, ღვთის წინაშე თანასწორობაზე. არადა, ეს პრობლემა არა მარტო სოციალური და პოლიტიკური თვალსაზრისით

იყო მნიშვნელოვანი, არამედ ის ძალზე საჭირობო-როტო თემა იყო თვით ქრისტიანული რელიგიის შიგნით. სწორედ ამ თეოსოფიურ კონტექსტში ეხება მას ავტორი. ამაშია იდეა „დამდაბლებული და დაუნებულის“ ამაღლებისა. აღსრულება ღვთის სიტყვა, იესოს ბაგით გახმოვანებული: „ვინც თვით ამაღლდება, დამდაბლდება, ხოლო ვინც თვით დამდაბლდება – ამაღლდება“ (**„შეგონებანი“**, გვ. 4).

ამდენად, შეიძლება ითქვას: ქართული ენის სახელით პოეტი ქებასა და დიდებას უძღვნის ქრისტიანული სარწმუნოებიდან მომდინარე ჭეშმარიტებებს: რწმენას სულის მარადიულობასა და უკვდავებაზე; აღდგომისა და ამაღლების გარდაუვალობაზე; ღვთის წინაშე ყველას თანასწორობაზე; სულის თავისუფლებაზე. ამ სულიერებითაა აღვსებული მეტამორფოზირებული ენა ქართული. შესაბამისად, ლექსში „ენა ქართული“ მეტაფორაა **კოლხ-იბერიული მოდგმის ქრისტიანულად განათლებისა და მის საფუძველზე ქართველი ერის ფორმირებისა. ის მეტაფორაა ამ მოდგმის მეტაისტორიული და ისტორიული ბედისწერისა.**

მოცემულ შემთხვევაში მეტაფორა არაა ლექსის ესთეტიკური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების ხერხი, არამედ მეტაფორის საშუალებით აგებს პოეტი ამ ლექს-სიმბოლოს (ქართველური მოდგმის ეროვნული იდენტობის ჰიმნის) მთელ კონსტრუქციას. მეტაფორულადაა წარმოდგენილი დედაენაში მოცემული ღვთის სიტყვის, პირველსიტყვის მეტაფიზიკური საზრისის ქრისტიანული ღვთისმეტყველების ნიადაგზე სრულად მეტამორფოზირების არსი. „და ესე ენა“, გარდასახული სულიწმიდის მეოხებით, იქცა **სიმბოლოდ რწმენისა**. ამიტომაც: „სახარებასა შინა... ლაზარე ჰქვიან“.

მაშასადამე, გამოკვეთილად ჩანს, რომ **ჰიმნში გააზრებულია ქართული სადამწერლობო ენის ლინგვისტური და მეტაფიზიკური შესაძლებლობები, რომ არა მარტო იყოს კოლხ-იბერიული მოდგმის კულტურულ-სახელმწიფოებრივი, საეკლესიო ენა, არამედ სამარადეუამოდ ატაროს ქრისტიანულ-ღვთისმეტყველებითი ენის ზოგადი ფუნქცია.**

ლექსში მრავალგზის იკვეთება ქართული ენის

ეს ზოგადღვთისმეტყველებითი ფუნქცია. მაგალითად: „ენა ქართული“-ს მოლოდინი „მეორედ მოსვლისა მისისა (მესიისა) სანამებლად“ – ეს ქართული ენის ზოგადი ფუნქციის გამოხატულებაა, სწამოს ღმერთი ძე კაცში. ესაა ქრისტეს მონოდების აღსრულება: „დარჩით ჩემს სიყვარულში!“

სალიტერატურო-სადამწერლობო და საეკლესიო „ენა ქართულის“ იგივე ქრისტიანულ-ღვთისმეტყველებითი ფუნქცია იკვეთება პოეტის მიერ მეტაფორულად თქმულში: „რაფთა ყოველსა ენასა ღმერთმან ამხილოს ამით ენითა“, ან კიდევ: „და სახარებასა შინა ამას ენასა ლაზარე ჰქვიან“ – პირველ რიგში გულისხმობს, რომ ეს ენა სახარებისეული არსის მატარებელია – სახარების ენაა; ესაა მისი (ენის) **ზოგადქრისტიანული დანიშნულების გამოხატულება.**

როცა პოეტი იტყვის: „ახალმა წინომ მოაქცია და ჰელენე დედოფალმან“, მაშინ ქართული ენის ღვთისმეტყველებითი ფუნქცია **უტოლდება** ელიზურისას. როგორც სახარებისეული მარიაში და მართა – ორნი დანი, იესოს სულიერი თანამგზავრნი, ასევე ქართული ელიზურთან ერთად, სრულყოფილად წარმოაჩენს ღვთის ახალ მცნებას. ამ კავშირს გულისხმობს პოეტი სიმბოლურად თქმულში: „დობასა და მეგობრობა ამისთვის თქუა“. უდავოა, ის ამოდის იესოს შეგონებიდან: „იმაზე მეტი სიყვარული არავის გააჩნია, ვიდრე ვინც თავის სულს დასდებს თავის მეგობრებისთვის“ (**შეგონ. გვ. 9**). წინოსა და ჰელენეს დობაში, მათს ქრისტესმიერ სიყვარულსა და მეგობრობაში იგულისხმება არა მარტო ელიზური და ქართული ქრისტიანულ-ღვთისმეტყველებითი მრწამსის ერთობა, არამედ **ამკარად იკვეთება რეალურ-ისტორიული კონტექსტი ბიზანტიური და ქართული ეკლესიების მართლმადიდებლურ-დიოფიზიტური დოგმატისადმი ერთგულებისა.** ამ მრწამსისთვის „სულის დადება“ განსაზღვრავს მათს მეგობრობას – ქრისტესმიერ სიყვარულს.

ქვემოთ, როცა შევეხებით „საღვთო ენის“ საკითხს, ვნახავთ, რომ ამ დობისა და მეგობრობის შეხსენებით ავტორი სინამდვილეში ძალზე ტაქტიკურად უპირისპირდება ე. წ. ტრილინგვისტურ თეორიას.

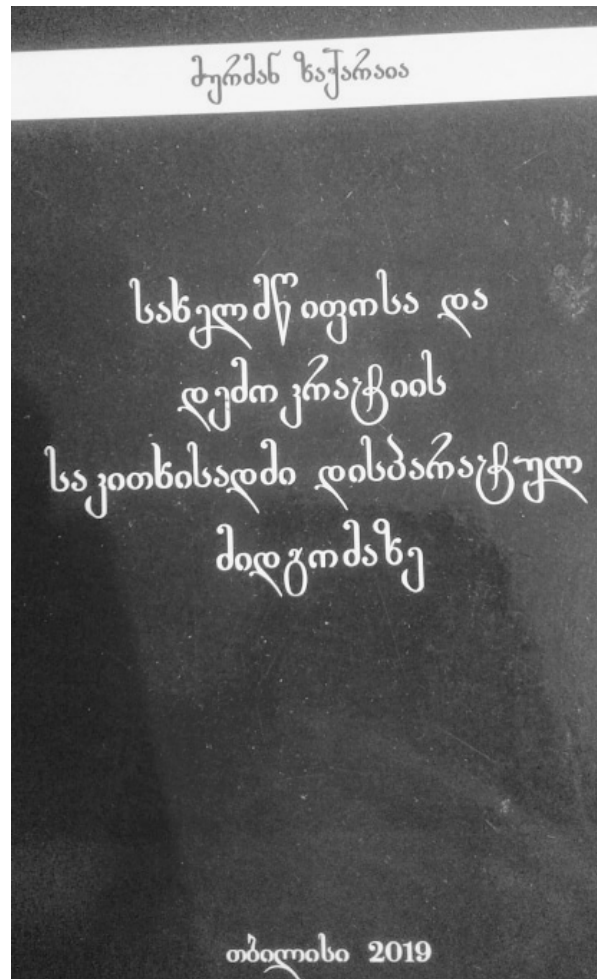
წიგნიდან „სახელმწიფოსა და დემოკრატიის საკითხისადმი დისპარატულ მიდგომაზე“

ისევე „ცხრა აპრილის“ წინააღმდეგ მოწყობილ შიტიძეშულეაზე

ალბათ დადგა დრო, მოვეშვათ უაზრო ყბედობას და წამდაუნუმ ნაჯექ-უკუჯექობას „ნაცებიდან-ქოცებამდე“ და უაზრო ბორიალს ამ ლალატიანთა წრეში. რა თქმა უნდა, ჩვენ მხედველობაში არ გვაქვს, სახელმწიფო სისტემების გავლით ამ პროცესში გინდა თუ არა ჩართულია ფართო ფენები, არამედ ის **სახელმწიფოს წარმმართველი პოლიტწრე**, რომლებიც გეგმაზომიერად ანადგურებენ ყოველივე ფუძემდებლურს, რომელზედაც დგას მკვდრეთიდან აღმდგარი ქართული დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობა.

ამ პროცესს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის საფუძველთა საფუძვლის მოშლისა შევარდნაძის ჩამოსვლის დღიდან მიეცა ორგანიზებული ხასიათი. ის სათავეს იღებდა ე.წ. ოპოზიციონერთა საქმიანობიდან, რომლებიც „წითელ ინტელიგენციასთან“ ერთად ახალი პუტჩისტური ალიანსის მთავარ საფუძველს წარმოადგენდნენ. ისინი ედუარდის ინტერნაციონალურ-ორგანიზატორული „ნიჭით“ გაფორმდნენ ფსევდოსოციუმად. **მათ პირველივე შეტევა სწორედ ამ საფუძველთა საფუძველზე – 9 აპრილის დამოუკიდებლობის აქტზე მიიტანეს.** შევარდნაძის ჩამოსვლიდან ერთი თვის თავზე 9 აპრილი – ქართული სახელმწიფოებრიობის მკვდრეთიდან აღდგენის დღე კი არ აზიემეს ხალხს, არამედ ის გლოვის დღედ გაუხადეს ერს. ამით ედ. შევარდნაძემ, 1989 წლის 9 აპრილის ხოცვა-ჟლეტის ორგანიზატორმა, სრულად აღისრულა თავისი სურვილი, როგორც ჩაფიქრებული ჰქონდა: **აიღო სრული რევანში მაშინდელი მარცხისთვის.** საყოველთაო დემოკრატიული არჩევნების გზით ლეგიტიმირებული ხელისუფლება – დამოუკიდებელი სახელმწიფო მმართველობა, სახალხო არჩევნებით არჩეული პრეზიდენტი დამხობილ იქნა, ხოლო უდიდესი ბრძოლითა და ძალისხმევით აღდგენილი სახელმწიფოებრიობის გამოცხადების დღე ზარისა და გლოვის დღედ აქციეს, რათა სამითაჟამიოდ ჩარჩენოდა ხალხს გულში „მისი საყვარელი სამშობლოს“ (ზ.გ.) – რუსული იმპერიის წინაშე შიში და ძრწოლა, ჩაეკლა აბოპქრებული სული კოლხ-იბერული მოდგმისა. ის ამას ამკვიდრებდა ცეცხლითა და მახვილით, ცდილობდა, ხალხის გონებიდან ამოეშანთა **ამ**

უდიდესი დღესასწაულის იმთავიდანვე დადგენილი არსი, რომ „სიმბოლურია საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადება 9 აპრილს, ვინაიდან ამ დღეს გადაწყდა საქართველოს ბედი, 9 აპრილს წამებულთა სულები დაგვცქერიან ჩვენ, და ხარობენ ზეციურ ნათელში, რამეთუ აღსრულდა ნება მათი, აღსრულდა ნება ქართველი ერისა“ (კრებ. ტ. I, გვ. 335). დიახ, როგორც ყოველთვის, ხალხის ამ ნებას უპირისპირდებოდა ე.წ. დემოკრატიული რუსეთის მიერ დასმული ეს ე.წ. დემოკრატი, რათა **ხალხს არ ჰქონოდა თავისი დიადი ნების აღსრულების შესაბამისი ეროვნული, სახელმწიფოებრივი, ნამდვილად სახალხო დღესასწაული, რადგან ამ დღეს ერი არა მარტო ამქვეყნიურად აღივსებოდა თავისი მოდგმის მრავალსაუკუნოვანი ოცნების ახდენის სიხარულით, არამედ**

ის სულიერადაც დაუკავშირდებოდა 9 აპრილს წამებულთა სულებს, ყველა იმათ სულებს, რომელთაც საუკუნეთა მანძილზე თან ჩაიყოლიეს ეს აუხდენელი ოცნება თავისუფლებისა და დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენისა და იქნებოდა ერთი დიდი ზეიმი მინიერი და ზეციერი საქართველოსი.

აი, რა დიდებულება წაართვეს ხალხს პუტჩისტური ალიანსის ხელისუფლებამ და მის მიერ ფორმირებულმა ფსევდოსოციალიზმმა, **უფრო ანტისოციალიზმმა – უცხო სხეულმა კოლხ-იბერიული მოდგმის ერთიან ეროვნულ სხეულში.**

მას ვერაფერი დააკლო ამ მოლაღატურ-ანარქიული რეჟიმის დამამხობელმა რევოლუციამაც, რომლის **სათავეში მოქცეული ელიტის** უდიდესი ნაწილი ვერ განთავისუფლდა **პუტჩისტური ალიანსის იდეოლოგიისგან** და თვითონაც ჩათრეულ იქნა ამ მორევში.

ზემოთ ითქვა და გავიმეორებთ: **პოსტრევოლუციურმა მმართველობამ საკუთარ უბეში გამოზარდა კონტრრევოლუცია, რომელიც ახალ ხარისხში და ახალი ფორმით სრულად აღადგენს პოსტპუტჩისტურ იდეოლოგიას ფსევდოსახელმწიფოებრიობისას.** ის მინასთან ასწორებს ყოველივე იმას, რაც **დაკავშირებულია კანონიერი ხელისუფლების მიერ მიღებულ ფუძემდებლურ აქტებთან და მისგან მომდინარე პროცესებთან,** თუ როგორ აკეთებენ ამას ეს პოსტპუტჩისტური ფსევდოსოციალიზმი და თანამედროვე **კონტრრევოლუციური პროვინციულ-ოლიგარქიული მმართველობა,** ამაზე საკმარისად ითქვა ამ კონკრეტული საკითხისადმი მიძღვნილი ისტორიულ და პოლიტიკურ მიმოხილვითს ჩანართებში.

ამიტომ ნათელი უნდა იყოს: ეს თითქოსდა წმინდად სუბიექტური (ზეიმის) საკითხი უდიდეს ისტორიულ-პოლიტიკურ პრობლემებთან არის დაკავშირებული და მისი გადანყვეტა შესაძლებელია ოდენ საერთო-სახალხო ძა-

ლისხმევით, რომელზედაც გამუდმებით მიგვითითებდა ზვიად გამსახურდია და რაზედაც ზემოთ ითქვა, რომ აუცილებელია ყველა ჯანსაღი ეროვნული ძალის კონსოლიდაცია. **დღეს ასეთი კონსოლიდაციის გზა ეროვნულ თანხმობაზე გადის.** ამის აუცილებლობაზე თითქოსდა ყველანი (მხედველობაშია ზვიადის მიერ მითითებული ფენა) თანხმდებიან, ის კი არა, ყოფილ და ახლანდელ ხელისუფლებასაც სულ ენაზე აკერიათ, მაგრამ **საქმით ყველანი მტრობენ ამ პროცესს.** ის კი არა, ორგანიზაციულად არსებული ასეთი ორგანიზაციები (პროტოტიპების ჩათვლით) განადგურდნენ, ერთადერთი დღემდე იურიდიულად არსებული ეროვნული თანხმობის კავშირიც, არა მარტო ეკონომიკურად სახსარგამოცლილი, არამედ ირგვლივ არსებული მუდმივი ღალატისა და უპრინციპობის პირობებში სულიერადაც შელახული გარიდება არა მარტო ამ საშინელებას, არამედ საკუთარ თავსაც. ამიტომ დღეს არ ჩანს ისეთი ძალა, რომელიც აღასრულებდა განადგურებული ეროვნულ-განმათავისუფლებული მოძრაობის მისიას და **აიძულებდა** ამ ამკარად ანტიხალხურ ხელისუფლებას, ამ უდიდესი ეროვნული დღესასწაულისთვის თავისი კუთვნილი ადგილი რომ მიეჩინა.

მიუხედავად ასეთი მძიმე ვითარებისა, ჩვენ არა გვაქვს უფლება ყურების ჩამოყრისა, ვალდებული ვართ, ის მაინც გავაკეთოთ, რომ ბოლო მოვუღოთ ბნელეთიდან ხელოვნურად გამოსხობილ სინამდვილეში არარსებულ დაპირისპირებას 1918 წლის 26 მაისისა და 1991 წლის 9 აპრილის დღესასწაულებს შორის, რაც ასე ცხადად წარმოჩინდა ზემოთ მოხმობილ ისტორიულ თუ პოლიტიკურ მიმოხილვებში.

ამ მიმოხილვებითა და წიაღსვლებით ჩვენ თითქოსდა ზედმეტად დავამძიმეთ ეს კონკრეტული, ერთი შეხედვით, სუბიექტური პრობლემა და თემას გადავუხვიეთ, მაგრამ ფაქტი ისაა, რომ ამ ორი აქტის ურთიერთმიმართების საკითხის გადანყვეტა და მათთვის კუთვნილი ადგილის მიჩნევა ჩვენი ეროვნული დღესასწაულებისა და განსაკუთრებული თარიღების რიგში – ეს კომპლექსური კვლევის საკითხია, ვინაიდან სწორედ რომ შიდაპოლიტიკური, პარტიული დაპირისპირებულობის (თუნდაც სოცდემკრატებისა და ეროვნულ-დემოკრატებისა, არაფერი რომ არ ვთქვათ პუტჩისტურ

1918 წლის 26 მაისი

ალიანსზე) შედეგადაა ხელოვნურად შექმნილი.

ეს საკითხი წმინდა პოლიტიკურ ჭრილში, **ეროვნული თანხმობის პრობლემის პრინციპითაა გადასაწყვეტი**, ვინაიდან ზემოთ მიმოხილულ გაუკუღმართებათა შედეგად ის ერთ-ერთ საჭიროებო საკითხადაა გადაქცეული. მის გონივრულად გადაწყვეტაზე ბევრადაა დამოკიდებული ჩვენი სახელმწიფოებრიობის არსებობის არა მარტო ფორმალური მხარე, არამედ მისი არსობრივი კონტექსტი როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საერთაშორისო არენაზე.

ასეთია ის ისტორიული და რეალურ-პოლიტიკური დანაშრეგები, რომლებიც აყალიბებენ ჩვენი ქვეყნის თავისუფლებისა და დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის ფუძემდებლური აქტების ეგზისტენციას, ე.ი. რაც განსაზღვრავს მათ ბედ-იღბალს, არსებობის საზრისსა და შესძენს მათ ახალ სიცოცხლეს. ამიტომ **აუცილებელია ამ აქტებისადმი ორგვარ – დისპარატულ მიდგომათა მაფორმირებელი მოტივების აღმოფხვრა.**

ამდენად, დღეს ის მაინც უნდა შევძლოთ, რომ ისტორიულ-პოლიტიკური, თუნდაც მეცნიერული კეთილსინდისიერების ფარგლებში, თეორიულ დონეზე გადავწყვიტოთ ეს ხელოვნურად ერთმანეთს ძალიან დაშორებული მიდგომა ამ ეროვნულად და სახელმწიფოებრივად მნიშვნელოვანი საკითხისადმი. ასეთ შემთხვევაში მას შეუძლია საფუძველი დაუდოს ეროვნული თანხმობის ასევე ხელოვნურად მიგდებული პროცესის რეალურ განახლებას ამ კონკრეტული მაგალითით.

ამიტომ ჩვენ არ უნდა ვკმაყოფილდებოდეთ სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტისთვის მისი კუთვნილი ადგილის მიჩენით უსაქმურთა თავშესაფრად და საკამათოდ ქცეული პარლამენტის შენობაში, არამედ ძირფესვიანად უნდა შეიცვალოს მისადმი მიდგომა. თუ ფორმალურ მხარეზე მიდგა საქმე, მაშინ, უპირველეს ყოვლისა, ქართულ პარლამენტს უნდა ამშვენებდეს საამაყო ლოზუნგები: „1990 წლის 31 მარტის რეფერენდუმი – საქართველოს მოსახლეობის სოლიდარობის დღეა“ და „1991 წლის 9 აპრილი – საქართველოს სახელმწიფოებრიობის მკვდრეთიდან აღდგენის დღეა“. მათზე უნდა იზრდებოდეს მომავალი თაობა, მათში ჩადებული იდებით უნდა ფორმირდებოდეს ის ნაციონალური ღირებულებანი, რომლის მატარებელიც უნდა იყოს ქართული სახელმწიფოებრიობა.

ფაქტი ისაა, რომ ეს არ არის რალაც ფორ-

მალურ დონეზე გადასაწყვეტი საკითხი, არამედ ეს არის დიდი სახელმწიფოებრივი პრობლემა. მისი გადაწყვეტა ძალუძს იმ ხალხს, ვისი საყოველთაო ნების გამოხატვითაც მკვდრეთიდან აღსდგა ქართული სახელმწიფოებრიობა.

ამდენად, ამ საკითხის ფუნდამენტურად გადაწყვეტისთვის აუცილებელია ეროვნული მობილიზება ცრუსახელმწიფოებრივი იდეოლოგიის წინააღმდეგ, რომლის მეშვეობითაც ცდილობენ, მიჩქმალონ მშვიდობიანი დემოკრატიული გზით მოპოვებული ეს უდიდესი გამარჯვება ბოროტების იმპერიასზე, მიჩქმალონ ის, რომ **28 ოქტომბრის არჩევნებში გამარჯვება – ეს იყო დემოკრატიზმის პრინციპის გამარჯვება საბჭოთა ტოტალიტარიზმის პირობებში.** დემოკრატიულობის თვალსაზრისით, ამ ნამდვილად სახალხო არჩევნებთან მიახლოებული არჩევნებიც კი დღემდე ვერ ეღირსა ქართველ ხალხს, **ამიტომ სამხედრო-კრიმინალური პუტჩი სწორედ ამ დემოკრატიული პრინციპების საწინააღმდეგოდ იყო მიმართული.** ამ ანტიდემოკრატიულ პრინციპზე შექმნილი ეს პოსტპუტჩისტური ფსევდოსოციუმი დღემდე ინარჩუნებს პოზიციებს როგორც სახელისუფლებო, ასევე საბანკო-საფინანსო სისტემებში და ფსევდოდემოკრატიზმით ანადგურებს სახელმწიფოებრიობის ყოველგვარ თავისუფალ სახალხო გამოვლინებას.

დღეს გამოსავალი ჭეშმარიტად ეროვნული და დემოკრატიული იდეების ირგვლივ ხალხის კონსოლიდაციაშია. მისი განხორციელების საშუალებას კი წარმოადგენს ეროვნული თანხმობა ხალხისთვის უმთავრეს სასიცოცხლოდ აუცილებელ საკითხებში და, უპირველეს ყოვლისა, საყოველთაოდ თავისუფალი, რეალურად დემოკრატიული, მრავალპარტიული არჩევნების ჩატარებაზე, რომელსაც ჩაატარებს არა დღევანდელ ცსკო, არამედ თანხმობის შედეგად შექმნილი საარჩევნო კომისია.

1991 წლის 9 აპრილი

ამ დიდი საქმის პრელუდიად შეიძლება იქცეს ჩვენ მიერ აქ განხილული საკითხის – თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის აღდგენის ორ აქტის მნიშვნელობისადმი ორგვარი მიდგომის საკითხის გადაჭრა. ამიტომ გვინდა მკითხველს დასკვნის სახით შევთავაზოთ ამ ვრცელი ისტორიული და პოლიტიკური მსჯელობებიდან და მკტიცებულებებიდან გამომდინარე ჩვენეული ვერსია.

* * *

ზემოთ მიმოხილული ისტორიული თუ პოლიტიკური მასალის საფუძველზე, პირველ რიგში, უნდა ჩამოვყალიბდეთ 1918 წლის 26 მაისის „დამოუკიდებლობის აქტის“ არსის საკითხზე და მას თავისი კუთვნილი ადგილი მივუჩინოთ სრულიად საქართველოს (კოლხ-იბურული მოდგმის) ნაციონალურ დღესასწაულთა და ღირსშესანიშნავ ქრონოსთა (უძველესიდან მომდინარე ღირსშესანიშნავ თარიღთა) რიგში.

მთელი რიგი მკტიცებულებებითა და მსჯელობებით დავრწმუნდით იმაში, რომ ერთმორწმუნე – მათი ქრისტიანულობის გამო მოხმობილმა – რუსეთის იმპერიამ საქართველოს სამეფო-სამთავროებს, ზოგადად ქართველ ხალხს, მთლიანად წაართვა პოლიტიკურად არსებობის უფლება, არაფერი რომ არ ვთქვათ სახელმწიფოებრიობაზე, ხელი მიჰყო მის დენაციონალიზებასა და გარუსებას, კულტურის ძირფესვიანად ამოძირკვას, ეკლესია-მონასტრების გაძარცვით დაწყებული მათი რუსულ ყაიდაზე გადაკეთებითა და შეღებვა-გადათეთრებით დამთავრებული. მაშასადამე, ქართველ ხალხს სრულად წაჰკვარეს თავისუფლება.

ამდენად, 26 მაისის აქტით უპირველესად აღსრულდა ქართველი ხალხის, საქართველოს მოსახლეობის ღვთითმონიჭებული უდიდესი მოვალეობა რუსულ-შოვინისტური დესპოტიის უღლისგან განთავისუფლებისა. ამაშია მისი უმთავრესი მისია, შემდეგ სხვა დანარჩენი: დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აშენების სურვილის გაცხადება იქნება თუ ამ დამოუკიდებელი სახელმწიფოს დემოკრატიულ პრინციპების საფუძველზე – რესპუბლიკის სახით – ფორმირება, დამოუკიდებლობის სხვა ატრიბუტების საერთაშორისო ნორმების ფუნდამენტზე აგება და ა.შ.

26 მაისის აქტისთვის განგებით მონიჭებული ძალის შედეგად გახდა იძულებული ლენინის საბჭოთა რუსეთი 1920 წლის ზავით ელიარებინა საქართველოს განთავისუფლება და დამოუკიდებელი არსებობა. სწორედ ამ ღვთიური მისიის – განთავისუფლების აღსრულების

გამო იყო, რომ ოკუპაციისა და საბჭოთა დიქტატურის პირობებშიც კი ერთი ხელის მოსმით ბოლო ვერ მოუღეს მას და მცირე ხნით, მაგრამ მაინც დღესასწაულობდნენ ამ დღეს და მაშინ ის სინამდვილეში იყო განთავისუფლების დღის ზეიმი.

შესაბამისად, სწორედ ამ აქტის განმათავისუფლებელი მისიის საფუძველზე, მართალია, ფორმალურად, უკიდურესი შეზღუდული სახით, მაგრამ მაინც მოხდა სსრკ-ს კონსტიტუციაში მისი დაფიქსირება თავისუფალი რესპუბლიკის სტატუსით. მიუხედავად იმპერიის 70-წლიანი მცდელობისა, მოესპო 26 მაისის იდეები, ჩაეკლა თავისუფლების სულისკვეთება, მან ეს ვერ შეძლო.

26 მაისის აქტში მოცემულმა ამ განმათავისუფლებელმა არსმა გახადა ის 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმის საფუძველი და მასში გამოხატული ხალხის ნების განხორციელების წყარო, რომელიც დეკლარირებულ იქნა 1991 წლის 9 აპრილის საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს მიერ.

ყოველივე ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, ცხადია, 1918 წლის 26 მაისის აქტის უმთავრესი ღირებულება ხალხისთვის (ერისთვის) იმთავითვე ღვთით მონიჭებული განმათავისუფლებელი მისიის აღსრულებაშია (განხორციელებაშია).

ამიტომ 26 მაისი არის საქართველოს რუსული-შოვინისტური იმპერიის 117-წლიანი მონობის უღლისგან განთავისუფლების გამოცხადების დღე.

შესაბამისად, საქართველოს (კოლხ-იბურული მოდგმის), რამდენიმე ათასწლოვან, ღირსშესანიშნავ ქრონოსთა და ნაციონალურ დღესასწაულთა რიგში 26 მაისი კონსტიტუციურად უნდა დავამკვიდროთ, როგორც საქართველოს რუსეთის იმპერიის უღლისგან განთავისუფლების საერთო-სახალხო დღესასწაული – „განთავისუფლების დღე“. ასეთი ფორმა ეროვნული დღესასწაულებისა მრავლადაა თანამედროვე ცივილიზებული ერების კალენდრებში, ე.ი. ეს საყოველთაოდ მიღებული ფორმაა სახალხო-ეროვნული დღესასწაულისა.

* * *

„განთავისუფლების დღის“ არსში ნათლად იკვეთება, როგორც ეს თავის ადგილას გავარკვიეთ, სამი უმნიშვნელოვანესი ფუნქციონალური ღირებულებანი: კოლონიური უღლისგან განთავისუფლება; საქართველოს მოსახლეობის (ერის) ნების გამოხატვა დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნისა და მისი ფორმის – დემოკრატიული რესპუბლიკა –

განსაზღვრისა. სწორედ ამ გარდაუვალ ღირებულებათა არსის მომცველობის კვალობაზე იქცა ის კონსტიტუციური (შიდასახელმწიფოებრივი) და ყველა საერთაშორისო ნორმების დაცვით დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის ისტორიული საფუძველი, ხოლო **1991 წლის 31 მარტის სარეფერენდუმო კითხვაში მისი დაფიქსირებით მან შეიძინა სრული ხალხურობა და ახალი სიცოცხლე, ახალი ლეგიტიმაცია.** ამით ის იქცა საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადების შემადგენელ ერთ-ერთ კონსტრუქციად, რითაც მან მთელი თავისი პოლიტიკური მისია სრულად გადასცა **1991 წლის 31 მარტის საყოველთაო რეფერენდუმით გამოხატული ხალხის ნების განსაზღვრულობას**, რომლითაც გაცხადდა: „ეყრდნობა რა 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმით გამოხატულ საქართველოს მოსახლეობის ერთსულოვან ნებას, ადგენს და საქვეყნოდ აცხადებს საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენას საქართველოს დამოუკიდებლობის 1918 წლის 26 მაისის აქტის საფუძველზე“.

1991 წლის 9 აპრილის აქტში დაფიქსირებული ამ დებულებით განისაზღვრა საკუთრივ ამ აქტის, როგორც ფუძემდებლური დოკუმენტის, სახელმწიფოებრივი – კონსტიტუციური მნიშვნელობა, ასევე, 1918 წლის 26 მაისის დოკუმენტის ისტორიულ-განმათავისუფლებელი არსი.

ამდენად, 1991 წლის 9 აპრილის „საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტი“ და მის საფუძველზე შექმნილი სტატუსი წარმოადგენს თანამედროვე ქართული სახელმწიფოს არსებობის საფუძვლისა და არსის განმსაზღვრელს, მის სუბსტანციას. შესაბამისად, უნდა გაქარწყლდეს ყოველგვარი სკეპსისი ამ სახელმწიფოებრივად მნიშვნელოვანი დღისადმი. ერთდასამუდამოდ უნდა შევთამხმდეთ იმაში, რომ თანამედროვე ქართული სახელმწიფოებრიობის „მკვდრეთიდან აღდგენის“ გამოცხადების ეს დღე – **9 აპრილი წარმოადგენს სრულიად საქართველოს საყოველთაო – ნაციონალურ დღესასწაულს.**

სათანადოდ, საზეიმო დღეთა ქრონოსში, მისი თანამედროვე პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, **მას უნდა დაუმკვიდრდეს ქვეყნის (სახელმწიფოს) უპირველესი დღესასწაულის სტატუსი.** ამ კონტექსტიდან გამომდინარე, კანონმდებლურ საფუძველზე უნდა განისაზღვროს 26 მაისისა და 9 აპრილის დღესასწაულთა შინაარსობრივი და ფორმითი სტატუს-კვო.

* * *

ამ ორ საზეიმო თარიღთა სტატუს-კვოდან გამომდინარე კი, უნდა განისაზღვროს მათი საზეიმოდ აღნიშვნის ფორმა და შინაარსი.

26 მაისი – **„განთავისუფლების დღე“** უნდა წარმოადგენდეს ისტორიული მნიშვნელობის მატარებელ სახალხო დღესასწაულს, შესაბამისად, მისი აღნიშვნა უნდა ხდებოდეს სახალხო (სამოქალაქო) დღესასწაულის ფორმით, რომელშიც ერთმანეთში შერწყმული იქნება საერო-კულტურული და სასულიერო-სარწმუნოებრივი ღონისძიებები ყველა კონსტიტუციური და საერთაშორისო სამართლებრივი ნორმის სრული დაცვით, როგორც ეს შეეფერება დემოკრატიული წყობის სახელმწიფოს.

მაგრამ, ამასთან, ამ ზეიმში განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაიკავოს საქართველოს მართლმადიდებელმა ეკლესიამ, რომელმაც საქართველოს რუსული იმპერიის უღლისგან განთავისუფლების გზაზე პირველი კვალი გაავლო საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის ავტოკეფალიურობის მოპოვებით.

ამდენად, 26 მაისის – **„განთავისუფლების დღის“ ზეიმი უნდა იყოს საერო და სასულიერო ზეიმის ერთიანი პროექტი, ნამდვილი სახალხო დღესასწაული, ნაკლები სახელმწიფოებრივი-პოლიტიკური დატვირთულობით და მეტი კულტურულ-პატრიოტული მიზანსწრაფულობით.**

9 აპრილი, როგორც მსოფლიოს ცივილიზებულ ერთა წინაშე საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობის აღდგენის გამოცხადების დღესასწაული, თავისი არსით **წარმოადგენს პოლიტიკური მნიშვნელობის და საერთაშორისო ღირებულებების მატარებელ წმინდად ნაციონალურ სახელმწიფო დღესასწაულს.** შესაბამისად უნდა წარიმართოს მისი აღნიშვნა, **„ვინაიდან ამ დღეს გადაწყდა საქართველოს ბედი“** (ზ.გ.)

ეს დღესასწაული „აღვსებული“ უნდა იყოს სახელმწიფოებრივი აუცილებლობით ნაკარნახევი ღონისძიებებით და **წარიმართოს სამხედრო და საერო (სამოქალაქო) აღლუმის თანხლებით.** ეს სასიცოცხლოდ აუცილებელი პირობაა ნახევრად ოკუპირებული და თავისუფლების დამკვიდრებისთვის მებრძოლი ქვეყნისთვის. ამას მოითხოვს არა მარტო პატრიოტული აღზრდის მოთხოვნები, არამედ უნდა იყოს მუდმივი შეხსენება იმისა, რომ ჩვენ პერმანენტულ ბრძოლაში ვიმყოფებით „ბოროტების იმპერიასთან“ – მშვიდობის დაუძინებელ მტერთან – და მანამდე არ გვაქვს ჩამუხვლის უფლება, სანამ არ მოედება ბოლო ოკუპაციას და არ აღსდგება საქართველოს ტერიტორიუ-

ლი მთლიანობა და სახელმწიფოებრიობა, სანამ თუნდაც მტრის ერთი ტანკი დგას ამ მიწაზე ან თუნდაც ერთი ლტოლვილი მაინც მოკლებული იქნება უფლებას, დაუბრუნდეს თავის მამულს, თავის სახლს.

ცხრა აპრილის დღის აღნიშვნის აუცილებლობის სულიერი არსი მისი გამოცხადების დღესვე განისაზღვრა საქართველოს უზენაესი საბჭოსა და მისი თავმჯდომარის ზვიად გამსახურდიას მიერ: „სიმბოლურია საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადება ცხრა აპრილს, ვინაიდან ამ დღეს გადაწყდა სა-

ქართველოს ბედი, ცხრა აპრილის წამებულთა სულები დაგვცქერიან ჩვენ და ხარობენ ზეციურ ნათელში, რამეთუ აღსრულდა ნება მათი, აღსრულდა ნება ქართველი ერისა“.

ამდენად, **ცხრა აპრილის დღესასწაული თავისი ამ ორი ასპექტით: სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკური და სულიერ-სიმბოლურით წარმოადგენს საქართველოს უმთავრეს ნაციონალურ დღესასწაულს.** ვინც ამის მიჩქმალვას ცდილობს, ის უდიდეს დანაშაულს და ლალატს სჩადის საქართველოს ხალხისა და სახელმწიფოს წინაშე.

ჭეშმარიტი კულტურა და ეროვნული იდეა

(ნაწყვეტი გიორგი სიჭინავას წიგნ „ნანაგეს“ წინასიტყვაობიდან)

გიორგი სიჭინავა ცდილობს, კოლხ-იბერთა უძველესი ისტორიის მანძილზე სალიტერატურო და სამეტყველო, „ნანაში ნინას“ შორის გაჩენილი უფსკრული, ზოგიც კანონზომიერად, ზოგიც ჩვენივე დაუდევრობით თუ გულგრილობით, ამოავსოს. ზანურენოვან მწერალ-პოეტებთან – დანიელ ფიფიასთან, აკაკი ჭანტურიასთან, მურთაზ ჩახავასთან, ლაშა გახარიასთან და გური ოტობაიასთან ერთად გიორგი სიჭინავას შემოქმედებაში მეგრული პოეზია მაღალ დონეს აღწევს. პოეტური პირველყოფილობით ძალმოსილი ეს შემოქმედება ამდიდრებს ქართული პოეზიის საგანძურს ნამდვილად სრულყოფილი პოეტური ქმნილებებით. დედის ენით მომღერალი ეს პოეტები ცდილობდნენ, თავიანთი მხატვრული ჩანაფიქრით ჩაიხედონ შორეულ შრეებში ჩვენი დედაისტორიისა და ახსნან ის მოვლენები, რომლებიც არც კი ვიცით საიდან მოდიან, როგორ ახდენენ ჩვენზე ზეგავლენას, მაგრამ მაინც აისახებიან ჩვენს გენეტიკაში, სულიერ სამყაროში და იძლევიან იმ იმპულსებს, რომლებმაც სასწაულებრივად გადაგვირჩინა ქართველებგამოვლილი ნანაში ნინა.

როგორც ზემოთ ვთქვით, ქართველი ხალხის (მთვლემარე მდგომარეობაში მყოფის) დიდი შემოქმედებითი ენერჯის გამოღვიძების მოსურნე ილია გაოცებული კითხულობდა, რა შეგვინახავდა ამ ერთ მუჭა ხალხს ამ ორი ათას

წელიწადს დაუძინებელი მტრების გარემოცვაში, მაგრამ კიდევ უფრო დიდ საოცრებასთან გვაქვს საქმე, როცა ვეხებით ზანურად მოუბარი ხალხების წარსულს. მართლაც საოცრებაა, როგორ და რა გზით გადაურჩა ეს უდამწერლობო ენა, ყველაზე ნაკლები, 5000-წლიან ქართველს, მაშინ როცა საერთოდ გაქრა ანბანური დამწერლობის ფუძემდებელი ფინიკიური ენა, ძირფესვიანად შეიცვალა ძველი ბერძნული ენა, მკვდარი ენების პანთეონში მოექცა ერთ დროს მსოფლიო ცივილიზაციის წარმმართველი ლათინური ენა, საერთოდ გაქრნენ არენიდან ათეულობით, თუ არა ასეულობით, კოლხური-იბერიული კულტურის მოქმედების რეგიონში – მცირე აზიასა და კავკასიაში მოქმედი მძლავრი ერები და ეთნოჯგუფები. ამის პასუხად შეიძლება მივიღოთ ბერდიაევის ზემოთ მოყვანილი

სენტენცია: „ერი არის სული ღვთის ჩანაფიქრი“, მაშასადამე, ეთნოსის (ერის) არსებობის ფორმასა და შინაარსს ღვთისავე ნება განსაზღვრავს და ხდება ისეთი მოვლენები, რომლებიც არც ვიცით საიდან მოდიან, ჩვენი შეზღუდული გონება მათ ვერ სწვდება, მაშინაა, რომ არენაზე გამოდის ცასა და მიწას შორის გამოკიდებული პოეტის მხატვრული ჩანაფიქრი; მოქმედებაში მოდის შემოქმედებითი ინსტინქტი, დასაბამიერი სტიქიური სიყვარულით მშობლიური მიწისადმი, აკვნის ენისადმი. ეს თავისუფალი გრძნობაა, რაიმე პრაქტიკული თვისებებისა და ღირებულებებისგან მომდინარე ეგოიზმისგან შორს მდგომი. აქ დიდი ციური და მინიერი სიყვარული მეფობს. ბუნებრივი და ადამიანური, ღვთის ნებით, ერთმანეთს შერწყმიან. ამ ღვთიური ნებით გასხივოსნებულმა ნებელობამ მოგვცა უნარი, გადავრჩენოდით უკუღმართი, დამანგრეველი ძალების თარეშს.

ცისა და მიწის თაყვანისცემა თურმე ოდითგანვე მოსდგამდა კოლხ-იბერულ მოდგმას: კოლხები „ყველაზე მეტად თაყვანს სცემენ ურანოსს (ზეცას) და გვას (დედამიწას)“.¹ ეს თაყვანისცემა ზეცისა და მიწისა არის ჩადებული ჩვენს გენეტიკაში და პოეტის ჩანაფიქრის სახით პირველქმნილი, შეულანძლავი სულიერებით აისახება გ.სიჭინავას „აკვნის ენის“ პოეტიკასა და პოეზიაში.

„ზღვაზე მასქური ირქენც,
უფერუანს ირფელც...
მუნუოჯანგქ ნდოლოს,
ჩქიმ ჯარგვალში ხოლოს“.

„ზღვიდან სიო უბერავს,
ეფერება ახოს (სიტყვასიტყვით: ირგვლივ ყველაფერს),
მე კი ვწევარ მდელოზე
ჩემი ჯარგვლის ახლოს“.

პირველქმნილი პოეზიის სიმარტივით ამღერებული მშობლიური ცა და მიწა უკვდავების ძალას ანიჭებს მითაჟამინდელ ნანაში ნინას და მას მუდმივი განახლების სტიქიის რეჟიმში ამყოფებს, რადგან ყველაფერი განახლებადი განაგრძობს არსებობას. პოეტი სწორედ ნანაში ნინათი ცდილობს ახსნას გოეთესეული კითხვა-პასუხის არსი: საით მივექანებით? ვინ

¹ ა. როდოსელი, არგონავტიკა, გვ. 212, თბ., 1983 წ.

უნყის! – აკი ნაკლებად ვინმეს ახსოვს, თუ საიდან მოდის ის.

* * *

საიდან მოდის ამის არდავიწყების ფილოსოფია, – მკაფიოდაა გამოხატული ზანურენოვან პოეზიაში, რომელიც ზოგადი ცნებიდან – „ზეპირსიტყვიერება“ დღეს იღებს ინდივიდუალურ სახეს. ხდება ამ უპიროვნებო ცნების გაპიროვნება, რასაც დღევანდელი გლობალური პროცესებიც უწყობს ხელს. უნდა დამთავრდეს დიდი პელაზგური – კოლხურ-იბერული კულტურისთვის ფრთების შეკვეცვა.

„ინგირი დო ცხენწყარ შქას ქენიფხვილ დო ქელაბლურ“-ის (ვარ ენგურსა და ცხენწყალ-შუა გასაქრობად დასაზღვრული) ხანა მთავრდება, „წყარი ნანყარს“ (წყალი ძველ კალაპოტს) უბრუნდება, მთავრდება ბორჯი რკინის ფარდით გამოყოფილი კოლხ-იბერული მოდგმის გვარ-ტომთა ურთიერთგაუცხოებისა, „შორით დაგვისა“, შორიდან მიტირებისა. დღეს ეს ძველთაძველი მოდგმა, დიდი ხნით ერთმანეთს მონყვეტილი, ერთმანეთს უახლოვდება, ჯერაც უსინჯავენ ერთურთს კბილებს, ცდილობენ გაარკვიონ, თუ ვის რა შერჩენია იმ ძველი დიდებიდან, რომელიც საკაცობრიო ცივილიზაციის სანყისიდან იღებს სათავეს, რათა შემდეგ თამამად გაშალონ ფრთა და აღსრულდეს პოეტის ოცნება: „ფსუაში გოფაჩუა მოკო, რინა მოკო პელაზგური“ („უფრო ფრთების გაშლა მინდა, ყოფა მინდა პელაზგური“). ეს უკვე მარტოოდენ ოცნება არაა. ეს ახალი რეალობაა და ამას ხელს ვერ შეუშლის ის გარემოება, რომელსაც გულდათუთქული პოეტი აღწერს:

„ტყურა ფთქუე, მუშო გოკო,
გირაგადექ მუთ რენ თის,
დადიანიშ აბარნაშე
გინვოჯინექ რუსეთის“.
„თავი რატომ მოვიტყუო,
იმედები ამოვწურე...
დადიანის აივნიდან
უკვე რუსეთს გადავყურებ“.

ჯერაც არსებული ამ წინააღმდეგობის გადალახვისა და ძმების ერთმანეთთან „ჩახუტების“ ნაღდი საშუალებაა გადარჩენილი ნანაში ნინა. ნანაში ნინა და ზანურენოვან ზეპირსიტყვიერ შემოქმედებაში, განსაკუთრებით პოეზი-

აში, დაუნჯებული ფილოსოფია საუკუნეობით მონყვეტილ ჩვენს თანამომძმეებთან განაახლებს და განამართლებს კოლხ-იბერულ სულიერებას.

ამდენად, წინამდებარე კრებულში შესული „ნანაში ნინა“ სწორედ იმ მიზანს ისახავს, რომ ხელი შეუწყოს და დააჩქაროს ეს დაახლოება. როგორც ჰაიდეგერი ამბობს, „ენა ყოფიერების სახლია“, ამიტომ ქართული ანბანით განყოფილი „ნანაში ნინა“ უნდა გახდეს ის დედაბოძი, რომელზედაც აიგება კოლხ-იბერული მოდგმის ერთიანი სასახლე, დაუბრუნებს მშობლიურ წიაღს საუკუნეების განმავლობაში მონყვეტილ თანამომძმეებს. მხოლოდ ქართულ ანბანს ძალუძს სრულად გამოხატოს არა მარტო კოლხ-იბერული, არამედ მთელი ე.წ. იბერიულ-კავკასიური (იაფეტური) ხალხების მეტყველება. ამდენად, „ნანაში ნინა“ იქნება ალტერნატივა ლათინურისა, რომელსაც ხმარობენ ჩვენი თანამემამულეები. ესაა გარდაუვალი გზა ერთიან ქართულ სამყაროში მათი ინტეგრაციისა, თანამომძმეთათვის კოლხ-იბერული კულტურის აღორძინებისა და განახლებისა. არანაკლებ მნიშვნელოვანია მისი როლი ზანური (მეგრულ-ლაზური) და სვანური ენის საფუძვლებში გარკვევასა და მის ათვისებაში, თუნდაც ჰუმანიტარული დარგის მოღვაწეთა და მეცნიერთათვის.

* * *

გიორგი სიჭინავას მიერ შედგენილი „ნანაში ნინა“ ძალზე შორს დგას „აშორდიზმისაგან“ და ოკუპანტები და მათი დამქაშები ტყუილად ცდილობენ ამ ქართული საქმის უკუღმა შეტრიალებას, ამის დასტურია ნიგნის შესავალში ავტორის მიმართვა მკითხველებისადმი: „ჩემო მკითხველო, უნდა იცოდდე, რომ მეგრული და სვანური ქართველური ენებია... კოლხებსა და იბერებს ერთი წინაპარი ჰყავდათ, ერთი ფესვიდან არიან ამოზრდილნი და დღესაც – ერთი ფესვიდან იკვებებიან... დღეს კოლხ-იბერთა ენა ტკბილხმოვანი ქართულია და მას ვერაფერი შეცვლის, მაგრამ წარსულსაც მოვლა-პატრონობა და შესწავლა სჭირდება“.

ეს წარსული კი ძველთაძველია. შემთხვევითი არაა, რომ პოეტმა ერთ-ერთ კრებულს „რინა მოკო პელაზგური“ („პელაზგური ცხოვრება მინდა“) უწოდა. პელაზგებისა და კოლხების (მაკრიელების) გენეტიკური კავ-

შირების არსებობა აისახა „არგონავტიკაში“. ნიგნის წინასიტყვაობაში ს. ყაუხჩიშვილი წერს: „ვეფქრობ, არგონავტების თქმულებაში ასახვა პოვა იმ გენეტიკურმა ურთიერთობებმა, რაც ქართველთა წინაპარ ტომებსა და პელაზგებს შორის არსებობდა“. როდოსელი წერს: „მაკრისიელ ვაჟკაცთა პელაზგური ლაშქარი“-ო „და მოეჩვენათ, რომ სანაპიროს უმამაცესი მაკრიელების მოადგა რაზმი, პელაზგური“. სქოლიოს განმარტებით, მაკრისიელები ანუ მაკრიელები იგივე მაკრონებია. მაკრონები პელაზგური ტომია, რომელსაც უძველეს ხანებში პელაზგიის მახლობლად კუნძულ ევბეაზე უცხოვრია, ევბეას ერქვა მაკრისი, საიდანაც სახელი შერქმევია მაკრონთა პელაზგურ ტომს.²

ამ უძველეს ცნობათა კომპლექსში განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს ცნობა კირბების შესახებ, – წერს ს.ყაუხჩიშვილი. – იგი პირველი ცნობაა ძველ ქართულ დამწერლობაზე. არგოსის სიტყვებით, კოლხებს „შენახული აქვთ მამათაგან ნანური კირბები“. როდოსელის ხანაში კოლხებს ჰქონდათ ძველისძველი წერილობითი ძეგლები, სამანძილო კირბები, რაც ანტიკურ ხანაში კოლხ-იბერულ ტომებში მაღალი კულტურის მაჩვენებელია.

სქოლიასტის მიხედვით, კირბები მაღალი ბოძებია, სხვადასხვა წარწერის შემცველი... სვიდას მიხედვით, კირბები სამწახნაგა დაფები, რომლებზედაც იწერებოდა სასულიერო და საერო კანონები. აპოლოდორე ამბობს: „კირბები შეიცავდნენ დანერილ კანონებს“; ყველა საზოგადო კანონსა და საბუთს კირბისი ერქვა, კირბისის აღმოჩენის ხელოვნება კოლხებს მიენერებათ.³ მრავლიდან თუნდაც ამ მცირედი მაგალითიდანაც კარგად ჩანს, თუ რა წარსულის მოვლა-პატრონობაზე საუბრობს „ნანაში ნინა“-ს ავტორი.

ილია „ვეფხისტყაოსანთან“ მიმართებაში ამბობდა: „ჩვენმა მტრებმა კარგად იციან, თუ რა განძია ჩვენთვის „ვეფხისტყაოსანი“, კარგად იციან, რა ბურჯია ჩვენის თავმონონებისთვის, ქვეყნად ხმის ამოღებისთვის“.⁴ ეს ითქვა ქართული აღორძინების ხანის უკვდავ ქმნილებაზე, მაგრამ საქართველოს ისტორიისთვის, ქართუ-

² ა.როდოსელი, არგონავტიკა, გვ.24, თბ., 1983წ.

³ ა.როდოსელი, არგონავტიკა, გვ.212, თბ., 1983წ.

⁴ ი.ჭავჭავაძე, რჩეული, ტ.1, გვ.13, თბ. 1985წ.

ლი კულტურისთვის არანაკლები მნიშვნელობა აქვს მის ლეგენდარულ წარსულში დაუნჯებულ სიბრძნეს, მის უძველეს კულტურას, რომელზედაც მოგვიტხრობენ საკაცობრიო ისტორიის უძველესი ძეგლები, ისინი არ უნდა დავივიწყოთ, თორემ, ილიასივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, მაშინ დაიწყება ჩვენი, როგორც ერის, დაცემა და გათახსირება.

სამწუხაროდ, ამ ლეგენდარული წარსულისთვის ზურგის შექცევა, სხვადასხვა მიზეზით მისი უარყოფა, შიდა კინკლაობა ჩვენს ისტორიასავით ძველია და ოდენ თანამედროვე ნიჰილიზმის შედეგი არ არის. მავანთ და მავანთ ვერ გაუთავისებიათ, რომ კირბების აღმოჩენის კოლხურ ხელოვნებაზე, პელაზგ-მაკრონების ერთ გვარტომობაზე, არგონავტიების მიერ აიეტის სასახლეში ნანახზე, რომ „დაბლა – ოთხი მარად უშრობი წყარო შადრევნად მოჩუხჩუხებდა – ერთი მათგანი რძის წყარო იყო, მეორე ღვინის, ხოლო მესამე სურნელოვანი ზეთისა გახლდათ, მეოთხე – წყაროს წყალი ანკარა“,⁵ იმაზე, რომ არესის ველზე ბერძნული ოლიმპიური თამაშების დაწყებამდე საუკუნეებით ადრე, დიდი სპორტული შეჯიბრებები ტარდებოდა და ა.შ. და ა.შ. უარის თქმა, მათდამი ნიჰილისტური დამოკიდებულება უძველესი ქართული კულტურისთვის ძირის გამოთხრაა, მისი გათახსირებაა.

ივანე ჯავახიშვილი ნ.მართან პოლემიკისას გამოთქვამდა მოსაზრებას, რომ „რაც შეეხება მეგრელებსა და სვანებს და დავუმატებ ჭანებსაც, მათ მართლაც ქართველ ტომებად ვთვლი და ვუნოდებ. ... თუ ამაზე უწინარეს არა, XI ს-იდან მოყოლებული „ქართველი“ შემკრებლობითი მნიშვნელობით იხმარება ყველა ქართველთა აღსანიშნავად. ასეთი საერთო შემკრებლობითი მნიშვნელობის მქონებელი ტერმინის... საჭიროების უარყოფაც არავის შეუძლია. წინათ ამას ნ.მარიც არ უარყოფდა“.⁶ როგორც ზემოთ ვნახეთ, ამას არც „ნანაში ნინაში“ ავტორიც უარყოფს. მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ XI საუკუნემდე შემკრებლობითი მნიშვნელობის ბევრი ასეთი ტერმინი ჰქონიათ „ქართველთა“ წინაპრებს. არაფერი რომ არ ვთქვათ დიაოხსა და კოლხაზე, ნალდად შემკრებლობითი მნიშვნე-

⁵ ა. როდოსელი, არგონავტიკა, გვ.123, სტრ.220 თბ., 1983წ.

⁶ ა. როდოსელი, არგონავტიკა, გვ.123, სტრ.220, თბ., 1983წ.

ლობის ტერმინებია კოლხი და იბერი, ლაზი და აფხაზი. ეს უკანასკნელი სულაც თანამედროვე „საქართველოს“ შემქმნელი და ფუძემდებელია. მიუხედავად ამისა, თვით დიდი ივანეც კი თავის მართლების პოზაში აცხადებს: „აფხაზებს მე ქართველთა მონათესავედ ვთვლი, მაგრამ ქართველებს არ ვუნოდებ“,⁷ ასეთ შემთხვევაში აუცილებელია მითითება – არსებული რეალობიდან გამომდინარე, თორემ მაშინ რა ვუნოდოთ კოლხეთის სახელმწიფოს მემკვიდრე ლაზთა დიდი სამეფოს სამართალმემკვიდრე აფხაზეთის სამეფოს, რომლის ირგვლივაც მოხდა ყველა საკუროპალატოსა და სამთავროს გაერთიანება და რომელიც მთელ მაშინდელ ცივილიზებულ სამყაროში იწოდებოდა აფხაზთა სამეფოდ? რა, ეს სამეფო არა კოლხ-იბერული წარმომავლობისა იყო?! თუმცა ეს რიტორიკული კითხვა უფროა. ყველამ კარგად იცის, რომ აფხაზეთის სამეფო ლაზთა სამეფოს სამართალმემკვიდრე იყო და თვითონ ქვეყანა კოლხ-იბერული მოდგმის ხალხთა სახელმწიფოებრივ გაერთიანებას წარმოადგენდა.

აფხაზი კოლხური ტომის აღმნიშვნელი ტერმინია, რომელიც შემდეგ მიითვისეს აფსუურმა ტომებმა, რადგან სწორედ ქართველებმა უწოდეს აფსუებს აფხაზები და არა პირიქით.

აქ ბოდიში უნდა მოვუხადო მკითხველს, რადგან, როგორც იტყვიან, კალამი სხვა მიმართულებით გაგვექცა თითქოს, მაგრამ საქმე ის არის, რომ სწორედ წარსულისთვის ზურგის შექცევამ, ზედმეტმა გაუბედაობამ მიგვიყვანა იქამდე, რომ დავივიწყეთ ქართველური ტომები, ფრიგიასა და პონტოს მიდამოებში რომ უცხოვრიათ. ივ.ჯავახიშვილისავე თქმით, „... უძველეს ხანაში ოდესლაც იქ ქართველი ტომებიც ბინადრობდნენ“.⁸ ასევე იყო ჩრდილოდასავლეთითაც, იქამდე, სადამდეც კავკასიის წვერი პონტოს სწვდებოდა, ყველგან ქართველური მოდგმის ხალხი ცხოვრობდა, ყოველივე ეს დავივიწყეთ. სწორედ ამ დავიწყების შედეგია, როცა იძულებული ვხდებით, ვთქვათ, „ჭანებსაც (!) ... მართლაც ქართველ ტომებად ვთვლი“.⁹ ასეთ შემთხვევაში, როცა საქმე სათუოდაა ქცეული, აუცილებელია სიფრთხილით მიდ-

⁷ ივ. ჯავახიშვილი, ტ.1 გვ.154, „ქართველთა წარმართობა“. თბ., 1979წ.

⁸ ივ. ჯავახიშვილი, ტ.1 გვ.154, „ქართველთა წარმართობა“. თბ., 1979წ.

გომა მათდამი, ვინც საუკუნეობით მონყვიტეს დედასამშობლოს, მათ უნდა დაველაპარაკოთ საკუთარი – აკვნის ენით, რათა უმტკივნეულად შევეთვისოთ ერთმანეთს და ყველასთვის მისაღები გახდეს ის, რომ „ქართველ ერს თავისი მრავალსაუკუნოვანი სახელმწიფოებრივი სამწერლობო ენაც ჰქონდა და აბადია ახლაც, რომელიც... მეგრელებისა და სვანებისთვისაც ერთადერთი სამწერლობო და კულტურის ენა იყო და არის ახლაც, რომლის შექმნა-შემუშავებაშიაც მეგრელებსაც და სვანებსაც თავიანთი წვლილი აქვთ შეტანილი“.⁹

დიდი მეცნიერის ამ უდავოდ ჭეშმარიტ მოსაზრებაში, სამწუხაროდ, არის ტერმინოლოგიური აღრევა. იმ ხანისთვის, როდესაც იქმნებოდა სალიტერატურო ენა, მეგრული და მეგრელობა ვერ ფარავს იმ სივრცეს, სადაც ის მონაწილეობდა ქართული დამწერლობის შექმნაში, დღეს კი გამოთიშავს ლაზ-ჭანურს ამ პროცესიდან, სწორედ აქედან მომდინარეობს აუცილებლობა ამ ჩვენი ძმებისთვის ქართული ანბანის „ნანაში ნინაში“ სახით მიწოდებაზე. „ნანაში ნინას“ დანიშნულებაა მეგრელებისა და სვანების გვერდით თავისი ადგილი დაიკავონ ლაზებმა (ჭანებმა).

* * *

ყველა დიდი შემოქმედი, დიდი ხელოვანი სულიერი შუქის იმგვარ შარავანდედში გახვევს ხოლმე საკუთარ შემოქმედებით სამყაროს, რომ ირგვლივ ყველაფერი იჩრდილება,¹⁰ მაგრამ სულ სხვაა, როცა ადამიანის გონება კონცენტრირდება ერთი მიმართულებით და ცდილობს ჩასწვდეს ერის სულიერი სამყაროს უღრმეს შრეებს.

ადამიანი ცდილობს განიცადოს ერის შემოქმედებითი ენერჯის სიდიადე, რომელშიც არეკლილია, კოსმიური ძალებისადმი მარტივი (ინსტინქტური) თაყვანისცემიდან დანყებული, პიროვნების სულის ურთულესი ხვეულების, ერის იდეის, მისი ფილოსოფიის მთელი არსი. ასეთ სიტუაციაში, წინა პლანზე წამოიწევს იმ უძველეს კულტურასთან ჩვენი დამოკიდებულების საკითხი.

მნიშვნელოვანია დავადგინოთ ის კავშირები, რომლებიც დღემდე არსებობს და მასთან

⁹ ივ.ჯავახიშვილი, ტ. I გვ. 154, „ქართველთა წარმართობა“. თბ., 1979წ.

¹⁰ ანდრე ჟიდი, „ხელოვნების საზღვრები“, გვ. 16, თბ. 1994წ.

(უძველეს კულტურასთან) გვაახლოებს, უფრო მეტიც, დიდად განსაზღვრავს ჩვენს სააზროვნო სივრცეს, ინვესტს ჩვენს სულიერ აღგზნებას და რომლისთვისაც „დროის ტირანია“ ვერაფერი დაუკლია.

ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებულად საყურადღებოა მრავალხმოვანი და მრავალპლანიანი ქართული ზეპირსიტყვიერების მოზაიკა, განსაკუთრებით ზეპირსიტყვიერი პოეზია, რომელიც თან დაატარებს ქართველური მოდგმის „სუბიექტურ კულტურას“. საოცარი ისაა, რომ ეს „სუბიექტურობა“, როგორც ლოსევი აღნიშნავდა, არაა ის, „რაც უარყოფდა ყველაფერს და თავისი თავის გაღმერთებამდე მიდიოდა“.¹¹

ის მოსაზრება, რომ პიროვნების ასეთი დასაზღვრული გაგება არ ახასიათებს ქართულ ნეოპლატონიზმს, საფუძველს იღებს ჩვენი სულიერი კულტურის უძველესი შრეებიდან და ამკარადაა გამოხატული მის უმნიშვნელოვანეს ნაწილში – ზანურენოვან ზეპირსიტყვიერებაში (განსაკუთრებით პოეზიაში), რომელთა ბრწყინვალე შედეგების სიბრძნესა და ფილოსოფიას აგრძელებენ მეგრულ ენაზე მთხზველ პოეტთა საუკუთესო წარმომადგენლები.

კოლხური მოდგმის სულიერი სამყარო კი არ სწყდება ბუნებას, არამედ ის ერწყმის მას, ის არსებობს მთელ კოსმიურ სამყაროსთან ერთად, მისი ნაწილია, კოსმოსი – ზეცაა მისი შემოქმედი: „ბჟა – დია ჩქიმი, თუთა – მუმა ჩქიმი, ხეჩა – ხვიჩა მურიცხეფი – და დო ჯიმა ჩქიმი“ (მზე დედაა ჩემი, მთვარე (თთუე) მამაა ჩემი, სხვადასხვა ვარსკვლავები და და ძმაა ჩემი)¹². მამასადამე, მზისგან შობილის მამაა მთვარე, გაბრწყინებული (ხვიჩა-ხვიჩა) ვარსკვლავები კიდევ მისი და და ძმაა, შესაბამისად, ის (ადამიანი) სამყაროსთანაა შერწყმული, მისი ნაწილია, ამ ურთიერთობით განისაზღვრება მისი ცხოვრების არსი. მთელი სამყარო ერთი მთლიანი, სიყვარულის ძალით გამთბარი ოჯახია. ესაა საყოველთაო სიყვარულის, სიკეთის დამკვიდრების აპოლოგია, მარადიული ჰარმონიულობისა და ჰუმანურობის ჰიმნი. მართლაც რომ მას ვერაფერს დააკლებს „დროის ტირანია“. ამიტომაც იყო, რომ ქართული აღორძინება წარმართთა „კეთილმა

¹¹ ალექსეი ლოსევი, „დუმილი“, გვ. 36, თბ., 1993წ.

¹² ივ.ჯავახიშვილი, ტ. I გვ. 93, „ქართველთა წარმართობა“. თბ., 1979წ.

სძლია ბოროტსა, არსება მისი გრძელია“-ს სიბრძნით, ვინაიდან უძველეს ფუძესთან კავშირი არ გვაძლევდა ოდენ ჭკვრეტის საშუალებას, ის გენეტიკის დონეზე „გვაიძულებდა“ („მოგვიწოდებდა“) „...დღემუდამ ვესწრაფოთ საქმეს, რათა ... გარდაუვლად შექმნას რაიმე, და არა მარტო შექმნას, არამედ გარდაქმნას სინამდვილე“. ¹³ სწორედ ამ უწყვეტი კავშირის, უწყვეტი მემკვიდრეობითობის შენარჩუნების აუცილებლობაზე ლაპარაკობს ჩვენი თანამედროვე მწერალი, რაც „... დიდებული ... ხალხში ითქმება, ყოველივე გულის ფიცარზე უნდა დავინეროთ და სხვებსაც გადავანერინოთ. ეს ჩვენი აუცილებელი ვალდებულებაა“. ¹⁴

ზემოთაც ვთქვით და გავიმეორებ, რომ ერის გონიერ ნაწილს ასეთი დამოკიდებულება „საძირკველში ჩადებული მაგარი ქვისადმი“ კარგად აქვთ გაცნობიერებული. მათ კარგად ესმით, რომ ქართველი ხალხი იმ უძველესი სულიერი კულტურის მემკვიდრეა და „აღორძინების“ ყოველ ახალ ეტაპზე ბრძოლა ეროვნული თავისუფლებისათვის ამ დიდი კულტურის ანალიზით, მისი გახშიანებით, სამზეოზე გამოტანით უნდა დავინყოთ.

ასეთი დამოკიდებულება წარსულისა და მომავლის ურყევი ერთიანობისადმი გენეტიკაში გვაქვს გამჯდარი, ამიტომაცაა, რომ უძველესი, დედისეული გვაროვნული ურთიერთობიდან მომდინარე ზანურენოვანი ზეპირსიტყვიერი პოეზია და თანამედროვე მეგრულ-ლაზური პოეტური შემოქმედება ფორმითაც და არსობრივადაც ასე ღრმად იჭრება ჩვენს სააზროვნო სივრცეში და წარუშლელ კვალს ტოვებს ჩვენს გულში. ამ მხრივ საყურადღებოა გ.სიჭინავას მეგრული პოეზია, თუნდაც მისი საყოველთაოდ აღიარებული (ზანურენოვანი მკითხველების მიერ) „თხუმუ“.

ჩვენ არ შევუდგებით გ.სიჭინავას მეგრულენოვანი პოეზიისა და არც საკუთრივ „თხუმუს“ ლიტერატურულ მიმოხილვას, ჩვენ შევხებით იმ გენეტიკურ კავშირებს, რომლებიც ასე მკვეთრადაა გამოკვეთილი ზანურენოვანი ზეპირსიტყვიერი პოეზიის სიბრძნეში (ფილოსოფიაში) და რომელთა გაგრძელებასაც წარმოადგენს გ.სიჭინავას ზემოთ დასახელებული ლექსი.

¹³ ალექსეი ლოსევი „დუმილი“, გვ.39, თბ., 1993 წ.

¹⁴ ლ.გვასალია, „ყველაფერსა და არაფერს შუა“, გვ.4, თბ., 2004 წ.

* * *

კოლხური ზეპირსიტყვიერების მატრიარქატისდროინდელი ნიმუშის სიბრძნეზე ზემოთ უკვე გვქონდა ლაპარაკი, რომ კოლხი კაცი იმ უძველეს ხანაში საკუთარ თავს კოსმიური სამყაროს ნაწილად წარმოიდგენდა. ეს კი სხვა არაფერია, თუ არა სამყაროს მთლიანობის, მისი ერთი სანყისიდან მომდინარეობის ძიება. სარწმუნოებრივი თვალსაზრისით, ესაა მონოთეისტური რელიგიური წარმოდგენის ფორმირების გამოკვეთილი მაგალითი.

მინიერი ადამიანისა და ციური მნათობების ერთიანობაში წარმოსახვას ერთი ღმერთის იდეამდე მივყავართ, ღვთისმადიებლობის დიალექტიკას კი – არარაღან სამყაროს შექმნის პრობლემამდე, რაც აისახა ერთ უძველეს მეგრულ ლექსში, რომელსაც „ტყურა“ („ტყუილი“) ეწოდება:

„ართი უნოყელე ჯასგ
უკუჩხე ჩიტ გგმახედუ,
უხელეთი ობჭოფი დო
უხელეთი გოპუპტორი,
უდაჩხირეთ დობჭვი დო
უკიბირეთ დობხუტორი“.

ლექსი გააზრებულია გონივრულად უდიდესი სიმართლის კონტექსტში, იმ სიმართლისა, რომელსაც ადამიანის გონი ვერ ჩასწვდება. აქ ხომ ბიბლიური შეგონება – ღმერთის მიერ არარასგან (ქაოსისგან) სამყაროს შექმნის იდეაა გაჟღერებული: „მინა იყო უსახო და უდაბური, ბნელი იდო უფსკრულზე და სული ღვთისა იძვროდა წყლებს ზემოთ“ (დაბ.12).

ლექსის სათაური „ტყუილი“ მოცემულ შემთხვევაში სიცრუის სიბრძნის (რაზედაც აგებულია მაღალი დონის მთელი ლიტერატურა) ზღვარს იქით გადის და უფრო დიდ სიმართლესთან, უმაღლესი ჭეშმარიტებისადმი (ღვთისადმი) მიახლოების ინტუიციურ გამონათებასთან გვაქვს საქმე. ესაა მარტივი (ინტუიციური) პოეზიის გენიალობა. მთქმელი სუბიექტური აზროვნებით, ობიექტურობის მიღმა გასვლის გზით, ხატოვანი ფორმით განაზოგადებს ცოდვილი ადამიანის ღვთის განზრახულობაში ვერჩანვდომის რეალობას. ამდენად, ეს ლექსი ღმერთის მიერ არარასგან (ქაოსისგან) სამყაროს შექმნის მეტაფორაა!

უწყვეტი ჯაჭვით შეკრული კოლხური სუ-

ლიერი კულტურის ამ ერთიან სიბრძნეში, ერთიანი ცივილიზაციის ფონზე, ყველგან ჩანს ინდივიდუალობათა ერთიანობა.

ზემოთ მოყვანილი ხალხური სიბრძნის ნიმუშების გაგრძელებას წარმოადგენს ჩვენი თანამედროვე ზანურენოვან შემოქმედთა საუკეთესო პოეტური ნიმუშები. მათ შორის ერთ-ერთი გამორჩეულია გ.სიჭინავას „თხუმუ“ („თხმელა“). საყურადღებოა ლექსის ქვესათაური – „ოცქვაფური“ („სადიდებელი“). სადიდებელი კი ითქმის ოდენ ღმერთზე.

გაჭირვებაში მყოფი კოლხი კაცისთვის თხუმუ მართლაც გაჭირვების ტალ-კვესია, ის

ღმერთმა მოუვლინა მას გადამრჩენად. ამიტომ „თხუმუს ოცქვაფური“ ღვთის სადიდებელია.

„ვამთასგე, ვამირგგე, სქანით ქემოირთუმ“. ეს „თხუმუს თავისით მოსვლა“ ღვთისგან მოსვლის ფილოსოფიაა, მასზეა აგებული ლექსის მთელი კომპოზიცია:

ადამიანი ღვთის იმედით თესავს და ხნავს, მისი სულიერი სამყაროც ღვთის მძლავრი ნების განგებაშია; ღმერთია პატრონი როგორც სიცოცხლეში, ასევე სიკვდილის შემდეგაც – იმქვეყნად.

თუ ხალხურ ლექსში „ტყუილი“ სამყაროს არარაისგან შექმნის მეტაფორაა მოცემული, „თხუმუში“ – ღვთის მფარველობისა.

სამურზაყანო...

ვუძღვნი ჩემს გალელებს...

შექსპირის 66-ე სონეტისებურად

რა უსაშველოდ წამოგვეწყო ეს საუკუნე,
გამსხლტარ თევზივით უხელთები გახდა ღირსება,
ვერ მივუნათეთ სულის შუქი ცა-შორ უკუნეთს,
ველარ ვუპოვეთ გაგრძელება მშრალ განრისხებას...

საბედიანო – უბედური ბედის დაისი,
დაუსრულებელ ტკივილების სისხლის საღამო,
უყვავილებოდ დაჟღაღული შავი მაისი,
ტალახისფერად დათოვლილი სამურზაყანო...

გადაჰქონდა ცხენით თხილი,
ენგურს ქარი მიაპობდა,
მთვარე დუმდა ამის ხილვით,
გლახიც დუმდა...

– არ გაეგო ჩქამი რუსს და
არ დაეფრთხო სივრცე ღამის,
ვინ რა უწყის რას ამბობდა,
გლახი გულში დარდის ქარვით...

არც ქორნილი სახმიანო,
არც სიკვდილი – ზარით, გლოვით,
წუთებს წუთი ეთრთვილება,
ჟამი მიდის ესე თრთოლვით...

არ მღერიან „ოდოიას“,
ღმერთიც ჩუმად დადის ცაში,
სიხარული გოდოლია,
იმედებიც გაქრა გალში...

მინა ტირის უყვავილოდ,
გაფრენილი სიყვარული
ზეცას ცრემლად მიბნევიან –
დაბადების სინანულით...

ბატა, ბატა უბედურო,
დაკარგულო, თავის მტერო,
ეგ დუმილი გაგგუდავს და
მერე რაგინდ ბევრი ვწეროთ

ამ ტკივილზე, იმ წუთებზე,
დრო რომ გვედგა არავისი,
თუ ამოწყდა ჯიში ჩვენი
და კოლხური გასაგისი...

რალა თავში ვიხლით მინას,
ან ენგური გვინდა რაში,
თუ ნელ-ნელა დავსრულდით
და გადავალთ არარაში...

ღმერთო, მინა შეგვარჩინე,
ღმერთო, ენა შეგვარჩინე,
ღმერთო, ღმერთო შეგვარჩინე,
შეგვარჩინე, ღმერთო, სული...
რომ ხმამაღლა შემოვძახოთ:
„ვარადო“ და „ოდოია“,
ღამეს ხმობდეს შეძახილით
გულუშიშრად ბონდოია...

ეს ტოროლა ტურ-ტურულით
მზეს აპობს და მღერის ცაში,
თუ მალხაზმა არ იმღერა
გადასულან ჯანდაბაში.

ჩიტიც, გვრიტიც, მარგალიტიც,
ყველაფერი, რაიც გვწვავდა,
რაც იყო და აღარ იყო,
რაც გვნამდა და აღარ გვნამდა...

მზე ღრუბლებში წვება ნისლად,
მობრიალე ცხრასწორ თვალთ
და დუმს უფლის სადარდისად –
გალი, ჩვენი ცრემლი გალი...

მოტოვებულ საფლავების
ასვეტილა დარდთა ნუსხა,
„ნანა“ მოვა გათენებად,
„აშო ჩელა“, „იშო ბუსკა“.

და გაუძლებს ცულის დრეიფს,
ღელვას ზღვისას მოჰყვა მთვარე,
რა გაუძლებს ამდენ ქეიფს,
რა გაუძლებს სტუმართ ჯარებს...

აფხაზური მასპინძლობა
სიყვარულით დაზაფრული,
მარადისად ღვინობისთვე,
იანვარში – გაზაფხული...

საბედიანოვ, ახალ ბედით აგვამზიანე,
არ შეარჩინო ავმომტერეს კუთვნილი გოჯი,
ამომზევდი და ამოდულდი, მემამტიანევი,
და დაიძახე შენებურად: „ჯიმა მოზოჯი“...

ღმერთო, ამინჰყავ საოცნებო ესე ქართული!..

ლავა გვასალია

ნარილები

სამშობლოს უანგარო მსახური, ღირსეული მამულიშვილი

სამშობლო (მამული) ზეციდან ანუ ღვთისგან არის დადგენილი, ამიტომ ვინც სამშობლოს ემსახურება, ის ამავე დროს ღმერთს ემსახურება, – ბრძანებს ილია მართალი. სამშობლოს, და, შესაბამისად, ღვთის მსახურება უდიდესი მადლია, რაც ადამიანს ძალუძს ამქვეყნიურ ცხოვრებაში. საბედნიეროდ, ყოველთვის იყვნენ და ჩვენ გვერდითაც არიან ადამიანები, რომლებიც საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში უანგაროდ და მაღალი ზნეობრივი პრინციპების შესაბამისად იღვნიან სამშობლოს კეთილდღეობისათვის. ასეთი საქმიანობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი და დასაფასებელია, როცა პატრიოტი მამულიშვილები თავიანთ ენერჯიასა და ნიჭს ქვეყნის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის სამსახურში იყენებენ. სწორედ ასეთი თავდადებული პატრიოტი მამულიშვილი გახლავთ ჩვენი ძვირფასი იუბილარი – ბ-ნი მურმან ზაქარაია.

თანამედროვე ქართულ ყოველდღიურ კულტურაში დამკვიდრებული ტრადიციის – იუბილეებსა და სადღეგრძელოებში პიროვნების გადაჭარბებული ქების (რაც თავისთავად ცუდი არ არის) გამოყენება ბ-ნი მურმან ზაქარიას პიროვნების მიმართ შეუძლებელია, რადგანაც მან ისე ღირსეულად განვლო თავისი ცხოვრების 75 წელი, რომ იგი ჩვენგან შელამაზებას არ საჭიროებს.

არიან ადამიანები, რომელთაც განსაკუთრებით და გამორჩეულად უყვართ სამშობლო, დღენიადაგ თავდაუზოგავად ზრუნავენ და იღვნიან ქვეყნის უკეთესი მერმისისათვის, მაგრამ ამ ყველაფერს ყოველგვარი ხმაურის გარეშე აკეთებენ. ისინი მტკიცედ და ურყევად დგანან სამშობლოს ძირძველი და სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ღირებულებების, ფასეულობებისა და წინაპართა მიერ დამკვიდრებული ტრადიციების სადარაჯოზე, შესაძლებლობის მაქსიმუმით ემსახურებიან ქვეყნის ინტერესებს და თავიანთი თავდაუზოგავი საქმიანობით წინ სწევენ და ამრავალფეროვნებენ საზოგადოების ცხოვრებას. გადაუჭარბებლად შეიძლება

ითქვას, რომ სწორედ ასეთ ადამიანთა შორის უნდა მოვიაზროთ ბატონი მურმან ზაქარაია – კაცი პატრიოტი, ღირსეული მამულიშვილი, რომელმაც გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან საქართველოში განვითარებული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის თანამდევი ურთულესი მოვლენების შუაგულში აქტიურად იტრიალა, თავდადებით იღვანა და თავისი ქმედებით დაამტკიცა, რომ ამქვეყნად სამშობლოს წინაშე უანგარო სამსახურზე უფრო მაღალი მიზნები არ შეიძლება არსებობდეს.

მრავალქარტეხილგამოვლილი მურმან ზაქარაია ღირსეულად ხვდება საკუთარ იუბილეს, რამეთუ მისი განვლილი ცხოვრება ნამდვილად საინტერესო მოვლენებითაა აღსავსე და მან ქვეყნის სასიკეთოდ აქტიური საქმიანობით დატვირთული წლები დამსახურებულად მოიტოვა უკან.

მისი მრავალრიცხოვანი პუბლიკაციების სამეცნიერო შრომებისა თუ პუბლიცისტური თხზულებების შესახებ დაბეჯითებით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ თითოეულ მათგანში ჩანს როგორც დინჯი, დაკვირვებული და სერიოზული მეცნიერი-მკვლევრის, ასევე სამშობლოზე, მის წარსულზე, აწმყოსა და მომავალზე უსაზღვროდ შეყვარებული პატრიოტი მამულიშვილის მეცნიერული ალლო, კეთილ საქმეთა კეთების უნარი და ზნეობრივი პოზიცია.

მრავალფეროვანია მურმან ზაქარიას სამეცნიერო შემოქმედება. ფილოსოფიის და, კერძოდ, ეთიკის მეცნიერების თვალსაზრისით საყურადღებოა მისი ნაშრომი „დათრგუნული

ღირსება“, რომელიც ორიგინალურ კანტიანურ სტილშია დაწერილი. მარადიული ფილოსოფიური და ეთიკური პრობლემის სიღრმისეული ანალიზის მიუხედავად ავტორი არ ივიწყებს ეროვნულ სატკივარს და მწვავედ განიცდის ეროვნული ღირსების შელახვას და გრძნობს იმ საფრთხეებს, რომლებიც შესაძლებელია შედეგად მოჰყვეს ამ ფაქტს.

აღსანიშნავია აგრეთვე მურმან ზაქარაიას წიგნი „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“. ავტორი ნათლად წარმოაჩენს რუსულ სულში, რუსულ იდეაში დასადაგურებულ ბრმა, ველურ აღმოსავლურ-მონღოლურ-თურქმანულ სტიქიონს, რომელიც ყველას და ყველაფერს წაღიკვით ემუქრება. ამ პრობლემის სიმწვავეს კარგად ამჩნევდნენ რუსული თავისუფალი ინტელიგენციის წარმომადგენლები. გოგოლის მოთხრობებში რუსული იდეის ეს საზარლობაა გადმოცემული. ამას არაცნობიერად გრძნობდა გენიალური პუშკინიც. რუსული სახელმწიფოც, პეტერბურგით, ყოველთვის წანისლული ჭაობისაგან იშვება და ერთი ადამიანის მაგიურ ნებაზეა დამოკიდებული. ამიტომაცაა, რომ აქ ყველაფერი ისევე ჭაობში ბრუნდება. ვერ უშვებდა მას გერმანულ-პრუსიულმა ბიუროკრატიულმა სტილმა და ვერც არისტოკრატიულმა ფრანგულმა ენამ. რუსეთი ეფემერული რეალობაა, რომლის კანტიანობაშიც მონღოლური სანწყისი იმზირება. ვლ. სოლოვიოვსაც ჰქონდა შიში მონღოლური სანწყისის მიმართ, რაც დღესაც იგრძნობა რუსული სულის ყველაზე ღრმა ლაბირინთებში. პარადოქსია, მაგრამ ყველა პოეტი, მწერალი თუ ფილოსოფოსი, ვისაც რუსეთი უყვარს, საბოლოოდ უარყოფს მას. მიზეზი? – მონღოლური სანწყისი იპყრობს რუსეთს! „მონღოლური აღმოსავლეთი იხსნება რუსულ დასავლეთში“ (ნ. ბერდიაევი). თუ გვსურს რეალურად დავინახოთ და შევაფასოთ რუსეთი, აუცილებლად უნდა გავეცნოთ მურმან ზაქარაიას წიგნს: „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“. ეს წიგნი კიდევ ერთხელ ადასტურებს იმ ფაქტს, რომ მის ავტორს არასოდეს არ შეშინებია საქართველოს მტრების. აქ არ არის საუბარი ოდენ პიროვნულ შიშზე. იგი ჭეშმარიტად ქრისტიანი მოაზროვნეა, რომელსაც სწამს სულის უკვდავება და სიკეთის

პრიმატი. თუმცა მის თვალეში შეიმჩნევა ერთი დიდი შიში – დაკავშირებული საკუთარი ქვეყნის ბედისა და მრვალალტანჯული ხალხის გადარჩენასთან. „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“ სწორედ ამ პათოსით არის დაწერილი. „რუსეთი გამანადგურებელი სიყვარულის ღირსია“ – ამ სიყვარულით უყვარდათ იგი ფ. დოსტოევსკის, ნ. გოგოლს, ა. ბელს და პ. სოროკინს. ამ უკანასკნელმა რუსეთს „ავადმყოფი“ უწოდა. რუსული ავადმყოფობა კი ნათლად წარმოაჩინა მურმან ზაქარაიამ ამ წიგნში.

მეცნიერული თვალსაზრისით მეტად მნიშვნელოვანია მურმან ზაქარაიას წიგნი „სიმბოლო ქართული იდეისა“, რომელშიც განსაკუთრებული ადგილი უკავია „ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაის“ მეტაფიზიკური ბუნებისა და იდეურ-მსოფლმხედველობრივი საზრისის კვლევას. ავტორს მიაჩნია, რომ „ქებაის“ ტექსტი „ქართველური მოდემის ქრისტიანულ ერად ფორმირების“ შესახებ მისტერიას წარმოადგენს. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ მურამ ზაქარაიას ეს ნაშრომი თავის ღირსეულ ადგილს იკავებს მსგავსი თემატიკისა და პრობლემატიკის შესახებ არსებულ გამოკვლევებს შორის (მაგ. რ. სირაძის „ქრისტიანული კულტურა და ქართული მწერლობა“ და სხვ.).

სავსებით მართებულია და უნდა დავეთანხმოთ იუბილარის იმ მოსაზრებას, რომ ჩვენი აწმყო და მომავალი ჩვენსავე წარსულზე უნდა ავაშენოთ, რათა არ მოვწყდეთ ჩვენს ფესვებს, კულტურასა და ძირძველ ტრადიციებს. მისი აზრით, სწორედ ძირძველ ქართულ ტრადიციებში ძევს ის უტყუარი საბუთები, ფაქტები, რაც ქართველი ერის, ქართული სულიერების,

ეროვნული ღირებულებებისა და ფასეულობების ერთი საერთო სათავიდან წარმომავლობას ადასტურებს.

ცალკე მსჯელობის საგანია და უმწვავესი პრობლემაა დანაწევრებული საქართველოს მოუშუშებელი ქრილობის, საერთო ეროვნული სხეულიდან მოკვეთილი აფხაზეთის თემა, რასაც იუბილარმა არაერთი ტკივილიანი და სერიოზული სამეცნიერო ნაშრომი მიუძღვნა.

თავმდაბლობა, კაცთმოყვარეობა, თავისუფლების სიყვარული, მოქალაქეობრივი გამბედაობა, უსაზღვრო პატრიოტიზმი და მოყვასისათვის ზრუნვა ის ნიშან-თვისებებია, რომლებიც ბ-ნ მურმან ზაქარაიას გამოარჩევენ.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ მურმან ზაქარაიას არასოდეს უმუშავია ყალბ, არაფრის-მომცემ მეცნიერულ თემებსა და პრობლემებზე. მისი აზროვნება და შემოქმედება ისტორიის, ფილოსოფიის, პოლიტიკის, კულტურის, სპორტის და, საერთოდ, ადამიანის ცხოვრების საზრისის პრობლემებს დასტრიალებს თავს. მის მიერ შექმნილი არაერთი მონოგრაფია თუ პუბლიცისტური ნერილი აზროვნებისა და თხზვის მაღალი კულტურით გამოირჩევა.

იგი, როგორც საინტერესო შემოქმედი და

მოაზროვნე, კიდევ უფრო საინტერესოა მეგობრების, საყვარელი ადამიანებისა და კოლეგების წრეში; ტრადიციულ ქართულ სუფრასთან მასთან ერთად გატარებული დრო მეტაფიზიკური აზროვნების ზეიმი და შეუცნობლის შეცნობის მორიგი ვირტუალური გაკვეთილია ყოველთვის.

გვინდა გულწრფელად ვუსურვოთ ბ-ნ მურმანს, მოესწროს გამთლიანებულ, ერთიან, ძლიერ საქართველოს და მშობლიურ ოდაბადეში, ყველა ახლობლის გარემოცვაში, გადაგვხადოს შემდგომი მრავალი საიუბილეო თარიღი. ბ-ნმა მურმანმა თავისი საქმიანობით, სამშობლოს უანგარო სიყვარულითა და ზნეობრივი პოზიციით ეს ნამდვილად დაიმსახურა.

ირაკლი კალანდია,

ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი,
საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა
აკადემიის პრეზიდენტი
პახა ქეცბაძე,
ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი,
საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი

მურმან ზაქარაიას!

75 წელი ის გადმოსახედია, საიდანაც კარგად მოჩანს განვლილი ცხოვრება. ბატონ მურმანს ნამდვილად უღირს უკან მოხედვა და პატიოსანი, ერთგული, განათლებული მამულიშვილის _ კოლხი ვაჟკაცის განვლილი გზისათვის თვალის გადავლება. მას ეს უღირს, ხოლო ჩვენ, მის მეგობრებს, გვმართებს მადლიერება და ვუდასტუროთ მას ყველაფრისათვის, რაც გააკეთა და „სიმხნევე და მოცალეობა“ ვუსურვოთ იმის აღსასრულებლად, რასაც სამომავლოდ გვპირდება.

ბატონი მურმანი მრავალმხრივი პიროვნებაა. რთულმა, ელვის სისწრაფით ცვალებადმა დრომ მისი ხასიათის ეს სხვადასხვა მხარე კარგად გამოავლინა. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ადამიანის ნამდვილი ბუნება ყველაზე მკაფიოდ მაშინ ვლინდება, როდესაც ის არჩევანის წინაშე დგება. ორდინარულ ვითარებაში

სოხუმის პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორიის ფაკულტეტის კურსდამთავრებული წლების მანძილზე ერთგულად და უხმაუროდ ემსახურებოდა ახალგაზრდობის აღზრდის საქმეს, როგორც არაერთი სხვა ქართველი პედაგოგი. საზოგადოებრივი ცხოვრების მდორე დინების ფონი, რომელიც იმხანად სუფევდა, ერთი შეხედვით, არაფრით გამოარჩევდა საჯარო სკოლის ისტორიის მასწავლებელს; ეროვნული მუხტი კი, რომელიც იმთავითვე მსჭვალავდა მის შეგნებას, პროფესიული საქმიანობის ფარგლებში ექცეოდა და ფართო გასაქანი, ცხადია, არ ჰქონდა, მაგრამ ლაღარვით შენახული პოტენცია თავის ყამს ელოდა. ამ პოტენციამ ერთბაშად იფეთქა, როდესაც ერის თავისუფლებისთვის ბრძოლა აზვირთდა და თითოეული ქართველის წინაშე მკვეთრად დასვა ალტერნატივა: ერის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლ-

თა რიგებში ან მის მონინალმდეგეთა ბანაკში. ბატონი მურმანი უყოყმანოდ დადგა ეროვნული იდეის ხორცშესხმისათვის მებრძოლთა რიგებში ქვეყნისათვის ყველაზე რთულ და საინტერესო რეგიონში – აფხაზეთში, სადაც საქართველოს სახელმწიფო სუვერენიტეტისათვის ბრძოლას განსაკუთრებული სიმძაფრით დაუპირისპირდა იმპერიული ძალები და მათი დამქაშები. ბატონი მურმანი მთელი არსებით ჩადგა ეროვნული იდეის სამსახურში და აქედან მოკიდებული სანიმუშო ერთგულებით ემსახურება მას სიტყვითა და საქმით – „არ სდევს ჟამთა სვლას, ის იგივეა მარად და მარად“. ამის დასტურად გავიხსენებ ერთ დეტალს ჩვენი ხანგრძლივი ურთიერთობიდან. ცნობილია, თუ როგორმა უიმედობამ იჩინა თავი ეროვნულ მოძრაობაში ბატონი ზვიად გამსახურდიას გარდაცვალების გამო. მახსოვს იმ დღეებში ბატონი მურმანის შემართება და მისი ომხიანი მონოდება, რომ ფარ-ხმალი კი არ დაეყაროთ, არამედ გაათკაცებული ენერგიით უნდა განვაგრძოთ ბრძოლა ეროვნული იდეისთვისო.

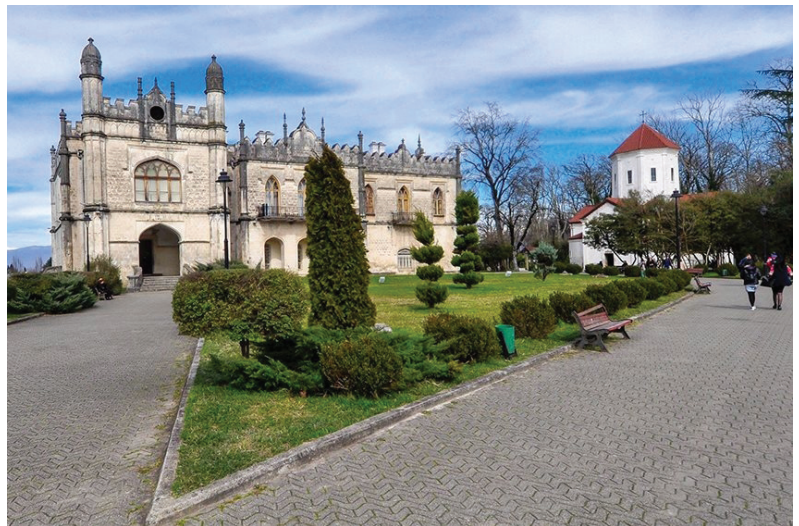
ბატონი მურმანი ფართო დიპლომატიის პიროვნებაა. ის ოსტატურად უხამებს ერთმანეთს პუბლიცისტის სიმახვილეს და მკვლევრის ანალიტიკურ მსჯელობას. მისი სქელტანიანი გამოკვლევა „სიმბოლო ქართული იდეისა“ ქართული ჰუმანიტარიის მნიშვნელოვანი შენაძენია. მან თავისი ნააზრევის ამოსავლად გაიხადა X ს. ქართველი ჰიმნოგრაფის იოანე-ზოსიმეს ფართოდ ცნობილი ნაწარმოები „ქებაჲ და დიდებაჲ ქართულისა ენისაჲ“. ამ ძეგლის გარშემო მდიდარი სამეცნიერო ლიტერატურაა შექმნილი. მკვლევართა მიერ განხილულია ნაწარმოების სხვადასხვა ასპექტი. ბატონი მურმანი სრულიად განსხვავებული რაკურსით მივიდა „ქებაჲსთან“. მან პირველმა ნაწარმოაჩინა სათავეები, საიდანაც იშვა „ქებაჲს“ სიმბოლური აზრი – ესაა პროტოქართველური მთლიანობიდან მომდინარე კოლხურ-იბერიული ენობრივ-კულტურული ერთობა, რომელიც „ახალი სიტყვის“ – ქრისტეს მოძღვრების ემბაზში ხელახლა შობილი საღვთისმეტყველო-საღვ-

ტერატურო ენად ჩამოყალიბდა და ქართველთა კულტურულ-სახელმწიფოებრივი ერთობის შემკვრელ ფაქტორად, ამავე დროს, მისსავე სიმბოლოდ მოგვევლინა.

ეს გამოკვლევა თავისი სიღრმით, ფართო თვალსაზრისით, თემატური მრავალფეროვნებით, შეხედულებათა ორიგინალურობით, უზადო ლოგიკურობით თვალსაჩინო მოვლენაა ქართული იდეის გააზრების სფეროში. მისი სრულყოფილი შეფასება შეუძლებელია ერთ რეცენზიაში – ამას იმავე მოცულობის მონოგრაფია სჭირდება, როგორც თავად წიგნია.

საამაყო იყო ბატონი მურმანის მეგობარი, თანამოაზრე, თანამემამულე.

ბატონო მურმან, თქვენი ბრძოლითა და შრომით აღსავსე ცხოვრება ნიმუშია იმისა, თუ როგორი პრინციპული, კაცთმოყვარე, კეთილშობილური, უკეთურობასთან შეურიგებელი უნდა იყოს ადამიანი. უაღრესად პატივისცემის ღირსია თქვენი კრედო: „რაც უნდა ჭირი მამ-

კერძონ, ბილნთ არ შავეკვრი ზავითა“. ამიტომაც გვეიმედებით, გვეიმედებით თქვენი კრისტალური ნესიერებით, უღალატობით, კაცური კაცობით.

გულითადად გილოცავ 75-ე დაბადების დღეს, გისურვებ ჯანის სიმრთელეს, შემოქმედებით გამარჯვებებს, უღვევ სიხარულს თქვენს ბრწყინვალე ოჯახთან ერთად!

მონელი არახაშია,
პროფესორი

დიდბუნებოვანი ალაშიანი

„დავბადებულვარ, რომ ვიყო მონა და
საქართველოს მედგას უღელი“.
/ტიციან ტაბიძე/

ცნობილი ლექსის ეს სიტყვები ეკუთვნით ყველა დროის იმ მცირერიცხოვან დიდბუნებოვან მამულიშვილებს, რომლებსაც ერის გაჯანსაღების და გაძლიერების მიზნით მუდმივად ეჭირათ ხელი მის სასიცოცხლო პულტზე და მცირედთ ახლაც უჭირავთ.

ასეთ ჭეშმარიტ მამულიშვილთა შორისაა ბატონი მურმან ზაქარაია. ქვეყნის უპირველესი პრობლემური საკითხების გადაჭრისადმი (ოკუპირებული ტერიტორიები, დევნილები, სამართლიანობის დაცვა, ერის და ქვეყნის ერთიანობა და სხვ.) ვინც მისი ტიტანური, მრავალმხრივი მოღვაწეობა ვიცით, ყველანი ერთსულ მადლიერები ვართ და ქედს ვიხრით მის წინაშე.

ისიც აღსანიშნავია, რომ მას გააჩნია ღვთით ბოძებული მადლი და უნარი, თავის ირგვლივ შემოიკრიბოს ეროვნული სულისკვეთებით ანთებული და საქვეყნო პრობლემების გადაჭრით დაინტერესებული ადამიანები და მშობლიური თუ მეგობრული მზრუნველობით ითანამშრომლოს მათთან ყოველგვარი ინსტიტუციონალიზმების, სტატუსების და ანაზღაურების გარეშე.

ბატონი მურმანის ამ საიუბილეო დღეებში ყველა შეეცდება, თავისი კეთილი სიტყვა თუ მოგონება მიუძღვნას მას და მეც მინდა მისი აუარება ნაღვან-ნაშრომიდან მხოლოდ და მხოლოდ ორი უმნიშვნელოვანესი ფაქტი გავისხენო.

პირველი, ესაა 1997 წელს სპეციალური დანიშნულებით რუსულ ენაზე გამოცემული წიგნი: „Абхазия – историческая область Грузии“ („აფხაზეთი – საქართველოს ისტორიული მხარე“). ავტორები – ჯემალ გამახარია და ბადრი გოგია.

პირველად ჩემთვის და ყველა იმ ქართველისთვის თუ არაქართველისთვის, რომლებიც დაინტერესებული ვიყავით და ვართ დღესაც აფხაზეთის პრობლემების სამართლიანი გადაჭრით, რუსული იმპერიული ძალების მიერ ობიექტური ისტორიოგრაფიის მხრივ ღრმად ჩაბნელებულ ქვეყანაში ამ წიგნის გამოცემა

სულსა და გონში ერთდროულად სინათლის შემოსვლის ტოლფასი იყო. მასში მოტანილი აურაცხება ისტორიული, დოკუმენტური მასალები და ფაქტები ნათელს ჰფენენ ყველა იმ მიზეზს, რომელთა საფუძველზეც რუსეთის იმპერიულმა სამეცნიერო და მილიტარისტულმა ძალებმა აფხაზ და ქართველ ძმებს შორის ჯერ ინფორმაციული, ხოლო შემდეგ ნამდვილი ომი გააჩაღეს.

ღრმად მნამს, რომ, დროთა განმავლობაში მაინც, ქვეყნის წარმართველ საჭეებთან გამოჩნდებიან მამულიშვილური სულისკვეთების ადამიანები, რომლებიც აფხაზეთის საკითხში სიმართლის გზის გარკვევას მოინდომებენ და დასახლებული წიგნის დახმარებით როგორც კონფლიქტის გამომწვევი მიზეზების დადგენას, ასევე მისი გადაჭრის სწორი გზის ძიებას შეუდგებიან.

გასაღები?... გასაღები არა და არ დევს კრემლში. იგი უანგარო, დიდბუნებოვან ქართველთა და აფხაზთა გენეტიკაში, სულსა და სიმართლეშია, ჩვენს ერთად დასხდომასა და გონებრივ ჭიდილშია, თუ გვინდა, რომ გადავრჩეთ და ორთავეს ნორმალური ადამიანური მომავალი გვექონდეს.

ბატონი მურმანი ხსენებული წიგნის გამოცემის და ხალხში განფენის ორგანიზატორი და ხელმძღვანელი იყო. მეამაყება, რომ წიგნის გამავრცელებელთა შორის მეც ვიყავი და კარგად მახსოვს სიკეთით და შინაგანი კმაყოფილებით აღსავსე ბატონ მურმანის თვალები, როდესაც წიგნის განხილვებზე შეკრებილი ადამიანების აღფრთოვანებულ სახეებს შესცქეროდა.

მეორე – ხშირად მიფიქრია, რომ ახლა მაინც, იმპერიული კლანჭებიდან და ცენზურიდან განთავისუფლების შემდეგ, ენათმეცნიერებს და სხვა კომპეტენტურ მკვლევრებს ფართო და წარსულ სიღრმეებში ღრმა ნვდომით გაეგრძელებინათ კვლევები, ქართველურ ენათა საერთო წარმომავლობასა და მის უტყუარ და მრავალ

გამოვლინებებზე ქართველური ტომების თანამედროვე ლექსიკაში.

ასეთ ფიქრებში რომ გახლდით, ჩემდა გასახარად, მალე გამოჩნდა კიდევ ჩემი სურვილების შესატყვისი, ბატონი მურმანის ერთ-ერთი ბოლოდროინდელი წიგნი სათაურით „სიმბოლო ქართული იდეისა“ (გამოცემული 2018 წელს), რომელშიც სხვა საკითხებთან ერთად სწორედ ქართველური ენების საერთო წარმომავლობასა და მის უძველესობაზე არის საუბარი.

სხენებულ წიგნში იოანე ზოსიმეს უკვდავი ლექსის – „ქება და დიდება ქართველისა ენისაი“-ს მიმოხილვისას ბატონი მურმანი აღნიშნავს: „ჩვენ ხელთ გვაქვს არა ჩვეულებრივი ქრისტიანული ჰიმნოგრაფიული ტექსტი, არამედ მსოფლმხედველობრივად დასრულებული ჰიმნი კოლხ-იბერული მოდგმის ერთიან ერად და სახელმწიფოებრივად ფორმირების გარდუვა-

ლობის იდეაზე, რომელიც იშვა უძველესი პროტონიდან და პროტოსამშობლოდან მომდინარე მესხიერებიდან, თავისთავადობის დაცვისთვის პერმანენტულ ბრძოლაში“.

სათქმელი კიდევ ბევრი მაქვს, მაგრამ აქ შევჩერდები და დავასრულებ დიდი ილიას სიტყვებით: „ჩუმი, მშვიდობიანი, დინჯი, არამყვირალა მოღვანეობა, საცა უნდა იყოს, თუ გულმხურვალობით არის გამთბარი და პატიოსნებით ნათელცხებული, უტყუარი ნიშანია თვითონ მოღვანის დიდბუნებოვანობისა!“

დიდი მადლობა, ბატონო მურმან, ყველაფრისთვის, ყველა იმ წვლილისთვის, რაც დღემდე გაგინვეიათ და რასაც მომავალშიც გასწევთ ჩვენი ერის და ქვეყნის სასიკეთოდ!

გულიკო ურუშაძე

იურისტი

ბატონი მურმანი – ერთგული მეციხოვნე

საქართველოში მრავალ ადამიანს აქვს ბიოგრაფიული შეხება ეროვნულ იდეასთან, რომელმაც გასული საუკუნის 90-იან წლებში

ჩვენს ქვეყანას დამოუკიდებლობა მოუტანა. თავისუფლება ქვეყნისა დადგა იმ თავდადებული ბრძოლისა და შრომის შედეგად, რასაც ქართველი ერის რჩეული შვილები ეწეოდნენ მრავალი წლის განმავლობაში, მათი ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის საზიანოდ. დიდებულ რაინდთა კრებული, რომელსაც ახასიათებდა უკომპრომისობა და საკუთარი პრინციპების კონცეპტუალური ერთგულება, იბრძოდა სამშობლოს დამოუკიდებლობისათვის, თავისუფლებისათ-

ვის. შეწირულთა მცირე ჯგუფს მოგვიანებით ათეულათასობით (შემდგომში ასიათასობით) საქართველოს პატრიოტი მოქალაქე შეუერთდა, რამაც ეროვნული იდეის მასებში ტირაჟირება გამოიწვია, ქართველებმა ირწმუნეს საკუთარი ძალები და ყველაზე მედგრად შეუტიეს სისხლიან იმპერიას, რომელსაც არ ახასიათებდა კომპრომისები და, ვინაიდან ადამიანები მისთვის მხოლოდ სტატისტიკას წარმოადგენდა, ფიზიკურად უსწორდებოდა ყველას საბჭოთა კავშირის მასშტაბით.

და აი, 9 აპრილის ღამეს ერთმანეთს დაუპირისპირდა ხელახლამობილი ქართული ეროვნული სული, რომელმაც სულ ეს-ესაა გამოიღვიძა, და გამოცდილი რუსეთის იმპერია, რომელსაც ჯალათური სისასტიკე ასულდგმულედა. დადგა გამოცდის ჟამი, როდესაც დამოუკიდებლობის იდეის უარყოფის საპირწონედ თავისუფლებისთვის მომიტინგეებს სთავაზობდნენ ხელშეუხებლობას. მტრის პოზიცია საქართველოს პატრიარქმა აუნყა რუსთაველის გამზირზე შეკრებილთ, – დანებება უტოლდებოდა სიცოცხლის შენარჩუნებას. ახლადგაჩენილი თავისუფალი ადამიანების

გუნდმა შეფიცულთა გზის ერთგულება მტკიცედ აღიარა და არ შეისმინა მოწოდება ლოცვის შესახებ, ბრძოლის დათმობის საპირისპიროდ. ამიტომაც 9 აპრილის მისტერია იქცა ქვეყნისათვის გამარჯვების ღამედ, რასაც დაეფუძნა საქართველოს თავისუფლება. სიმბოლურია, რომ სწორედ ამ დღეს გამოაცხადა საქართველოს პირველმა პრეზიდენტმა ზვიად გამსახურდიამ ქვეყნის დამოუკიდებლობა. ამ დიდებული მოღვაწისა და კრავივით წმინდა პიროვნებისთვის (ქართველთა ეროვნული სახისთვის) სიმბოლოებს მეტად გამორჩეული როლი ეკისრებოდა. მან შექმნა კავკასიის რეგიონში თავისუფლებისათვის ბრძოლის ასპარეზი, მანვე პირველმა დაძლია შიში რკინის იმპერიის წინაშე, გაბედა და ააღორძინა დათრგუნული ეროვნული სული, შთაბერა მას ბრძოლისუნარიანობა. ზვიადმა შვა ამაღლებული ფორმატი, რომლის მისტერიულობაც ბეჭედდამულია მერაბ კოსტავას გამირობით...

დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდგომ საქართველოს ეროვნულმა ხელისუფლებამ ყველა კანონიერი ხერხითა და შესაძლებლობით ხელი შეუწყო პატრიოტულ-სახელმწიფოებრივი შეგნების გაღვივება-დამკვიდრებას. მანვე ამოქმედა გეგმაზომიერი (შორს გამიზნული) ეკონომიკური პოლიტიკა. გაცხადდა, რომ საქართველო იმ ეტაპზე არ იყო მზად ქვეყნის ქონების ფართომასშტაბიანი პრივატიზაციისათვის; დაჩქარება ამ პროცესებისა გამოინვევდა სახელმწიფო ქონების დატაცებასა და საბოლოო გაჩანაგებას. ამავედროულად, ხელისუფლება მზად იყო არსებული ეკონომიკური ნყობის ეტაპობრივი და გააზრებული რეფორმირებისთვის, თუმცა სიფრთხილეს იჩენდა მიწის პრივატიზაციის მიმართულებით. ზვიად გამსახურდია ხაზგასმით აღნიშნავდა ქართული ფასეულობების უნიკალურობის თაობაზე და, დემოკრატიული ტრანსფორმაციების პარალელურად, მყარად აპირებდა ეროვნული და ტრადიციული ღირებულებების დაცვას (ყოველგვარი ხელყოფისაგან). სწორედ ეს გახდა მისი მტრების (= საქართველოს მტრების) საბრძოლო თემა, ძირითადი მიზეზი ეროვნული ხელისუფლების დევნისა და სახელმწიფო გადატრიალებისა; თითქოს, ხელისუფლება იყო ულტრანაციონალისტური, რომელიც ქვეყანას სოციალიზმსა და თვითიზოლაციაში აბრუნებდა. ამას ამტკიცებდნენ ადამიანები (sic!), რომელთაც კომუნისტური პარტიბლეთები ჯერ კიდევ არ ეთმობოდათ. სინამდვილეში, სწორედ ყველა მიმართულე-

ბით აპრობირებული ზვიად გამსახურდიას პროქართული და ზოგადკავკასიური პოლიტიკა გამოიყენეს პუტჩისტებმა არგუმენტად რუსეთის იმპერიასთან ალიანსისათვის, ვინაიდან კრემლს მხედველობიდან არ გამოჰპარვია პრეზიდენტ გამსახურდიას მიერ გადადგმული ქმედითი ნაბიჯები კავკასიის რეგიონში, როდესაც საქართველო დამოუკიდებელი მოთამაშის სტატუსით, საკუთარი ქვეყნის ინტერესებიდან გამომდინარე, დამოუკიდებელ პოლიტიკას აწარმოებდა კავკასიაში და ეძებდა მოკავშირეებს ჩრდილოეთ კავკასიაში; მაშინ მეტად თბილი იყო ქართულ-ჩეჩნური ურთიერთობები, რაც ჩეჩნეთის დამოუკიდებლობის გამოცხადებითა და ჯოჰარ დუდაევის ეროვნული ხელისუფლების ჩამოყალიბებით დასრულდა (1990-1991წწ). საყურადღებო იყო ინგუშური ეროვნული მოძრაობის მიზანიც, – საერთოსახალხო რეფერენდუმის გზით ინგუშეთის საქართველოს შემადგენლობაში ინტეგრაცია, ფართო ავტონომიის უფლებებით (1989-1990წწ); ეს იდეა დღესაც ცოცხლობს ინგუშებში, მას სამოქმედოდ აღიარებს ინგუშური ეროვნული იდეის ხორცშესხმული ლიდერი ისსა ქაძოვეი (ქოაზოი)...

მას შემდეგ, რაც ნეობოლშევიკებმა მიაღწიეს სანადელს და რუსეთის არმიის ნაწილებთან ერთად მოახერხეს ეროვნული ხელისუფლების დამხობა და სახელმწიფო გადატრიალება, მალევე გაცხადდა რეალური მიზნები: ქვეყნის დაბრუნება რუსეთის გავლენის არეალში, დამოუკიდებლობის მინავლება და დსთ-ში საქართველოს განევრიანება, პარალელურ რეჟიმში ხორციელდებოდა სახელმწიფო ქონების დატაცება და ქვეყნის მოსახლეობის აშკარა თუ ფარული ძარცვა, სახელდახლოდ დაიყიდა ძვირადღირებული სახელმწიფო ქონება, რომლის დიდი წილი მათსავე საკუთრებაში გადავიდა, ხოლო მოსახლეობას დაურიგდა 5-კუპონიანი ვაუჩერები.

ეს იყო ის, რაც ფაქტობრივად გამოჩნდა, რეალურად ვითარება გაცილებით უფრო მძიმე (უიმედოდ) იყო, ვინაიდან უხილავი ძალა, რომელიც სინამდვილეში მოქმედებდა, თავს არ აცნობდა მოწინააღმდეგეს. არადა, მაშინ საქართველოს (კავკასიას), ალბათ, პირველად მისი არსებობის ისტორიაში, შემოუტია ნეოლიბერალიზმმა. უცნაური ამაში ისიც იყო, რომ ნეოლიბერალიზმთან ალიანსში მოქმედებდა აშშ რესპუბლიკელი პრეზიდენტი ჯორჯ ბუში (უფროსი), რომელმაც თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლ საქართველოს

პრეზიდენტს დინების სანინალმდეგო მოძრაობა დაუნუნა, ანუ დსთ-ში შესვლას ურჩევდა. ჩვენთვის იმ დროს აბსურდი და შოკი ერთდროულად ის იყო, რომ თავისუფლების სიმბოლო (ამავდროულად გარანტორიც) მაშინაც და დღესაც აშშ მოგვიწოდებდა უკან – მონობისაკენ! დიახ, რესპუბლიკელი პრეზიდენტი მოქმედებდა დემოკრატიული პარტიის გეგმით; არადა, ამერიკის შეერთებულ შტატებში რესპუბლიკური პარტია აერთიანებს კონსერვატორულ ძალებს, რომლებიც იცავენ აშშ კონსტიტუციის ხელშეუხებლობას. ტრადიციული ლიბერალიზმი აშშ რესპუბლიკური პარტიის ერთ-ერთი იდეოლოგიური საყრდენია; რესპუბლიკური პარტია ცდილობს განამტკიცოს საკონსტიტუციო უფლებები ქვეყანაში, რომელთაც დღენიადაგ თავს ესხმის დემპარტია. აშშ დემოკრატიული პარტია კი, პირიქით, ისლამის დაცვის საფარით ებრძვის ქრისტიანობას, ისინი მხარს უჭერენ ისრაელის მონინალმდეგეებს და, რაც მთავარია, ირანის ფანატიკურ რეჟიმს. ამჟამად საყოველთაოდ არის ცნობილი, რომ ჰილარი კლინტონს და მის გუნდს უმძიმესი დანაშაული აქვს ჩადენილი: ფედერალური გამოძიებისათვის აუცილებელი ინფორმაციის განზრახ განადგურება და რუსეთისათვის ურანის მიყიდვაში აღებული ქრთამი. უფრო ადრე ჩვენ, ქართველებმა და ჩეჩნებმა, საკუთარ თავზე გამოვცადეთ დემოკრატი პრეზიდენტის ბილ კლინტონის გარიგება რუსეთთან, რამაც, ერთი მხრივ, ზვიად გამსახურდიას სიკვდილი (არა აქვს მნიშვნელობა, – თავი მოიკლა თუ მოკლეს) და, მეორე მხრივ, ჯოჰარ დუდაევის ფიზიკური განადგურება გამოიწვია; როგორც ამას ჩეჩენი პატრიოტები ამტკიცებდნენ მაშინაც და დღესაც, სწორედ ბილ კლინტონმა გადასცა ის იარაღი რუსებს, რითაც სატელეფონო საუბრის დროს განგმირულ იქნა ჯოჰარ დუდაევი. მაშინ, როდესაც რუსული შეიარაღების საუკეთესო მცოდნე ჩეჩენეთის პრეზიდენტს ჩემთან პირად საუბრებში არაერთხელ განუცხადებია: მე ვიცი რუსული იარაღის შესაძლებლობები, ამით ისინი მე ვერ მომკლავენ, ვინაიდან ვიცავ აქედან გამომდინარე უსაფრთხოების ნორმებს. ბატონი ჯოჰარი ვერ დაუშვებდა ბილ კლინტონის ამგვარ მუხანათურ ნაბიჯს. ჩვენ კავკასიაში ვერ ვივარაუდებდით იმას, რომ ვაშინგტონში დემოკრატიული პარტიის მმართველობის სახით მაშინ გამეფებული იყო სახელმწიფო მაფია. როგორც ეტყობა, ბრძოლა ამით არ დამთავრებულა, ამკარაა, სწორედ ამ მაფიასთან ბრძოლაშია

ჩართული დღევანდელი ამერიკა, როცა ამერიკული თავისუფლების დაცვას და სახელმწიფო მაფიის დამარცხებას ცდილობს ტრამპის თანამედროვე ადმინისტრაცია...

აი, ასეთი, საკმაოდ რთული, ექსკურსი დამჭირდა ერთი მეტად მარტივი დებულების წარმოსაჩინად, თუ რაოდენ დიდია პიროვნების როლი ბოლო პერიოდის ისტორიულ პროცესებში, რაც ჩვენს სამშობლოს გარდახდა თავს. მურმან ზაქარაია, როგორც ინდივიდი, ნათლად წარმოაჩინს უდრეკობისა და პრინციპული პოზიციის ერთგულების მნიშვნელობას. მე მას ვიცნობ ეროვნული მოძრაობიდან, რომელსაც ყველაზე მეტად სახელმწიფო გადატრიალების შემდეგ გაუჭირდა. სანამ ზვიად გამსახურდია ცოცხალი იყო. ხერხდებოდა ეროვნული ხელისუფლების მომხრეთა ერთიანობა. რომც ვინმეს ნდომებოდა ზვიადის წინააღმდეგ გამოსვლა, არ გამოუვიდოდა; პრაქტიკულად ეს შეუძლებელი იყო. მაგრამ ზვიადის სიკვდილის შემდგომ პერიოდში ნათლად წარმოჩნდა – ვინ არის ვინ. ვნახეთ, პრეზიდენტის გვერდით მყოფთა ნაწილმა როგორ მიაშურა ედუარდ შევარდნაძის ანტიქართულ ხელისუფლებას, სხვები ასლან აბაშიძესთან გადაბარდნენ; ჰოი საოცრებავ, ვნახეთ „ჩვენი თანამებრძოლები“ ჯაბა იოსელიანთან, სარიშვილთან, ჭაჭიასთან, თვით გიორგი ძესთანაც კი. და ყველგან „ზვიადის მომხრეთა“ სტატუსით. ბედის მაძიებლები დღემდე არ თაკილობენ „ქართულ მარშსა“ თუ „პატრიოტთა ალიანსთან“ ან, რბილად რომ ვთქვათ, მსგავსი ტიპის საქართველოს სახელმწიფო ინტერესების მოლალატე საეჭვო ჯგუფებთან გაერთიანებას. მათთვის არგუმენტია ის, რომ 25 წლის წინ ზვიადს დაუდგნენ გვერდში, სხვა მათ პირადულ არსენალში წონადი არაფერი ჩანს, – ცარიელია ინდივიდუალური არგუმენტის ყულაბა; ამკარაა, ამ ტიპის არსებებს მხოლოდ ის შერჩათ, რომ მაშინ ამა თუ იმ მიტინგს დაესწრნენ ფიზიკურად. ეს ხომ მხოლოდ დრომ მოიტანა მათთვის, ვინაიდან დამოუკიდებლად არაფერი შეუქმნიათ, – შემთხვევითობიდან გამომდინარე დამდგარი წარსულია მათთვის მთავარი მიღწევა, ახალი და ინდივიდუალური არაფერი, მაგრამ გასაყიდად სწორედაც რომ ეს წარსულია გამოტანილი, მიუხედავად იმისა, გაიყიდება იგი თუ არა.

სხვა საკითხია მურმან ზაქარაიას პროფილის ადამიანები, რომელთაც ბრძოლა ზვიადის შემდეგაც უკომპრომისოდ გააგრძელეს, არ უღალატეს პრინციპებს და პერმანენტულად

სასწორზე ჰქონდათ შეგდებული საკუთარი სი-
ცოცხლე. იღვწოდნენ და იბრძოდნენ, იჩენდნენ
ახალ ინიციატივებს, უბრალოდ, იბრძოდნენ
იდეისათვის ყოველგვარი გამორჩენის გარეშე.
მე ქედს ვიხრი ამგვარი ადამიანების წინაშე, ვა-
ლიარებ მათ და პატივს მივაგებ, ვინაიდან სწო-
რედ ისინი აჩვენებენ ნამდვილ სახეს ქართველი
პატრიოტებისა. სწორედ ასეთ პიროვნებად,
მოღვაწედ დამკვიდრდა ბ-ნი მურმანი ჩემს წარ-
მოსახვაში. მან იბრძოლა უშიშრად იდეისათვის,
მაგრამ ამაღლდა სულიერადაც. მისი წიგნები:
„სიმბოლო ქართული იდეისა“, „დათრგუნული
ღირსება“, „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“ ნათლად
წარმოაჩინენ ავტორის ინტერესთა სფეროს,
პროფესიულ დონესა და განსწავლულობას. და
კიდევ ერთი, ბ-ნი მურმანი, მისი ოჯახის წევრი,
სულიერად იყო დაკავშირებული იმ ბრძოლას-
თან, რომელმაც იერიში მიიტანა ტირანზე და

ტირანიაზე, გოჩა ესებუას ღირსეული ჯგუფი,
რომელმაც ქართველებს ნამუსი გაგვიმრთელა,
ეკვეთა უთანასწორო ბრძოლაში თავად ბორო-
ტებას და, რომ არა უბრალო შემთხვევითობა,
ვინ იცის, როგორ განვითარდებოდა ჩვენი
სამშობლოს ბედი! მაშინაც, მძიმე დანაკარგი-
სა და მასობრივი ბუღინგის ფონზე, ბატონმა
მურმანმა მტკიცედ დაიცვა სიმართლე და ხმა-
მაღლა თქვა ის, რაც იყო ჭეშმარიტება. სწორია,
დიახაც, შევარდნაძეზე მიტანილი იერიში იყო
არა ტერაქტი, არამედ ადეკვატური რეაქცია
ტირანიაზე, როდესაც მკაფიოდ გამოჩნდა, ვის
უფრო უცემს მამულისთვის გული (იხილეთ ავ-
ტორის „ტერაქტი თუ რეაქცია ტირანიაზე“)...
ამასობაში მურმან ზაქარაია 75 წლისა გამ-
ხდარა, ის ჩვენი ქედუხრელი იუბილარია. მინდა
დღეგრძელობა ვუსურვო მას მამულის საკე-
თილდლეოდ!

მერაბ ჩხეშუა,
პროფესორი

ეროვნული მოძრაობის მფეთქავი ბული

ბატონი მურმანი, თუ კარგად მახსოვს, ჩემი
ეროვნულ-პოლიტიკური მოძრაობა „ჭყონდი-
დელის“ აჭარის სამხარეო ორგანიზაციის თავ-
მჯდომარედ არჩევის შემდეგ, ზუგდიდში პირვე-
ლი ვიზიტისას, 1993 წლის 24 მარტს გავიცანი.

მახსოვს, როგორ უხაროდა ეროვნულ-პო-
ლიტიკური მოძრაობა „ჭყონდიდელის“ გარშემო
ქართულ ეროვნულ ძალთა
ახალი კონსოლიდაციის
დანწყება, ამ სახალხო მოძ-
რაობაში ყველა ეროვნუ-
ლი ძალის ერთ მუშტად
შეკვრა და გაერთიანება.
მიაჩნდა, რომ ეროვნუ-
ლი ხელისუფლების აღ-
დგენის ყველა მომხრე ამ
მოძრაობაში უნდა გაერ-
თიანებულიყო და საერთო
ძალისხმევით მიეღწია იმ
მიზნისათვის, რომელიც,
ერთიანობის შემთხვევა-
ში, არცთუ შორეულ პერ-
სპექტივად ესახებოდა; ეს
გამოჩნდა კიდევ „ჭყონდიდელის“ მე-2 კონფე-
რენციაზე (1993 წლის 27 მარტი, ქალაქი ზუგ-

დიდი) მის მიერ წარმოთქმულ სიტყვაში, რო-
მელშიც მრავალ საპროგრამო დებულებასთან
ერთად, მომავლის დიდი იმედიც გამოსჭვიოდა.
ამასვე ადასტურებდა იმავე დღეს ზუგდიდში
გამართულ გრანდიოზულ მიტინგზე მის მიერ
წარმოთქმული სიტყვაც, სადაც მასთან ერ-
თად მიტინგს მიმართეს მუხრან მაჭავარიანმა,

ელიზბარ ჯაველიძემ, ბიძინა დანგაძემ, ზაურ
ქობალიამ, ანზორ გვარამიამ, ეროვნული ხე-

ლისუფლების მომხრე სამხედრო შენაერთების მთავარსარდალმა, პოლკოვნიკმა ვახტანგ (ლოთი) ქობალიამ, პოეტმა და პუბლიცისტმა რენე კალანდიამ, აჭარის სამხარეო ორგანიზაციის თამჯდომარის მოადგილემ ნინო ნოლაიდელმა, უჩა ოქროპირიძემ და სხვებმა.

ჩვენი უშუალო თანამშრომლობის დაწყება გაზეთ „აღდგომაში“ საკმაოდ დიდი მოცულობის სტატიის – „მძევლების“ დაბეჭდვით აღინიშნა და შემდგომშიც არ გვაკლდა მისგან ყურადღება გაზეთებში: „აღდგომა“, „ჭყონდიდელი“, „საქართველოს სამრეკლო“, „იბერია-სპექტრი“ თუ სხვაგან თანამშრომლობის დროს, როდესაც მათში არაერთი სტატია, ჩვენი კუთხის სახელით, მიმართვა თუ მონოდება გამოვაქვეყნე.

განსაკუთრებით ნაყოფიერი ურთიერთთანამშრომლობით გამოირჩეოდა ეროვნულ-პოლიტიკური ორგანიზაცია „ჭყონდიდელის“ საქმიანობის თბილისური პერიოდი (ოფისი – ტაშკენტის ქ. 25, ბ.1), სადაც ქართული ეროვნული მოძრაობის ღვანლმოსილი წარმომადგენლის, ქალბატონ ლუარა გამყრელიძის ბინაში ვიკრიბებოდით საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან ჩამოსული პირები, ჩვენი მოძრაობის უმთავრესი პრობლემების და ეროვნული ძალების საგამომცემლო საქმიანობის განსახილველად, მათი უშუალო გადანყვეტის მიზნით. სწორედ აქ და, ზვიად გამსახურდიას გარდაცვალების შემდეგ, „მრგვალი მაგიდის“ სპიკერის, თენგიზ კიკაჩიეშვილის ბინაზე, მურმან ზაქარაიასა და სხვა აქტივისტების მონაწილეობით დავგეგმეთ 1995 წლის 9 აპრილისა და 26 მაისის თბილისის გრანდიოზული მანიფესტაცია-მიტინგები.

9 აპრილს 50 ათასზე მეტი მანიფესტანტი გამოვიყვანეთ რუსთაველის გამზირზე... და როდესაც საქართველოს ეროვნული აკადემიის შესასვლელთან ედუარდ შევარდნაძის დამცავმა თემურ მღებრიშვილის სპეცნაწილებმა რუსთაველზე გასასვლელი გზა გადაგვიღობეს, არასოდეს დამავიწყდება ბატონი მურმანის მჭექარე შეძახილი – „ბავშვები და ქალები უკან, მამაკაცები წინ!“ და ჩვენმა კოლონამ ისეთი შემართებით გასწია „ბრძოლის ველისაკენ“, რომ მრავალჭირნახული „ნესრიგის დამცველებიც“ კი შედრკნენ და ჩვენზე ხელის აღმართვა ვეღარ გაბედეს, უცებ გვერდზე შებრუნდნენ და პირველ რიგში მიმავლებს გზა გაგვითავისუფლეს. ჩვენ მოგვყვა მთელი კოლონა და „საქართველო, საქართველო“ ძახილით მთავრობის სასახლისაკენ გავაგრძელეთ გზა.

რუსთაველის პროსპექტზე გაჭრილ სამართლიანობის აღდგენის ცდის ამ გრგვინვას ცრემლითა და თანაგრძნობის შეძახილებით ხვდებოდნენ თავისუფლებას მონატრებული თბილისის და თბილისელები.

ასეთივე ჰეროიკულ ხასიათს ატარებდა იმავე წლის 26 მაისის თბილისის აქციაც, როდესაც ბარნოვის ქუჩაზე არეკილ მონაწილეთ თავს დაგვესხა მილიციისა და ომონის ნაწილები. მათ გადათელეს და შეურაცხვეს საქართველოსა და ჩეჩნეთის ეროვნული დროშები, რის გამოც გააფთრებულმა ხალხმა ფეხქვეშ ამოიღო ეს ე.წ. ნესრიგის დამცველები და მე და ბატონმა მურმანმა, დიდი ხვეწნა-მუდარისა და დამუნათების შემდეგ, – „ამათ რას ვერჩით, ვინც ამ საცოდავებს ასეთ საქმეებზე აგზავნის, იმას, შევარდნაძეს მოვკითხოთ“, – ხელებიდან ძლივს გამოვწინკნეთ ვიცე-პოლკოვნიკისა და პოლკოვნიკის სამხრეებით აზიზილპიპილოებული, ეს ედუარდ შევარდნაძის „გაიმასქნებული“ დამცველები, რომელთა თვალში ამ ჩვენმა სუპერჰუმანურმა აქტმა წარუშლელი, კეთილისმყოფელი შთაბეჭდილება მოახდინა და ყოველგვარი აგრესიის გარეშე, მადლიერების გრძნობით გაგვმორდნენ.

მურმან ზაქარაიაზე ჩემს მეხსიერებაში ბევრი საუკეთესო მოგონებაა შემორჩენილი, მაგრამ განსაკუთრებით დამამახსოვრდა მისი სტუმრობა ბათუმში, ჩემს ოჯახში 1995 წლის გაზაფხულზე, როდესაც მოძრაობა „ჭყონდიდელის“ ზოგიერთი ხელძღვანელი მუშაკის აჭარაში არაეთიკური საქმიანობის გამო სამხარეო ორგანიზაცია თითქმის დაშლის პირას იყო მისული. მან ყველაფერი გააკეთა ჩვენს ორგანიზაციაში საბრძოლო სულისკვეთების დასაბრუნებლად და მის აღსადგენად, მიიღო და გაითვალისწინა ყველა ჩვენი მოთხოვნა თუ გულისტკივილი, შეგვპირდა მათ გატანასა და დაკმაყოფილებას მოძრაობა „ჭყონდიდელის“ უახლოეს ყრილობაზე, რაც შეასრულა კიდევც.

ბატონ მურმანს გულთან მიჰქონდა ეროვნულ მოძრაობაში წარმოშობილი ყველა სატკივარი და უდიდესი მღელვარებით განიცდიდა მათ. ამიტომაც, მას შეიძლება თამამად ვუწოდოთ ეროვნული მოძრაობის მფეთქავი გული, რომელიც ცემას დღესაც განაგრძობს...

მეგობრებო, ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში, ვაკვირდებოდი რა ეროვნული მოძრაობის შიგნით მიმდინარე პროცესებს, მივედი დასკვნამდე, რომ მისი მძლავრი განვითარების

მიუხედავად, ამ მოძრაობის პერმანენტული დამარცხებები განაპირობა საქართველოში არსებული და მძლავრად განვითარებული საბჭოთა უშიშროების სისტემის (რომელიც ახლა რუსეთმა გადაიბარა – უ. ო.) მრავალრიცხოვანი აგენტურის ძირგამომთხრელმა საქმიანობამ თვით ეროვნული მოძრაობის შიგნით. როდესაც ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ძალები საკმაოდ მომძლავრდებოდნენ და ედუარდ შევარდნაძის ფაქტობრივ ხელისუფლებას თავის ძალასაც უჩვენებდნენ, უცებ საიდანლაც ამოტივტივდებოდნენ ეროვნულ ძალთა მესვეურობაზე პრეტენზიის მქონე „ახალი ძალები“, რომლებიც ადრევე იქმნიდნენ საკუთარ ავტორიტეტს ეროვნული მოძრაობის ორგანიზაციებში თავიანთი „თავდაუზოგავი მოღვაწეობით“, გადამწყვეტ მომენტში კი თავიანთი პროვოკაციული საქმიანობითა და მოლატური ქმედებებით ახერხებდნენ ეროვნული მოძრაობის წარმომადგენელ ორგანიზაციათა

შიგნიდან გამოლრლნას, მათი ყურადღების შიდაბრძოლებზე გადატანას და, აქედან გამომდინარე, ხელისუფლებისათვის შექმნილი რეალური საფრთხის ნეიტრალიზებას.

ასეთ ცრუპატრიოტი ბევრი აღმოჩნდა. ისინი რეჟიმის ერთგული მსახურები იყვნენ და არა საქვეყნო საქმისა. მათი საქმიანობის შედეგების გაკონტროლება და აღმოფხვრა, სამწუხაროდ, დღემდე აქტუალური პრობლემაა.

სწორედ აღნიშნული მანკიერებისა თუ ეროვნული მოძრაობის შიგნით არსებულ სხვა პრობლემათა წინააღმდეგ ბრძოლას მიუძღვნა ბატონმა მურმანმა თავისი ხანგრძლივი, შინაარსიანი მოღვაწეობის უდიდესი ნაწილი და, ამასთან, იგი დღემდე რჩება ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის თანამედროვე პერიოდის ავ-კარგის თვითმხილველ მეისტორიედ.

ურა მოძოპირიძე

2020 წლის 7-8 ოქტომბერი

გზა კაცურკაცობისა

მოულოდნელი წლების სიმკაცრით ცხოვრობს ადამიანი. დრო სწრაფად გარბისო, – უკვე ასაკში შესულები ხშირად ვჩივით, მაგრამ ვინც ცხოვრების რთული და ძნელბედობით აღსავსე გზა ღირსეულად განვლო, მისთვის უკვე მნიშვნელობას კარგავს დარჩენილი დრო, მარადისობისკენ სწრაფული. სიკეთისთვის, სიყვარულისთვის, მოყვასისადმი თანადგომისთვის დაბადებულ კაცს აღარ აშინებს ხანდაზმულობა, დამსახურებული ღვაწლი უნდა მოიძიკას.

ბატონო მურმან!

უკვე მრავალი წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც ძნელბედობას შეჭიდებული გაგიცანით, გაგიცანით და მოვიხიბლე თქვენი ერთგულებით, უღალატო, პრინციპული ბუნებით, თქვენი სიძნელეებისადმი დაუმორჩილებლობით, შრომისმოყვარეობით, ნიჭიერებით, იმ ჯადოსნური მიმზიდველობით, რომელიც თქვენ შემატებთ თქვენს მებრძოლ კალამს, აუნონავი სამწერლო მოღვაწეობით...

გულით ატარებთ იმ სევდას, რომელსაც სამშობლოს, მამულის დაკარგვით გამოწვეული ტკივილი ჰქვია. ტყუილად ამბობენ, დრო ყველაფრის მკურნალიაო. მთლად ასეც არ ყოფილა, რა მოაშუშებს ჭრილობას, რომელიც დღემდე არსებობს და რომელსაც აფხაზეთი, მშობლიური სახლი ჰქვია...

და მაინც, სულიერი მხნეობით აღვსილი მიაბიჯებ წინ, ახალგაზრდული შემართებით ანთებული და დატვირთული... ჩემო სულიერო ძმაო, გილოცავ იუბილეს, ღმერთმა დიდხანს გამყოფოს შენს ძვირფას ოჯახთან ერთად, დიდხანს მოგცეს საშუალება, გაიხარო შევილებთან, შევილიშვილებთან ერთად, რათა მათაც გადასცე მაგალითი ჭირთა თმენისა, ღირსეულად ცხოვრებისა, კაცურკაცობისა...

გილოცავ, გილოცავ, გილოცავ!..

ირინე ტალიაშვილი,

მწერალი

უანგარო პატრიოტი

ბატონი მურმანი პუტჩის შემდეგ გავიცანი. „ზვიადისტების“ უმაგალითო დევნის, დაპატიმრებების, ფიზიკური განადგურებისაგან დასაცავად ცოტა ადამიანს შესწევდა ეფექტური მოქმედების ძალა და უნარი. მურმან ზაქარაია ის კაცი იყო, რომელიც აზრითა და კალმით ეჭიდებოდა მტერს უთანასწორო ომში. მტრის იარაღი იყო ჭორები და დეზინფორმაცია ზვიად გამსახურდიასა და მისი ხელისუფლების მიმართ, რის პასუხად სიმართლის წერა, გაზეთებისა და წიგნების გამოცემა, გავრცელება იყო ერთადერთი სწორი და ეფექტური პასუხი. იმავდროულად, ეს გამოცემები იყო სალბუნი პატრიოტი მკითხველისათვის.

ბატონ მურმანს არა მარტო წერის, ადამიანებთან ურთიერთობის განსაკუთრებული ნიჭიც აქვს. იგი ყველა ჩვენგანისათვის ავტორიტეტული და სანდო პიროვნება იყო იმ დაძაბულ წლებში. მაშინ როცა ბევრი პოლიტიკური თანამოაზრეც კი ერთმანეთთან ვერ პოულობდნენ საერთო ენას და წვრილმანი განსხვავების გამო იყვნენ კონფლიქტში ურთიერთთან, მურმანი იყო ერთგვარი შემაერთებელი რგოლი. ზრდილობითა და გონივრულობით იგი მუდამ აღწევდა საერთო მიზანს. თვითონაც მეტად ემოციური ადამიანია, მით უმეტეს, საქმე როცა სამშობლოს ბედს ეხება, მაგრამ მასთან ურთიერთობა სიმშვიდისდა იმედის მომცემია. ამიტომაც უდიდესი სიხარული იყო ჩვენი პოლიტპატიმრებისათვის მისი შესვლა საპატიმროში, სადაც შეძლებისამებრ ხშირად დადიოდა.

დღემდე ამოუცნობია ჩემთვის, სად მოი-

ძვებოდა იმ გაჭირვების (სილატაკის) წლებში მატერიალურ რესურსებს გაზეთის, წიგნის გამოსაცემად ან პატიმრებისათვის. ცალკე აღნიშვნის ღირსია მურმან ზაქარაიას მონაწილეობა 2000 წელს პოლიტპატიმრების მოთხოვნით,

მათი მშრალი შიმშილობის შედეგად, ე.წ. „ეროვნული თანხმობის“ საპარლამენტო კომისიის მუშაობაში. იგი მუდმივ კავშირში იყო როგორც საპატიმროში მყოფ პირებთან, ისე კომისიის წევრებთან და მე, როგორც პოლიტპატიმრების ოფიციალურ წარმომადგენელს ამ კომისიასთან ურთიერთობაში, ძლიერ მეხმარებოდა მუშაობაში. შედეგი, რომლითაც 67 პოლიტპატიმარი გათავისუფლდა და 300-მდე ძებნილზე შეწყდა საქმის წარმოება, არ იყო ჩვენთვის დამაკმაყოფილებელი. კიდევ ორ ათეულამდე აშკარა

პოლიტიკური ტყვე დარჩა ციხეში, მათ შორის მურმანის უახლოესი მეგობარი, ახლობელი თუ ოჯახის წევრი, მაგრამ მას ხელი არ ჩაუქნევია, აფასებდა იმდროინდელ სიტუაციას, შედეგს და განაგრძობდა აქტიურობას, რადგან მურმანი მოქმედების კაცია. განაგრძობდა წერას, რადგან ის ასევე აზროვნების კაცია.

მურმან ზაქარაია საქართველოს დამოუკიდებლობისა და სიმართლისათვის ბრძოლის, ჩვენი გაუტყეხელი ხალხის ცხოვრების მემკვიდრეა. მე კვლავ ველოდები მისგან მართალ სიტყვას და გულწრფელ ნააზრევს.

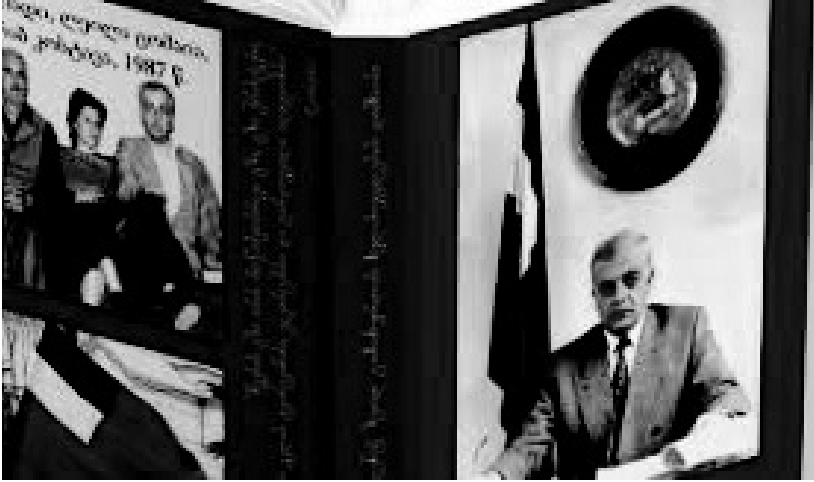
ვუსურვებ ჯანმრთელობას და სამშობლოს წინსვლით მოგვრილ სიხარულს.

სკვდია უბრახელიძე

დაუპრეტელი ენერჯის მოღვაწე და მოამბე...

ბატონი მურმან ზაქარაიას სახელი ეროვნული მოძრაობის ყოველი წარმომადგენლისთვის ერთნაირად ცნობილია და ასოცირდება

აფხაზეთის ომის კაპიტულანტურად დასრულების შემდგომ, გაზეთის გამოცემა თბილისში, ტაშკენტის ქუჩაზე გაგრძელდა და შევარდნაძის ხუნტა აქაც დევნიდა და ავიწროებდა გაზეთის გამომცემელ-გამავრცელებლებს. მოგვიანებით, გაზეთის ბაზაზე, ბატონმა მურმან ზაქარაიამ დააარსა გამომცემლობა „ზანი“, რომელიც გაზეთის თანადროულად ეწეოდა ისტორიულ-ლიტერატურულ-პუბლიცისტური ნიგნების გამოცემის ჭაპანს, თითქმის ცარიელ ენთუზიაზმზე. ამ გამომცემლობაში დაბეჭდილი ისტორიული ნიგნებით ბატონი მურმანი

საქართველოს დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის მის ქველ ღვაწლთან და ამაგთან; ბატონი მურმან ზაქარაია, თავის რედკოლეგიასთან ერთად, სოხუმში ომის მძვინვარების პერიოდში სცემდა ეროვნულ-პატრიოტული იდეოლოგიის გაზეთ „აღდგომას“, რომელშიც ერთდროულად იბეჭდებოდა როგორც აფხაზეთის ომის ჩაცხრობის პატრიოტული მოწოდებები, ისტორიული იდენტობის სტატიები, ასევე დევნილობაში მყოფი პირველი პრეზიდენტის მიმართვები. გაზეთი ომის ვითარებაში ყოველდღიურ რეჟიმში მზადდებოდა და შაბათ-კვირასაც გამოიცემოდა. სოხუმში გამომავალ გაზეთ „აღდგომას“ დიდი ინტერესით ველოდებოდით თბილისში, როგორც ყველაზე სანდო წყაროს, რომლის გავრცელება შევარდნაძის ხუნტისტური რეჟიმის პირობებში დიდ სირთულეებთან და რისკთანაც იყო დაკავშირებული. გაზეთი იდევნებოდა, რის გამოც კონსპირაციულად და მალულად ხდებოდა მისი ხელიდან ხელში გავრცელება. შეიძლება ითქვას, რომ იმ პერიოდში გაზეთი „აღდგომა“ წარმოადგენდა ერთადერთ მართალ სიტყვას იმდროინდელ მასმედიაში, რადგან ხუნტის ტელევიზია და გაზეთები ჩქამალავდნენ სიმართლეს აფხაზეთის ომის მიმდინარეობის შესახებ. ომის ეპიცენტრში გამომავალი ეს გაზეთი ვრცელდებოდა სრულიად საქართველოში და მისი ყოველი ახალი ნომრის მოიმედენი იყვნენ სრულიად ქართველნი.

უპირისპირდებოდა ისტორიის ფალსიფიკატორებს აფხაზეთის ტერიტორიული კუთვნილების შესახებ და წარმატებულად იყო ჩაბმული საინფორმაციო ომში. თავად ბატონი მურმანის ისტორიული ნიგნები, უდავოდ, მნიშვნელოვან სახელმძღვანელოებსა და მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს უახლეს ისტორიოგრაფიაში. ჩემს ისტორიულ მონოგრაფიაში – „პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლების დამხობა“ – წყაროებად თავადაც მაქვს გამოყენებული ბატონი მურმან ზაქარაიას ნიგნები და გაზეთ „აღდგომაშიც“ დაბეჭდილი სტატიები.

რაოდენ სასიხარულოა, რომ ბატონი მურმანი დღემდე ჩვეული ენერჯით აგრძელებს ღვაწლსა და ამაგს საკუთარი სამშობლოსათვის გაუხუნარი კეთილი ღიმილით, პიროვნული უბრალოებითა და სარწმუნოებრივი ნათლით.

ათას ჭირგამოვლილ ეპოქაში 75 წელი რომ იცოცხლო, უნდა დაიმსახურო, და მწამს, რომ ბატონი მურმანი 100 წლის იუბილესაც ჩვეული სათნო ღიმილით შეხვდება უფლის შენეებითა და მადლით.

მრავალჟამიერ, ბატონო მურმან!

**პატივისცემით –
ლეილა ცომაია,
2020 წლის 27 სექტემბერი
(აფხაზეთის ომის კაპიტულანტურად
დასრულების ტრაგიკული დღე).**

ქართული იდეით განმსჭვალული

მურმან ზაქარაიას, როგორც პრეზიდენტ ზვიად გამსახურდიასა და ეროვნული ხელისუფლების აქტიურ მომხრეს, კანონიერებისა და სამართლიანობის აღდგენისათვის თავდადებულ მებრძოლს, ვიცნობ სოხუმში გამართული ხუნტის საწინააღმდეგო მიტინგებიდან. შემდეგ იყო გაზეთი „აღდგომა“ და ბატონი მურმანის მწვავე და მართალი პუბლიცისტური წერილები.

მშობლიური აფხაზეთიდან ასიათასობით ქართველის გამოდევნას ანალოგი არა აქვს ჩვენი სამშობლოს მრავალსაუკუნოვან ისტორიაში. როგორც გარეშე, ისე შინაური მტერი ყოველნაირად ეცადა ჩვენს დათრგუნვას, ფიზიკურად და მორალურად განადგურებას, დაქსაქსვასა და დევნილებაში იმედისა და რწმენის ჩაკვლას, მაგრამ, საბედნიეროდ, ჩვენს რიგებში აღმოჩნდნენ ადამიანები, რომლებიც სიტყვითა და მოქმედებით გვერდში დაუდგნენ მოყვასთა და არნახული გაჭირვების, ტერორის, დაშინების, უსახლკარობისა და უსახსრობის პირობებში მხნეობას მატებდნენ მათ და ხსნის გზას უსახავდნენ. ამ მამაც ადამიანებს შორის ყოველთვის იდგა მურმან ზაქარაია, როგორც ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის აქტიური წევრი და ეროვნული გაზეთების გამომცემელი, დევნილთა საკოორდინაციო საბჭოს თუ ეროვნული თანხმობის დარბაზის ერთ-ერთი დამფუძნებელი.

მურმან ზაქარაიას პუბლიცისტურ შედეგებსა და მოქმედებას საკმაოდ კარგად ვიცნობ იმ ჟურნალ-გაზეთებიდან, რომლებმაც იგი წლების მანძილზე გამოსცემს ფინანსური და სხვა სიძნელების მიუხედავად. მისი ენთუზიაზმი დღემდე დაუმცხრალია, იგი კვლავაც გაბედულად ამხელს ეროვნული ხელისუფლების იარაღით დამხობის დამღუპველ შედეგებს, მისგან მომდინარე მანკიერებებს, რომლე-

ბიც დღემდე ასწებოვნებენ ჩვენს საზოგადოებას და ხელს უშლიან ჩვენი სახელმწიფოს სწორი გზით განვითარებას და საფრთხეს უქმნიან მთელი ერის არნახული ბრძოლითა და მსხვერპლის გაღებით მოპოვებულ დამოუკიდებლობას.

ყოველივე ზემოთქმულის ფონზე ჩემთვის სასიამოვნო სიურპრიზი იყო ბატონი მურმანის დაინტერესება ქართული ლიტერატურით, კერძოდ, მეათე საუკუნის მოღვაწის იოანე-ზოსიმეს ცნობილი ქმნილებით „ქება და დიდება ქართულისა ენისა“. ამ ნაწარმოების როლის მიმოხილვას, ქრისტიანული რელიგიის გაეროვნულების, ქართული იდეისა და ეროვნულ-სარწმუნოებრივი ერთიანობის ჩამოყალიბების რთულ პროცესს მან მიუძღვნა წიგნი „სიმბოლო ქართული იდეისა“.

იოანე-ზოსიმეს მიერ შექმნილ ქართული ენის სადიდებელზე უამრავი გამოკვლევა არსებობს, მას მიმოიხილავენ არა მხოლოდ ლიტერატურული, ისტორიული თუ რელიგიური კუთხით, არამედ აგრეთვე როგორც ქართულ ანბანში, ქართულ გენში ჩადებული კოდის გასაღებს. შეიძლება ითქვას, რომ მურმან ზაქარაიას ეს ნაშრომი ორიგინალურია თავისი მიდგომით ქართული მწერლობის ამ უმნიშვნელოვანესი ძეგლისადმი; იგი მას განიხილავს, როგორც ზოგადქართული სულიერი მისიის გამომხატველ სიმბოლოს და ქართველი ერის კულტურულ-სარწმუნოებრივი ღირსების ამსახველ ჰიმნს.

ავტორი იოანე-ზოსიმეს ნაწარმოების მეტაფიზიკურ და იდეურ-მსოფლმხედველობით ანალიზს გვთავაზობს და მრავალ საინტერესო მოსაზრებას გამოთქვამს. მაგალითად, „ქებაჲს“ მეტაფიზიკურ, ქრისტიანულ-ფილოსოფიურ და რეალურ-ისტორიულ პლანში მიმოხილვისას აღნიშნავს, რომ ამ ნაწარმოებში ქართული ენა წარმოსახულია, როგორც მისი მატარებელი მოდემის – ერის, საცხოვრებელი სივრცის – სამშობლოს და „პირველსიტყვის“ – რწმენის სიმბოლო და მასზე აღმოცენდა ქართული იდეის სამი დიდი საყრდენი: მამული, ენა, სარწმუნოება. ბუნებრივია, რომ სწორედ ეს სიტყვები აქცია დიდმა ილიამ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლის მთავარ ლოზუნგად.

მურმან ზაქარაია ამ წიგნითაც ადასტურებს, რომ იგი ეროვნული სულისკვეთებით გამსჭვალული, ქართული იდეით სულით ხორცამდე დამუხტული მამულიშვილია. დღეს ის იუბილარია, 75 წლისაა და მიხარია, რომ კვლავ

ვაც ჭაბუკური შემართებით აგრძელებს თავის საქმეს და ისევ სამშობლოს სამსახურში დგას.

ვულოცავ ბატონ მურმანს ამ ლამაზ იუბილეს და ჯანმრთელობასთან ერთად ყველა ჩვენგანისათვის უპირველესი ნატურის ახდენას ვუსურვებ: მშობლიურ აფხაზეთში დაბრუნებას, თავის ნაჯაფარ, თბილ და სტუმართმოყვარე კერაზე გახარებას და ერთიანი, ძლიერი, ბედნიერი საქართველოს ხილვას!

მომავალი მრავალი იუბილე იქ გადაგვეხადოს, ჩემო მეგობარო – ჩვენს ძირძველ კუთხეში, ცხუმის, ბედიის, ბიჭვინთის მარადქართულ მინაზე!

ტიტე მოსია,

პოეტი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

გაგვიხაროს ერთიანი საქართველოს ხილვით!

მურმან ზაქარაია მას შემდეგ გავიცანი, რაც ასიათასობით ქართველ დევნილთან ერთად მშობლიური აფხაზეთის დატოვება მოუხდა და აქ, დედაქალაქში, კანონიერებისა და სამართლიანობის აღდგენისათვის ჩვეული შემართებით გააგრძელა ბრძოლა. ამ ბრძოლაში მრავალი სიძნელე იყო, უამრავი დაბრკოლება; არც ისე იოლი გახლდათ შევარდნაძის სასტიკ რეჟიმთან შერკინება; ძალები, რა თქმა უნდა უთანასწორო იყო, მაგრამ ბატონი მურმანის მხარეს იყო უმთავრესი ძალა – სიმართლე, რომელსაც ვერანაირი ბოროტება ვერ დაუდგება წინ.

მურმან ზაქარაიას ირგვლივ შემოკრებილმა პატრიოტებმა, რომელთაც კარგა ხანია კრებითი სახელით – ტაშკენტის ოცდახუთით მოვიხსენიებთ, შეინარჩუნეს სიმტკიცე, სიმხნევე და დღესაც ღირსეული წვლილი შეაქვთ ეროვნულ საქმეში, რათა ქართულმა იდეამ, სამშობლოს თავისუფლე-

ბისა და დამოუკიდებლობის იდეამ, ზვიად გამსახურდიას გზამ ისევ იმძლავროს და იხსნას ქვეყანა ჯერ კიდევ მოძალებული პუტჩისტური, ანტისახელმწიფოებრივი ფსევდოიდეისაგან, რომელსაც გამრუდებული გზით მიჰყავს საქართველო.

ბატონი მურმანის წიგნები, წერილები, მთელი მისი პუბლიცისტიკა ამ მამულიშვილურ მიზანს ემსახურება. იგი დღემდე დაუმცხრალი ენერგიით იღვწის სამშობლოს გადარჩენისთვის, უკეთესი მომავლისთვის, ჩვენი ახალგაზრდობის სულიერი სიჯანსაღისთვის.

მეამაყება, რომ მურმან ზაქარაიას უფროს მეგობრად და თანამებრძოლად ვთვლი თავს. მე ყოველთვის ვგრძნობ მის თანადგომას, იგი საერთო, ეროვნულ ტკივილთან ერთად ჩემს პირად ტკივილსაც გულით იზიარებს და თავის მეგობრებთან ერთად მამხნეებს და მხარში მიდგას. ჯან-

მრთელობა ხელს არ მიწყობს, რომ ხშირად ვიარო ტაშკენტის ოცდახუთში, ლუარა გამყრელიძესთან, სადაც ჩემი ყოველი მისვლა დაუვინყარი სითბოთი და სადღეგრძელობით აღინიშნება ხოლმე; მიუხედავად ამისა, მთელი არსებით, მთელი სულითა და გულით იქა ვარ და ვლოცავ მათ, რომ უფალმა ხელი მოუმართოს ყველას თავიანთ კეთილ საქმეში.

გილოცავ, ჩემო მურმან, ამ ლამაზ,

მშვენიერ თარიღს! საუკუნის სამი მეოთხედი დიდებული იუბილეა, მაგრამ მთავარი ისაა, რომ მას მშვენება და სილამაზე თვით შენ შესძინე შენი შინაარსიანი ცხოვრებით!

მომავალი იუბილე აფხაზეთში მოგველოცოს, გაგვეხაროს ერთიანი საქართველოს ხილვით!

ბუხუტი კობახიძე,

ეროვნული მოძრაობის ვეტერანი

გზა ჭეშმარიტი

მურმან ზაქარაიას თითქმის ნახევარი საუკუნეა ვიცნობ. უფრო სწორად, მეგონა ვიცნობდი. ეს ის შემთხვევაა, როცა კაცს ესაღმები, კეთილგანწყობით მოიკითხავ და... ურთიერთობაც იქვე მთავრდება, თითქოს რაღაც წინალობა იქმნება – ხან ბუნებრივი, ხანაც ხელოვნური... მაგრამ, საბედნიეროდ, ვითარება იცვლება. და, აი, მურმან ზაქარაიას რამდენიმე წიგნი რომ წავიკითხე, როგორც იტყვიან, შთაბეჭდილებამ მოლოდინს გადააჭარბა. მათი ავტორი სრულიად ახალი, აქამდე ჩემთვის უხილავი მხრიდან წარმოჩინდა და უეცრად სხვა სიმაღლეზე აბრწყინდა. ეროვნულ მოძრაობაში ჩაფლული მებრძოლი, ამ მოძრაობის სულის ჩამდგმელთა თანამოაზრე და ბოლომდე ერთგული, ამავე დროს საქართველოს ისტორიაში ღრმად ჩახედული, საკუთარი მყარი შეხედულებების მქონე თეორეტიკოსი, განსწავლული მეცნიერი-მოაზროვნე, კარგი გემოვნების და თვალთახედვის ლიტერატორიც აღმოჩნდა! მის ნაშრომებში მართებულად (სამართლიანად) არის შეფასებული 90-იანი წლების მოვლენები, მათი მიზეზები და შედეგები (რაც ბევრს აქამდე არა აქვს გააზრებული. პირიქით, ზოგმა გაამრუდა

კიდევ!), წამოყენებულია მრავალი საჭირობო-ტო პრაქტიკული წინადადებებიც.

მნიშვნელოვანია ავტორის კვლევა ქართული იდეის შესახებ, რასაც ის იოანე-ზოსიმეს ცნობილი „ქება“-ს საფუძველზე ახდენს. რთული ნაშრომია, უფრო ფილოსოფიური ხასიათისა, მრავალმხრივ საყურადღებო და, ჩემი აზრით, ყველაზე მაღალ საკვალიფიკაციო მეცნიერულ ხარისხს იმსახურებს. გამოირჩევა მისი აკადემიური სტილი, ძარღვიანი, ლოგიკური მეტყველება, ზუსტად მორგებული ტერმინოლოგია.

მურმან ზაქარაიამ ცხოვრების ჭეშმარიტი გზა გამოიარა და დღესაც ამაყად და ღირსეულად მიაბიჯებს. თუმცა, ჩემი არ იყოს, წლები საკმაოდ შეპარვია. ვულოცავ მას სახელოვანი იუბილეს, ვუსურვებ ყველა იმ იდეის განხორციელებას, რასაც თავის ნაწერებში ასე უხვად აფრქვევს. ღმერთმა მისცეს ჯანი, გამძლეობა და სულიერი მხნეობა.

მურმან ხურცილაძე,

მწერალი

პოეტური სტრიქონებით

ზაურ მოლაშხია

ზღვასთან ვიჩივლე...

(სტანსი)

მურმან ზაქარაიას

ზღვასთან ვიჩივლე, ქართან ვიჩივლე,
ხეს შევჩივლე და გადავიჩრდილე...

დრო მიუყვება აღმართს კოჭლობით, –
ბჭუტავს, ვით ძველისძველი კოჭობი!

ჰგავს ეს სანუთრო აშლილ მონასტერს, –
მარადისობის ციციქნა მონამტვრევს...

სხვაფერად იქნება ფიფქთა თოვა წელს...
ქვეყნის სიმრთელეს ღმერთი მოგვასწრებს!

შვილიშვილი, ანუ მოთა

მურმან ზაქარაიას

მარტოსულის
არ ყოფილა ეს სანუთრო ან ეს ყოფა,
სიყვარული
სხივოსნდება მხოლოდ წყვილთა, მხოლოდ ორ-
თა...
მარტოსულის
მკაცრი სული სულეთშიაც კივილს მორთავს...
თავის არსით
გიმეორებს შვილიშვილი, ანუ მოთა!

2010 წ.

ლაშა გვასალია

ალსარება ენგურის ხიდთან

მურმან ზაქარაიას

ინყება ყოფნა შორი მთვარიდან,
გზები იოლად როგორ გავყარო,
უნდა დავინყო სუნთქვა თავიდან,
რომ ბავშვის მზერით შევსწვდე სამყაროს...
გამოილია ცრემლიც თანდათან,
ვაი, უჩვენო სასაფლაოებს,
სივრცე ზეცამდე ველარ განათდა,
სივრცე, რომელიც ასე გვაობლებს...
რა ვქნა, ვერ ვაღწევ კვლავაც შინამდე,
ბოროტებისგან დაჭრილ-ვნებული,
უძალოობა, გვედრი, შემინდე,
ვერ მოვალ ასე დამარცხებული!...

2017 წ.

გიორგი სიჭინავა

მურმან ზაქარაიას

(დაბადების დღისადმი მიძღვნილი ლექსი)

ვებრძვით დღეებს უმართავს,
ვიკრიბებით მურმანთან,
კარებს ალებს ღიმილით
მოყვარული სტუმართა.
მისი სახლი სოხუმში
გვახსოვს როგორც ტადარი,
სად დევნილი მთავრობის
იყო თავშესაფარი.
ჟამმა უბოროტესმა
ვერ გატეხა ვერაფრით,
დარჩა მარად ერთგული
ზვიადის და მერაბის.
ბევრმა მათი სახელით
ოქრო-ვერცხლი აგროვა,
მან კი თავი მიუძღვნა
ქვეყნის მკვდრეთით აღდგომას.
მავანი და მავანი
პარლამენტში თარეშობს...
ის სამშობლოს მსახურობს
ჩინ-მედლების გარეშე,
დღეს მურმანის ასაკი
შვიდი ათეულია,
კვლავაც ივლის ამაყად,
როგორც დღემდე უვლია.

2015 წ.

მურმან ზაქარაიას

კაცს აღარ გიყვარს კაცის კაცები,
რკინად გაქცია სამშობლოს ურვამ,
ვიცი, ომში არ დაგვიმარცხდები –
სიმართლემ შიში არ იცის, მურმან!
მრავალთა სისხლი დრომ დაამდოვრა,
ბევრი შეიპყრო უაზრო ქმუნვამ,
მაგრამ ანათებს შენი აღდგომა
ჩვენი შუაღლის იმედად, მურმან!
კვლავაც იქნება ომში გამძლეები,
ტკივილი კვლავაც ითმინოს გულმან,
ვიცი, სამშობლოს გაუმარჯვდები,
ბოლომდე კაცად დარჩები, მურმან!

ნარილაზი

მრავალჟამიერ, ბატონო მურმან!

საქართველოში მიმდინარე პოლიტიკურმა ბატალიებმა დაგვანახვა, თუ ვინ არის ვინ!

ვნახეთ ეროვნული მოძრაობის მამოძრავებელი ძალა – ქართველი ერი!

ვნახეთ მოლაღატენი!

ვნახეთ ეროვნულ მოძრაობაში ჩანერგილი აგენტები!

ვნახეთ მედროვენი, ერთ დროს ზვიადისტები, შემდგომ – შევარდნადისტები და ა.შ.

საბედნიეროდ, ვნახეთ აგრეთვე ჭეშმარიტი მამულიშვილები, რომლებიც ერთგულნი დარჩნენ ეროვნული მოძრაობის იდეალებისა და სახელმწიფოებრივად აზროვნებენ!

ამგვარი ადამიანია ბატონი მურმან ზაქარაია!

იგი ათეული წლების მანძილზე რედაქტორობს მის მიერვე დაარსებულ ჟურნალ-გაზეთებს, წერს წიგნებს, სადაც ამხელს საქართველოს მტრებს, ებრძვის მათ, დიდ პატივს მიაგებს სამშობლოსთვის თავდადებულ რაინდებს, გლობალიზაციის ეპოქაში

ბეჭდავს საკუთარ წიგნებს, სადაც აღწერილია კოლხიბერიული მოდგმის დამსახურება ცივილიზაციის, საკაცობრიო კულტურის განვითარების წინაშე, მოგვინოდებს, რომ არ დავივიწყოთ, თუ ვისი გორისანი ვართ!

დაგილოცავ კალამს, ბატონო მურმან!

თქვენი დამსახურებაა ის, რომ ტაშკენტის 25 გადაიქცა ეროვნული მოძრაობის შტაბ-ბინად, სადაც იკრიბებოდნენ და იკრიბებიან მამულიშვილები, განიხილავენ სამშობლოს საჭირობო პრობლემებს!

დღეს აღვნიშნავთ თქვენი დაბადების დღეს! გილოცავთ! იცოცხლეთ დიდხანს თქვენი ოჯახის წევრებთან და ერთგულ თანამებრძოლებთან ერთად! მრავალჟამიერ!

მალე გვენახოს, გვიმასპინძლებოდეთ მშობლიურ სოხუმში!

თენგიზ კუჭლაშვილი,
დეენილი უზენაესი საბჭოს დეპუტატი

დამცხრალიყოს თქვენი სულისტკივილი

მურმან !

ჩემო ძმაო და მეგობარო!

რაც უფრო გვემატება ასაკი, მით უფრო ხშირად ვფიქრობ თქვენს ღვანლსა და ამაგზე, მით უფრო ვგრძნობ თქვენს გულისტკივილს, უფრო ზუსტად – სულისტკივილს...

სტკივა თქვენს სულს ოკუპირებული აფხაზეთი, სამაჩაბლო... სტკივა ჯიხაშკარ-ხიზულის გზაზე ვერაგულად მოკლული სულმნათი ზვიად გამსახურდია... უწყის უფალმა, რომ თქვენ თქვენი შესაძლობების მაქსიმუმი, თითქმის შეუძლებელიც გააკეთეთ იმისთვის, რომ არ დაკარგულიყო აფხაზეთი, უფსკრულში არ გადაჩეხილიყო ჩვენი მართლაც ბედკრული სამშობლო...

თქვენ ერთი დღითაც არ ჩაგიგიათ ქარქაშში კალამი-ხმალი! უშიშრად ამხელდით და ებრძოდით მტერთ და გარენართ. არ ინდობდით იმ

მედროვეებსაც, ვინც ერთი დღით შემოიარეს ეროვნულ მოძრაობაში და შემდგომ შევარდნადის სისხლიანი რეჟიმის სამსახურში ჩადგნენ.

თქვენ დღესაც იბრძვით, იღვნით საქართველოსთვის. თქვენ მაგალითი ხართ შეუვალობისა და დაუმორჩილებლობისა.

შევთხოვ უფალს, არ მოგაკლოთ ჯანმრთელობა და სულიერი სიმხნევე.

რა უნდა ვუსურვოთ ჩვენ ერთმანეთს? მოვსწრებოდეთ ერისა და ქვეყნის გამთლიანებას. უფალმა შეგვაძლებინოს თქვენს მშობლიურ აფხაზეთში თქვენი ძვირფასი მშობლების, უახლოესი ადამიანების, აფხაზეთის ომს შეწირულთა საფლავ-სალოცავზე წმინდა სანთლების ანთება... დამცხრალიყოს „მარად თანამდევნი“ თქვენი სულისტკივილი!..

პატივისცემითა და სიყვარულით
ედემ კვიციანი

მურმან ზაქარაიას ფენომენი

უდავოდ ბედნიერია ის ადამიანი, რომლის შეგნებული მოღვაწეობა ხანგრძლივი სიცოცხლის მანძილზე საკუთარი ხალხის უანგარო სამსახურს ეძღვნება, განსაკუთრებით მაშინ, როცა მისი ერთი მძიმე სენითაა დაავადებული და მას ხსნა სჭირდება. ასეთ ადამიანად მესახება მე ბატონი მურმან შალვას ძე ზაქარაია. მას ამჟამად დაბადებიდან 75 წელი უსრულდება. ბატონო მურმან, გილოცავთ ამ ღირსებით აღსავსე იუბილეს, შენს სადარდებელ და საფიცარ ერთან ერთად.

საქართველოს თავისი არსებობის მანძილზე ხშირად ჰქონია მძიმე პერიოდები, მაგრამ მას ერთგული მამულიშვილები თავგანწირვით იცავდნენ და გასაოცარი გამბეობის ფასად ინარჩუნებდნენ ერთიანობას და საამაყო ტრადიციებს. ხშირად ველური თუ ცივილური მტერი დასხმია თავს ჩვენს ნალკოტ მხარეს და უმოწყალოდ აუოხრებია იგი, რაც, საუბედუროდ, ზოგჯერ „შინაური“ მოლაღატეების ხელშეწყობითაც ხდებოდა. თუმცა ჩვენი ერთი ღვთის წყალობით და შენეებით ისევე აღმდგარა და გაბრწყინებულა.

ისტორიიდან კარგად გვახსოვს, როცა დავით აღმაშენებელმა 60-ათასიანი ჯარით 300-ათასიანი სელჩუკთა გაერთიანებული, ველური, კაციჭამია ურდო როგორ გაანადგურა, მაგრამ მრავალჭრილობამიღებული მეფე რამდენიმე დღე გაუძირველად იწვა ლოგინში პირაღმა. მიუხედავად რჩეული ექიმების ძალისხმევისა, უკეთესობა არ ეტყობოდა. და... როცა ავადმყოფი ზურგით ზემოთ შემოაბრუნეს, ექიმები გაოცებული შესცქეროდნენ, ზურგის არეში რამდენიმე ჭრილობა აღენიშნებოდა, რაც, რა თქმა უნდა, მისი „თანამებრძოლ“ მოლაღატეთა ნახელავი იყო.

მსგავს ღალატს ჰქონდა ადგილი გიორგი სააკაძის ბრძოლების დროსაც. მაშინ როცა გიორგი სააკაძე სამშობლოს ერთგულ თანამებრძოლებთან ერთად თავგანწირვით ებრძოდა მრისხანე მტერს, შადიმან ბარათაშვილი და მისი „თანამოაზრენი“ ურიცხვ ოქროს, ვერცხლსა და რჩეულ ქალ-ვაჟებს უგზავნიდნენ საჩუქრად ავადსახსენებელ შაჰ-აბასს გულის გასახარად.

კიდევ ერთი ტრაგიკული ფურცელი ჩაინერა საქართველოს ისტორიაში მე-20 საუკუნის

90-იან წლებში. ჯერ იყო და ჩვენს სამშობლოს ღმერთმა მოუვლინა უერთგულესი, ერის ნანატრი შვილები ზვიად გამსახურდია და მერაბ კოსტავა, რომლებიც მრავალ სიკეთეს ჰპირდებოდნენ ერის მომავალს. მაგრამ ერის ამ ოცნებასაც აღსრულება არ ენერა. ძალიან სწრაფად ამოქმედდა ანტიეროვნული, რეაქციული ძალები, რომლებსაც მასონთა ლოჟის აქტიური წარმომადგენელი ედუარდ შევარდნაძე ხელმძღვანელობდა. ამ სატანურმა მოლაღატეებმა კანონიერი ეროვნული მთავრობა დაამხეს, ხოლო მოგვიანებით მათ მიერ ლიკვიდირებულ იქნენ ზვიად გამსახურდია და მერაბ კოსტავა.

მაშინდელმა პუტჩის აღზევებამ განუსაზღვრელი ზარალი მიაყენა ქართველ ერს და ერთეულთა საამებელი გახდა ქვეყნის პოლიტიკური, ეკონომიური, სოციალური დარგები. მიწასთანაა გასწორებული ქვეყნის დემოგრაფიული პორტრეტი, დაირღვა ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობა, რაც მთავარია, ერს საიმედო მომავალი ჯერ არსაიდან უჩანს.

ეს მაგალითები აქ იმიტომ ჩავრთე, ბატონო და ძმაო მურმან, რომ, როგორც სტატიის დასაწყისში აღვნიშნე, მთელი თქვენი ცხოვრება ახალგაზრდული წლებიდან დღემდე ერთგულად იბრძვით და ოცნებობთ დავით აღმაშენებლის გულმკერდით დაჩეხილი ერის საკურნებლად და ჭრილობების მოსაშუშებლად.

თქვენ, ბატონო მურმან, 75 წელი შეგისრულდათ და ამ ღირსეული იუბილეს მოლოცვა თქვენს ძვირფას ოჯახთან ერთად, რა თქმა უნდა, სასიამოვნო და საპატიოა, მაგრამ ჩვენ ხომ ვიცით, შენი ეროვნული მიზნები საით მიიქარაინ, ჰოდა, სურვილის დაკმაყოფილებას გისურვებთ თქვენს საყვარელ ერთან ერთად.

კანონიერი, ეროვნული მთავრობის დამარცხების შემდეგ ეროვნული მოძრაობის ბევრმა ლიდერმა თითქმის დაივიწყა თავისი წმიდათანმიდა მოვალეობა და დღეს ისინი სხვადასხვა საქმით არიან დაკავებული. მაგრამ ასე არ მოქცეულა ბატონი მურმანი, ის დღესაც ჭეშმარიტი რწმენითა და ერთგულებით მიუყვება იმ ვიწრო ბილიკს, რომლითაც ის, უდავოდ, იხილავს თავის საყვარელ გაბრწყინებულ ქართველ ერს.

დასასრულ, თქვენს იმ მრავალ ნაშრომს შორის, რომლებიდანაც ფიზიკურად და სულიერად

დაჭრილი ერის კენესა ისმის, გვირგვინად ესა-
დაგება თქვენი ბოლოდროინდელი წიგნი „სიმ-
ბოლო ქართული იდეისა“, რომელიც, როგორც
მისი რედაქტორი, მწერალი ბატონი ჯემალ შო-
ნია წერს, განსაკუთრებულ ადგილს დაიკავებს
ქართული ლიტერატურის ისტორიაში.

ბატონო და ძმაო მურმან, ქართველი, სა-
ამაყო ერის გადასარჩენად და მომავალში მის
გასაბრწყინებლად თავგანწირული თქვენეული

ბრძოლა ერთეულთა ხვედრია და ღვთის განგე-
ბითაა ნაკარნახევი.

ღმერთი იყოს თქვენი წმინდათა წმინდა
ეროვნული სულისკვეთებით განსმჭვალული
იდეების მფარველი და წარმმართველი! ამინ.

სიმონ ზაქარაია,

საქართველოს მწერალთა და

ჟურნალისტთა

შემოქმედებითი კავშირის წევრი,

ხობისა და იყალთოს საპატრიო მოქალაქე.

ვულოცავთ!

ბატონი მურმან ზაქარაია პირადად ექ-
ვისოდვე თვის წინ გავიცანი, თუმცა მანამდე
მასზე ბევრი მსმენია. თვალსაჩინო და უაღ-
რესად დასაფასებელია ბატონი მურმანის პე-
დაგოგიური, შემოქმედებითი, მეცნიერული და
საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მოღვაწეობა.
ამ ბოლო დროს ბატონი მურმანის რედაქტო-
რობით გამოცემულ ჟურნალ „მიჯნის“ ფურ-
ცლებზე გამოქვეყნებულმა მისმა წერილებმა,
რომლებიც გიორგი სიჭინავას რომანის „უტუ
მიქას“ განხილვას დაეთმო, ჩემი და მრავალი
სხვა მკითხველის ყურადღება მიიპყრო. ბა-
ტონი მურმანის წერილები, მისი წიგნები წარ-
მოაჩენს მას, უპირველეს ყოვლისა, როგორც
პატრიოტს, თავისი მრწამსით და სამშობლო-
სადმი სიყვარულით, მათში მოცემულია ღრმა
ისტორიული, ლიტერატურულ-ფილოსოფიუ-
რი, თეოსოფიური და თეოლოგიური ანალიზი
სხვადასხვა ნაწარმოებისა თუ მოვლენებისა.

ბატონო მურმან, თბილისში მოღვაწე
რუსულენოვან პოეტთა ერთი ჯგუფის სახე-
ლით მე წილად მხვდა პატივი, მოგილოცოთ
ღირსშესანიშნავი თარიღი, 75 წლის იუბილე.
იყავით დღეგრძელი. შეუძლებელია ჩვენში
მადლიერების გრძნობა არ აღეძრა თქვენს
ბრძნულ და არასტერეოტიპულ გადანყვეტი-
ლებას და მიდგომას საქართველოში მოღვაწე
რუსულენოვან პოეტთა თუნდაც არცთუ ისე
მრავალრიცხოვანი ჯგუფის შემოქმედების
წარმოსაჩენად. ჩვენ ჩვენს თავს „პარნასელე-
ბად“ მოვიხსენიებთ. ჩემი და ჩემი კოლეგების
სახელით (ამ ჩემს მილოცვას უპირველესად
და გულმხურვალედ უერთდება პოეტი რაისა
მუზიჩენკო) კიდევ ერთხელ გულითადად გი-
ლოცავთ თქვენ და ვულოცავთ მთელ თქვენს
ოჯახს და სრულიად საქართველოს სასიქადუ-
ლო მამულიშვილის ამ იუბილეს.

ეთერ აგარონოვა,

პოეტი

ბამორჩეული მოღვაწე

კარგა ხანს ვფიქრობდი, თუ როგორ დამენყო ეს მისალოცი წერილი. ცხადია, როცა კაცს დაბადების დღეს ულოცავენ, მისალოცი სიტყვები თბილი და მოფერებითი უნდა იყოს, მაგრამ დღეს მურმან ზაქარაიას მხოლოდ რიგითი დაბადების დღე კი არა აქვს, არამედ მას 75 წელი შეუსრულდა და ეს მრგვალი თარიღი სხვა მხრივაც ჩაგვახედებს იუბილარის ცხოვრებაში, რამეთუ გრძნობ, მას უკვე დასდგომია ერთგვარი შეჯამების დრო, განვლილი გზის განსჯის ჟამი. იუბილარს ჯერ კიდევ რთული გზა უდევს წინ, ცხოვრების ბევრი უცნაური გამოცანის ამოხსნა მოუწევს, მაგრამ ეს უკვე მომავლის საქმეა, ახლა კი ის უნდა ვთქვათ, ვინ არის 75 წლის მურმან ზაქარაია და როგორ მოსულა იგი აქამდე.

ყველა ადამიანი უმყოფობიდან ევლინება ამ სამყაროს. უმყოფობიდან მოსვლა კი ღვთის მადლია და მადლობა უფალს, რომ არაფრისგან შექმნა თავისი ხატი და მსგავსება. იშვიათად გასჩენია ადამიანს კითხვა, საიდან მოვედიო. ის ვერ იპოვის საწყისს ბიოლოგიური მოვლენის იქით, უბრალოდ, ეგუება, რომ არის ადამიანი და ისე მოკვდება, არც კი ეცოდინება საკუთარ თავზე არაფერი, გარდა სახელისა და გვარისა. ასეთ ყოფას არსებობა ჰქვია. ყოველდღიურ საზრუნავში ჩაფლულს, ინსტინქტური და მექანიკური ქმედებების გარდა სხვა არაფრის გამოვლენის უნარი არ გააჩნია, რის შედეგადაც განზე რჩება ის წმიდათაწმიდა ადამიანური მოვალეობები, რისთვისაც იგი შეიქმნა. სიცოცხლე მატერიალურ სამყაროში არის ღვთის იდეა. ღვთის ხატება უნდა გამოვლინდეს კაცთა ერთგულებაში, ერთმანეთის სიყვარულში, ბოროტებასთან ბრძოლაში, საცდურის შეცნობასა და უარყოფაში და, რაც მთავარია, თავმდაბლობაში...

აი, აქედან მსურს მივუბრუნდე იუბილარს. თავმდაბლობა საკუთარ თავზე გამარჯვებაა, ეს კი ყველაზე მძიმე ჯვარია ამ წუთისოფელში, რომელსაც მხოლოდ ერთეულებმა გაუძლეს.

გერმანულმა ხასიათმა თუ ფილოსოფიამ გარკვეულ პერიოდში ზეკაცობის იდეით კვება საკუთარი სული.

რუსებმა ღმერთი უარყვეს და მიულწეველი იდეების ქადაგებით სცადეს კაცობრიობის გაერთიანება (უფრო სწორად – შემოერთება).

მატერიალური კეთილდღეობის ხიბლით

ბევრმა ქვეყანამ გაიმრუდა გზა, მაგრამ სიმშვიდე ვერსად დამყარდა. იქ, სადაც არ იყო ღმერთი, დემონმა დაიდგა ტახტი. ასე მოხდა ცალკეულ ადამიანთა სულშიც.

საქართველო ამპარტავანთა საასპარეზო გახდა. საუბედუროდ, ჩვენი ჰიმნია „მე ვარ და ჩემი ნაბადი“... ყელით სხვას ვმღერით და გულში კი სხვაგვარად გვემღერება. წამდაუნუმ ვიძახით: „ჩვენთან არს ღმერთი“ და ჩვენ ეშმაკთან ვართ. ვამბობთ ერთს და ვაკეთებთ მეორეს. სიკეთით ვინონებთ თავს და ბოროტებას ჩავდივართ. მშიერთან ორიოდ ცელოფანის პარკით სურსათი თუ მივიტანეთ, უკან ათი ოპერატორი მოგვყვება, რომ გადაილოს და მერე ჩვენს კეთილმოსილებას ტაში დაუკრან. ეკლესიაში სანთელს ვანთებთ, აღსარებას ვაძლევთ და იქიდან გამოსული იმავე ცოდვას ჩავიდენთ, რაც მოვინანიეთ...

სამშობლოს სიყვარულში ერთმანეთს ვეჯიბრებით, ხალხის სიღატაკე გვანუხებს და გვტანჯავს, მაგრამ თუ რამე „სარგებელი“ გამოჩნდა, მზად ვართ, ხალხიც გავწიროთ და პირადულ კეთილდღეობას ვანაცვალოთ ქვეყნის მომავალი. ასე დავკარგეთ აფხაზეთი, სამაჩაბლო... მრავალგზის გავძარცვეთ და ავაოხრეთ სამეგრელო... დავერიეთ ერთმანეთს და ცეცხლი დავუშინეთ... პარლამენტში გარბის დიდი და პატარა, ქალი და კაცი, განათლებული და გაუნათლებელი. იქ უნდა ყველას, რათა საკუთარი საქმეები მოინყონ, სხვა საფიქრალი და მიზანი არავის გააჩნია. ყველა თუ არა, ბევრი, ძალიან ბევრი ცხოვრობს დევიზით: ჩემს მერე ქვა უთოვიაო.

მკაცრია ჩემი დასკვნები? რაც დავინახეთ, იმას გიყვებით. ასეთია ჩვენი დამოუკიდებლობის 30 წელი. ვისაც ერი და სამშობლო უყვარდა, „მოყვასის“ ხელით განგმირული მიწაში წევს (ყველა თუ არა, დიდი უმრავლესობა მაინც). ვისაც თავისი თავი უყვარდა ეროვნულ მოძრაობაში, დღემდე საკუთარ თავს ეძებს და ვერ უპოვია. ქვეყნისა და ერის სიყვარულს ერთეულები შემორჩინენ. ამ ადამიანებს არ მოუხვეჭიათ ქონება, არ გაუყიდიათ რწმენა, სული, მოყვასი. დაკარგეს სახლი, მთელი ცხოვრების მონაგარი, დაკარგეს ძმა, ნათესავები, მეზობლები, მაგრამ არ დაუკარგავთ ღირსება. არ გადაჰგებიან საშოვარს და ასე გამდიდრდნენ – სიღარიბით.

ქვეყნის უანგარო სიყვარულში გაცვივთეს გული, გადაირჩინეს სული და კაცობის მაგალითი მისცეს ახალ თაობას. აი, ასეთია ჩვენი იუბილარის ცხოვრების გზა!

ცალკე საუბრის თემაა მურმან ზაქარაიას შემოქმედებითი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობა. ჩვენ ამ პატარა წერილში მხოლოდ მისი მრწამსისა და სულიერი სინათლის ხილვა ვცადეთ. მურმანი იყო და არის სანთელი, რომელიც ბნელ ღამეში აინთო და არ ჩაქრება არასოდეს, არც გამონათების მერეც, ვინაიდან სულის ნათელი მუდამ კაშკაშებს დღისითაც და ღამითაც.

მიდიან და მოდიან ადამიანები თავიანთი ცხოვრების გზაზე. არავინ იცის, ვის რა მიაქვს და მოაქვს ამ გზაზე, რა მიზნები ამოძრავებთ და ვისთან მიდიან.

თამამად ვიტყვი: მურმან ზაქარაიამ იპოვა თავისი ჯვარი და ქედმოუხრელად მიდის. მსუბუქია მისთვის ეს ჯვარი, ვინაიდან მან ისწავლა ტანჯვით ტკბობა.

რა გერგო სიყვარულისთვის, ძმაო მურმან?... არაფერი! შენ მთელი ცხოვრება „გარეთ“ დარჩი. ისინი კი „შიგნით“ არიან, დაკეტილ კარებს მიღმა. აკაკუნებდე და განგელებო, – გვეუბნება მაცხოვარი. შენთვის სხვა კარები გაიღო. დე, დიდხანს, დიდხანს გველოს იმ გზაზე, რომელიც ბედმა გარგუნა.

მოვა დრო და დიდი ინტერესით ნაიკითხავენ შენს მართალ წიგნებს, მოვა დრო და შეგიქებენ კაცობას, ნებისყოფას, უბრალოებასა და უანგარობას. ვიცი, მაქებრებს ემალებოდი მუდამ და მოფერების ჟამმა შეიძლება დაიგვიანოს კიდეც, მაგრამ შენთვის არანაირი მნიშვნელობა არ ჰქონდა, ვინ რას იტყოდა შენზე. შენს საკეთებელს ყოველთვის ჩუმად და უანგაროდ აკეთებდი.

განვლე ძალიან რთული საუკუნის 75 წელი. ასე რომ ვთქვათ, მეოცე საუკუნე და ოცდამეერთე საუკუნის პირველი პერიოდი დემონის ჟამი იყო. ძალიან ძნელი გახლდათ ამ პერიოდში კეთილი საქმეების კეთება და ადამიანური ღირსების შენარჩუნება. შენ, როგორც ზვიად გამსახურდიასა და მერაბ კოსტავას იდეების ერთგულ კაცს, არასოდეს გადაგიხვევია დასახული მიზნებისაგან. აკეთებდი და დღემდე აკეთებ იმ საქმეებს, რაც აუცილებელია ეროვნული სული-სა და ქვეყნის გადასარჩენად, თვითმყოფადობის შესანარჩუნებლად. იბერია გაბრწყინდებაო, – გესმის შორეული წინაპრის ძახილი და გჯერა საქართველოს მომავლისა.

კიდეც დიდხანს იცოცხლე. გფარავდეს ღმერთი!

გიორგი სიჭინავა,
მწერალი

„ერის წყლული მაჩნდეს წყლულად“

„ერის წყლული მაჩნდეს წყლულად, მენვოდეს მის ტანჯვით სული“ – წმინდა ილია მართალის ეს სიტყვები მე-19 საუკუნის 60-იან წლებში ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის თვალსაჩინო წარმომადგენლებმა ლოზუნგად აქციეს, მამულის განთავისუფლებისათვის აღმართულ დროშაზე დაანერეს, თავგანწირულ ბრძოლებში ღირსეულად გამოატარეს და მომავალ თაობებს გადააბარეს.

იქიდან მოყოლებული დღემდე ამ სიტყვებს თავისი მნიშვნელობა და ძალა არ დაუკარგავთ, რადგან ჭეშმარიტ დამოუკიდებლობამდე ჯერ კიდევ შორი გზაა გასასვლელი და ბევრი საქმეა გასაკეთებელი.

ჯერ კიდევ არაა დამარცხებული აპოკალიფსურ მხეცად წოდებული რუსეთის ბოროტების იმპერია. წინაა ახალი დიდგორი, რომელიც გადამწყვეტი იქნება იბერიის გასაბრწყინებლად. ეს გზა უნდა გაიაროს ღვთისმშობლის ნილხვედრმა ქვეყანამ, გზა ჯვარცმისა და გარდაუვალი აღ-

დგომისა!..

მამულის სამსახურში არავის ეპიტაჟებიან, ვინაიდან ქვეყანა თუ ტყვეობაშია, ბორკილები მამულიშვილთა სატარებელი ხდება. არავინ უბრძოლველად ოქროს გასაღებს ბორკილებისაგან თავის დასახსნელად არ მოგართმევს. ეს უფლება ბრძოლითაა მოსაპოვებელი.

საქართველოს ყველა დროში საკმაოდ ჰყავდა კოლაბორაციონისტები, რომლებიც აშკარად თუ შეფარვით მტრის ნისქვილზე ასხამდნენ წყალს. შედეგი მათი „ნაღვანისა“ გასული საუკუნის 90-იანი წლებში ვინწინეთ, რასაც მერე რუსეთთან ინსპირირებული ომი, აფხაზეთში ქართველთა გენოციდი და ძირძველი, აბორიგენი მოსახლეობის დეპორტაცია მოჰყვა.

სამშობლოს თავისუფლებისათვის ბრძოლა ყოველთვის იყო და არის ჭეშმარიტ მამულიშვილთა საზრუნავი, რომლებსაც გულში აქვთ ამოგვირისტებული დიდი ილიას სიტყვები: „რომ ერის მოძმედ ვიყო ჭმუნვასა და სიხარულში“. ორას

ნელზე მეტია, ეს ბრძოლა არ შეწყვეტილა და გრძელდება მტერზე საბოლოო გამარჯვებამდე.

ურჩხულის ტყვეობიდან ღვთისმშობლის ნილხვედრი ქვეყნის დასახსნელად მებრძოლი ქრისტეს მხედრობა არც ისე ცოტაა. მათ კოჰორტას მიეკუთვნება სამშობლოს დამოუკიდებლობისათვის დაუდევარი, მუხლჩაუხრელი მებრძოლი, ეროვნული მოღვაწე ბატონი მურმან ზაქარაია.

ბატონ მურმან ზაქარაიას, გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან მოყოლებული, დღემდე სამშობლოს გასათავისუფლებლად შემართული მახვილი ქარქაშში არ ჩაუგია.

სპეციალობით ისტორიკოსის მოღვაწეობის სფერო მრავალმხრივია და მრავალფეროვანი, როგორც მკვლევრისა, პუბლიცისტისა და ჟურნალისტისა.

გასული საუკუნის 90-იანი წლების ტრაგედიის შემდეგ, საქართველოში სამხედრო საბჭოს მიერ განხორციელებული შავი რეაქციის პერიოდშიაც, რეპრესიების შიშით ნირი არ შეუცვლია და, როგორც გაზეთ „აღდგომის“ ერთ-ერთი აქტიური დამფუძნებელი, აღნიშნული გაზეთის გვერდებზე ამხელდა სამხედრო საბჭოს ანტიეროვნულ ქმედებებს, რაც, გვახსოვს, თავგანწირვის ტოლფასი იყო.

ბატონი მურმანი ცოცხალი მემატთანე გახლავთ იმ უბედურებებისა, რომელიც სამშობლოს თავს დაატეხეს მედროვეებმა და კოლაბორაციონალისტებმა. ზოგიერთებივით ჩირგვებში არ

დამალულა და თბილი ადგილი არ უძებნია, არამედ სამშობლოს ცხოვრებით ცხოვრობს დღემდე, მამულთან ერთად ეზიდება იმ მძიმე ჯვარს, რომელიც მან სამშობლოს გადასარჩენად იტვირთა.

იგი ავტორია მრავალი ნარკვევისა, სტატიისა და პუბლიცისტური შრომისა, ეს იქნება საქართველოს უახლესი ისტორიიდან თუ მისი წარსულიდან. მათ შორის აღსანიშნავია: „სიმბოლო ქართული იდეისა“, „სახელმწიფოსა და დემოკრატიის საკითხისადმი დისპარატულ მიდგომაზე“, „დათრგუნული ღირსება“ და მრავალი სხვა.

ბატონი მურმან ზაქარაიას მოღვაწეობას ცალკე ნაშრომი უნდა მიეძღვნას. ვგონებ, ამ მხრივ ჩემი აზრი გადაჭარბებული არ იქნება. ამას მომავალში აუცილებლად მისი ბიოგრაფები შეეცდებიან. მე კი აქ შევჩერდები.

გულრიფშის საზოგადოებრიობის სახელით ბატონ მურმან ზაქარაიას, როგორც ეროვნული მოღვაწეს, აფხაზეთის ინტელიგენციის თვალსაჩინო წარმომადგენელს აფხაზეთის უმშვენიერესი კუთხიდან, რომელსაც სამურზაყანო ჰქვია, ვულოცავ ღირსშესანიშნავ თარიღს – დაბადებიდან 75 წლის იუბილეს!

ვუსურვებ მხნეობასა და ჯანმრთელობას დიდი ილიას სიტყვების ხორცშესახსმელად:

„მაშინ ვიმღერ, მხოლოდ მაშინ მოვსწმენდ ერსა ტანჯვის ცრემლსა“.

პალერინა ვეკუა,
პოეტი

ჩემო უფროსო მეგობარო!

მოგონებებს არა აქვს დასასრული, ისინი მუდამ არსებობენ ჩვენს ცხოვრებაში...

დრო უცებ გადის, კინოკადრებივით იცვლება დღეები. არ იცვლებიან ადამიანები, რომლებიც ჩვენ გარშემო არიან და, მადლობა უფალს, რომ არც მე შემეცვალა ხედვა მათ მიმართ.

ჩემო უფროსო მეგობარო მურმან! ჩვენ ბევრი ეკლიანი გზა გავიარეთ ჩვენს მეგობრებთან ერთად. ჩვენი ყოველდღიურობა იყო დიდი ბრძოლა, შრომა, რწმენა უკეთესი მომავლისათვის. ერთად ვიდექით 9 აპრილს მოპოვებული დამოუკიდებლობის შესანარჩუნებლად. ჩვენ არასოდეს არ დავღლილვართ, არ დავემარცხებულვართ, უკან არ დაგვიხევია, ზურგი არ მოგვიქცევია იმ იდეებისათვის, რაც ჩვენს გულებში ენთო და გვწამდა.

ბატონო მურმან! ტყვიის ქარბორბალაგამოვლილო, მამაცო, მარად ახალგაზრდული შემართებით მებრძოლო ადამიანო, თქვენ

სიტყვით, კალმით, სიყვარულით დაუღალავად იღვწოდით თქვენი ქვეყნისათვის.

შეურევია თქვენი რწმენა მშობლიური აფხაზეთის დედასაქართველოში დაბრუნებისა და დევნილობის დასასრულისა. დღემდე ვერ შეჭვებინართ უსაყვარლესი მშობლიური გარემოს მოწყვეტას. უფალმა აგისრულოთ ეგ დიდი ნატვრა!

თქვენი კალმით ნაღვანის თვალის შევლება საკმარისია, რომ ჩავნვდეთ თქვენს შინაგან სამყაროს, თქვენს ადამიანურ ბუნებას, სამართლიანობისათვის ბრძოლაში გაუტეხელობასა და შეუდრეკელობას, მშობლიური ქვეყნის სიყვარულში დამაშვრალობას. თქვენ მიერ ღირსეულად განვლილი ცხოვრების გზა საუკეთესო მაგალითია ახალგაზრდა თაობებისათვის.

იმზეგრძელეთ და იბედნიერეთ მრავალწელიწადს ჩვენი ქვეყნის, ჩვენი ახალგაზრდა თაობების მომავლისათვის!

ბადონა მაქატარია

ბატონო მურმან!

გილოცავთ წელთა სიმრავლეს!..
 გიყურებთ და მემამაყება, 30 წელზე მეტია, რომ გიცნობთ, ამ წლების მანძილზე მაოცებდა თქვენი ერთგულება და თავდადება ქვეყნისა და ერის წინაშე. თქვენ ხომ ცოცხალი მემამათა-ნე ხართ ავბედითი წლებისა, როდესაც მტერმა ჩვენი ქვეყანა და ხალხი გახლიჩა, დააქუცმაცა. დიახ, თქვენ ხართ ამ უბედურების ყამ-თალმწერი. თქვენი ნიგნებიდან გადმოცემული ჩვენი ქვეყნის ისტორია ისეა გადმოცემული, რომ გულისგულში გადის და სანამ ბოლომდე

არ წაიკითხავ, ხელიდან არ უშვებ.
 თქვენი მეტრძოლი სული ამ წლების გან-მავლობაში ზრუნავდა გათიშული საქართველოს შვილების გაერთიანებაზე, საქართველოს საკე-თილდლეოდ.
 დღეგრძელობასა და წლების სიმრავლეს გისურვებთ, ბატონო მურმან, ჩვენი ქვეყნის და თქვენი ოჯახის ბედნიერებისათვის!

დიდი პატივისცემით,
ნათია გეთია

ქმადნაფიცობის ერთგული

ადამიანურ ღირებულებათა შორის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მადლიერების გრძნობაა, რომელიც წელთა სიმრავლით, განვლილი ეკლიანი გზით და ყოფითი პრობლემების მიუხედავად არ უნდა დაუნდებოდეს, არ იკარგებოდეს და არ უნდა იქნეს დავიწყებული. სამწუხაროდ, ზოგჯერ ასეც ხდება. მაშ, რანი ვართ, თუ ვერ ვიხსენებთ და არ ვაფასებთ ჩვენი დროის გმირთა სახელებს, საქმეებს, ღვანლს და არ შემოვუნახავთ შთომ-მავლობას.

ამიტომაც საიუბილეო თარიღის მილოც-ვაზე ოდნავ წინ გამოვხატავ ჩემს უდიდეს, უღ-რმეს, უანგარო და მრავალმხრივ მადლიერებას ჩვენი დროის ერთ-ერთი გამორჩეული მოღვაწის, სამაგალითო, უკეთილშობილესი და უანგარო პი-როვნების, უამრავი იდეის ავტორისა და განმხორ-ციელებლის, ჩვენი ქვეყნისა და ერის კეთილდლე-ობისათვის მრავალწლიანი ბრძოლის ერთ-ერთი სამაგალითო ხელმძღვანელის, სამშობლოს დიდი პატრიოტის, თავდაუზოგავი მეგობრისა და ქმად-ნაფიცობის ერთგულის ბატონი მურმან ზაქარაიას მიმართ.

1992 წლის გარიჟრაჟზე პუტჩისტების „მხედრიონისა“ და სხვა მოთარეშე ბანდების

ზუგდიდში შემოსევის გამო ჩვენი ძალები იძულე-ბული გახდა სოხუმისთვის შეეფარებინა თავი და გაეგრძელებინა ბრძოლა სამართლიანობისა და კანონიერების აღდგენისათვის. ჩვენთვის დაუფინ-ყარია აფხაზეთის ქართველობის ერთსულოვნება, თანადგომა, დახმარება თუ მასპინძლობა. ცნობი-ერებიდან არ ამოვარდება სოხუმის შემოგარენში ორსართულიანი სახლი, სადაც დღე-ღამეების განმავლობაში მასპინძლობდა ჩამოსულ ათეუ-ლობით სტუმარს მთელი ოჯახი და მისი დიასახ-ლისი ქალბატონი ლალი, მოზარდები თეანა და დათო; ოჯახის ხელმძღვანელი ბატონი მურმანი თვეების განმავლობაში მასპინძლობდა წინააღ-მდეგობის ფრონტს. ე.შევარდნაძის მესვეურებმა არ აპატიეს სამშობლოს სიყვარული და ქვეყნის კეთილდლეობისათვის ზრუნვა ბატონი მურმანის ოჯახსაც: მოლაღატეობრივმა პოლიტიკამ გამო-ინვია აფხაზეთის ოკუპაცია, პატრიოტული ძალე-ბის განადგურება, ასეულათასობით დევნილი; მათ შორის ბატონი მურმან ზაქარაიას ლამაზი, კოხტა, ინტელიგენტური, იმ დროისათვის შეძლებული ოჯახის გამოსახლება და დევნილობაში ყოფნა. იმ დღიდან უამრავი პრობლემის გადალახვა მოუ-წია ამ ოჯახს, მაგრამ ძლიერმა და შეუდრეკელმა

სულმა, უდიდესმა და დაუღალავმა შრომამ, მიზანსწრაფვამ და ბრძოლამ ნათელი მომავლისათვის ყველაფერი შეაძლებინა ამ ოჯახს და ბატონ მურმანს, რომელიც დღეს იუბილარია.

გილოცავთ, ჩვენი კეთილშობილო და საყვარელო მეგობარო! იხარე და იბედნიერე შენს საყვარელ ადამიანებთან ერთად, იყავ ჯანმრთელი და დღეგრძელი! გისურვებ ყოველივე საუკეთესოს ცხოვრებაში!

ჩვენ კი, თანამებრძოლები, ძმადნაფიცობის

ერთგულნი, ფიცის არგამტეხნი, სამართლიანობის აღდგენისათვის მებრძოლი პატრიოტული ძალები გამოვხატავთ მადლიერებას, კიდევ და მრავალჯერ მადლობა თქვენ სიმამაცისთვის, თავდადებისთვის, ერთგულებისთვის, კაცურკაცობისთვის, ჩვენ მიმართ განუვლი თანადგომისთვის – ყველაფრისათვის და იმისთვისაც, რომ ასეთი მამულიშვილი ხართ!

სოსო ლაგვილაკა

გილოცავ კახური გულითაღოზით!

ჩემს კოლხ ძმასა და მეგობარს, 75 წლის მურმან ზაქარაიას გულითადად ვულოცავ დაბადების ამ ლამაზ თარიღს! ეს წლები მისი მამულიშვილური საქმეებითაა დამშვენებული და მიხარია, რომ მიუხედავად დიდი ტკივილებისა, აფხაზეთიდან გამოდევნის უმძიმესი ტრაგედიისა, მას ფარ-ხმალი არ დაუყრია და კვლავაც ახალგაზრდული შემართებით იბრძვის უკეთესი სამშობლოსთვის.

ბატონი მურმანი ამ ბრძოლაში გავიცანი; ერთმა მიზანმა, ერთმა გასაჭირმა დაგვაკავშირა ერთმანეთთან მის თანამებრძოლებთან ერთად და მას შემდეგ მურმან ზაქარაიასა და ლუარა გამყრელიძის „ტაშკენტის ოცდახუთი“ არც ჩემთვის არის უცხო და შორეული. აქ ჩაუქრობლად გიზგიზებს ეროვნული სული, აქ ბჭობენ და

ფიქრობენ ქვეყნის ბედზე, საერო სატკივარზე, გამოსცემენ გაზეთებს, ჟურნალებს, წიგნებს, რომლებიც ეროვნულ საქმეს ემსახურებიან.

ახლა კახეთში ქარვისფერი შემოდგომა დგას; ყურძენით ინურება ოქტომბრის დღეები და ჩვენი იუბილარის დაბადების დღე, 6 ნოემბერი რომ დადგება, აუცილებლად კახური ღვინით ვადღეგრძელებ ჩვენს მურმანს – ეროვნული მოძრაობის დაუცხრომელ მოღვაწეს! ვადღეგრძელებ და პირველ რიგში ჯანის სიმრთელესთან ერთად ჩვენი სამშობლოს სიმრთელეს, ერთიანობასა და თავის კერაზე, აფხაზეთში დაბრუნებას ვუსურვებ!

იქაც გვეთქვას ბედნიერებისა და გამარჯვების სადღეგრძელოები, ჩემო ძმაო!

თეიმურ შუშტაკაშვილი

75 წლის მურმან ზაქარაიას

სიცოცხლე თავისუფლების გარეშე არარაობაა“.

/ლათინური სენტენცია/

„მამაცებს ბედი შველის“.

/ტერენციუსი/

თქვენ ხართ მაგალითი იმისა, როგორი ურყევი ადამიანი უნდა იყოს ამ ვაებით სავსე სამყაროში დამცირებული ერის შვილი. ისე ჩანს, თქვენთვის უპირველესი გახდა ინტელექტი, ვიდრე საკუთარ სულზე ზრუნვა (ჯანსაღი ინტელექტი; არსებობს „პესიმისტური ინტელექტიც“).

თქვენი მტკიცებით, ისტორია წინასწარმეტყველებს: არ არსებობს დაურღვეველი კედელი, რომ შეუძლებელია ბოლომდე უძლეველი იყოს ჩრდილოეთის რომი. შეუძლებელია, კატაკლიზმური ვარსკვლავთცვენის ნახევარი-დუმალებამ არ შელახოს (არ გაამინდვროს) გამოგნებელი ძალის ლევიათანი, ჯოჯოხეთური სტომაქის მატარებელი ჰეგემონი. ზედაშეებით თუ ზედაკანონებით, დრო – დაღმართზე დაგო-

რებული ბორბალი ვერ ამკვიდრებს მარადიულ არარაობას, რადგან ზღვარდადების ფორმულას ექვემდებარება.

ჩვენი ბედუკუღმართი დროის საზოგადოებას სჭირდება „ძლიერი“, ისიც, როგორიც თქვენ ხართ, – გონით ძლიერი.

ვინაიდან ფონს ტრადიციულად მამაცები გადიან, ამიტომ მე მიინდა, პირადად გისურვოთ თქვენ წინსვლა: დიდი „სულიერი ჭერეტის“ გზაზე გასვლის ჭეშმარიტი მომავალი.

მინდა გისურვოთ თქვენი მედგარი და შეუპოვარი ხასიათის ბოლომდე შენარჩუნება.

მინდა გისურვოთ დიდი ხნის სიცოცხლე!..

პატივისცემით,

თორნიკე ქავშაია,

პოეტი

დღესაც – ბრძოლის ავანგარდში

ადამიანები თავიანთი ცხოვრებითა და მოღვაწეობით არა მარტო საკუთარ ბიოგრაფიას ქმნიან, არამედ სხვებზეც ზემოქმედებენ და რაც უფრო მეტია ამა თუ იმ პიროვნებიდან მომდინარე დადებითი აურა, მით უფრო მყარად იკავებს იგი ადგილს ჩვენი ცხოვრების ყოველდღიურობაში, როგორც მეგობარი, როგორც თანამებრძოლი და საიმედო პიროვნება. სწორედ ასეთად გვესახება წალენჯიხელებს ბატონი მურმან ზაქარაია, რომელსაც ამ დღეებში დაბადების 75 წელი შეუსრულდება. ჩვენ მასთან ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ დაგვაკავშირა. მოგეხსენებათ, ეს მოვლენა საქართველოში წყალუხვ მდინარესავით ერთბაშად არ დაბადებულა. თავისი იდეალებით, პატრიოტიზმით, ინტელექტუალური გაქანებით და ადამიანური სიღარბისლით სწორედ ბატონი მურმანის მსგავსი პიროვნებები ქმნიდნენ მისთვის სასიცოცხლო ენერჯის, ამიტომაც, მიუხედავად უზარმაზარი წინაღმდეგობებისა, ჩვენმა ბრძოლამ მაინც მიაღწია მიზანს და ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლებამ ისტორიული

მნიშვნელობის, სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის აქტს ხელი მოაწერა.

სამწუხაროდ, ქვეყნის გეპოლიტიკური, საშინაო თუ საგარეო პოლიტიკის სირთულეებიდან გამომდინარე, მონაპოვარის დაცვისა და თვითრეალიზაციისათვის ბრძოლა ისევ გრძელდება. მიუხედავად სიჭარმაგისა, ბატონი მურმანი ამ ბრძოლის ავანგარდშია დღესაც, ამაზე მეტყველებს მისი აქტუალური საზოგადოებრივი პოზიცია და უშესანიშნავესი სამეცნიერო გამოცემები, რომლებიც ძალიან ძვირფასი შენაძენია ჩვენი საზოგადოებისათვის.

წალენჯიხელების მხრიდან თაყვანი და მონივნება ბატონ მურმანს არასოდეს არ დაჰკლებია, ამჯერადაც მთელი გულით გვინდა მას ჯანმრთელი, ბედნიერი და გამარჯვებული ცხოვრება ვუსურვოთ და, რაც მთავარია, მომავალი იუბილეები მისთვის სანატრელ სოხუმში ყველას ერთად გადაგვცხადოს.

წალენჯიხის ეროვნული
მოძრაობის სახელით:
კლემუჯა მესხია

გადლოზა თანადგომისთვის!

1991-1992 წლებში საქართველოს კანონიერი ხელისუფლების ძალადობრივი დამხობის შემდეგ პრეზიდენტ ზ.გამსახურდიას მომხრეებზე დაიწყო სისხლის სამართლებრივი დევნა და დაპატიმრებები. ასეულობით ადამიანი იძულებული გახდა, გადახვეწილიყო ქვეყნიდან, ხოლო უმრავლესობა დაპატიმრებულ იქნა და შეთითხნილი ბრალდებებით მოვხვდით სხვადასხვა ვადით ციხეებში. მთელი გარკვეული წლების განმავლობაში ვცდილობდით სხვადასხვა საპროტესტო აქციით ხმა მიგვეწვდინა საერთაშორისო საზოგადოებისათვის, მაგრამ უკანონო ხელისუფლება არანაირ დათმობაზე არ მიდიოდა.

2000 წლის 2-4 თებერვალს ციხის საავადმყოფოში პოლიტპატიმართა 4-კაციანმა ჯგუფმა: კახა ჯიჭონაიამ, ბიძინა გუჯაბიძემ, გოჩა ბიჭაშვილმა და მე, მურთაზ ჯალალონიამ

გამოვაცხადეთ სასიკვდილო შიმშილობა. ჩვენი მთავარი მოთხოვნები იყო: 1. 1991-92 წლების მოვლენების პოლიტიკური შეფასება; 2. საყოველთაო ამნისტია; 3. პოლიტიკური მანიფესტი.

იმდროინდელმა უკანონო ხელისუფლებამ ე. შევარდნაძის ხელმძღვანელობით არ ისურვა პოლიტპატიმართა მოთხოვნების შესრულება, სრული იგნორირებით, ფაქტობრივად, სასიკვდილოდ გაგვწირეს. ხელისუფლებას არაფრად უღირდა იდეური მოწინააღმდეგეების – პოლიტპატიმრების ბედი. ტრაგედიის თავიდან ასაცილებლად აქციის მონაწილეებს მხარი აგვიბეს ავჭალის, რუსთავის, ხონისა და ქსნის კოლონიებში მყოფმა პოლიტპატიმრებმა, კანონიერი ხელისუფლების ვიცე-პრემიერმა და ფინანსთა მინისტრმა გურამ აბსანძემ და ამასთან ერთად 10-მა განსასჯელმა, დევნილი უზენაესი საბჭოს წევრებმა, პოლიტმიგრანტებმა. აქციამ ფართო

მასშტაბი მიიღო, რასაც არ ელოდა უკანონო ხელისუფლება.

საქართველოში შეიქმნა საკოორდინაციო-საინფორმაციო ცენტრი, რომელსაც სათავეში ჩაუდგნენ ეროვნული მოძრაობის წარმომადგენლები ბატონები მურმან ზაქარაია, მანგუელი ხუბუა და სხვები. აღნიშნული ცენტრის ძალისხმევით ჩვენი მოთხოვნები გადაეგზავნა საერთაშორისო ორგანიზაციებს და მოუწოდეს მათ, გვერდში დასდგომოდნენ მოშიმშილე პოლიტპატიმრებს.

ამ უთანასწორო ბრძოლაში, რომელიც პოლიტპატიმართა განთავისუფლებით დამთავრდა, განსაკუთრებული როლი ითამაშა ბატონმა მურმან ზაქარაიამ. მან შექმნა გაზეთი „გზა ხსნისა“ და თანამებრძოლებთან ერთად გაბედულად უწევდა პროპაგანდას პოლიტპატიმართა მოთხოვნებს და ამხელდა უკანონო ხელისუფლებას.

ბატონო მურმან! ჩვენ, მაშინ შევარდნადის რეჟიმის მიერ სასიკვდილოდ განწირულები, დღეს ცოცხლები რომ ვართ, ეს თქვენი და თქვენისთანა პატრიოტი, უშიშარი ადამიანების დამსახურებაა; თქვენ ყოველდღიური ბრძოლითა და შრომით ცდილობდით კანონიერი ხელისუფლების აღდგენას და მისი წარმომადგენლების სიცოცხლის გადარჩენას.

გილოცავთ იუბილეს! თქვენისთანა კეთილადამიანებზე დგას ეს ქვეყანა, თქვენ კიდევ ბევრი რამის გაკეთება შეგიძლიათ ჩვენი ქვეყნის აღორძინებისა და გამთლიანებისათვის და ყოველივე ამის გამო კიდევ ერთხელ გიხდით მადლობას.

ღმერთი იყოს თქვენი და თქვენი ოჯახის მფარველი!

მურთაზ ჯალაღონია,
ყოფილი პოლიტპატიმარი
აბაშა

ნაწყვეტები ახალი პროზაში

„ფიქრის კაცთა“ ცნობიერი სამყარო
რომანში „უტუ მიქა“

(გაგრძელება)

მიუხედავად იმისა, რომ დღესამომდე ღვთიურ განგებულობაში (იდეებში) წვდომა და პრაქტიკაში განხორციელება, მათი ზუსტი ეგზეტიკა (განმარტება) და ცხოვრების საზრისად გაცხადება პრობლემატურადაა გადაქცეული „ამ მარად მშფოთვარე და დაუდგრომელ წუთისოფელში“. რომანში „ფიქრის კაცთა“ ნაზრევები მიმართულია სწორედ ამ მარადიული იდეებისკენ, რომელთა განჭვრეტასაც მიეძღვნა ადამიანური ინტელექტის – გონის გამოვლინების უდიდესი ენერგია და ტემპერამენტი. ამიტომაც ისტორიული რომანის საზრისმატარებელ ღირებულებად და ავტორისეულ მიზანდასახულობად არა იმდენად საკუთრივ ამ ისტორიული ანალების წარმოჩენა და მისი პერსონაჟების გაცოცხლება (უკვდავყოფა, თუმცა არც უიმისობაა) გვეჩვენება, რამდენადაც კოლხ-იბერიული გენოკულტურული სამყაროს გახსნა, მისი ნიჭის (ბუნების) გონებისმიერი შემეცნება.

ავტორი თვითონვე ასახელებს თავისი შემოქმედების გმირთა საზრისმანარმობელ ფსიქომორალურ წყაროს, როცა წერს: „ათასწლეულების მიღმა რაც უკეთებია ადამიანს, ამას აკეთებდა დღესაც“ (გვ.132) ესაა გენეტიკასთან ღრმად შერწყმული სულიერი

და ყოფიერი სამყაროდან მომდინარე ზნეთ-სწავლების შედეგი, რომლითაც საზრდოობს მოდგმის გენოკულტურა და წარმართავს ბოროტისა და კეთილის მარადიულ ბრძოლას. აქ ეკლესიის ქადაგება სიკეთესა და სიყვარულზე ვერაფერს შეცვლის, თუ მისი ქადაგების ეს საგანი თვითონაც არ შეერწყა ამ მითაჟამდელ ზნეთსწავლებით სიბრძნეს და ერთხორც და ერთსულ არ შეიკრნენ ისინი.

როცა ერის შიგნით ხდება განცალკევება, მაშინაა, რომ „სოფელი ყრუვდება“ და მას ვერაფერს გააგებინებ. მაგრამ საკმარისია მოდგმის გენეტიკიდან მომდინარე ქვეშარტი სიყვარულის, მართალი საქმის ძალა აჩვენო, მასში მთელი პოტენციით გაიღვიძებს ღირსების თანდაყოლილი გრძნობა. ე. ი. მას სჭირდება მისი ბუნების (ხასიათის) შესაფერისი **მიზნის დასახვა**. სწორედ აქეთკენაა მიმართული, „ფიქრის კაცთა“ გონება. მთელ შინაგან წინააღმდეგობათა მიუხედავად ისინი მაინც გამოკვეთავენ ასეთ კეთილ მიზანს: შეებრძროლონ ყოველგვარ უმსგავსობას. როგორც ავტორი გვიხსნის: „ეს უკვე მიზანია და მიზნის მიღწევა მოქმედებას მოითხოვს“ (133). ასეთი გონიერი მოქმედების კაცია მოფიქრალთა ჯგუფის მესამე წევრი – მართალია თოდუა.

* * *

უტუს შინაგანი განცდის წინააღმდეგობრიობის მიუხედავად უყალიბდებოდა მყარი შეხედულება სამართლიან ცხოვრებაზე. ის ეძებდა თანამოაზრეებს, რათა დაძლიოს ეჭვები და დაარწმუნოს თავი საკუთარ განააზრთა სიმართლეში. ამ ფონზე მწერალი მაქსიმის სახით გვიხატავს მართალი კაცის სახეს: „მართალია ის კაცია, რომელიც სიმართლისთვის **იბრძვის**“; მაგრამ იქვე აღწერს მედლის მეორე – საპირისპირო მხარეს: „მართალი ის არის, ვინც უსამართლობას **იტანს**. ღმერთს მიანდობს თავს და ამქვეყნიერ კეთილდღეობას უარყოფს“ (133), როგორც ამტკიცებენ ზოგიერთებიო.

მამასადამე, მოცემულ შემთხვევაშიც საკითხი დაყენებულია დილემურად, მკვეთ-

რად გამიჯნულად: ან მთელი არსით ვიბრძვი სამართლისა და სამართლიანობისთვის, ან კიდევ, სულაც ყოველივეს დავითმენ მისთვის და ღვთის სამართალს დაველოდები. მოცემულ ვარიანტში დილემურობის მიზეზი იმაშია, რომ ვერ გაგვირკვევია, რა არის თვით ეს სამართალიანობა, რისთვისაც ვიბრძვი ან რისთვისაც ვითმენ.

უტუ ცდილობს, დააჯეროს საკუთარი თავი, რომ ის მართალია თავის აზრებსა და საქმეში. სამართლიანობა მისთვის სიკეთის კეთებაა, უმსგავსოების წინააღმდეგ ბრძოლაა, კეთილგონიერების მოხმობა და მოვალეობის გრძნობის შესაბამისი ქმედება.

მაშასადამე, მისთვის და ყველა „ფიქრის კაცთათვის“ სამართლიანობას და მართალკაცობას ალტერნატივა არა აქვს. მაგრამ ვისთვის რაა სიკეთე და ვისთვის რაა უკეთურობა, ვისთვის რაა ღირსეობა და ვისთვის – უღირსობა, ამის გარკვევაა საჭირო, ვინაიდან მდაბიონიცი ჩივიან და მდიდრებიც, – ფიქრობს უტუ. ამ მარადიულ დილემას შესჭიდებია მისი გონება. ის მას მიიყვანს სამართლიანობისთვის ბრძოლის აუცილებლობის იდეამდე. სწორედ მას შესწირავს ის სიცოცხლეს.

კატორღაგამოვლილი უტუ საბოლოოდ რწმუნდება, რომ **სამართლიანობა და თავისუფლება განუყოფელი არიან**. მათთვის მარადიული ზრუნვა და ბრძოლაა საჭირო. ერთი კონკრეტული აქტით თუ ღონისძიებით, რაგინდ მასშტაბურიც უნდა იყოს ის, ეს პრობლემა არ გადაიჭრება. **სამართლიანობის საფუძველთ-საფუძველი ნების თავისუფლებაა**. ეს საკითხი ბრწყინვალედ გადაჭრა ავტორმა, როცა უტუს სიკვდილის წინ, თავისი ერთგული მერანი, ბატონის ტვირთშეუდები, თავისუფლებაზე მიაშვევებინა მთავარ გმირს და უკანასკნელი მზერაც ამ თავისუფლების სულის ქროლას მიადევნა.

სამართლიანობის ძიების მარადიული თემის საკითხის გახსნას რეალური ისტორიული პიროვნების – მართალია თოდუას მაღალმხატვრული სახის შექმნით ცდილობს ავტორი.

* * *

რომანში „ფიქრის კაცთა“ მესამე წევრი, სალხინოელი ხელოსანი, მართალია თოდუა, ავტორს გამოყვანილი ჰყავს აკვნისა და საწნახლის მკეთებელ დიდოსტატად: „ხისგან აკეთებდა საოჯახო ნივთებს: მაგიდას, სკამს, **აკვანს, საწნახელს** და ჭურჭელს. თავად-აზნაურებიც

ბშირად სარგებლობდნენ მისი ნახელავით...“ (150) ის გამოირჩეოდა თავისი პატიოსნებით, პრინციპულობითა და მიუკერძოებლობით, ამიტომაც დაიმსახურა სოფელში ნდობა და პატივისცემა. თუ რაიმე სადავო საკითხი წამოიჭრებოდა, უეჭველად მართალიასთან მიდიოდნენ და გადაწყვეტილებასაც უპირობოდ ასრულებდნენ. მართალი კაცი იყო და სოფელმა მართალია შეარქვა. მისი ადრინდელი სახელი ან უკვე აღარავის ახსოვდა (150). მაშასადამე, სამართლიანობის ძიების, მართალი კაცის სახის დახატვისთვის, გ. სიჭინავას თითქოსდა მზა მასალა ჰქონდა რეალური პიროვნების – უტუ თოდუას სახით, მაგრამ მან, როგორც ეს შეეფერება მაღალ შემოქმედებით ნიჭს, შეძლო ამ სოფლელი რიგითი ხელოსნისთვის ზოგადეროვნული სულის შთაბერვა, მისი ნამდვილი საქმიანობის, მეჭურჭლეობის (მ.კოლხიდელი წერს: „ხელობით მეჭურჭლეო“) ნაცვლად აკვნისა და საწნახლის ოსტატად გამოიყვანა. ამით ავტორმა მისი ბუნებით თანდაყოლილ თვისებებს შესაბამისი ეთნოსოციალური საფუძვლები გაუმყარა. აკვანი და საწნახელი ხომ ჩვენი გენოკულტურის მაფორმირებელ თავურსაწყისთა სიმბოლოა.

ავტორი ზედმინევნით ზუსტად გვიხატავს მის მოზომილ, ფრთხილ ბუნებას: „პატარა, უწყინარ სიმართლეს ამბობდა და თავად-აზნაურებიც ამიტომ არ ერეოდნენ მის საქმეში“, მაგრამ ეს „პატარა სიმართლეებიც“ საკმარისი იყო თანასოფლელთა თვალში მართალ და პირშიმთქმელ (უშიშარ) კაცად წარმოჩენილიყო. სინამდვილეში, „მართალია ფრთხილი და წინდახედული კაცი იყო და ამიტომაც ცდილობდა, თავად-აზნაურთა გულისწყრომა არ დაემსახურებინა, სულის სიღრმეში მალავდა მათდამი ბოლმას და სიძულვილს“. მან კარგად იცოდა, რომ მთელი უბედურება, რაც ხალხს სჭირდა, მათგან მოდიოდა, მაგრამ მთავარი და დიდი სიმართლის თქმისგან თავს იკავებდა“ (159), ვინაიდან მას მიაჩნდა, რომ უდროოდ ნათქვამი სიტყვა ვერც მას და ვერც ხალხს სიკეთეს ვერ მოუტანდა. ის თვლიდა, რომ ცხოვრებით უკმაყოფილების ზერელედ გამოხატვა (როყოფდ ნამოძახება) ქარის განკეპლვას დაემგვანებოდა, როგორც ამას აკეთებდა სოფლის გიჟი. მაგრამ არც მთლად გაჩუმება და გლეხებს შორის წამოჭრილი სადავო საკითხების მეტ-ნაკლებად მოგვარებით დაკმაყოფილება შეეძლო მის მართალკაცურ ბუნებას. ამიტომაც

მიმართავდა ეზოპურ-მოიადურ ხერხს, ზღაპრებითა და იგავებით ელაპარაკებოდა ხალხს. ის „გრძნობდა, – წერს ავტორი, – დიდი სიმართლის მოსასმენად მზად არ იყო... ხალხი. ცდას მაინც არ აკლებდა. თხზავდა ზღაპრებსა და იგავებს, ნელ-ნელა აღვივებდა სიმართლისკენ ლტოლვის სურვილს და თანაც ფრთხილობდა... მეტი წამალი სანამლავიაო“, იტყოდა ხოლმე (159/160). მოცემულ შემთხვევაში, ჩვენ წინ არის ხალხის ცხოვრებაზე ჩაფიქრებული გონიერი ადამიანის ტიპი, რომელიც ცდილობს ასჯერ განსაჯოს, ვიდრე რამეს გადაჭრიდეს. მის ამ ხასიათს ზედმინევენით ზუსტად აგვიწერს ავტორი: „გუმანით გრძნობდა მართალია ხალხის სულიერ მდგომარეობას, მათ უმწეობას და იცოდა, ჩანაცრებული კერიიდან ერთბაშად ცეცხლს ვერ დაანთებდა, ნელ-ნელა უნდა ებერა სული, რათა ნაცარში ღრმად ჩაფლული ნაღვერდლები როგორმე გაეღვივებინა“ (160). ამით ავტორმა დაგვიხატა არა მარტო ორი საუკუნის წინანდელი გონიერი და ფრთხილი გლეხის სახე, არამედ ზოგადი ტიპი იმ ეპოქის ინტელექტუალისა, რომელიც უფრო მეტ დროს ნაცრის სულის ბერვაში კარგავს, ვიდრე ნაღვერდლის გაღვივებასა და ცეცხლის დანთებაში...

ავტორის აზრები ამ შემთხვევაშიც, როგორც უტუსა და ვალურიას დიალოგებში, მართალია ფიქრებს დასტრიალებს. ის ეუბნება ალანას: „თავდახრილი კაცის ფიქრები მძიმეა... თუ ზოგჯერ მალლა არ აიხედე, დაგავინყდება ღმერთი, ყველაფერი ბუნდოვანი და შიშისმომგვრელი გახდება“. ხოლო, თედო ალანას შეპასუხებაზე, რომ ზევით თუ აიხედავ და თავანული ივლი, ჯოხს დაგარტყამს ბატონი და გეტყვის: „თავი რად აგინევი, რამ გაგათამამაო“, ამაზე მართალია პასუხობს: „მე სხვას გეუბნები, თედო, ფიქრებით უნდა მოსწყდე ხანდახან მიწას. მოკლეა კაცის ცხოვრება. ივსება და იცლება იგი“. (162) ამით ავტორი გვახედებს თავის გმირთა ფიქრთა არსში, გვიჩვენებს მათ მიერ ქეშმარიტი ზნეობრივი ღირებულებების ჭვრეტაში აღქმას.

მასასადამე, ფიქრის კაცთა აზრთა გამა მიმართულია ზნეობრივი ღირებულებებისკენ, რომელიც მომდინარეობს ნების პრინციპებიდან. ამ ნების გაღვივებას ცდილობს მართალია ალანიაში, როცა ეუბნება, ნუ მიიჩნევ შენს ბატონს პატრონადო, ისიც ისეთივე მოკვდავია, როგორც ყმები, მას არ შეუძლია უშენოდ

ცხოვრება, შენ კი მის უიმისოდ თავს უკეთესად გაიტანო. მაგრამ უმთავრესი მაინც მართალია ბოლო სიტყვებია: „შეშინებულ კაცს ერთს ეტყვიან მხოლოდ: კაცი იყავიო!“ ეს არის არაადამიანური ჩაგვრისგან დანშული ნების კარის გასაღები.

ამდენად, კაცობის ძიებაში არიან ეს „მოფიქრალი“ გმირები, განსაკუთრებით უტუ, რომელიც თვითონ მიდის ყველა იმათთან, ვისაც კაცური კაცის სახელი დავარდნია ამ სოფლად. მან თავის ფიქრებში მშვენივრად გაარკვია, რომ „გრძნობების და განცდების საპირისპიროდ გონების გარდა სხვა წინაღმდეგობაში ჯებირი არ არსებობს“. ვნებათა ტალღა ამ ჯებირს უნდა მიემსხვრეს და უკუიქცეს. ასე, კანტისეული ზნეობის მეტაფიზიკის დონეზე გაიაზრებს ავტორი თავის ხალხზე მოფიქრალ გმირთა სულიერ სამყაროს. ისინი, კანტის თქმისა არ იყოს, საკუთარ სინდისთანაც კი ინყებენ კინკლაობას. მაგალითად: უტუ ედავება საკუთარ თავს, რომ ვერაფერს უშველის მართალია თოდუა, მაგრამ გონივრული ხმის მოსმენამ იქნება ოდნავ შვება აგრძნობინოს.

ამდენად, ეს გმირები ეძებენ იმ სიბრძნეს, რომელიც „...საერთოდ მოქმედებაში უფრო მდგომარეობს, ვიდრე ცოდნაში“ (კანტი, 406). შესაბამისად არკვევენ, „თუ რას უნდა ერქვას მართებული“. მათ არავითარი ფილოსოფია არ სჭირდებათ იმის ცოდნისთვის, თუ რა უნდა ქნან, რომ იყვნენ პატიოსანი და კეთილი, უფრო მეტიც, მართალი და სათნოებით აღვსილი. უტუც და მართალიაც იმის ძიებაში არიან, „თუ რისი გაკეთება და რისი ცოდნა მართებს ადამიანს“. უტუ ინსტინქტით ხვდება კანტისეულ ამ მაქსიმას და იმას, რომ ეს „ყოველი ადამიანის საქმეა, მათ შორის, თვით ყველაზე ჩვეულებრივისაც“ (კანტი, 405). ამიტომაც მოითხოვს ის ჩვეულებრივი ადამიანისგან – ფაცურისგან ღირსეულად მოქცევას, რაზედაც ზემოთ გვექონდა მსჯელობა. ამჯერად უტუს სახელგანთქმული მართალია სახით ხელში შერჩა ჩვეულებრივი გლეხი. ის არაფრით იყო იმათზე მეტი, ვისაც იგი რჩევა-დარიგებას აძლევდა, ოღონდ სხვაზე გაბედული ჩანდა და ხმამაღლა ამბობდა იმ სიმართლეს, რასაც სხვები შიშის გამო ვერ ამხელდნენ. ამას თოდუაც გრძნობდა, ამიტომ იტყვის: „უხარიათ ის, რომ მე იმას ვლაპარაკობ, რასაც ისინი ფიქრობენ, ამიტომ ამბობენ ჩემზე, მართალი კაციაო“.

ამ მსჯელობებში ეს ორი ხელოსანი კაცი,

ერთი – აკვნისა და სანნახლის ოსტატი, მეორე – მჭედელი, რკინის მომთვინიერებელი, თავიანთი შეგნებით, ავტორს აჰყავს ზნეობის ფილოსოფიის გაგებამდე. უტუ ამბობს: „პირადი ღირსება თვითონ უნდა მოიხვეჭო თავისი ცხოვრებით“ (359). კანტი კი წერს: რისი ცოდნა და გაკეთება მართებს კაცს, ყოველი ადამიანის საქმეაო. მგონი, უტუს მსჯელობა არანაკლებ მკვეთრია, ვიდრე კანტისა.

უტუ ეუბნება მართალიას: „შენ მიერ დარიგებული იმედები ისეთია, უდაბნოში მიმავალ კაცს წვეთი წყალი ჩაუნვეთო გამომშრალ ხახაშიო“ და ამით იმედის მომცემი სიტყვების ნაცვლად პრაქტიკული ქმედებისკენ მოუწოდებს. მართალია პასუხობს: ვიცი, რასაც მეუბნები, მაგრამ შემოდგომაზე დასაკრეფ ხილს გაზაფხულზე არ კრეფენ. საქმეს დრო მოიტანსო და პრინციპში ეთანხმება უტუს მოთხოვნას პრაქტიკულ მოქმედებაზე გადასვლის აუცილებლობაზე. მაგრამ ამასთან ის თავისი სიფრთხილით რაღაცით ენათესავება ვაღურისა ცნობიერი სამყაროს პოზიტიურ მხარეს. მართალია შუა რგოლია ვაღურისა და უტუს შორის. მათ ერთ ჯაჭვად კრავს ავტორი...

რამდენადაც ვიცი, „დროის მიერ მოტანილ საქმეს“ სწორედ მართალია წამოიწყებს. თითქოს ამ ორი გლეხის მსჯელობას აფასებო, კანტი ამბობს: „... შეუძლებელია გაოცება და აღტაცება არ გამოიწვიოს იმან, თუ ჩვეულებრივ ადამიანურ განსჯაში რა დიდი უპირატესობა აქვს პრაქტიკული შეფასების უნარს თეორიულთან შედარებით“ (404) სწორედაც. ამ პრაქტიკული საქმიანობის კონტექსტში მიმდინარეობს „ფიქრის კაცთა“ სააზროვნო-ცნობიერი სამყაროს ფიქრთა დინება. ავტორი საკუთარი და „ფიქრის კაცთა“ გონების ამ დინებაში სრულად ასახავს და წყვეტს ზნეობის მეტაფიზიკის და მორალის ფსიქოლოგიის ურთულეს საკითხებს კოლხ-იბერული გენოკულტურიდან მომდინარე ზნეთასწავლების ფონზე.

ეს ხელოსანი გლეხები თავიანთი გენური ნიჭის წყალობით, ყოველგვარი მეცნიერული თუ ფილოსოფიური ცოდნის გარეშე, სწვდებიან კანტიანური მაქსიმით დაყენებულ საკითხს, რომ „არავითარ მეცნიერებასა და ფილოსოფიას არ საჭიროებს იმისი ცოდნა, რა უნდა ვქნა იმისთვის, რომ ვიყო პატიოსანი და კეთილი ან – უფრო მეტიც – ბრძენი და სათნოებით აღვსილი“... (კანტი, 86). ავტორი ყოველგვარი ძალდატანების გარეშე ნაგურუს გამოქვაბუ-

ლში, უტუს სამჭედლოში, სალხინოს ხის ძირას გამართულ დიალოგებში წყვეტს კანტის მიერ დაყენებულ საკითხს: „თუ რას უნდა ერქვას მართებული“. ეს ზნეობრივი პრობლემაა რომანის ცენტრალური საკითხი. ამიტომაც სცილდება „უტუ მიქას“ იდეა კონკრეტული ისტორიული ეპოქის ფარგლებს და იმოსება ღვთიური განგებულობის ნათლით.

გ. სიჭინავამ შეძლო თავისი გმირთა „ქმედებათა ღირებულების გულწრფელი განსაზღვრა“ და მორალისა და ზნეობის საკითხების კანტის გარეშე კანტიანურად გადაწყვეტა: „მორალის საქმეებში დასჯერებოდა ჩვეულებრივი გონების მსჯელობას“. მაგრამ კიდევ უფრო დიაღურია ის, რომ ავტორმა შეძლო ჩვეულებრივი ადამიანური განსჯა მის პრაქტიკულ განხორციელებაში (მოხმარებაში) არ მოეწყვიტა სიკეთის (ბედნიერების) „მაძიებელი გულუბრყვილობისაგან“; „ფიქრის კაცთა“ განაზრებებით ეჩვენებინა ზნეობის ფილოსოფიის აქსიომატური მოცემულობა, რომ სიკეთე დიდებული რამ არის, ერთი მხრივ, თუმცა, მეორე მხრივ, ძალიან ცუდია, რომ მისი შენარჩუნება ძნელი საქმეა, ცთუნება კი – იოლი.

* * *

სიკეთის „მაძიებელ გულუბრყვილობას“ ემყარება მართალიას მართებულება. მან იცის თავისი შესაძლებლობა, ამიტომ იტყვის: „რა ვქნა, ჩემო უტუ, ვაკეთებ იმას, რაც შემიძლია... ვიცი, ამით ხალხის ცხოვრებას ვერ შევცვლი“ (359), სამაგიეროდ, მყარადაა დარწმუნებული იმაში, რომ სიბნელეში სადღაც უნდა ბჟუტავდეს პატარა ჭრაქი. უტუს ეს „პატარა ჭრაქის სინათლე“ თავის მოტყუებად მიაჩნია. მას დიდი იმედის ჩამსახავი ენერგია სჭირდება დაბეჩავებულ ხალხში სითამამის გასალვიძებლად. „სცადე, მართალია ბატონო, თავმოყვარეობის გრძნობა გაუღვიძო ხალხს“, ამბობს ის და ისევ ფსიქომორალური კონტექსტიდან უდგება საკითხს. მისი აზრით, საერთო ტკივილს საერთო მკურნალობა სჭირდება. ის მართალიას არწმუნებს: „ერთად უნდა ვეძებოთ გამოსავალი, მაგრამ ყველაფერს შეგუებულნი, მშიშარა კაცი ვერასდროს იპოვის მას“. ამით ავტორი, უტყუარად მეც მარწმუნებს და ალბათ დაკვირვებულ მკითხველსაც, რომ ეს იმედის ჩამსახავი მძლავრი ენერგია ჩვენს ღირსებადათრგუნულ თანამედროვეობას არანაკლებ სჭირდება, ვიდრე უტუს ეპოქის კრიზისში მყოფ ბატონყმურ საზოგადოებას.

მაშასადამე, ავტორი წარმოაჩენს ადამიანური მოვალეობის მკაცრ მოთხოვნათა გამოცოცხლების აუცილებლობას, რათა ღირსების გრძნობა გაუღვიძოს ხალხს, რომ მან ნაბიჯი გადადგას პრაქტიკულ ქმედებათა მიმართულებით, არა მარტო სოციალური სამართლიანობის თვალსაზრისით, არამედ ჭეშმარიტი ზნეობრივი პრინციპების განახლებისა და ამოქმედების მიზნითაც. ის მოვალეობის შესაბამისი ქმედების მორალურ საფუძვლებს და წარმოდგენას როდი სჯერდება, რომელსაც საკმარისი ენერჯია გააჩნია, რომ გვიბიძგოს კეთილი საქციელისა და „ეგზომ დიდი თავგანწირვისკენ“, არამედ ცდილობს მთელი სისრულით წარმოაჩინოს ის მამოძრავებელი ფარული ძალები, რომლებიც ჩვენს ქმედებათა შინაგან უხილავ პრინციპებს განაგებენ. უტუ ეუბნება მართალიას: „როცა დარდი მოგანვება, ჭკვიანად იყავი, ჩემო ტკივილო-მეთქი, – ასე დავარიგე საკუთარი თავი, ... ვხვდები, რომ ტკივილს არა აქვს ჭკუა“. ეს არაჭკუისმიერი ტკივილია, რომ ჩვენ ქმედებათა უხილავი ნერვებიდან გვიტევს. ამ უხილავ მამოძრავებელ ენერჯიას ბედისწერად წარმოაჩენს მწერალი. ის მიხვედრილობასა და გონიერებას ამოუყენა გვერდით და არა პირიქით, ბედისწერას არ დაუმორჩილა ჩვენი არსების (ცხოვრების) საზრისმომცველობა. ამიტომ ეუბნება თოდუას: „საქმეს მიხვედრა უნდა და ცოტა ბედიც უნდა გწყალობდეს ადამიანს“ (360). მაშასადამე, თვითონ ადამიანის გონება და მიხვედრილობაა მთავარი და შემდეგ ცოტა ბედი. ეს „ბედი“ არაა „მოირად“ ნოდებული, ადამიანის არსების განმკარგავი „ბედისწერა“. ის იმ უხილავი ენერჯიის წყაროა, რომელიც ჩვენს ქმედებათა შინაგან პრინციპებს ასაზრდოებს. ასე რომ, „ფიქრის კაცთა“ იდეები შორსაა ფატალობისგან.

ავტორმა შეძლო არა მარტო თვალთ ხილულ ქმედებებში გამომუშავებული მორალური ღირებულებების წარმოჩენა, არამედ მთელი სიღრმით შეეხო „იმ შინაგან პრინციპებს, რომელიც ჩვენთვის უხილავია“ (კანტი). ხოლო ვალერიას სახეში დადასტურებით გვიჩვენა, რომ ემპირიული კანონებით აპელირება ზნეობის პრინციპებთან მიმართებაში არა მარტო მიუღებელია, არამედ მავნებელიც.

„ფიქრის კაცთა“ სახით ავტორმა წარმოადგინა ცხოვრების მკაცრ რეალობას დაჯახებული, არარეალიზებული მისწრაფებების მატარებელი, ადამიანებზე მოფიქრალი პიროვნება

ნიბანი, რომელიც ცდილობენ ცხოვრებიდან განდევნილი და ქვეცნობიერში დაღეჭილი ამ სურვილების მიერ ადამიანის ფსიქიკაში ფორმირებული პარალელური სამყაროს ამოძრავებას. ამ პარალელური სამყაროს გამოძახილია უტუს დანუწუნებასავით ნათქვამი: „ბედიც უნდა გწყალობდეს ადამიანს“, „ბედისწერის მჯერა“, „ადამიანი თავის შეცდომის გამო ისჯება“, „პირად ცხოვრებაში არ მიმართლებს“, „ბედნიერება კი მაინც შორს არის ჩვენგან“ და „იმ პატარა კმაყოფილებისთვის დავისაჯე მე. სწორია განგების განაჩენი“. მაგრამ ეს არ განსაზღვრავს უტუს პიროვნულ თავისებურებას, ის სულ სხვა ხასიათის ადამიანია, მისთვის ადამიანი ჯერ საკუთარ თავს უნდა ეკუთვნოდეს, ღირსება ჰქონდეს და ღირსეული კაცის სახელი დაიმკვიდროს საზოგადოებაში. „პირადი ღირსება თვითონ უნდა მოიხვეჭოს თავის ცხოვრებით“ (359), მაგრამ აჯანყების ცეცხლის დანთებისთვის აბედ-კვესის მიმწოდებელი გახდა არა უტუ, არამედ მართალია თოდუა.

რომანის ისტორიული არსის გარკვევისთვის

ტრილოგიაში ისტორიზმის საკითხის გააზრება მოითხოვს მისი ჟანრული არსის ზედაპირულ წარმოსახვას მაინც. რა თქმა უნდა, ავტორმა თვითონ მოგვცა მისი განსაზღვრა, როგორც ისტორიული რომანისა, მაგრამ, როგორც ნინა წერილში ვნახეთ, მოცემულ შემთხვევაში ირღვევა რომანის უმთავრესი საკითხი „კერძო ცხოვრების“ დასურათხატე-

ბისა. წინა პლანზე წამოწეულია არა კერძო ცხოვრების თუ ისტორიულ მოვლენათა რომანტიზაცია, არამედ ცხოვრებაზე მოფიქრალ კაცთა ფსიქომორალურ და ფილოსოფიურ განაზრებათა რეალიზმების საკითხი. ამ თვალსაზრისით რომანის ჟანრობრივი თვალსაწიერი განვრცობადია. ის მოითხოვს ჩვეულებრივი ისტორიული რომანისთვის დამახასიათებელი ჩარჩოებიდან გასვლას; რომანში კონკრეტული სოციალური ისტორიული მოვლენის - სამეგრელოს გლეხთა აჯანყების ფონზე, მთლიანობაში დანახულია კოლხ-იბერული მოდემის ერთიანი გენოფსიქოლოგიური სახე, ხალხის სოციალურ-კულტურული მისწრაფებანი და გულისთქმანი.

რომანში „ფიქრის კაცთა“ გონებისმიერ წარმოსახვათა შეჯახება-შეპირისპირების კვალდაკვალ წარმოჩინდება „კერძო ცხოვრების“ სურათები, ისტორიის „უმნიშვნელო თუ მნიშვნელოვანი ეპიზოდები და მთლიანობაში აისახება „ხალხის ისტორია“, მისი მატერიალური თუ სულიერი სამყარო. ამიტომ ის (რომანი) ვერ ეტევა ჩვეულებრივი ისტორიული რომანის ფარგლებში. ის რაღაც დოზით მიმსწრაფია ფილოსოფიურ-ზნეობრივი რომანის ტიპისკენ. თუ რომანის ლიტერატურულ ტერმინოლოგიას მოვიმარჯვებთ, ალბათ „რომან-ეპოპეის“ ჟანრულ არსში თავისუფლად ექცევა. ჩვენ ამაზე ასე დაჯერებით იმიტომ ვლაპარაკობთ, რომ რომანის იდეა მიემართება არა იმდენად კერძო ცხოვრებას, „მარტოკაცის“ არაფრობას ან „განწყვეტილი კავშირების“ შედეგად თავისთავში ჩაყურებულ ინდივიდუალიზმს; ეს და სხვა თემები მთელი რომანისა მისთვის წარმოადგენს ცალკეულ დეტალებს „უტუში“ მრავალხმიანურად აღწერილი ხალხის ცხოვრებისა.

რომან-ეპოპეის კიდევ ერთი აუცილებელი მოთხოვნათაგანი: თავდაცვითი ომი, ხალხის კონსოლიდირება ერთიანი მიზნის – სამშობლოს დაცვის ირგვლივ, მოვლენათა დანახვა და აღქმა, ფართო ჰორიზონტით მთელი ხალხის ბედის ასახვა „ფიქრებში“, ე. ი. გარსმოჯარულ მტერთან თითქოს უპერსპექტივო თავგანწირულ ბრძოლაში ჩაბმული ეთნოსის მთელი ისტორიაა გააზრებული.

ეს ისტორიული რომანი ითავსებს არა მარტო ავტორის პირველსაწყის ჩანაფიქრთა თვითთავადობას, არამედ პიროვნულობის თვალსაწიერიდან დანახულია საზოგადოებრივი (ეთნიკური) და საკაცობრიო პრობლემები.

პიროვნული გამოიკვეთება საზოგადოებრივის ფონზე; საზოგადოებრივის (ეთნიკური, ეროვნული) ფონზე კიდევ – საკაცობრიო.

პრინციპულად მნიშვნელოვანია გ.სიჭინავას ამ ტრილოგიისთვის გამოკვეთილად შესამჩნევი პოეტიკა. რომან-ეპოპეას კიდევ ამ პოეზურობას აუცილებლობადაც კი უყენებდნენ ხოლმე. ეს პოეზიის სულის შთაბერვაა, ამ ისტორიულ-გარდასულ ცხოვრებას რომ გვიცოცხლებს. ეს გაცოცხლებული ადამიანები კიდევ ჩვენი თანამედროვენი ხდებიან, ერთვებიან ჩვენს დღევანდელ ცხოვრებაში და ებრძვიან „ანტიგონებს“ (იასპერსი).

ამ ისტორიული ტრილოგიის დღევანდელობასთან სულიერ-მეტაფიზიკური თუ ღირებულებითი კავშირების წარმოჩენის თაობაზე მსჯელობა „ველოსიპედის გამოგონებად“ რომ არ გამომივიდეს, აქ გამოვიყენებდი გ.ნატროშვილის მიერ კონსტანტინე გამსახურდიას „დავით აღმაშენებლის“ მიმართ ისტორიზმის კონტექსტში თქმულს. ის წერს: „... ნათლად ჩანს ახლებური გეგმა ისტორიზმისა და საერთოდ ამ ისტორიულ რომანებში წარსულის ადამიანები – იმავე დროს ჩვენი თანამედროვენი ხდებიან, ისინი აქტიურად არიან ჩაბმულნი კაცობრიობის დღევანდელ ბრძოლაში...“ (გ.ნატროშვილი, „გაცოცხლებული ისტორია“, „ლიტერატურული საქართველოს“ ბიბლიოთეკა, 311, თბ.1966 წ.). ზუსტად ასევე გ.სიჭინავამ შეძლო, თავისი მოფიქრალი გმირების ნააზრევებში მოეცა ის ისტორიზმი, რომლის მეოხებითაც მოქმედებამა ჩვენი გენო-ფსიქოლოგია და უმკლავდება თანამედროვეობის გონებრივ კრიზისს. მან ისტორიულ მოვლენათა მიმდინარეობა დაგვიხატა, როგორც გონითი პროცესი. წარმოაჩინა არა მარტო ადამიანთა ყოფიერების ისტორია, არამედ მეობის საზრისი, შინაგანი თავისუფლება, თვითყოფიერება, გვიჩვენა თვითგანხორციელების გზა, ამიტომ ამ ტრილოგიის რომან-ეპოპეად გააზრება თითქმის ყველა ასპექტით დასტურდება.

ლევ ტოლსტოის „ომი და მშვიდობის“ შესახებ ერთ კრიტიკულ მსჯელობაში ნათქვამის მსგავსად, გ.სიჭინავას ამ რომანშიც „... სწორედ მთელ ხალხის ბედია“... დანახული და არა კერძო ცხოვრება ან თუნდაც ლოკალური ისტორიული პროცესები. როგორც ვთქვით, აქ პიროვნული გამოიკვეთება საზოგადოებრივ ფონზე და პირიქით. ამის მოწმობად თუნდაც მართალია წინაშე უტუს „აღსარება“ გამოგ-

ვადგებოდა, სხვა მრავალზე რომ არაფერი ვთქვათ. ის ეუბნება მართალიას: „თუ პირად ცხოვრებაში არ მიმართლებს, ეს ღვთისგან არ იქნება, ყოველი ადამიანი თავის შეცდომის გამო ისჯება. მე ჩემი საქმე მაქვს, შენ კი დურგლობით და სამართლიანობით, ჭკუა-გონებით გაითქვი სახელი. ბედნიერება კი მაინც შორსაა ჩვენგანო. მაშასადამე, ბედნიერება მათთვის ამ „კერძო ცხოვრებაში“ კი არაა, არამედ ის შემადგენელი ნაწილია ხალხის ცხოვრებისა, მათი ბედისწერისა, ე.ი. მათი (ამ პერსონაჟთა) ბედი დაკავშირებულია ხალხის ბედთან.

შემოქმედებითი კრიტიკის თვალსაზრისით ამ უმნიშვნელოვანეს საკითხს ავტორი ერთი კალმის მოსმით ნყვეტს, როცა უტუს დანახებით ათქმევინებს: „მქონდა საჭმელი, სასმელი, ცოტა ფულსაც მოვუყარე თავი და ერთგვარი კმაყოფილების გრძნობა დამეუფლა. ჩემი ჯიშისა და ჯილაგის ხალხს რომ გავემიჯნე, ოჯახის შექმნაში მომეცარა ხელი. იმ პატარა კმაყოფილებისთვის დავისაჯე მე. სწორია განგების განაჩენი“ (361). მაშასადამე, რომანში დაყენებულია ადამიანისა და საზოგადოების ურთიერთმიმართების საკითხი ისტორიულობის კონტექსტში. საზოგადოებასთან – „საკუთარი ჯიშისა და ჯილაგის ხალხთან“ კავშირის განწყვიტა დიდ ტრაგიზმად არის აღქმული, რომელიც განგების განაჩენად დაატყდება თავს პიროვნებას. მაშასადამე, ხალხი და პიროვნება, „კერძო ცხოვრება“ და „საზოგადოებრივი ურთიერთობა“ მხოლოდ ჰარმონიული თანაარსებობით აღწევენ თვითრეალიზებას. ასეთი მიდგომით მწერალმა შეძლო პროეცირება მოეხდინა „ნამდვილ ისტორიაზე“, როგორც თავდაცვით ომზე, ასევე სოციალურ (სამოქალაქო) დაპირისპირებაზე, რომელშიც აისახება ხალხის ბედისწერა. ყოველივე ეს ამ ისტორიულ რომანს აყენებს რომან-ეპოპეათა რიგში.

* * *

რამდენადაც რომან-ეპოპეა აღიარებულია რომანის უმთავრეს სახეობად (შ. ჩიჩუა), შეიძლება ითქვას, რომ „უტუ მიქას“ მთელი შინაარსი, მისი ისტორიულობით თუ გამონაგონით, გატარებულია „მწერლის შემოქმედებით სულში“. რომანში დაყენებულია ადამიანთა ურთიერთმიმართების სიღრმისეული პროცესების საკითხი, ისტორიულობის თვალსაზრისით. მათი მხატვრულად გააზრება და განზოგადოება ხდება დროის სამივე განზომილებით.

„უტუ მიქას“ პერსონაჟთა ყოფიერება ივსება მათივე საზრის-მომცველობით, ამ ფონზე წარმოიშობა პიროვნული თუ საზოგადოებრივი კონფლიქტები. ყველა ისინი ეძებენ თვითთავადობისა და თვითრეალიზების საშუალებას, როგორც ეს ჩანს უტუს ზემოთ მოხმობილ მონოლოგში მართალიასთან სტუმრობისას. „ფიქრის კაცთა“ იდეები კიდევ მომდინარეობს მათი შინაგანი ბუნებიდან – შინაგანი თავისუფლებიდან. ამ გზით მწერალი აღწევს უდიდეს სულიერ აღმაფრენას. ისტორიულ მოვლენათა და პროცესთა მშრალი ქრონიკების ფონზე, ავტორი ახერხებს ინდივიდუალურ ხასიათთა სრულფასოვნად დახატვას, სოციალური მარად განახლებადი პროცესების მხატვრული შემოქმედების კანონზომიერებათა კონტექსტში მოქცევას; ერთი მხრივ, ისტორიული სინამდვილისადმი პროეცირებას და, მეორეც, გონებისმიერი სუბიექტურ-ზნეობრივი (მორალისტური) პრინციპებისადმი მისადაგებას. ამ გზით ავტორი აღწევს არა მარტო ისტორიზმის პრინციპების დაცვას, არამედ ის აკმაყოფილებს კლასიკური ეპოპეისთვის დამახასიათებელ ყველა ფსიქოეთნიკურ მოთხოვნას.

ამდენად, კონკრეტული ისტორიული მოვლენა რომანში გადმოცემულია არა მხოლოდ, როგორც სოციალური ანტაგონიზმის საფუძველზე წარმოშობილი საზოგადოების შიგნით მიმდინარე სხვადასხვა ჯგუფთა ურთიერთგაუცხოებისა და დაპირისპირების შედეგი, არამედ ის ასევე გააზრებულია, როგორც გონითი პროცესი. „ფიქრის კაცთა“ აზრთა დინება სწვდება კოლხ-იბერული გენოკულტურის მთელ სივრცეს სიღრმისეულად და, შესაბამისად, ამ ფიქრებსა და ნაზრევებში აისახება ერის (მოდგმის) მთელი ბუნება, ხასიათი, მათი ისტორიული საზრისი. ამიტომაც მივაკუთვნეთ ამ ტრილოგიას ქართველური მოდგმის გენოკულტურის – მითოლოგიის, ისტორიისა და თანამედროვეობის შემოქმედებითად ამსახველ ბრწყინვალე რომანებს შორის თავისი კუთვნილი ადგილი, როგორც ისტორიულობის ამსახველი ეპოპეას.

ავტორის უდავო გამარჯვებად მიგვაჩნია ის, რომ მკითხველს, ამ თითქოსდა ლოკალური ისტორიული მოვლენებიდან (როგორცაა ყირიმის ომიდან მომდინარე, საქართველოში (აფხაზეთ-სამეგრელოში) თურქთა ლაშქრობა და სახალხო თავდაცვით ბრძოლა სამეგრელოში; მისი უშუალო გაგრძელება გლახთა საყოველ-

თაო აჯანყება) გონების თვალთ შირდაპირ ახედებს იმ უძველეს ისტორიულ-გენოკულტურულ შრეებში, სადაც ფორმირდებოდა ჩვენი ბუნება და მებრძოლი ხასიათი.

რომანს რეალური ფაქტების ისტორიზმის პრინციპით აღწერის კვალდაკვალ, მთელ სიგრძე-სიგანეზე გასდევს წმინდა გონისმიერი, სუბიექტივისტური განაზრებები, რომელშიც მთლიანობაში აისახება ერის ისტორიული წარსული. ამ გზით მწერალი ახერხებს, მოგვცეს სიღრმისეული მთელი ისტორიული პროცესების მხატვრულ განზოგადობა. დავა-კამათი საკითხებზე, დაიღალა თუ არა კოლხ-იბერული მოდგმა საკაცობრიო ისტორიის ორმოტრიალში; შესაძლებელია თუ არა ადამის დროინდელ ამ თიხისგან გამოძერწილ ჭურჭლებში ახალი ოჯალემის ჩასხმა, ბოლოს და ბოლოს, ილიასებურად წყდება: რომ ადამიანის გონებას ყველგან მსგავსი გზებით უვლიათ, ერთნაირ (მსგავს. მ.ზ.) შიშსა და საფრთხეში, წარმატებასა თუ წარუმატებლობაში; ერთნაირ (მსგავს) მიზეზებს ერთნაირად გაუტაცნია გონება. ის გვშველის, აღგვადგინოთ ახლა დავინწყებული აზრი ჩვეულებისა, რომელიც ასულდგმულებდა თვითონ ჩვეულებას (გენოკულტურას, მ.ზ.). ეს კი ხელს უწყობს გაგებას და ახსნას ახლანდელისას (ილია ტ. IV, გვ. 88). ილიასავე თქმისა არ იყოს, ავტორმა შეძლო, მითოლოგიის, მეცნიერების, პოლიტიკის ფილოსოფიის საკითხების კონტექსტში გაერკვია ის ყოველივე, „რომელნიც ერთად შველიან ისტორიას მის ქვემდებარე საძიებელში“ და ამ ეპოპეაში მალალმხატვრულ დონეზე დაადასტურა, „ისტორია სხვა რაა, თუ არა გამორკვევა, თუ არა ახსნა აწმყოსი წარსულისაგან“ (იქვე, გვ. 29).

ასე მოგვცა ავტორმა ისტორიზმის ახლებური ჭვრეტა, ძველი ფაქტების გონისმიერი გააზრებებით. თავიანთი ფიქრებით, ეს ისტორიული პიროვნებები თანამედროვენი ხდებიან და ებმებიან დღევანდელ ბრძოლაში „ანტიგონებასთან“. ამის მიღწევა კი შესაძლებელია საკუთარი (მშობლიური) ისტორიის ძლიერი განცდით. აქ ხალხი წარმოდგენილია მთელი მისი „ბედითა“ და უბედობით, თავისუფლების მოყვარეობით, სიმამაცით, პატრიოტიზმით, მაგრამ ამასთან, მოცემულია ბედუკუღმართი ცხოვრების სივარდახეც. მაშასადამე, რომან-ეპოპეა, როგორც მას შეესაბამება, სრულად აკმაყოფილებს მაღალი ჰუმანიზმის მოთხოვნებს და სრულფასოვნად გადმოგვცემს

„ადამიანისადმი იმ უღრმეს და უნაზეს სიყვარულს, რომლითაც მუდამ სავსეა ხალხის გული“ (გ. ნატროშვილი). მაშასადამე, ავტორმა შეძლო ეთნოსის სულიერი კულტურის მთელი მითო-ისტორიული დანაშრეების გამოხმოზა, მათი გადამუშავება და შედუღება, რომანის ჰუმანურ მუხტში აკუმულირება და ფსიქონობრივი თუ ესთეტიკური გარსის შეკვრა.

რამდენადაც ისტორიზმისა და ჰუმანიზმის საკითხს მივადექით, ისიც უნდა ითქვას, რომ ისტორიის ფილოსოფიის თვალსაზრისით, ჰუმანიზმმა ვერ გადაჭრა ისტორიული ველის პრობლემა მხატვრულ შემოქმედებაში (ზოგადადაც), რადგან მან მსოფლიო ისტორიის ცენტრად ადამიანი გამოაცხადა და ის ბუნებას დაუკავშირა, შესაბამისად, უარყო ყოველივე ღვთიური, შემოქმედი ძალა ძირს დასცა, ამით თვით შემოქმედებას გამოაცალა სულიერი ენერგია. გ. სიჭინავა კი შეეცადა ამ უღმერთო ჰუმანიზმისთვის სული – ღვთის შემოქმედებითი ენერგია დაებრუნებინა, როგორც რესპექტაბელური ძალა. ამით მან შეძლო გაეცოცხლებინა ისტორიის სული, რომელიც ჩვენს დღევანდელ ქმედებათა უხილავ პრინციპებს განკარგავს.

ავტორმა შეძლო ადამიანთა (პერსონაჟთა) მიერ საკუთარი ძალების მობილიზებასთან ერთად, ამ წინააღმდეგობით აღსავსე ბედუკულმართ ცხოვრებასთან ჭიდილში მოეხმო სულიერი ნებელობის გამაძლიერებელი, ღვთიური (იმუნური) ძალისთვის, სუბსტანციური სულის ანუ ბედისწერისთვის. ეს საჭიროა, ჯერ ერთი, რომანის შინაგანი დინამიკის, შინაგანი არსის გამოკვეთილად წარმოჩენისთვის; მეორეც – მარადიულად არსებული და გადაუჭრელი პრობლემის – დაპირისპირებულთა ბრძოლის ფონზე, საზოგადოებრივი ერთიანობის აუცილებლობის ღვთიური განსაზღვრულობის წარმოსაჩენად. ეს პრობლემები წარმართავენ ვალურიასა და უტუს დისპუტებს. ადამიანთა საზოგადოებაში არსებული მარადიული წინააღმდეგობების დაძლევისკენაა მიმართული უტუს გულისყური. ის თავისი ფიქრებითა და ძიებებით მიდის ურყევ დასკვნამდე, რომ ინდივიდი თავისთავად ვერასდროს მოიპოვებს რეალურ (პრაქტიკულ) თავისუფლებას – „... მხატვრული ლიტერატურა, ისე როგორც ფილოსოფია, სოციოლოგია, – წერს შ. ჩიჩუა, – თანდათანობით მიდის იმ დასკვნამდე, რომ „მარტო კაცი არაფერია“ (ჰემინგუეი), რომ

ინდივიდი საკუთარ ძალებზე დაყრდნობით ვერასდროს მოიპოვებს ჭეშმარიტ თავისუფლებას“ (დასახ. ნაშრომი, გვ. 138). უტუ ყოველგვარი ფილოსოფიისა და სოციოლოგიის მოხმობის გარეშე, ხალხურ სიბრძნეთა და ზნეთსწავლებათა გააზრებით მიდის ამ ჰემენგუეისეულ აქსიომამდე, რომ მარტო კაცი არაფრის მაქნისია. ამიტომაც ვერ გამონახა მან საერთო ენა ვალურიასთან. ეს შეუძლებელი იყო: ვალურიას სხვა ცხოვრება ჰქონდა სოფლისგან და ხალხისგან მოწყვეტილს, როგორც მას ახასიათებს ავტორი. უტუ კი ამ პრაქტიკულმა გააზრებებმა მიიყვანა „უტუს ჯარის“ შექმნამდე.

აჯანყების ცეცხლის დანთება კი თანასოფლელების მიერ მართალ კაცად აღიარებულ მართალია თოდუას არგუნა ბედმა. მისი გლეხური ჭკუა კიდევ ცხოვრებისეული რეალობებით სულდგმულობდა. ის ეუბნება ჭყონდიდელს, „ჩვენ ყოველთვის ვიხდით ღვთისასა და ბატონისას, სული შეგვრჩა მარტო და ამას ვერავის მივცემთ. ის მხოლოდ ღმერთს ეკუთვნის“ (515). მამასადამე, მართალია ჭყონდიდელს მიმართავს სახარებისეული შეგონებების სიბრძნით, „მიეცით კეისარს კეისრისა და ღმერთისა ღმერთს“ და ზედმინვენით გადმოგვცემს მაშინდელი სამეგრელოს მშრომელი ხალხის დუხჭირ ცხოვრებას. ამასთან ახერხებს სოციალური უსამართლობით ფიზიკურად წელში განყვეტილი ხალხის ფსიქოზნეობრივი განწყობის გადმოცემას, რომ „სულს ვერავის მივცემთ. ის ღმერთს ეკუთვნისო“. ამ და სხვა მრავალი მაგალითით დასტურდება, რომ ეს ნამდვილი რეალისტური რომანია, ჰუმანისტური ტილოს უნივერსალური მომწესრიგებლის ინტენსიური მოხმობით. ავტორი გვიხატავს ჰუმანიზმის პანორამულ სურათს, სადაც ინდივიდის სულისა და ხორცის ერთობა წარმართავს ხალხის ნებელობას.

ავტორი ამ გზით ახერხებს, ისტორიის ხანგრძლივი დინების პროცესში დაგროვილი გამოცდილებიდან მომდინარე ცოდნის საშუალებით თავის პერსონაჟებს წარმოაჩინებინოს კოლხური გენოკულტურის გამომსახველობითი ძალა: „მარტო კაცი“ ვალურიას განაზრებებშიც კი შევიგრძნოთ „გრძელი საუკუნეების და ათასწლეულების“ სურნელება, ადამიანთა ფსიქოზნეობრივი და გონითსაწვდომი სამყარო, რომელშიც დანალექის სახით მოცემულია ძველთაძველი ცივილიზაციის, წარმართობის

თუ ქრისტიანობის დანაშევრები, რომლებიც რწმენისა თუ ტრადიციის სახით ადამიანთა ინტელექტისთვის მიუწვდენია მეხსიერებას.

* * *

„უტუ მიქაში“ ისტორიზმისა და ჰუმანიზმის ასახვის თავისებურებებში მეტ-ნაკლებად გარკვევის შემდეგ, ორიოდ სიტყვით შევხვით საკუთრივ ისტორიული მოვლენების მართებულად (რეალისტურად) ასახვის საკითხს, რამეთუ მისადმი მავანთა „კრიტიკულ“, მე ვიტყვოდი, მატერიალისტურ-ტენდენციურ დამოკიდებულებაზე წინა წერილებში უკვე გვექონდა მსჯელობა.

რომანში აღწერილი ისტორიული მოვლენების მიმდინარეობის სივრცობრივი შეზღუდულობის (მხოლოდ სამეგრელოს სამთავრო) მიუხედავად, ისტორიული თვალსაზრისით, ის წარმოადგენდა მაშინდელი რუსეთ-ევროპისა და ახლო აღმოსავლეთის გლობალური პოლიტიკური პროცესების ნაწილს. კონკრეტულად, ასახულია ე. წ. ყირიმის ომი და მისი შედეგი რუსეთის იმპერიისთვის, ამიტომ ავტორი ამ წინააღმდეგობით აღსავსე ისტორიას გამადიდებელი შუშით უყურებს სამეგრელოს სანახებიდან.

ისტორიული მეცნიერების თვალსაზრისითაც აღიარებულია, რომ სამეგრელოს ომი და მისი შემდგომი „სამეგრელოს გლეხთა აჯანყება“ წარმოადგენდა XIX საუკუნის შუა ხანების გლობალური პოლიტიკური პროცესების ნაწილს. ერთ-ერთი გამოკვლევის დასკვნაში ნათქვამია: „გარეშე მიზეზად კი (აჯანყების, მ.ზ.) ყირიმის ომის გავლენა სამეგრელოს სოციალურ-პოლიტიკურ ვითარებაზე და მასთან დაკავშირებით დასავლეთის შუქის შემოჭრა სამეგრელოში“ (მ. კოლხიდელი, სახალხო აჯანყება სამეგრელოში..., გვ. 87, თბ. 1926წ.).

ამდენად, ავტორმა არა მარტო შეძლო ისტორიული მასალისა და პროცესების გაცოცხლება, ფაქტების კეთილსინდისიერად ასახვა, არამედ მათ შესძინა ახლებური, ზოგადსაკაცობრიო-ჰუმანური ფლერადობა. უმტიკვენეულოდ მოახერხა სრულიად უცნობი რიგით გლეხთა სახეების, მათი ცხოვრებისეული მდინარეების ერთიანობაში მოქცევა და თვითკმარი იდეის მქონე მხატვრული ტიპაჟების ჩამოყალიბება საკუთარი კონცეფციითა და მიზანსწრაფულობით.

* * *

ამდენად, რომანში მისი ცენტრალური საკითხი „გლახთა აჯანყება“ წარმოსახულია იმდროინდელ საერთაშორისო ურთიერთობათა ასპექტში. ავტორი სწორედ ამ ფონზე ხატავს სამეგრელოს (ზოგადად, საქართველოს) მოსახლეობის პატრიოტულ სულისკვეთებას; მიუხედავად გაბატონებული კლასის მხრიდან ზღვარდაუდებელი ჩაგვრისა, როცა სამშობლოს მტერი შემოესევა, ეს გლახები იარაღით ხელში იბრძვიან თავიანთ მჩაგვრელთა გვერდში. ამ ფონზე ქმნის ავტორი საზოგადოებრივისტორიულ ხასიათთა მთელ გამას, არა მარტო ლიტერატურული ცხოვრების თვალსაზრისით, არამედ მთელი კულტურულ-ისტორიული (გენოკულტურული) თვალთახედვით. მრავალფეროვანი ისტორიული მასალის გამოყენებით მწერალმა შეძლო რეალისტური ისტორიული სურათის დახატვა, მოქმედების ესოდენ ვრცელი სივრცისა, რომელსაც მოიცავდა ეს ე.წ. ყირიმის ომი, რომლის ერთ-ერთ თეატრს წარმოადგენდა „სამეგრელოს ომი“ – ომერ ფაშას ლაშქრობა აფხაზეთ-სამეგრელოში.

მწერალი შთამბეჭდავად გვიხატავს იმ წინააღმდეგობრივ სიტუაციას, რომელშიც მოექცა ომის გარდაუვლობის წინაშე მდგარი სამეგრელოს მოსახლეობა. ავტორი ასე გვიხატავს იმ ურთულეს წინააღმდეგობრივ სურათს, რომელშიც აღმოჩნდა ბატონთა მიერ უკიდურესად დაჩაგრული ხალხი.

„მეგრულ ლაშქარში ჩოჩქოლი ატყდა. ჯარი ჯგუფურად დაიყო“ – ეს არაა საბრძოლო ჯგუფებად დაყოფა, ისინი ამჯერად თავიანთი უბედური ცხოვრების კიდევ უფრო, მოსალოდნელი, გამწარების მოლოდინმა დააჯგუფა. ყოველივე ამას გარედან შეჰყურებს უტუ, მაგრამ როცა მას შეკითხვით მიმართავენ: „ჩვენ რა უნდა ვქნათ?“ ის უყოყმანოდ პასუხობს: „– უნდა ვიომოთ. აბა, რისთვის მოგვიყვანეს აქ, თუ იცი? – მე რატომ უნდა ვიბრძოლო, ვერ გავიგე, უტუ პატენი!“ გვალის ამ სოციალური შეუთავსებლობის სამრეკლოდან დარისხებულ ზარს უტუ სულის შინაგანი ძახილით, უკომპრომისოდ პასუხობს: „სამშობლო უნდა დაიცვა... შენი მინა-წყალი უნდა დაიცვა... ეს ხომ შენი ქვეყანაა, შენი ოდაბადეა, ძველისძველი მეგრელები შურობუმუს რომ ეძახდნენ, ისაა. ჩვენს ოდაბადეს ვინ დაიცავს, თუ არა ჩვენ“ (408/9). ასე წყვეტს ავტორი ამ დიდ პრობლემას, ლექსისა რომ არ იყოს, „სამშობლო უპირველეს ყოვლისა“.

ამ თავდაცვითი ომის ასეთი აღწერით მწერალმა შეძლო მთელი შემოქმედების პატრიოტული გრძნობით დამუხტვა. ასე რომ, წარმოაჩინა მშრომელი კაცის (გლახობის) ორმაგი ჩაგვრის – სოციალური და ეროვნულის სრული სურათი. ავტორმა ზედმეტი დაძაბულობის გარეშე მოახერხა დაეხატა ისეთი სურათი, სადაც თავდაცვითი ომი წარმოადგენს იმ ასპარეზს, სადაც ეროვნული ინტერესი ერთი მიზნის ირგვლივ (სამშობლოს დაცვა) აერთიანებს ქვეყანას. უკან იხევს შეურიგებელი დაპირისპირებულობა. „კერძო ცხოვრება“, პირადი ინტერესები სრულიად შეერწყმიან ხალხის ისტორიას და იქცევიან მის ნაწილად. მთლიანობაში, აისახება მთელი ხალხის ბედი.

ამ დიდი სოციალური კონფლიქტის ფონზე მიმდინარე თავდაცვითი ომის მოქმედებით აღწერით ხდება ისტორიული სიმართლის მხატვრულ სიმართლედ გარდაქმნა. რომანი იღებს ეპოპეის სახეს.

ავტორის მიდგომა სოციალური საკითხებისადმი კიდევ უფრო სრულყოფილია სწორედ კლასობრივი ურთიერთობის საკითხში. როგორც ზემოთაც ითქვა, ავტორს ზედმეტ სიმკაცრეში სდებენ ბრალს, ამიტომ მოგვიწვეს, კიდევ ერთხელ მოვუხმოთ „ჯიუტ ფაქტებს“ ისტორიიდან. ზემოთ ციტირებულ მონოგრაფიაში დავითის 11-წლიანი მმართველობა აჯანყების გამომწვევი მიზეზთა-მიზეზად სახელდება, რომლის გაგრძელებაც ეკატერინეს უანდერძა. ავტორი წერს: „ამდენად, 11 წლის მართვა-გამგეობით (1842-1853) დავითმა ვერ შესძლო დაემსახურებინა სიმპატია და ავტორიტეტი ვერც ერთი წოდებისა, მას ყველა ემდუროდა, მის წინააღმდეგ ფეოდალური წრეები აშკარად თუ ფარულად მოქმედებენ, განსაკუთრებით ქონებრივად გამდიდრების ტენდენციის გამო“ (იქვე, გვ.14). ეს ისტორიულად დადასტურებული დახასიათება სამეგრელოს მმართველისა თითქმის იუველირული სიზუსტით აისახა რომანში. ის ასევე ინარჩუნებს წონასწორობას ყველა სხვა ისტორიული პიროვნების სახის დახატვისას. ავტორი ასევე სკრუპულოზულად უდგება დიდ თუ პატარა ისტორიულ ფაქტებსაც. მათი მხატვრულად გარდაქმნისას სრულად სწვდება ცხოვრების საუკუნოვანი წესრიგის რღვევის შინაგან არსს. ამ პიროვნებათა თუ ისტორიულ მოვლენათა მაღალმხატვრულ დონეზე გამოხატვით ის ახერხებს მათ სულიერ სამყაროში წვდომას, მოვლენათა არა მარტო სოციალურ-პოლიტიკური თვალსაზრისით გა-

აზრებას, არამედ მათ ზნეობრივ პრინციპებიდან შეფასებას. ასეთი მიდგომით ავტორმა შეძლო გლახთა ეს აჯანყება წარმოეჩინა, როგორც იმპერიისთვის ეპოქალური ცვლილების – ბატონყმობის გაუქმების პრელუდია.

ამდენად, ისტორიული საკითხებისადმი ავტორის მიდგომა იმდენად სრულყოფილი და კეთილსინდისიერია, რომ მთელ რიგ შემთხვევაში მხატვრულად დამუშავებული ამ მოვლენების (ფაქტების) წყაროებად გამოყენებაც კი შეიძლება, ის კი არა, შეიძლება უფრო მომგებიანიც იყოს, ვინაიდან ეს მშრალი ფაქტები (მოვლენები) ავტორს დახატული აქვს ამ ქმედებათა ჩვენთვის უხილავი შინაგანი პრინციპების დანახვით, ნაჩვენებია მათი გონებით სანვდომი სამყარო.

ავტორი სპეციალურად კი არ ამძაფრებს სამეგრელოს სამთავროში არსებულ ვითარებას განუკითხაობისას, არამედ ის მიჰყვება ისტორიულად დადასტურებული ფაქტების ლოგიკას, ცდილობს ამ შეუზღუდავი ბოროტების მიზეზთა გახსნას.

უტყუს მიერ გენერალ კულუბიაკინისთვის ხალხის ტანჯვის მიზეზთა მუხლობრივად წარდგენის გაცნობაც საკმარისია, დავრწმუნდეთ ამაში. ის მოახსენებდა გენერალს: 1. გადასახადი განუსაზღვრელია; 2. ოჯახები ნაწილდებიან; 3. საკუთრება დამოკიდებულია ბატონთა თვითნებობაზე; 4. საჩივრები იძლევიან მხოლოდ საბაბს ახალი შეურაცხყოფისთვის მომჩივანთა საზიანოდ; 5. გლეხები სამეგრელოში ადამიანები არ არიან (მ.კოლხიდელი, დას.ნაშრ. გვ.44). ამ ისტორიული რეალობის გაცოცხლება დაისახა ავტორმა მიზნად და მან ეს შეძლო.

* * *

მისი შემოქმედებითი გამარჯვებაა ის, რომ მან მოახერხა იმ გლეხების სულიერი სამყაროს წარმოჩენა, რომელთაც ყოველგვარი სოციალური თუ პოლიტიკური უფლებები წართმეული ჰქონდათ. მათგან ჩამოაყალიბა მოფიქრალ და მოაზროვნე ადამიანთა მთელი დასი და გვიჩვენა, რომ ძველთაძველი კოლხური გენოკულტურის შემნახველი და მანარმოებელი სწორედ ხალხია და არა გადაგვარებული, კოლაბორაციონალისტი ზედაფენა, ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა. ამას ადასტურებს უტყუს მჭევრმეტყველური სიტყვა, წარმოქმნილი გენერალ კულუბიაკინის „უტყუს ლაშქართან“ შეხვედრის დროს. ის ამბობს: „ომერ ფაშას

ჯარის გასვლის შემდეგ ბატონებმა დაიწყეს ბავშვების მოტაცება და ოსმალეთში გაყიდვა. ჩვენი ბატონები თვით ოსმალებზე უფრო სასტიკნი გახდნენ, პირუტყვი უფრო მეტად ფასდება, ვიდრე ჩვენ“ (იქვე, გვ.45). ამ საშინელებას აღწერს მწერალი და ამის გამო მას ბრალი დასდო სამეგრელოს თავად-აზნაურების ზედმეტად გაკრიტიკებაში, ეს უფიცობაა.

შეიძლება ითქვას, რომ მან არათუ გადააჭარბა მაშინდელი სამეგრელოს თავადაზნაურთა კლასობრივი (სოციალური) სახის დახატვაში, არამედ ზედმეტად ფაქტოლოგიურადაც კი აღწერა ის. ზედმინევნით რეალურად გვიჩვენა მათი ადგილი და როლი აჯანყების გაჩაღებასა და ამ ცხელ კვალზე სამეგრელოს სამთავროს გაუქმების დაჩქარებაში.

ავტორის სასახელოდ შეიძლება ითქვას, რომ მან შეძლო მაღალმხატვრულ დონეზე გადაეწყვიტა ჩვენი ისტორიის და ისტორიული რომანებისთვის ერთ-ერთი პრობლემური საკითხი, – ხალხის როლის და ადგილის წარმოჩენა ისტორიის განვითარებაში. რომანის მთავარი საზრისის მატარებელი პერსონაჟები სწორედ რომ ხალხის წიაღიდანაა წამოსული.

ჩემი აზრით, ძალზე მნიშვნელოვანია ის, რომ მათი უმრავლესობა რეალური პიროვნებები არიან და მათი ცხოვრების შესახებ თითქმის ყველაფერი დეტალურად ახსოვდა ხალხს, არაფერი რომ არ ვთქვათ სასამართლო ოქმებზე, სხვადასხვა წარდგინებაზე („დანოსებზე“), მაღალი ნოდების პირთა ახსნა-განმარტებებზე და ა.შ. ასეთ შემთხვევაში ძალზე რთული ვითარების წინაშე დგება ავტორი, ის ან უნდა დაჰყვეს ამ მშრალი ისტორიული ფაქტების მიმდინარეობას და მაშინ უცილობლად დაზარალდება შემოქმედების მხატვრულ-შემეცნებითი მხარე, ან საერთოდ უარი თქვას ამ ისტორიულ რეალობებზე და სრულად ყველაფერი დაუმორჩილოს საკუთარ შემოქმედებით სურვილებს და მაშინ აუცილებლად დააზარალებს არა მარტო ისტორიულობას, არამედ თვით რეალიზმს, როგორც შემოქმედებითობის მთავარ საზრისს. მაგრამ ეს თითქმის დილემური სიტუაცია მშვენივრად გადაჭრა ავტორმა ისე, რომ შეძლო ისტორიული სახის შენარჩუნება როგორც თვითონ მოვლენისთვის, ასევე საკუთრივ ამ მოვლენათა წარმმართველ თუ მონაწილე ყველა პიროვნებისთვის. ამასთან, არც მხატვრულ-შემოქმედებითი მხარე დაუზარალებია და არც რეალიზმს მისდგომია

რაიმე ჩრდილი. მაგალითისთვის, მკითხველის ყურადღებას კიდევ ერთხელ (ჩვენ ზემოთ, „ფიქრის კაცთა“ სახის დახასიათებისას, საკმაოდ შევეხეთ მთავარ გმირთა პიროვნულ ხასიათს) მივაქცევთ მთავარი გმირის – უტუ მიქას პიროვნების ფორმირების ერთი შტრიხის – მჭევრმეტყველების ნიჭის ავტორის მიერ მხატვრულად გააზრებას.

უტუ მიქას, როგორც სახალხო ტრიბუნის, ფორმირებაზე ზემოთ დამონმებული მონოგრაფიის ავტორი წერს: სამჭედლო შეიქმნა უტუსთვის საუკეთესო შკოლა ხალხის ფართე მასის გასაცნობად, მათი რეალური მდგომარეობის აღსაქმელად. თუ სახეში მივიღებთ იმას, რომ მჭედელს პატივს სცემდნენ და სცემენ სამღვდელოების თანასწორად, როგორც საღვთო პირებს, წმ.სოლომონის თანამიმდევრებს (ი.ქობალია), ჩვენთვის ცხადი შეიქმნება უტუს პიროვნების ფართო პოპულიზება. ყოველი უბრალო გასაჭირისთვის ხალხი მიმართავდა მჭედელს თავისი პრობლემის ახსნისთვის. მჭედელი ძალაუნებურად უნდა გამხდარიყო გულთმისანი. ამგვარმა ისტორიულმა ტრადიციამ „უტუს მზამზარეულად მისცა მართებული საშუალება, ნათლად წარმოედგინა ხალხის საშინელი სინამდვილე, მისი ჭირი და ვარამი“. ასე ყალიბდება უტუს ცხოვრების ობიექტური, რაციონალისტური მხარე. მაგრამ, როგორც მონოგრაფიის ავტორი გვიხასიათებს, არანაკლებ საინტერესო იყო მისი სუბიექტური, ინდივიდუალური თვისებები. წერა-კითხვის მცოდნე და მჭევრმეტყველი, ის მთელი არსებით ემტერებოდა თავგასულ ბატონებს, რომლებიც, როგორც თვითონ ამბობდა თავის სიტყვაში, ბავშვებს იტაცებდნენ და ყიდდნენ, ხოლო ხალხს უფრო უარესად ექცეოდნენ, ვიდრე ომერ ფაშას ოკუპანტი ჯარისკაცები. ამიტომ „ყოველგვარი საშუალებით შურს იძიებდა მათზე თავის თანამოდმეთა საუკუნეებით შეურაცხყოფის გამო“ (იქვე, გვ.71). მისივე თქმით, რუსის მოხელის მიერ ასეთი დახასიათება აჯანყების ლიდერისა ბევრად არ სცოდავს, უტუს სახელის ხსენება მთელ სამეგრელოში დღესაც პოპულარულიაო (XX საუკუნის ოციანი წლები), ყოველ მოხუცს შეუძლია მასზე რამდენიმე მაგალითის აღწერა, სადაც ნაჩვენებია იქნება თავადაზნაურობასთან შეურიგებელი განწყობის დასადასტურებლად. მათდამი ასეთი მისაბაძი და საანდაზო ნიმუშად ქცეული გმირი დიდი მხატვრულობით, პოე-

ტურად (მოიადურად) გააცოცხლა მწერალმა. მას ახლებური სული შთაბერა, რაც მთავარია, ხალხის წიაღიდან წამოწეული გმირებით არცთუ განებივრებულ მწერლობას შესძინა ნამდვილი სახალხო ლიდერისა და ტრიბუნის ქეშმარიტი სახე.

უტუსთვის სახალხო ტრიბუნის წოდების „მინიჭებაში“ არც ისტორიოგრაფია და არც მწერლობა რომ არ აჭარბებს, ამას ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ ზუგდიდის ოლქის მმართველ, სახალხო პოეტს, რაფიელ ერისთავს დედოფალი ეკატერინე მოსთხოვს: „მომიყვანეთ სამეგრელოს რევოლუციის დანტონიო“ (იქვე, გვ.71). ეს ფაქტი ჩვენ მიერ ზემოთ გამოთქმულ „თამამ“ მოსაზრებასაც ადასტურებს, რომ სამეგრელოს გლეხთა ეს აჯანყება რალაც შეზღუდული, ღრმად ბატონყმურ ჩარჩოებში ჩაკეტილი მოვლენა კი არ ყოფილა, არამედ ის წარმოადგენდა პოსტბონაპარტისტული ევროპული სახალხო მოძრაობებისა და რევოლუციების ლოგიკურ გამოძახილს. ამიტომ, რაგინდ ირონიულად არ ეთქვა მას ეს ფრაზა, მთქმელიც და გამგონიც კარგად გრძნობდა, რომ ამ სახალხო მოძრაობას ასულდგმულებდა ის ზოგადი იდეალები, რომელიც აბობოქრებდა ევროპის კონტინენტს. ხოლო რაც შეეხება ბელადობას – აჯანყების ლიდერობას, საკუთრივ მხედართმთავრულ ნიჭს, უტუ ამ საკითხშიც შესაბამის სიმალლეზე დგას.

უტუს განკარგულებაში იყო 14000-იანი ლაშქარი. მან შეძლო, ამ სამხედრო საქმეში განუსწავლელი უბირი გლეხებისგან შეექმნა ისეთი ანგარიშგასანევი ძალა, რომელიც, როცა ჯერი დადგება, შეძლებს, შეებრძოლოს რუსის რეგულარული ჯარის დანაყოფებს. მონოგრაფიის ავტორი აღნიშნავს: უტუ თამამად მიუძღვის წინ ამ ლაშქარს, რაც ნათელს ყოფს მოსაზრებას, რომ ის არ იყო დამორებული სარდლობის მთავარ მოთხოვნილებებს, რომ მას შეეძლო თანამიმდევრულად დაეცვა წესრიგი და სიმტკიცე ამ „ზღვა ხალხში“. ეს არ გამორჩენია კოლუბიაკინს, რომელიც მეტად გაკვირვებული რჩებოდა უტუს ლაშქრის ამ თვისებებით და მიაწერდა მას დასავლელობის გავლენას (იქვე გვ.73). მაშასადამე, დასტურდება იგივე მოსაზრება, რომ ამ აჯანყებაზე იდეური გავლენა აქვს დასავლეთს და არა რუსეთს. რა თქმა უნდა, აჯანყებას ამ მსოფლმხედველობით წარმართავს მხედართმთავარი, ამიტომაც, რომ ხალხმა მას ადგილობრივი „დადიობა“ არ

აკმარა, არამედ „კეისრობა“ უბოძა და ისევ დასავლეთს დაუკავშირა. უტუს ჯარის დანახვაზე გაიძახოდნენ, „კეისრის ჯარს გაუმარჯოსო“, მას უზენაესი მმართველის სახელი მიანიჭეს (იქვე, გვ.73, შენიშვნა 1).

ასეთ სიმაღლემდე აიყვანა ის ხალხმა, მისი მაღალნიჭიერებისა და მხედრული თვისების გამო, ამიტომ იყო, რომ მიუხედავად მთავარმართებლის – ბარიატინსკის ბრძანებისა, ვერც კილუბიაკინმა და ვერც დიკრუსიმ გაბედეს მისი დაჭერა, სანამ მყარად არ მოიკიდეს ფეხი სამეგრელოში. ისინი ატყობინებდნენ მეფისნაცვალს: „უტუს დაკავება ხელახლა დაბადებს გლეხებში ახალ აღელვებასო“ (74).

ამ ისტორიული ფაქტებისა და მოფიქრალ კაცთა „ტრიოს“ სუბიექტური თუ ობიექტური თვისებების მაღალმხატვრულად აღწერით ავტორმა შეძლო ხალხის სულისკვეთების ჭეშმარიტად გადმოცემა, მის სააზროვნო სიღრმეებში ჩახედვა, მათი გენოკულტურული და ფსიქომორალური საზრისმომცველობის, გონებით სანვდომი სამყაროს წარმოჩენა.

ამდენად, რომანში ეპოქის სულის, სუბიექტური თუ ობიექტური სამყაროს მამოძრავებელი ძალების, საზრისის გამსაზღვრელი ხალხია. ამიტომ ეს ისტორიული რომანი ხალხის სულისკვეთების და მისგან მომდინარე სიმართლისა და სამართლიანობის ათვისების და განვრცობადობის მასშტაბურობით ალბათ ერთ-ერთი საუკეთესოთაგანი უნდა იყოს ახალი დროის ქართული ლიტერატურის ისტორიაში. ნაწარმოების საზრისმანარმოებელი უმთავრესი პერსონაჟები, ისტორიული თუ გამონაგონი, სწორედ რომ ხალხის ნიალიდან არიან გამოსულნი.

ჩვენი შეხედულებით, ძალზე საყურადღებო და მნიშვნელოვანია ის, რომ ყოველი მათგანი: მთავარი გმირი უტუ, მუდამ მართლის მთქმელი – მართალია თუ მითაყამდელი კოლხური სიბრძნის მატარებელი ვაღურია, ყველა ისინი, მიუხედავად მათი გლეხური წარმომავლობისა, სრულყოფილი პიროვნებები არიან. მათი „მე“ არ არის შეზღუდული ოდენ თავისი სოციალური შიდა არსით, არამედ მათი სააზროვნო ენერჯის პოტენციალი შორს სცილდება კლასობრივი სტრუქტურის მიერ შემოთავაზებულ ურთიერთგანმზიდავ დაპირისპირებულობის ველს, ღრმად იჭრება როგორც საერთო-ნაციონალურ, ასევე ზოგადსაკაცობრიო სივრცეებში. ამის დასტურად

ავტორის მიერ უტუს მიმართ სიტყვაკაზმულად თქმულიც კმარა. ის უტუზე იტყვის: „რკინის მომთვინიერებული ადამიანი სხეულსაც ადვილად ათვისებდა, ასე იტყოდა ხალხიო“.

ამ მოკლე წინადადებაში ავტორმა მოგვცა არა მარტო მთავარი გმირის, – კონკრეტული „მე“-ს ბუნებრივი სახე, არამედ დაკვირვებულ ქართველ მკითხველს აუცილებლად თვალწინ წარმოუდგება მეცნიერულად ყველა საფეხურზე დადასტურებული და საყოველთაოდ აღიარებული მეტალურგიის მამამთავარი ხალიბჭანების ტომი; ან კიდევ, მის მენამლეობაზე მსჯელობისას შეუძლებელია არ გაახსენდეს ადამიანთა სხეულის მკურნალი, მედიცინის ეპონიმი მედეა და კიდევ უფრო შორეული, მისი ბუნების ნიაღთან შერწყმული, ბალახეულობით წამლობის დიდი მანიპულატორი მამიდა – კირკე, რომელმაც ოდისევსის ამაღლა ღორებად აქცია მათი ღორული საქციელის, უფრო უსაქციელობის გამო (ტყუილად არ უნოდა მას ვლ. ალფენიძემ „ღვთისმშობელი“). ამდენად, ავტორმა ერთ წინადადებაში ჩაატია მრავალათასწლიანი ისტორია მეტალურგ-მენამლე ხალიბჭანებისა (ზანების) და მჭედელ-მენამლე ჯვარელი უტუ მიქას ბუნებრივ ნიჭიერებაში გააცნობიერა ის. ამაშია მისი შემოქმედებითი ნიჭის ძალა.

მაშასადამე, მოცემული კონტექსტით ხდება ლიტერატურით ისტორიისა და ისტორიზმის ასახვა. საკუთრივ ლიტერატურისთვის კი (ამ რომან-ეპოპეისთვის) ისტორია (კონკრეტული ფაქტები) მოდელირებას ახდენს მთელი ჩვენი გენოკულტურისას: რანი ვიყავით, რანი ვართ და რანი უნდა ვიყოთ.

მწერალს შეეძლო მზამზარეულად გადმოეტანა ისტორიული ფაქტები და დოკუმენტები, ზეპირსიტყვიერი მოცემულობები, მაგრამ ამას ის ხოლოდ აუცილებლობის შემთხვევაში აკეთებს – კონკრეტული ისტორიის მხატვრულად ასახვის პროცესში ახდენს ეროვნული საზრისმომცველობის, გენოკულტურული მოცემულობების წარმოჩენას, მითოლოგიზმებში კი ერის სულიერი სამყაროს აღქმასა და სინამდვილის (ჭეშმარიტების) მეტაფორულად გააზრებას... ამასთან, ეპოქის სიტუაციური ანალიზის მეშვეობით, ამყარებს მსოფლმხედველობრივ (იდეურ) კავშირს ევროპულ რევოლუციურ თუ პოლიტიკურ პროცესებთან და წარმოაჩენს ამ შიდარეგიონალური სოციალურ-პოლიტიკური მოვლენების სახეს. ის მთლიანობაში ასახავს

მოდგმის (ერის) სახის მაიდენტირებელ სულიერ სამყაროს თანამედროვეობის თვალსაწიერიდან.

რომანში და ისტორიულადაც უტუ გამარჯვებული გმირია. მისი სოციალური ბრძოლის ნაყოფი ჩანს... ბატონყმობა გაუქმებულია... ზღვარდაუდებელ ჩაგვრასა და თავგასულობას თავადაზნაურობისას, მართალია, უსამართლო, მაგრამ მაინც დაკანონებული ზღვარი დაედო... ის მოესწრო ყველაზე მთავარს: ხალხის მისადმი უსაზღვრო ნდობის აღდგენას... სწორედ ხალხის ერთსულოვანი მოთხოვნითა და რუსული რეჟიმისადმი ზენოლით მოხდა მისი მშობლიური წენდიხის თემის პირველ მამასახლისად არჩევა.

ამდენად, უტუ ნამდვილი სახალხო გმირია, ხოლო ტრილოგია „უტუ მიქა“ – სრულყოფილი

შინ როცა ნოდებრივი ზედაფენის ღირსებად ამ ეთნიკური სულიერების შემოქმედი ხალხის მორჩილებაში ყოფნა მიაჩნდათ. სწორად მიუთითებს ავტორი, მათ ამ „ღირსების“ უღირსობის შეგრძნების უნარი არ გააჩნდათო (121). **ასე შეძლო ავტორმა მოდგმის ეპოქალური სურათის დახატვა და იმის დადასტურება, რომ ყოველგვარი შემოქმედება მიუთითებს შემოქმედზე...** ქართული რომან-ეპოპეის უკანასკნელი მოჰიკანი ხომ არ იქნება ეს კლასიკური სტილის ტრილოგია, ამას მომავალი გვიჩვენებს ალბათ.

* * *

წინა წერილებში (ჟ. „მიჯნა“ N1,2,3; 2020წ.) მეტ-ნაკლებად ვიმსჯელებთ, თუ რამდენად იყო მეთოდოლოგიურად გამართლებული, სხვადასხვა ავტორის მიერ სხვადასხვა დროსა და

რომან-ეპოპეა. თავისი მხრივ, როგორც ლიტერატურული თეორიის თუ კრიტიკის თვალსაზრისით მიღებულია, ეს უკანასკნელი, „რომანი – ეპოპეა ეპოსის მწვერვალია და რეალიზმის უმაღლესი გამოხატულება“ (ა.ჩიჩერინი) მაშასადამე, ტრილოგია „უტუ მიქა“ მხატვრული შემოქმედების თვალსაზრისით შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც ერთ-ერთი „უმაღლესი მიღწევა“, რადგან მასში სრულყოფილადაა აღწერილი როგორც სათანადო ეპოქის ცხოვრების პანორამა, ასევე ხალხის სულიერი სამყაროს შემოქმედი ძალა, რომელსაც, როგორც ავტორი განმარტავს: რაოდენ პარადოქსულადაც უნდა მოგვეჩვენოთ, ეთნოსის ამ სულიერ ღირებულებებს მაინც ის ბოგანო მასა ქმნიდა... ხალხური გენი ყოველგვარ ვითარებაში მუშაობდა და იღვწოდა; ეს ცხოვრებისეული საზრისის შემოქმედი ადამიანები ქმნიდნენ ეპოქალურ შედეგებს – ეპოსებს, ზღაპრებს, ცეკვა-თამაშებს და ამით ცხოვრებას უფრო საინტერესოს და მომხიბვლელს ხდიდნენ, მა-

სიტუაციაში შექმნილ (დანერვილ) რომანთა საზრისმომცველობის ერთიანობაში – „ტრიადაში“ გააზრების მცდელობა, მათში შემოქმედებითად ასახული, მოდგმის ფიზიგნომიკური ერთობის, ე.ი. ეროვნული ხასიათის, კულტურის სულის, ეპოქათა თავისებურებების სრულფასოვნად გააზრების თვალსაზრისით წარმოჩენა.

გიორგი სიჭინავას ისტორიული რომანის მიმართ ზემოთ თქმული კი შესაძლებლობას გვაძლევს, მთელი სისრულით „შევიგრძნოთ არა მარტო კაცთა სიყვარული, არამედ ღვთიური სიყვარულიც“. ე.ი. უხსოვარი დროიდან მომდინარე, ჩვენში გენეტიკურად მოცემული სიყვარული „მინისა და ცისა“.

ამ რომანებში მხატვრულად გადმოცემული მითის, ისტორიის და სინამდვილის ერთობლიობაში გააზრება მკითხველს მისცემს შესაძლებლობას, არა მარტო შეიგრძნოს მოდგმის სულიერი სამყარო, მისი გულისცემა, არამედ გაერკვეს ამ თვითთავადი გენოკულტურის თანამედროვე კულტურებთან მიმართების

საკითხში. ვინაიდან ეს რომანები, ერთად და ცალ-ცალკე, მათში მოცემული მითო-ისტორიული, ფსიქო-კულტურული თუ ფილოსოფიური გააზრებებით, ღრმად გვახედებენ იმ წინაისტორიულ და ისტორიულ შრეებში, საიდანაც გამოკვეთილად მოჩანს ჩვენი ეროვნული იდენტობის მაფორმირებელი გენოკულტურის თავურსაწყისები, მათ წიაღში „დანალექის“ სახით მოცემული მრავალგვაროვან კულტურათა ანარეკლები.

ამდენად, ამ რომანთა სამერთიანი გააზრებით, მათ წინაშე ვსახავთ განუზომლად დიდ ამოცანას, რომ მთელი სისავსით წარმოჩინდეს ჩვენი ნაციონალური იდენტობის მაფორმირებელი ცნობიერი სამყარო, წინაპართა დიდი საქმეები, ასევე ის ნაკლოვანებანი თუ შეცოდებანი, რომელნიც თან სდევდა მათ და აბრკოლებდა განვითარების პროცესს. მაშასადამე, ჩვენ შევძლებთ გავაცნობიეროთ ეროვნული „სულის სიმდიდრე“, – საუკუნეებითა და ათასწლეულებით ფორმირებული ფსიქოზნეობრივი და კულტურულ-ცივილიზატორულ მოცემულობათა ნიშნები, რომლებიც უხსოვარი დროიდან დღევანდლობამდე მოუტანია ტრადიციებს და წმინდად ინტელექტუალურ მონაპოვართა (გონით-შემეცნებითი) სახით ჩამოქნილა ისტორიულ-კულტურული პროცესების მიმდინარეობისას.

ყოველივე ზემოთ თქმულთან ერთად ამ რომანების ერთიანობაში გააზრება მკითხველს შესაძლებლობას აძლევს, თითოეული ავტორის მიერ თავისი ნაწარმოებისთვის „დანესებული“ – განსაზღვრული დროის (ეპოქის), სივრცის (მოქმედების შემოსაზღვრული არეალი), კონ-

კრეტული მიზანდასახულობის (თემის, ჟანრის, ფაბულის ჩარჩოებში ჩაკეტილის), თვით ავტორისეული „იდების“ მიღმა „გაიხედოს“, შეიგრძნოს კონკრეტული ხალხის (გვარის, ტომის, მოდგმის) ყოფიერების არსი, ხასიათი, ასაკი, ტრადიციული თუ სახელმწიფოებრივი (კანონმდებლობითი) წესი და რიგი, რაც მეტნაკლებად გემოვნებით დაწერილი რომანის მიზანს წარმოადგენს, არამედ მასში მოიხელთოს „ადამიანის სულის დამოკიდებულება ზოგად იდეებთან“ (ვ. ვულფი), გახსნას ის „საიდუმლო“, რომელიც ცალკე აღებულ ყოველ მათგანში თავისებურადაა მოცემული და ხშირად შეუმჩნეველი რჩება ხოლმე, პოლ ვალერის თქმით: აზრადაც რომ არ მოუვა მკითხველს.

მაშასადამე, ამ რომანების ერთიანობაში გააზრებით, მკითხველს ეძლევა შესაძლებლობა, ჩვენი დღევანდელი ფსიქოკულტურული წყობის მოთხოვნათა კვალობაზე ამოხსნას ის „უფრო ფასეული რამ, ვიდრე ორიგინალობა“ (ვალერი).

ამდენად, ამ რომანების მალალმხატვრულ ტექსტებში რაციონალიზებული და „განზავებული“ დაფარული არსის ამოხსნისთვის აუცილებელია მათი მითო-ისტორიული და ფილოსოფიური საზრისმომცველობის სიღრმისეულად გაცნობიერება. ეს შესაძლებლობას მოგვცემს, გავხსნათ მხატვრულად გადაამუშავებულ ურიცხვ ფაქტორთა და მოვლენათა პოტენციური შემოქმედებითი ენერგია, რომლის მეოხებითაც სრულფასოვნად წარმოჩინდება და „გაიზომება“ კოლხ-იბერული მოდგმის „სულის სიმდიდრე“, მთელი მისი გონითსაწვდომი სამყარო.

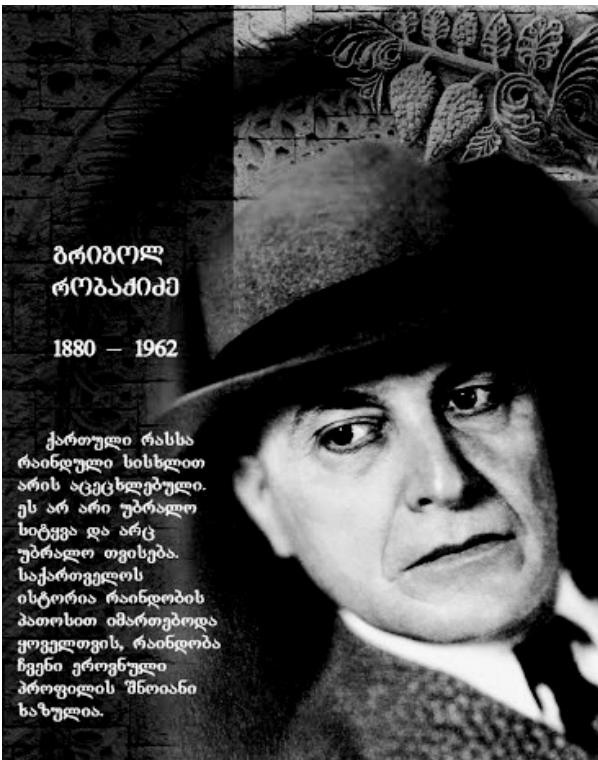
ეროვნული იდენტობის საკითხი ორი ანტიკომუნური შეხედულების ფონზე

(ნიგნიდან „დავით კლდიაშვილის ახლებურად ნაკითხვისათვის“)

26. „მე – შენის“ მიმოქცევის დარღვევა

ვოლტერის თქმით, უნდა მოვერიდოთ იმას, რაც თითქოსდა ძალზე იოლი გასაგებია, ისევე, როგორც იმას, რისი გაგებაც ადამიანებს არ აქვთ (უჭირთ). ამიტომ, ნუ გვგონია, რომ რაც მარტივია (მკითხველისთვის ადვილად აღსაქმელი, უფრო ფაბულის თვალსაზრისით), მით უფრო სრულყოფილია შემოქმედება. თითქოსდა არავითარ საჭიროებას არ წარმოადგენს ყურადღების დამძაბავი, გულდასმით წასაკითხი, ტვინის შემფუცხუნებელი ტექსტებით ნაწარმოების დატვირთვა. არადა, ამ გადაცემაში სწორედ ასეთი პოზიციებიდან გველაპარაკებოდნენ კლდიაშვილის შემოქმედებაზე.

მგონი, ჩვენ ზემოთ საკმაოდ დამაჯერებლად გავარკვეეთ, რომ დ. კლდიაშვილის სტილისტურად მარტივად (ხალხურთან მიახლოებული) დანერგული ტექსტები შინაარსობრივად ძალიან დატვირთულია ქვეტექსტებით და სტრიქონებს შორის გასააზრებელი მოცემულობებით.

საერთოდ, მთელი ეს შემოქმედებითი საქმიანობა, ზოგადად ინტელექტუალური შრომა,

იმისთვის გვჭირდება, რომ ადამიანები თვითონაც იზრდებოდნენ და სხვებსაც ზრდიდნენ გონიერად. აქ დაშვებული შეცდომები ძვირად უფდება საზოგადოებას. ამიტომ არის ფასეული კამათი და კრიტიკა ხელოვნებაში.

ჩვენს კონკრეტულ შემთხვევაში, როგორც აღვნიშნეთ, მსმენელთა აუდიტორია XXI საუკუნის თაობისგან შედგებოდა, რომელთა ცნობიერებაც ჭეშმარიტების, ზოგადად ადამიანურ ღირებულებათა, ძიების თვალსაზრისით ახლა ფორმირდება. ამ რთულ პროცესში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ფსიქო-კულტურულ მოცემულობათა ფორმირების თვალსაზრისით წინასწარი განწყობის შექმნას. ამ შემთხვევაში ყოველდღიური სწავლა-განათლებით ყალიბდება არა მარტო ზოგადი ინტელექტი, არამედ „მე“-ს ხასიათიც, რომელიც საბოლოო ჯამში ქმნის სოციუმის სახეს. ამიტომ არის აგრე-რიგად მოსაფრთხილებელი ეს აუდიტორიები. ასეთ შემთხვევაში უნდა ვუფრთხილდეთ არა მარტო საეჭვო, მით უმეტეს, ცრუ იდეოლოგიურობაზე დამყარებულ მოსაზრებებს, არამედ მათ წინაშე ყოველი ახალი „რაობის“ გახსნაც დოზირებულად უნდა მოხდეს, რათა უმტკივნეულოდ შეძლონ მიმდინარე რთული პროცესების გაცნობიერება.

რამდენადაც შევეხეთ „მე“-სა და „სოციუმის“ ხასიათის ურთიერთმიმართების საკითხს, რამდენიმე სიტყვით ისევ მივუბრუნდეთ გრ. რობაქიძის ზემოთ დამოწმებულ ტექსტს ქართულ ხასიათზე. კონკრეტულად იმაზე გვმართებს დაკვირვება, თუ როგორ და რატომ ირღვევა სასურველი ურთიერთმიმოქცევა „მე-შენისა“; რომელთა დარღვევასაც საბედისწეროს უწოდებს ავტორი. ახსნა ასეთია: „შენის“ დაუდევრობა და „მე“-ს სიფიცხე ბადებს საყოველთაო თავნებობას. ასეთი სიტუაციური ურთიერთმიმართება დიდი ხანია ანადგურებს ერის უდიდესი ძალისხმევით მოპოვებულ თავისუფლებას, უბედურება ის არის, რომ მოცემულ შემთხვევაში „შენიც“ და „მეც“ ისევე ჩვენვე ვართ. გარეშე „ის“ ისე მართავს ამ ჩვენებურ „შენ“-ს, რომ მას ავიწყდება თავისი „მეობა“. ამიტომ, რობაქიძის მიერ ზედმინევენით გახსნილი ქართული ხასიათის მთავარი ნიშნის „გაახარე-გაიხარეს“ ნაცვლად წინა პლანზე წამოიწია „თავნებობამ“ – ჩვენი ხასიათის უკიდურესმა ნეგატიურმა მხარემ.

ასეთ მდგომარეობაში აღმოჩენის შემდეგ მთლიანად მოვექცეთ გარეშე „შენი“-ს გავლენის ქვეშ. გაგვისხლტა ხელიდან ქართული ხასიათის სიაყვარე. მის ნაცვლად შემოგვაჩეჩეს, ინტელიგიბელური (გონებით სანვდომი) აღრეული ცნებები, საზოგადოებრივი თეორიათა გაუკუღმართებული მინაგვანები.

დამოუკიდებლობისა და თავისუფლების კონკრეტული იდეების პრაქტიკული განხორციელების ნაცვლად, ხელში შეგვრჩა რაღაც აბსტრაქტული ჭეშმარიტების ნაგლეჯი, რომელსაც დემოკრატია ეწოდა. ეს იყო „კრიზისული ჭკუის“ ნაყოფი. მათ დემოკრატია ჭეშმარიტებას გაუტოლეს, ხოლო ჭეშმარიტი ღირებულებანი: თავისუფლება, ეროვნული იდენტობა, პოლიტიკური (სახელმწიფოებრივი) დამოუკიდებლობა, სამშობლო და პატრიოტობა პროვინციულობად გამოცხადეს.

თავისუფლებისთვის საყოველთაო სახალხო ბრძოლის პროცესში, ამ უმთავრეს ჭეშმარიტ ღირებულებათა „კანონგარეშე“ გამოცხადება ანადგურებს რობაქიძის მიერ შემოთავაზებულ უმთავრეს ნიშანს ქართული ხასიათისა: „გაახარე-გაიხარე“-ს და ამკვიდრებს მის ანტიპოდს: „გავიხარო-გავახარო!“

ამ ხელოვნურად გამოყვანილ სარეველას თვით სახალხო რევოლუციამაც ვერაფერი უყო. „ზრდა“ განაგრძო ოდნავი ევოლუციური ფორმით – ლოზუნგით: „ყველაფერი ჩემგან იწყება“ და ბოლოს მეტამორფოზირდა ყველაფერი „ჩემია-ჩემია“-თი, რომლის განხორციელების „მშვენიერ დღეებს“ განვიცდით.

აი, ასეთი „თეორიისა“ და „პრაქტიკის“ გავლენით იწყებს თავისი ცხოვრების გზას XXI საუკუნის ჩვენი ახალი თაობა. თუკი „პრაქტიკას“ ერთურთის ჩანაცვლების მიზნით კიდევ ენინა-აღმდეგებიან, „თეორია“ სრული გაფურჩქვნის ეტაპზეა და სწორედ ესაა უფრო საშიში, ვიდრე ის „პრაქტიკა“, რომელსაც ახორციელებენ.

ქართული გენოფსიქოლოგიური წყობის (ხასიათის) რობაქიძისეულ ამ უტყუარ ნიშანს „გაახარე-გაიხარეს!“ სანაცვლოდ ქართველის ბუნებაზე ქმნიან თავისებურ ლეგენდებს. მაგალითისთვის მივმართავთ ამ საკითხზე მ. მამარდაშვილის მიერ შემოთავაზებულ გენეტიკურ და კულტურულ-ისტორიულ გააზრებებს.

27. ორი შესხედულება ქართველთა ბუნებაზე

გენიალური მწერლისა და მოაზროვნის მიერ ქართველთა ბუნებაზე შემოთავაზებული ფორმულირებები, რომ „ქართველი თავმომწონია, აქვს კიდევ უფლება თავმომწონეობისთვის. მას

ფესვი გადგმული აქვს „გაახარე-გაიხარეს“ გენეტიკურ თვისებაში, რაც არის „მთავარი: „ხრტილი ქართული ბუნებისა“; არსი მისი კი ის არის, რომ „მეუნყო ხელი სხვის „ზრდას“ რათა ამით თვითონაც იზრდებოდე“. ამასთან მისი დაჯერებული თქმით, „არც ერთს შვილს... სხვა ერისას არ ძალუძს... იყვეს „ერთგული“, თავდადებული მეორისთვის, სხვისთვის როგორც ქართველს“. სრულიად საპირისპირო გაგებას ქართული ხასიათისა გვთავაზობს ფილოსოფოსი.

მ. მამარდაშვილი წერს: „შეიძლება ბევრი არ დამეთანხმოს, მაგრამ პირადად მე, რამდენადაც თავს ყოველთვის ქართველად ვგრძნობდი, იმდენადვე ვგრძნობდი თავს არქაულად და უადგილოდ თანამედროვე სამყაროში“ (მერაბ მამარდაშვილი, გვ. 84, თბ., 2007 წ. შემდგ. თ. თიბელაშვილი). მაშასადამე, რობაქიძისთვის, თავმომწონეობის უფლების მქონებელი ქართველი, რომელიც ცდილობს სხვასთან ერთად იზრდებოდეს, მამარდაშვილისთვის არქაულია და თანამედროვე სამყაროსთვის შეუსაბამო. დღეს ამ კონცეფციას გვახვევენ თავზე. ამ პრინციპით ზრდიან თაობებს. „არქაული“ მოდგმა გამოუსადეგარია თანამედროვეობისთვის.

ასეთ თეორიულ საფუძველზეა აღმოცენებული ჩვენი წამყვანების ცნობიერება, მათი გააზრება კლდიაშვილის შემოქმედების მიმართ. ამიტომაც გავიხადეთ ეს ერთი შეხედვით „უწყინარი“ გადაცემა ფონად ამ პატარა შრომისა.

ახლა კი, ისევ მოვუბრუნდეთ მავანთაგან XX ს-ის მეორე ნახევრის საბჭოური ფილოსოფიის ერთ-ერთ მეტრად აღიარებულ მამარდაშვილს.

ის იქვე აგრძელებს: „ქართველობა – ეს არის მშვენიერი, ამაღლებული ლეგენდა ან ლეგენდარული ხატი, რომელიც ჩემთვის ჭეშმარიტიც და რეალურიცაა, – უფრო რეალური, ვიდრე ყოველდღიური რეალობა. ეს, ძირითადად, ფეოდალური რაინდული ხატია“ (XXI ს. მიჯნაზე, მ. ზ.).

მაშასადამე, ავტორმა გაგვიხსნა ჩვენი „არქაულობის“ მთელი ფიზიონომია. ეს არქაული ქართველი ლეგენდაა, – მშვენიერი და ამაღლებული ექსპონატი; არსებული სულიერი რელიკვიის სახით, როგორც მრავალი სხვა ლეგენდა გადაშენებულ დიდ თუ პატარა მოდგმებზე. მისი ადგილი არაა ყოველდღიურობასა და რაციონალურ საქმიანობაში. ის არსებობს, როგორც „ფეოდალური ... ხატი“.

სოციალური არსებობის ეს ფეოდალური ფორმა (ხატი) შეესაბამება მის არქაულობას. შესაბამისად, ამ საინფორმაციო რევოლუციის ხანაში, მას არა აქვს უნარი ვინმეს გაახარებისა.

ამდენად, ეს ორი მიდგომა არის სრულიად ანტიპოდური. სათანადოდ, მათი მიზნებიც ანტიპოდურია. ე. ი. იგნორირებულია რობაქიძისეული იდეა – ქართველის მიერ სხვისი გახარებისთვის ზრუნვისა, შესაბამისად, თავისი თავისაც; სხვისი გაზრდით საკუთარი თავის „გაზრდისა“. ამის ნაცვლად არქაულობის კონცეფციის შესაბამისი სოციუმი ყალიბდება ფსევდოდემოკრატიული ანტიურაჟით. ამაშია სათავე დღევანდელ უკულმართობისა.

რამდენადაც ამ ქართველისთვის ადგილი არ იყო თანამედროვე მოწინავე საზოგადოებაში, მას სამყოფლად და „სანავარდოდ“ აუშენეს ანტიკვარული სუპერმარკეტი და მიდის გაცხოველებული „მოპინგობა“.

მაგრამ, ამ ფილოსოფიური კონცეფციის ერთეულ მიმდევრებს უნდა შევახსენოთ, რომ უნიჭო გამონაგონი ქართველი ერის „არქაულობის“, „დაბერების“ შესახებ არახალია, ის „მოპარულია“ XIX საუკუნის რუსულ-ევროპულად კარგად განსწავლული „ქართველისგან“, რომელსაც მაშინ ბღღვინი ადინა დიდმა ილიამ.

28. ასი წლის შემდეგ „გაცოცხლებული“ იდეა

ნაროდნიკული ფილოსოფიის (იდეის, მსოფლმხედველობის) მიმართულების მოღვაწე ივანე ჯაბადარი, ჟურნალ „Северный Вестник“-ის №№9, 10, 1889 წ. თებერვალ-მარტი; თავის წერილში „Письма о Грузии“ წერდა: „საქართველოს ერი მართლა დაბერდა, დაიცალა თავისი ღონისაგან... დღეს აქამდე არ დაუნყია სრული

ინტენსიური ცხოვრება და შეუნახავს თავისი ძალღონე მერმისისთვისო...“ (ი. ჭავჭავაძე, ტ. IV, გვ. 12, თბ., 1987 წ.). ქართული ერის ამ შეფასებაში ორი საკვანძო საკითხია წინ ნამოწეული: გერონტოლოგიურ-ქრონოსული და სოციალურ-რაციონალური.

პირველი – გერონტოლოგიური თვალსაზრისით, საქართველოს ერი დაბერებულია, დაცლილია ღონისაგან; ქრონოსის თვალსაზრისით ის არქაულია;

მეორე – სოციალურად ვერ ცხოვრობს ინტენსიურად, მისი რაციო უმოქმედოა, გამოუსადეგარია ამ ცხოვრებისთვის; თუმცა ავტორი უშვებს, რომ ერს შეიძლება მერმისისთვის შემონახული ჰქონდეს ენერჯია. ამ საკვანძო საკითხების გამო დაატეხა მას ილიამ და მაშინდელმა ინტელექტუალურმა საზოგადოებამ (ნიკო ნიკოლაძე, გიორგი წერეთელი, აკაკი წერეთელი და სხვები) რისხვა. ის ერთხმად შეფასდა საეჭვო „მეცნიერულ“ დებულებად, შესაბამისად, ეროვნული ნიჰილიზმის გამოხატულებად. ასეთია ერის დაბერების – არქაულობის ისტორია. როგორც ვნახეთ, ის დაიბადა იმპერიის დედაქალაქში – პეტერბურგში.

ახლა შევეცადოთ **ნაროდნიკ-ფილოსოფოსის** ამ მოძღვრებას შევადართო სსრკ-ს დედაქალაქში რუსულ-ევროპულად ღრმად განათლებულ **ფილოსოფოს-ლიბერალის** ზემოთ განხილული მოსაზრება ქართველი ერის არსებაზე. ამ შემთხვევაშიც ორი საზრისია წინ ნამოწეული.

პირველი – ქართველი არქაულია („თავს... ქართველად ვგრძნობდი... იმდენადვე არქაულად“), ე. ი. დაბერებული ერია; ჯაბადარს იმეორებს.

მეორე – „უადგილოა თანამედროვე სამყაროში“, ეს კი იგივეა, რაც ჯაბადართან გვაქვს: „ვერ ცხოვრობს ინტენსიური ცხოვრებით“, ე. ი. ამ თანამედროვე ცხოვრებაში მისი ადგილი არაა.

ამდენად, ისინი ზედმინევენით იმეორებენ ერთიმეორეს, უფრო – პირველს მეორე. შესაბამისად, პირველის მიმართ მყარად დამკვიდრებული შეფასება, რომ „ეს დებულება ეროვნული ნიჰილიზმის გამოხატულებაა“, ერთი შესწორებით, „უკიდურესის“ ჩამატებით, სრულად მიესადაგება მეორეს.

კიდევ უფრო საყურადღებოა ის პერსპექტივა, რასაც ისინი სახავენ – ჯაბადარი უშვებს, იქნებ ერს „შეუნახავს თავისი ძალღონე მერმისისთვისო“; ე. ი. ის თვითონ ერის არსებაში ეძებს „შენახულ“ ძალას. მამარდაშვილი კი დაბეჯითებით იმეორებს, **არქაული და უადგილო-ნი ვართ ამ სამყაროშიო**, ამიტომ მერმისისთვის სახავს მიზანს, თანამედროვენი გავხდეთო. ის წერს: „...ამაში იმასაც ვგულისხმობ, რომ ჩვენ წინაშე დგას ამოცანა, თანამედროვენი გავხვდეთ“. მაშასადამე, ამოცანად სახავენ უარყოფას ყოველივესი, რაც ჩვენს გენოკულტურას უწარმოებია, გაუცია და მიუღია.

თანამედროვედ გახდომა აქ გულისხმობს სხვის დამსგავსებას, სხვაში შერწყმას, ამიტომაც მოიქნია მაშინ მათრახი ილიამ, რომლის შხუილი

დღესაც უნდა ესმოდეოთ მათ, ვინც ამ უკიდურეს ნიჰილიზმს ეროვნულობისას შეუპყრია.

მაგრამ ეს სხვა დიდი თემაა... ამჯერად ამ საკითხზე მსჯელობა იმით გვინდა დავასრულოთ, რომ ქართველი ერის დაბერების ეს ნიჰილისტური „დებულება“ ზუსტად ერთი საუკუნის შემდეგ გააცოცხლეს და დაუპირისპირეს, მათ მიერვე, რადიკალურ ნაციონალიზმად მონათლულ ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას 1989 წლის 9 აპრილის შემდგომ კრიზისულ ხანაში.

მამარდაშვილი, ხალხოსნის ამ „გერონტოლოგიური ნიჰილიზმით“ აღჭურვილი, ტრიალებს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის „ხალხოსნურ“ ფრონტში.

მგონი არავითარი რკვევა არ უნდა იმას, რომ ისინი ზუსტად იმეორებენ ერთმანეთს. მათი წყაროც იგივეურია – ეროვნული ნიჰილიზმი და იმპერიის გარდაქმნაზე ზრუნვა. ამიტომ ილიას განჩინება ვიკმაროთ მამარდაშვილისეული „გენიალობის“ შეფასებად, ის სვამს კითხვებს: „ან რა აზრი აქვს ერის სიბერეს. რას გვიქვიან ერის სიბერე?“ და რიგი მსჯელობების შემდეგ: „აქ სიბერე არაფერს შუაში იქნება, იმიტომ უფრო, რომ სიბერე ერისა არამც თუ ბუნებური მოვლენაა, არამც თუ არსებობს, წარმოდგენითაც კი ყოვლად შეუძლებელია“ (იქვე, გვ. 14). ეს მოსაზრება ილიასი მგონი „არქაულ ქართველს“ და მის ადეპტებს უფრო განეკუთვნება, ვიდრე დრეპერისტ ჯაბაძარს, რომელიც, როგორც ილია ბრძანებდა, ხავეს მაინც ეჭიდებოდა. ჩვენ „არქაისტებს“ კიდევ ეს ხავსიც არა აქვთ ხელმოსაჭიდებლად. ესენი, თუ ისევ ილიას დავესესხებით: „...ორიოდე კაცის ნათქვამს უანგარიშოდ, ბრმად გაჰყოლიან“, და ყველას და ყველაფერს **წუნობენ**, გმობენ, თვით თავისუფლების სულის არნახული აფეთქებისა და ერის კონსოლიდაციის შედეგად მოპოვებული დამოუკიდებლობის ჩათვლით. **ეს არა მარტო პოლიტიკური უვიცობაა, არამედ მიზანმიმართული ქმედება ეროვნული თვითიდენტობის საკითხში გარკვევის წინააღმდეგ მიმართული.**

სამწუხაროდ, „Северный Вестник“-იდან **მოპარული** ეს ნიჰილისტური იდეა, რევანშისტული პუტჩის შემდეგ ძალზე ნოყიერ ნიადაგში მოხვდა. ის, სხვადასხვაგვარად მეტამორფოზირებული, ანგრევს ეროვნული თვითიდენტობის გენოკულტურულ საფუძველს, მთელ კულტუროკაბელობას. ის შობს აბსურდულობით აღსავსე ისეთ წმინდად ანარქისტულ „შედეგებს“, როგორსაც გვთავაზობდა მამარდაშვილი, რომ „ყოველი ქართველი ... თავისთავად ცალკე სახელმწიფოა“. რა თქმა უნდა, როცა საზოგა-

დობის ყოველ ნევრს თავისთავი სახელმწიფო ჰგონია, ცივილიზებულ სამყაროში მისი ადგილი არ იქნება. ამის დასადასტურებლად დასჭირდა მას ქართველ კაცზე ამ ლეგენდის შეთხზვა.

მან ეს თეზისი „გადმოისროლა“ 1990 წლის სექტემბერში მოსკოვიდან, ხოლო ერთი თვის შემდეგ მას მოაყოლა ზემოთ განხილული გაცოცხლებული თეორია ერის „არქაულობასა და უადგილობაზე“. იქვე ამ ჩიხური მდგომარეობიდან გამოსავალიც დასახა: „ჩვენ წინაშე დგას ამოცანა, თანამედროვენი გავხდეთ“. მაგრამ რამდენი ხანი დასჭირდება „დაბერებულ“, კულტურულ საზოგადოებაში ადგილის არმქონე „ბარბაროსს“ თანამედროვე ერად გახდომისთვის?

ეს შემოთავაზება ხდება სსრკ იმპერიისთვის გაუგონარი მრავალპარტიული, დემოკრატიული, სამართლიანი არჩევნების ჩატარების კვირაძალზე.

საოცრება მოახდინა საქართველოს მოსახლეობამ და დაადასტურა, რომ მისი ადგილი იმთავითვე იყო ცივილიზებულ სამყაროში. მაგრამ ფილოსოფოსი აგრძელებდა თავის გზას. კონსოლიდირებული ერის მიერ ერთპარტიული დიქტატის მოშლის შემდეგ, ის მოსკოვიდან გვწერს, „ამჟამინდელი მოთხოვნისგან კერპის ყოლისა საბჭოთა სისტემის მსახვრალი გავლენის შედეგია“. მაგრამ ერში, რომლის ყველა სუბიექტი „თვითონ არის სახელმწიფო“, ორ-სამ თვეში როგორ გაჩნდა მოთხოვნისგან „იდოლზე“ – ერთმმართველ დიქტატორზე? განა ერის გენეტიკა შეიცვალა საბჭოური ერთპარტიულობის უარყოფის შემდეგ? აქ საბჭოთა სისტემის აუღად მოხსენიება ფარისევლობა და ცულლუტობაა, ის მიმართულია „გარდაქმნილი საბჭოეთის“ დაცვისაკენ.

აღბათ, მსგავს აბსურდულობებზე უთქვამს, თუ არ ვცდები, აინშტაინს: **უსასრულობა და ადამიანის სიბრყვე არ იზომებაო**. საუბედუროდ, მაშინ, გარდამტეხ პერიოდში, იმარჯვა „გაუზომელმა სიბრყვემ“. შეიქმნა მისი შესაბამისი ბრიყვეული სოციუმი. კი არ ვცხოვრობთ, არამედ ვართ, ვარსებობთ ამ სიბრყვეში. ვიძირებით სიცრუის ქაობში და ვძირავთ მომავალ თაობებს. ისინი იზრდებიან ამ უკუღმართი „გალამატების“ გავლენით.

უარყოფილ იქნა ქართული ხასიათის წმინდად ეროვნული და გამორჩეულად ჰუმანური ფორმულირება რობაქიძისა: „გაახარე-გამახარე“, როგორც ითქვა, ის ჩაანაცვლეს ჯერ ამპარტავნული – „ყველაფერი ჩემით იწყებათი“, შემდეგ კიდევ ყველაზე უფრო არაადამიანური – ყველაფერი „ჩემია-ჩემიათი“.

* * *

მაშასადამე, დავივიწყეთ ის „რა(ც) უნდა აგონდებოდეს ქართველს“ – როგორც ეს დავივიწყებარა ერთ-ერთმა უდიდესმა „ევროპისტმა“ გენიალურმა ქართველმა – გრიგოლ რობაქიძემ. საპირნონედ მივიღეთ საუკუნის წინანდელი დებულება „ერის დაბერებისა“, მოჭრილი ფილოსოფოსის თარგზე და განყობილი რუსული „გარდაქმნისეული“ დემოკრატიის ზიზილ-პიპილებით.

მამარდაშვილის მიერ დახატული სახე ქართველისა (მისი საკუთარი) იყო **საპირისპირო პოლუსი ქართველობისა**. საუბედუროდ, მავანნი დღემდე იმყოფებიან ამ საპირისპირო მხარეს ქართული იდენტობისა. სწორედ ამ პოლუსიდან მსჯელობდნენ იმ გადაცემაში ლექტორ-წამყვანები. საერთოდაც, ამ გაუკუღმართებული „იდეით“ შეიარაღებულნი შეჰყურებენ ისინი ცხოვრებას და ასრულებენ ფილოსოფიურ ანდერძს.

მამარდაშვილს აღწერილი აქვს ასეთი ქართველის სახე: „თითოეული ჩვენგანი ცალ-ცალკე ცდილობს თავის გატანას, ... რას ნიშნავს „ცალკეობა“, რისგან გამოცალკეებას. Respublica-სგან, ე.ი. საზოგადოებრივი სივრცისგან, საზოგადოებრივი საქმისგან, ... ქართველები, „ყველა თავისთვის“, საზოგადოებრივი ინტერესებისთვის ზურგშექცეულნი... ებრძვიან დინებას“ (დასახ. ნიგნი, გვ. 95). მაშასადამე, „გავხდეთ თანამედროვენი“ მამარდაშვილისთვის ნიშნავს: სსრკ-ს მოწყვეტილი, მისგან ზურგშექცეული საზოგადოება ისევ დაუბრუნდეს „გარდაქმნილ რუსეთს“. მაგრამ მთავარი მაინც ისაა, რომ იქ, სადაც“ ყველა თავისთვისაა“. „სოციუმი კი არა, **წინასაზოგადოებრივი ადამიანია!** – ნაღდი არქაული ტიპი. ალბათ, ის მითოსური ქართველნიც არ იქნებოდნენ ასეთნი, ქეიფს რომ შეყვნიენ და ღმერთის მიერ მიწების განაწილებაზე რომ დაავიანდათ. თორემ ცალ-ცალკე მყოფნი როგორ შეძლებდნენ ძმურად ქეიფს?

ამას წერს ფილოსოფოსი, რომელიც, თუ არ ვცდები, სადღაც ამბობდა, მისთვის ნაღდი ფილოსოფოსი პლატონია. ის კი გვასწავლიდა: **ადამიანი საზოგადოებრივი ცხოველიაო**. მამარდაშვილმა, როგორც „პლატონოსოფმა“, ეს ჩვენზე უკეთესად იცის. მაშასადამე, სავსებით შეგნებულად ამოუგდო ქართველებს ამ ფორმულიდან „საზოგადოებრივი“, დავრჩით იმად, რაც ცნება „საზოგადოებრივის“ გარეშე დარჩა. ასეთებისთვის კი თანამედროვე საზოგადოებაში, რა თქმა უნდა, ადგილი არაა.

მაშასადამე, ფილოსოფოსი თანამიმდევრულად ავითარებს ქართველების „ცალცალკეობისა“ და ანტისაზოგადოებრიობის იდეას, რაც თავისთავად ნიშნავს იმას, რომ ქართველს

არ აქვს უნარი დამოუკიდებელი სახელმწიფოს (საზოგადოების) ფორმირებისა. შესაბამისად, თანამედროვე თავისუფალ საზოგადოებაში მისი მიღება დაუშვებელია. ამას შეესაბამება მისი მეორე, გაცოცხლებული თუ „მოპარული“ „თეორია“ „არქაული და უადგილო“ ერისა, და ა. შ. სხვა ყბადაღებული თეორიები, რომლებიც ამ „დებულებების“ ლოგიკურ გაგრძელებას წარმოადგენენ. ასეთია საპირისპირო პოლუსში ყოფნის ფილოსოფია და პრაქტიკა, რომელშიც აღმოჩნდა თანამედროვე სოციუმის ცნობიერი ნაკადი.

ასეთია საპირისპირო პოლუსი ნაღდი ქართველობისა, რომლის ცხოვრების საზრისია „გახარე – გაიხარეს“ რობაქიძისეული კონცეპტი.

მაინც როგორ ხდება, რომ ვივიწყებთ ასეთ მაცოცხლებელ სიბრძნეებს, რომელშიც მოდგმის – ერის გულის-გული ფეთქავს? რატომ ავკიდეებით ხოლმე ზემოთ მოყვანილის მსგავს, შეურაცხმყოფელ გალამატიებს, რომელნიც არა მარტო ჩვენი გენეტიკური არსობისთვისაა ყოველად შეუსაბამო, არამედ თვით ყოველდღიური ცხოვრებისთვისაც მიუღებელია?! რატომ მოხდა, რომ ილიას და ნაღდი ერისშვილების მიერ ერთი საუკუნის წინ გამათრახებული და დაგმობილი სულელური დებულება კიდევ უფრო უარეს ვარიანტში გავაცოცხლებინეთ? ის კი არადა, ეს სიბრიყვე მსოფლგანცდის დონემდე ავიყვანეთ და ვანადგურებთ ჩვენ იდენტობას. ეს სიბრიყვის აპოგეა – თავხედობისა და განუსჯელობის შედეგი. აბა, რა უნდა ეწოდოს იმას, რაც შემოგვთავაზეს ჩვენი ეროვნულ ბუნების დასახასიათებლად?! დღეს ეს აბსურდი სახელმძღვანელო ნორმად უქცევია დამოუკიდებელი საქართველოს საზოგადოებრივ აზრს, „მედასავლურს“ თუ პრორუსულ კოლაბორაციონალურს. ჩვენ ამ დახასიათებაზე ნაწილობრივ კი ვიმსჯელებთ, მაგრამ უპრიანი იქნება, კონცენტრირებული სახით კიდევ ერთხელ მივადევნოთ მას თვალი.

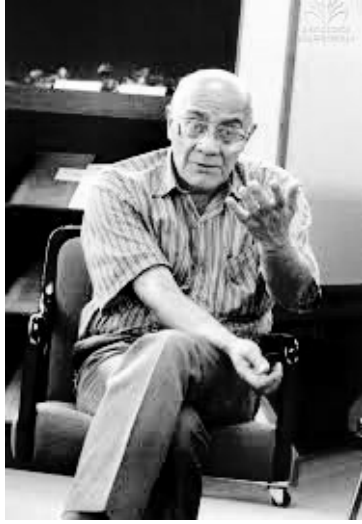
ჩვენ ამ შემთხვევაში თვალსაჩინოებისთვის მოგვყავს მაგალითი მ. მამარდაშვილისგან, როგორც ამ საუკუნოვანი ცრუიდეის გამცოცხლებლის მოსაზრებებიდან, თორემ, სამწუხაროდ, ამ იდეის „მემარჯვენულ“ თუ „მემარცხენული“ სიბრიყვით გაჟღენთილია მთელი პუტჩისშემდგომი სოციუმი.

29. აბსურდულობათა მთელი გამა

ფილოსოფოს-პოლიტიკოსი ქადაგებს: „... რამდენადაც თავს ქართველად ვგრძნობ, იმდენად არქაულად და უადგილოდ თანამედროვე სამყაროში“-ო. მაშასადამე, იმ ქართველებისთვის, რომლებიც მამარდაშვილზე „დიდ“ ქართველებად

წარმოგვიდგენია (თუ დავუშვებთ ასეთ პირობითობას) მათთვის, საერთოდ, არ ყოფილა ადგილი ამ თანამედროვე სამყაროში. ამასთან უკუპროცესი: რამდენადაც ნაკლებად შეიგრძნობ თავს ქართველად, თურმე მით უფრო მყარად იქნება შენი ადგილი „კულტუროსან“ ხალხთა გვერდით.

კიდევ უფრო „მძლავრ დახასიათებას“ აძლევს ის ჩვენი არსობის თავისებურებას, რომ ამ გონიერ სამყაროში ქართველი „სულ არ საჭიროებს გონებრივ აქტს“. ე. ი. ის ინტუიციით ცხოვრობს?! მაშასადამე, შესაბამისად არის აგებული მთელი მისი ცხოვრება. „კი არ ცხოვრობდა, არამედ ძლივძლივობით არსებობდაო“, წერს ის. იგივეურია, რა თქმა უნდა, ერის სულიერ-შემეცნებითი სამყარო. თურმე ჩვენ არ გვყავს (ან ცოტა) „ნამდვილ გონებრივ სიმნიფემდე მიღწეული ადამიანი“, გონებრივ სიმნიფეს მიუღწეველი ადამიანი, ე. ი. რაღაც ნეანდერტალელი არსება. ასეთ შემთხვევაში მისი ცხოვრებაც შეესაბამება ნეანდერტალელი ადამიანისას, რასაც იქვე ადასტურებს: „მთელი ჩვენი ენერგია ერის ფიზიკურ თვითშენარჩუნებას ხმარდებოდაო“. საკუთარ ხალხზე ასეთი რამე დაწერო, ან გიჟი უნდა იყო, ან მართლაც მოუმნიფებელი.

მგონი, ამ ფორმულაში „ერი“ უადგილოდაა ნახმარი, მხოლოდ ფიზიკური არსებობისთვის მოფიქრალი ალბათ შორს დგას ეროვნულობისაგან. ამას იქვე ადასტურებს ავტორი. მისი აზრით, ერი, როგორც საზოგადო სოციალური რაობა, არც არსებობს, ვინაიდან საზოგადოებრივი ინტერესებისათვის ზურგმექცეულნი – ...„არიან და ...განთითოებით ებრძვიან დინებას“.

მათი სიხარულიც არამართლზომიერია, „უკანონო სიხარულია“ –ო მათი სიხარული. მან ქართველებს, რომლებიც ყველაფერში უკანონონი არიან, სიხარულში მოსთხოვა კანონი. ჩვენი სიხარული იმიტომაც უკანონო, რომ, საბაბი გვაქვს თუ არა გვაქვს, „ჩვენ მაინც ვილხენთ და ვქეიფობთ – ისე, უმიზეზოდ“.

მაშასადამე, ჩვენი სიხარულიც უკანონოა – არა ადამიანური. ე. ი. ქართველს მაღლი არ დაჰყოლია მხიარულებისა. ის უსაბაბოდ ილხენს.

ეს ყველაფერი უდიდესი უმეცრებაა, როგორც ყველა სხვა ზემოთ მოხმობილი. თუ მათ შევადარებთ გრიგოლ რობაქიძის იდეას ქართველთა ბუნებაზე, რაზედაც ზემოთ ვიმსჯელებთ, აშკარაა „გაახარე-გაიხარეს“ იდეის სრულ ანტიპოდთან გვაქვს საქმე.

აი თუნდაც:

ის წერს: უსიხარულო „რეალური ვითარებით გაუმართლებელი და ამდენად, არაკანონიერი სიხარულია ჟღერა იმ სივრცის, რომელშიც გავჩნდი“. მაშასადამე, მშობლიური სივრცის შეგრძნება და მისით გახარებაც კი აგვიკრძალებს.

ეროვნული ხასიათისადმი ასეთი მიდგომის შემდეგ, როგორც ასახა თავის ამ ფსევდო-ფილოსოფიურ ოპუსებში ავტორმა, სხვა რა დარჩენია მას თვინიერ მიმბაძველობისა „განდიდებულ ხალხთა წინ ქედმაღლის ევროპისა“ (ვ. ბარნოვი) და „გარდაქმნილი“ სსრკ-ს (რუსეთის) წინაშე ქედმოდრეკისა.

ჩვენდა სამწუხაროდ, პოსტპუტჩისტური ფსევდოსოციუმი აპყოლია ამ ცუდმიმბაძველობას და, გრ. რობაქიძის თქმისა არ იყოს, „ქართული გენია თავის თავს ჭამს, დაიფერფლება, თუ მას, როგორც „თვისებას მოვლა მოაკლდა“ და ზემოთ მოხმობილი სიბრიყვით ჩავანაცვლეთ თუნდაც ისეთით, რაც ითქვა უმიზეზოდ და უსიხარულოდ ლხენაზე.

* * *

გრ. რობაქიძისთვის ის ლხინი, რომელიც მამარდაშვილისთვის უსაბაბოა, წარმოადგენს „ცდა(ს)... საფრთხის აცდენისა“ მისთვის „ქართული ნადიმი,...“ „ქეიფი“ კი არაა უბრალო, ანუ „დროსტარება“. იგი კულტია ნამდვილი, საცა, შეხვედრა კრებულში პოლიფონიური იმართება. ამ „პოლიფონიურობით“ იცდენს ქართველი თავის საფრთხეს: განკერძოებას, განაპირებას, გათიშვას, განდგომას. საკვირველი არაა, თუ რატომ აფასებენ ქართველნი ასე დიდად ნადიმის ხელმძღვანელს: თამადას. „პოლიფონიის“ გამყვანელი იგია და როგორც ნამდვილი ხელოვანი. ხელოვანი ყოფის მოგვარებისა, გამჭრიახი გონი, ცოდნა ფსიქოლოგიური ნიუანსებისა ხასიათთა მოზომვა „სმურის“, სიღინჯე, შემარიგებელი ტონი შეხლაშემოხლისას, ტაქტი, ეს უწინარეს ყოვლისა – აი დამახასიათებელი თვისებანი ნამდვილი თამიდისა.

ეს სუფრაზე. სახალხო ასპარეზზე? აქაც მმართველი იგივე „თამადაა“, ...იმ განსხვავებით, რომ მას ... საქმე აქვს მთელ ერთან, ... იგი ... მართებულად განფენს თავის „თავმოსანონ“ ნიჭს, ბუნებისაგან ბოძებულს... ერის ბედის წარმართვაში“ (გრ. რობაქიძე, დასახ. ნიგნი, გვ. 26-27). მაშასადამე: ქართული ნადიმი უსაბაბო ქეიფი კი არ ყოფილა (ასეთი რამ მის განმსწავლელ

რუსეთში მოიკითხოს), არამედ **ხელოვნება**. ქართველები გონებრივ სიმნიფემდე მიუღწევდნენ კი არ ყოფილან, არამედ „გამჭრიახი გონი, ცოდნა ფსიქოლოგიური, სიღინჯე, ტაქტი დამახასიათებელი თვისება ყოფილა ყოველი თამაძისა“. ასეთი თამაძები ყოველდღიურად ათასობით გამოდიან „ასპარეზზე“. ისინი, სწორედ რომ **„გონებრივი აქტის“ მეშვეობით, განაგებენ მთელ ამ „პოლიფონიას“, იცდენენ საფრთხეს**. დიდ განზომილებაში, სახალხო ასპარეზზე კიდევ მართებულად განფენს თავის ნიჭს და წარმართავს ერის ბედს.

ამ გონივრული გააზრებობიდან გამომდინარე, ამკარა ხდება, რომ მამარდაშვილისეული „ევანგელიე ქართული“, რომ თითქოსდა ყველა ქართველი ცალკე სახელმწიფოა, ყველა მბრძანებელი; არავის აქვს „მომნიფებული“ შეგნება იმ დონემდე, რომ სხვას დაემორჩილოს, გ. რობაქიძის ნაღდი ევროპული (დასავლური) აზროვნების წინაშე გაქარწყლდა.

მიუხედავად ამისა, დღევანდელი ფსევდოსოციუმი აპკიდებია ამ უნაყოფო, ფშუტე მოსაზრებას, შთაბეჭდილების მოსახდენად ტრაგიკულობას ფატუმად რომ უხდის მთელ მოდგმას. მისი თქმით, ის (ერი) მუდამ თავის გადასარჩენად იბრძვის, ამიტომ „ასეთი ერი ტრაგიკულია“; „ტრაგიკულია მისი კულტურაც“. ხოლო ყოველივე ამას „მხიარულ ტრაგიკულობას დავარქმევდი“-ო, და გვიმტკიცებს იმას, რომ ჩვენ ტრაგიკულობის „აქტის უნარი არ გვაქვს, რადგან გვაკლია „გონებრივი სიმნიფე“, „არ ვსაჭიროებთ გონებრივ აქტს“, „საზოგადოებისადმი ზურგშექცეულნი“ ვართ და ა. შ. რადგან ტრაგიკულობაზე ჩამოვარდა ლაპარაკი, მით უმეტეს, რაღაც გიჟურ „მხიარულ ტრაგედიაზე“, შევეცადოთ, გავერკვეთ იმაში, თუ რამდენად შესაძლებელია, ტრაგედია იყოს მხიარული.

* * *

ჩვენი აზრით, ყოველივე ზემოთ თქმული ქართველთა ბუნებრივ ტრაგიკულობაზე შორს არის საღი აზრისგან. ერთი ძველი ინგლისელი პოეტის მიერ ადამიანზე თქმულის პერიფრაზით თუ ვიტყვით, ჩვენმა ფილოსოფოსმა ქართველი ერის ბედსა და ხასიათზე ისეთი ლაბირინთი შექმნა, რომელშიც თვითონვე გაიბლანდა და აერია გზა-კვალი. აბა, რა უნდა ენოდოს მის მიერ შემოთავაზებულ ამ აბსურდულ ფორმულირებებს, თუნდაც „მხიარულ ტრაგიკულობას“. ანდა მის მიმბაძველობას ჯაბადარისტულ ნიჰილისტურ „თეორიასთან“, რომელიც გადმოტანილი იყო დრეპერის უსიცოცხლო კონცეფციიდან.

მაშინ, მიუხედავად ილიას მათრახის შხუილისა, ამისთანა ნიჰილიზმმა ხელი შეუწყო უსაგნო კოსმოპოლიტიზმის მომძლავრებას, რამაც თვით დიდი ილიაც კი შეინირა.

ამჯერად, დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებისთვის ბრძოლის პროცესში, ფილოსოფოსის მიერ გაცოცხლებულმა ჯაბადარისტულმა „თეორიამ“ ბიძგი მისცა ჯაბაურ ანარქიასა და „პრაქტიკას“. დღემდე ვართ ამ სულიერ ანარქიაში; არც გონებრივი აქტივობა, არც საზოგადოებრივი აზროვნება, არც რაიმე კულტურული ძვრები და ა. შ. სრულად აღსრულებულია იდეა მამარდაშვილისა ერის დაჩაჩანაკებასა და უადგილობაზე „კულტუროსან“ ერებს შორის; მხოლოდ მიმბაძველობის გზა დაგვრჩენია თურმე. მაგრამ ყოველგვარი მიმბაძველობა განწირულია, შედეგად ხელში შეგვრჩება დიდი სისულელები, რომელთაგან ზოგს მიიღებს ხალხი და ზოგს აუცილებლად გამოუტანს წირვას.

მიღება-არმიღების საკითხზე, ლიტერატურულ ტექსტებთან მიმართებაში, ვოლტერს ერთი სახასიათო მაგალითი მოჰყავს: ტრაგიკოს ოტუენის პიესიდან საღ აზრს მოწყვეტილი, ზედმეტად თავაშვებული სცენები ამოიღეს, მაგრამ შექსპირის „იულიუს კეისარში“ ბუფონადები მერქემებისა და ხარაზების ცხოვრებიდან ხელუხლებელი დატოვეს და მიიღო მაყურებელმა. ამ შემთხვევაში ჩვენთვის საინტერესოა, მაყურებლის (საზოგადოების) ანტიპოდური დამოკიდებულება ორი, არსით ერთგვაროვანი მოვლენისადმი. ვოლტერი ამ თითქოსდა ალოგიკურ მიმართებას ასე ხსნის: „ეს იმიტომ ხდება, რომ ოტუენის სისულელები ახალია, ხოლო შექსპირის უგუნურობანი – ძველი“ (Вольтер, Философские сочинения, стр. 161, М. 1988 г.). მამასადამე, მამარდაშვილის მიერ გაცოცხლებულ ამ ძველი სიბრყვისადმი ჩვენი ასოციალური საზოგადოების აყოლა და მისი რეანიმირება უარესი ფორმით რალაცნაირად ახსნადია, მისთვის ყურადღების მიქცევა კი – აუცილებელი.

ამიტომაც დაინერა ეს სპეციალური თავი, რათა გამოვარკვიოთ დღევანდელი სახე ჩვენი ყოფიერებისა, სულიერი არსობისა, ვნახოთ დღევანდელი მოცემულობა ნამდვილი კულტუროგენობისა.

ამ თვალსაზრისით შევადარეთ ერთმანეთს ორი განსხვავებული შეხედულება გრ. რობაქიძისა და მ. მამარდაშვილისა, – ქართველთა ბუნებაზე, მის ხასიათზე, ცხოვრებისეული ნესის მარად მყოფადობასთან კავშირზე. ვინაიდან, როგორც ვოლტერი იტყვის – „მე არ მეგულება უკეთესი საშუალება გემოვნების (რეალობის გაგების, სწორი გააზრების – მ. ზ.) სრულყოფილებისთვის, ვიდრე ერთმანეთს შორის შედარება დიდი ტალანტებისა, რომლებიც ერთსა და იმავე სიუჟეტზე მუშაობენო“ (ვოლტერი, გვ. 170).

ამ შეპირისპირების საზრისი ის არის, რომ როგორც თეატრალურ პიესებშია (ზოგადად

შემოქმედებაში), „გაიმარჯვოს სიმართლემ და ბოლო მოეღოს მანკიერებას (ბინიერებას)“, რომელიც ასახიჩრებს ჩვენს იდენტობას.

უდავოდ გვიჩანს, რომ ცხოვრების ის წესი, რომელიც დაინერგა ჩვენში, პოსტპუტჩისტურ ხანაში, აგებულია ისეთ პოსტულატებზე, როგორიც შემოგვთავაზა მამარდაშვილმა: რომ ჩვენ არქაულნი (ჩამონერილნი) ვართ, შესაბამისად, „უადგილონი“ (უღირსნი) განვითარებულ სამყაროში ყოფნისთვის; რაც მთავარია, როგორც ზემოთ ავხსენით, ასეთივე ბრიყვული თქმით: არ გვყავს ნამდვილი, გონებრივ სიმნიფიმდე მიღებული ადამიანები. ამიტომაც, გვისახავდა „დიდ ამოცანას“, გარდავემნილიყავით „გარდაქმნის“ შუქზე და დავლოდებოდით რუსეთის გადემოკრატიზებას. მხოლოდ ამის შემდეგ შეიძლებოდა ფიქრი თავისუფლებაზე, დამოუკიდებლობაზე, სახელმწიფოებრიობაზე და ა. შ.

მაშასადამე, სრულებით უარყოფილია „გაახარე-გაიხარე“-ს რობაქიძისეული ახსნა ქართული ხასიათისა, რაზედაც საკმაოდ ვიმსჯელებთ. მხოლოდ იმას დავამატებდით, რომ რობაქიძის მიერ გახსნილია თვისებამ ჩვენი ხასიათისა დავანახა, რომ სხვისი ზრდის პროცესში შეგვიძლია თვითონაც ვიზრდებოდეთ და ჩვენი წვლილი შევიტანოთ ზოგადსაკაცობრიო ცივილიზაციაში. ეს ასეც იყო მუდამ, ამიტომაცაა, რომ იმდენად არ ჩამოვრჩებით თანამედროვეობას, რომ მისი ასავალ-დასავალი დავგვარგოდა, როგორც ამაში გვარწმუნებდნენ მამარდაშვილები.

ჩვენი არსების უშრეტო წყარო მუდამ იყო „თავის რწმენა“. ¹ თუ ეს რწმენა არა გაქვს, ვერ გამოდგები ვერარაოდ, – იტყვის რობაქიძე.

რწმენადაკარგულთა გამონაგონია ზემოთ განხილული ბრიყვული „თეორიები“ და მათზეა აგებული ჩვენი დღევანდელი ცხოვრების იდეოგემა. ისინი იცნობენ მხოლოდ ზედაპირს „ქართული არსებისას“. გრ. რობაქიძის თქმისა არ იყოს: „ეს „ანამენზისია“ ნამდვილი – ეს არსება მათთვის „უცხო ხილია“. ის იქვე გვთავაზობს ერთ საინტერესო შემთხვევას. პეტერბურგში, 1913 წელს, ილიას ხსოვნის საღამოზე, რობაქიძის მოხსენების მოსმენის შემდეგ პეტერბურგელი რუსი სტუდენტი თავის ხარკოველ მეგობარ სტუდენტს უგზავნის ტელეგრამას, „გ. რ.-ს სიტყვის შემდგომ, საქართველო თავისუფალი მხარე იყვეს, მე მისი ქვეშევრდომი გავხდებოდიო“. ამ რუსის მიერაც აღიარებული ნიჭიერების ხალხს, თავისუფლების მოპოვების „კვირადღას“, ეს ბრიყვული იდეოგემების ავტორები ცხოვრების საზრისს უკარგავდნენ ადამიანებს და არწმუნებდნენ, ნამდვილ გონებრივ სიმნიფიმდე მიულწველნი ვართო.

მოცემულ შემთხვევაში, საქმე გვაქვს ფსევ-

დო-კულტურულ გამონაგონებთან, ის კი, როგორც რობაქიძე იტყოდა, „ხრწნის შინაგან ხალხს და ამყარებს ფსევდოკულტურას, ქართველთა კულტურა, ასე ინდივიდუალური და ეგზოტიკური უნივერსალური, ქართული ენის ნიალიდან უნდა აგრძელებდეს თავის ვითარებას. წვდით ცოცხალ ფესვებს საქართველოს: მის გენიალურ ენას, მის უნივერსალურ მითოსს, მის პერიოდულ თავგადასავალს, მის ხალას სტილს სიცოცხლისა, წვდით ამ ფესვებს და ფესვები არწივის ფრთებად აგესხმით და ამ გზით მოიპოვებთ თავისუფლებას. თავისუფალი, გესმით, რა გულისხმიერი სიტყვაა?! მარჯვი საქართველოს, თავის თავის უფალს!“ მზეგრძელი იყავ, საქართველო!“

ეს არის ამონარიდი გრ. რობაქიძის მიმართვიდან ქართველი ხალხისადმი. თავისუფლებითავე ბრძოლის პირობად ფსევდოკულტურის ხრწნად გავლენასთან ბრძოლაა გამოცხადებული. მაშინდელმა ახალმა თაობამ შეძლო ამ მიმართვის არსის სწორად აღქმა, შეძლო სწვდომოდა „ცოცხალ ფესვებს საქართველოსას“, შეენარჩუნებინა მისი „გენიალური ენა“, ხალასი ნიჭი ცხოვრებისა, ინდივიდუალობა და ჰეროიკულობა კულტურისა. შედეგად, აღსრულდა წინასწარმეტყველური რჩევა გენიალური მწერლისა: მთელი განვითარებული სამყაროს გასაოცრად საქართველო გახდა – თავის თავის უფალი!

სამწუხაროდ, სულ მალე ხრწნადი ფსევდოკულტურის ამ ჭკუათმყოფელებმა, რომელთაც ზედმინევენით ზუსტად უწოდეს „ნითელი ინტელიგენცია“, რობაქიძისეული თავის თავის უფლობის იდეის ნაცვლად ხალხს თავზე მოახვიეს ზემოთ განხილული სიბრიყვეები. დღემდე ვიმყოფებით ამ უკულმართობაში.

* * *

სარტრის გმირის ფრანც ჰერელიხის მომავალი საუკუნებისადმი მიმართვის პერიფრაზით თუ ვისარგებლებთ, სასწაულებრივ მოპოვებული „თავის თავის უფლების“ დასამარება მოახდინეს; თავს ლაფი დაისხეს. ჩვენი დღევანდელი ცხოვრება არ იქნებოდა ასე გამოუსწორებლად ცუდი, რომ ამ ადამიანებს არ გაეხრწნათ იგი.

ეს გახდა სოციალური უკუსვლის მიზეზი.

ევრო-პოპულიზმისა და ევრო-სკეპტიციზმის ურთიერთდაპირისპირება ჩვენი ფსევდო-სოციუმის ყალბიქმნადობის ნიშად იქცა! იწყება კულტურის მამოძრავებელი მექანიზმის მოშლა; შესაბამისად, ხდება ქართველთა ფსიქოლოგიური „თავურმდგენის“ ამოძირკვა. ისინი აყენებენ რასის გადაგვარების (არქაულობის) საკითხს – საპირწონედ რობაქიძისა, რომ ქართველი (კარდუ) მეტი სიღრმით აცნაურებს მარად მყოფად. მისი თქმით: „ზედაში“ ყოფილა: ევროპაც და ქართუ-

¹ გრ. რობაქიძის ცნებაა.

ლი მინაც; თვითონ „ზედაში“ ქართული ელემენტები უფრო მეტია, ვიდრე ევროპული“ (გრ. რობაქიძე, დასახ. ნაშრ., გვ. 17). ამ ქართულის მეტობას გაუმართეს ბრძოლა. ის „არქაულად“ – გამოუსადეგრად გამოაცხადეს, შესაბამისად, არც ადგილი არგუნეს ამ „განვითარებულ სამყაროში“, რაზედაც საკმაოდ ვიმსჯელებთ.

ამდენად, ეს ჩხრეკა დაპირისპირებულობაზე ქართული ბუნების და ხასიათის გააზრების საკითხში, რომელიც ისედაც გაგვიჭიანურდა, მინდა დავამთავრო ქართველი მწერლებისადმი რობაქიძის მიმართვიდან ამონარიდის მიმოხილვით, ის წერს: „საქართველო დადგინდება თავის თავად და ეტყვის მსოფლიოს თავის ნამდვილ სიტყვას...

ჩვენმა სულმა იცის ნამება, მაგრამ ჩვენს მხრებს არ მოსხმიათ მელანქოლიის ნამოსასხამი, ჩვენმა გულმა იცის ცეცხლი, – მაგრამ ჩვენი ფიქრები ფერფლით არ დამტვერებულან, ნამება ჩვენი დიონისეს ვნებაა და ცეცხლი ჩვენი სიცოცხლის გენია...”

30 წლის შემდეგ კი ის ქართველ მწერალთა დიდ ჯგუფს კიდევ ერთხელ აცნობებს თავის გულისნადებს: „ქართული ენის ავტორი კარდჭუ არის, ქართველთა მითიური „თაურმდგენი“ – არა ცალკეული, რომელიმე ქართველი. ახლა მოგმართავთ მწერლებო: ხომ გიგრძნობთ დაძაბულობა კარდჭუსა და თქვენ შორის ჟამსა ქართული სიტყვის ქმედითი განფენის?! მოიპოვებთ კონტაქტს ამ დაძაბულობის მოშილდვაში, იგემებთ „მარჯს“ – არადა, მაშინ ინვნებთ „მარცხს“?... და ასე ყოველ ფენაში ყოფისა“ (გრ. რობაქიძე, იქვე, გვ. 213).

მაშასადამე, უნდა გვწამდეს, რომ საქართველო შეძლებს მსოფლიოს უთხრას თავისი ნამდვილი სიტყვა; ამისთვის კი აუცილებელია ახლოს არ გავიკაროთ ბრიყვეული გამონაგონი: „არქაული და უადგილო თანამედროვე სამყაროში“. არ გამოვეკიდოთ „მხიარული ტრაგიკულობის“ მსგავს სტილისტურ სიყვეჩქერებს და ჩვენი კაცობრიობის ტოლ-სწორი კულტურა ტრაგიკულად არ წარმოვიდგინოთ. შესაბამისად, მის წინაშე დავსახოთ სხვა, უფრო დიდი მიზანი; ავიცდინოთ კულტურის პათოლოგია, რომელიც ემყარება იმ ყალბ ცნობიერებას, რომლითაც ჯაბადარის დროიდან მოყოლებული გვიტევენ ნიჰილისტები.

ეს ყალბი ცნობიერება ამტკიცებს, რომ კულტურა არის მეცნიერებისა და ტექნიკის, ნაწილობრივ მხატვრული სფეროს ნაყოფი (პროდუქტი), უარყოფილია „გონიერი ეთიკური იდეალები“ (შვეიცერი), გენოკულტურის მთელი საზრისმომცველობა. ეს ყალბი ცნობიერება ანგრევს ჩვენს არსობას. ამიტომ გვახსოვდეს ნაღდი „ევროპელი“ ქართველის გენიალური შეხსენება, რომ **ჩვენმა სულმა იცის ნამება, გულმა ცეცხლის გზება;**

სულს მელანქოლია ვერ დაიურვებს, ხოლო გულის ნადებს (ფიქრებს) ფერფლი არ მოედება. შესაბამისად, არ უნდა გავიკაროთ იდიოტური მოსაზრება, ისიც „მოპარული“ ჯაბადარისგან, რომ მთელი ჩვენი ენერგია მხოლოდ ფიზიკური არსებობის შენარჩუნებას ხმარდებოდა და უნდა ხმარდებოდეს.

მამარდაშვილისეული „მთელი ჩვენი ენერგია“ ფიზიკურ არსებობას რომ მოვახმარეთ, ეს არის ჯაბადარის „ძალ-ლონე“, რომელიც არ გამოუყენებია ერს ინტენსიურად ცხოვრებისათვის და მერმისისთვის შეუნახავს. მაშასადამე, ორივეთაგან ერთი და იგივე აზრია გატარებული. ჯაბადარი იმას მაინც უშვებდა, რომ ეს ენერგია მერმისში იჩენდა თავს; მერაბ ბატონის აზრით კი, მთელი ეს ენერგია ფიზიკური არსებობისთვის შეგვივლივია. ვართ ასე, „არქაულნი და უადგილონი“, „გონებრივ სიმნიფემდე მიულწევლნი“ „არა კომპეტენტურნი“, საბოლოო ჯამში, შესაბამისი დასკვნა: ტრაგიკული ერი ტრაგიკული კულტურით. კიდევ უარესი: მისი თეზისებიდან გამომდინარე, ერიც არა ვართ.

გამოდის, ყოველგვარი იმედი გადაწურულია; ისლა დაგვრჩენია, სხვებს მივებართ „გასაკულტურებლად“. სწორედ ეს ამოცანა დაგვისახა ფილოსოფოსმა, – „თანამედროვენი გავხდეთ“, ე. ი. „ველურობა“ დავძლიოთო (კავკასიელთა მიმართ ამ ტერმინის დამკვიდრების ავტორობა ვის ეკუთვნის, ამის შეხსენება, ალბათ, არაა აუცილებელი). თუმცა, ის არც ამ საკითხშია ორიგინალური: თვით სიტყვა „თანამედროვენი“ ჩათვლით. ეს მოსაზრება ნამოლებულია ჯაბადარისგან, რომელიც ამბობდა, – „ეს ყოველად – შემძლებელი ეხლანდელიობაო...“ და ამოცანად სახავდა, ქართული ინტელიგენცია შერწყმოდა „კაცობრიობის აზრთა ყოველად-შემძლებელ წყაროს!“

მაშინ ილიამ ამ „პროგრესიული“ აზრის წყაროზე აშკარად მიუთითა, რომ ეს იყო შენიღბული სლავიანოფილობის ნაყოფი. „მარტო იგი ნაწილი ამ მოძღვრებისა (სლავიანოფილების), რომელიც დიდისა და პატარისაგან სასაცილოდ აგდებულა“ (ილია ჭავჭავაძე, იქვე, გვ. 18). აი, ამ თავის დროს ყველასგან სასაცილოდ აგდებულ და საბჭოური „გარდაქმნის“ კვალობაზე პერიფრაზირებულ ფსევდოიდეას უსახავდა მამარდაშვილი სამიზნედ ეროვნული თავისუფლებისთვის მებრძოლ ხალხს. ასეთი სიყალბის მიზანს მაშინ ილია ასე ხსნიდა: „ავტორს სურს, ქართული ენა არიულის, სემიტურის და თურანულის ნაბიჭვრად გაჰხადოს ჩამომავლობით, და ღირსებით ხომ თითქმის მინასთან გაასწოროს, როგორც ყველაფერი, რასაც კი ქართული სახელი ჰქვია“ (იქვე, გვ. 66). მამარდაშვილის მიერ გაცოცხლებულმა ამ იდეოლოგიზებულმა „არქაულისა და უადგილობის“ პასკვილმა მხოლოდ ზიანი მიაყენა ყოველივე

იმას, რაც დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებისთვის ბრძოლის სახელით კეთდებოდა.

ამიტომ გინებითა და ნიოკით კი არ ავიკლოთ წარსული, რომელზეც უარის თქმა, როგორც ილია ამბობს: „მომასწავებელია ერის სულით და ხორციით მოშლისა, დარღვევისა და მთლად წარწყმედისასაც“ (ილია ჭავჭავაძე, იქვე, გვ. 165), არამედ გვახსოვდეს „თავურმდგენი“ ჩვენი კოლხიბერული მოდგმისა, მისი ერისა, კულტურისა, რწმენისა. ვესწრაფოთ მის „ქმედით განფენას“ ჭეშმარიტად კულტუროსან სამყაროში. ამით მოვიპოვებთ, უფრო სწორად, აღვადგენთ იმ კონტაქტს, რომელიც როგორც მატერიალური კულტურის, ასევე სულიერ-შემეცნებითი თვალსაზრისით აკავშირებს ჩვენი მოდგმის გენოკულტურას, მონინავე ცივილიზაციებთან. მაშინ აშკარად გამოჩნდება, რომ არც ერთი ოდენ ტრაგიკული და არც მისი კულტურა.

ქართული მოდგმის პერიოდული ისტორიული ტრაგიზმი მაღალკულტურულობის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანთაგანია. საერთოდაც, ის თავისთავადობისთვის, თავისუფლებისთვის, ღირსეულად ცხოვრებისთვის ბრძოლის ხასიათში მოცემულობის გამოხატულებაა. მაგრამ, მთლიანობაში, არ შეიძლება ერის არსებობის საზრისი ტრაგიკულობა იყოს, მაშინ ისიც უნდა დაგვეშვა, რომ ერთი კომიკურია, თუმცა მგონი ამასაც უშვებს ის, როცა შემოგვთავაზა აბსურდული – „მხიარული ტრაგიკულობა“, როგორც ერის ხასიათის განმსაზღვრელი ცნება.

მაგრამ თუ მაინც დავუშვებთ ასეთ მიმართებას გენოკულტურასთან დაკავშირებით, ტრაგიკულისა და კომედიურის გააზრებას ერის არსობაში, მაშინ ის უნდა განვსაჯოთ მათი ლიტერატურულ-შემოქმედებითი წარმოდგენების კონტექსტში, რათა დავრწმუნდეთ, რომ ქართველი თავისი პერიოდული ტრაგიკულობით „უადგილოდ“ კი არ უნდა იყოს „თანამედროვე სამყაროში“, არამედ ის ერთ-ერთი უნივერსალური ფენომენთაგანია თავისი ამ ტრაგიკული ბედით.

ვოლტერი ასე ხსნის ტრაგიკულისა და კომიკურის საზრისმომცველობას: ტრაგედიაში საქმე გვაქვს მაღალ ვნებებთან, საგმირო გზნებებთან, მითებიდან თუ ისტორიიდან მომდინარე დასაშვებ შესაბამისობებთან თუ შეუსაბამობებთან. ამიტომ ოიდიპოსი, ელექტრა ისევე მიეკუთვნება ესპანელებს, ინგლისელებს, ჩვენ (ფრანგებს, მ. ზ.), როგორც ბერძნებს. და იქვე აგრძელებს: მაგრამ კარგი კომედია – ეს ცოცხალი სურათია ნაციის სასაცილო მხარისა (თვისებებისა – მ. ზ.). ამიტომ, თუ ზედმინევენით სიღრმისეულად არ იცნობთ ამ ერს, თქვენ ვერ შეძლებთ იმსჯე-

ლოთ ამ სურათებზე, ვინაიდან ვერ აღიქვამთ მის დახვეწილობას, სიმახვილეს აზრისას, ქარაგმას – გადაკვრით ლაპარაკს, თვით გადაკრულ სიტყვას თუ საკითხთა სიმწვავესა და საჭირობოტოობას.

მაშასადამე, ტრაგედია უნივერსალური, ზოგადსაკაცობრიო ფენომენია როგორც ლიტერატურაში, ასევე ისტორიისა თუ რეალურ ცხოვრებაში. ამიტომ რაღა ამ ჩვენ ტრაგიკულობას ვერ გაუგო რამე ამ მაღალინტელექტუალურმა თანამედროვეობამ და დაგვტოვეს „უადგილოდ“?!

სხვა სიბრტყეზე დგას კომედიურობა, ის წმინდად ეროვნული თავისებურებების გამოხატულებადაა მიჩნეული; შესაბამისად, მისი სრულფასოვანი გაგება გარეშეთაგან მოითხოვს ამ ერის ხასიათის, მისი ფსიქო-კულტურული წყობის სიღრმისეულ ცოდნას. ამიტომ ჩვენი წამყვანების (ლექტორების) ნუხილი, რომ გერმანულ მთარგმნელებს დიდი წვალებით აღუძრეს ინტერესი „სამანიშვილის დედინაცვლისადმი“, ამ კანონზომიერებით არის განპირობებული, ის გარემოება, რომ მას ასე ძნელად სწვდებიან „გარეშენი“, მისი მაჩვენებლად უნდა აღვიქვათ, რომ დ. კლდიაშვილის ეს ნაწარმოები „კარგი კომედია“ ყოფილა, ე. ი. ეროვნული დახვეწილობის, გონის სიმახვილის, ცხოვრებისეულ სიმწვავეთა დამტევი.

ამდენად, როგორც ყოველი „კლასიკური“ მოდგმისთვის, ქართველი ეთნოსისთვისაც „ტრაგიკულისა“ და „კომიკურის“ განცდა წარმოადგენს მისი ნაციონალური არსებობის ერთ-ერთ ნიშანთაგანს და არა მისი არსებობის წეს-ბუნებას. ამიტომ მამარდაშვილის მიერ აქსიომად განსაზღვრული „ტრაგიკული ერი“ „ტრაგიკული კულტურით“, თუნდაც რებუსული „მხიარული ტრაგედით“, ეროვნული ნიჭის დევალიზირებულობის მინიშნებაა. ეს სრული უარყოფაა ეროვნული „გენიისა ვითარც თვისებისა“ (გრ. რობაქიძე), რაც იმის ნიშანია, რომ, როგორც რობაქიძე გვაფრთხილებდა, ჩვენს ეროვნულ გენიას დაფერფვლის საფრთხე კარს მოსდგომია, ვინაიდან მას მოვლა მოჰკლებია. მიზეზი ამისა ისაა, რომ უარი ეთქვა ხრტილს ქართული ბუნებისას „გაახარე-გაიხარე“. დაგმობილ იქნა თემა: „შეუწყე ხელი სხვის „ზრდას“, რათა ამით თვითონ იზრდებოდე“.

მამარდაშვილისტა მიერ მიზანში იქნა ამოღებული ქართული ხასიათის ერთი უმთავრესი ნიშანი: რომ „არცერთს ერს... არ ძალუძს ისეთი სისრულით იყვეს „ერთგული“, თავდადებული მეორისთვის, სხვისთვის, როგორც ქართველს; უკანასკნელი მსახურია მოყვასისა, „მსახური“, ამ სიტყვის უკეთილშობილესი მნიშვნელობით“ (გრ. რობაქიძე, იქვე, გვ. 23).

სწორედ რომ ამ თვისებების ამოქმედებით გახდა შესაძლებელი ქართველი ხალხის დიდი ნაწილის კონსოლიდირება ბოროტების იმპერი-

ასთან ბრძოლაში. მიღწეულ იქნა სასწაულებრივი გამარჯვება. მთელი სამყაროს გასაოცრად, **კომუნისტურმა ერთპარტიულმა სისტემამ**, რომელიც მაშინ შიშის ზარს სცემდა მსოფლიო დემოკრატიას, აქ იწვინა პირველი, როგორც აღმოჩნდა, მთელი სისტემისთვის გამანადგურებელი დარტყმა.

რობაქიძის პერიფრაზით თუ ვიტყვით, ქართველის „მე“ გასხვივს და „შენ“-ში, მოქმედებაში მოვიდა ხრტილი ქართული ბუნებისა, მან ამ გამარჯვებით „გახარა“ და იმედი ჩაუსახა ყველა იმათ, ვინც იბრძოდა ერთპარტიული დიქტატის წინააღმდეგ. ამით მოქმედებაში მოვიდა უკეთილშობილესი მეორე ნიშანიც: შეუწყე ხელი სხვის ზრდას... მაგრამ უმთავრესი მაინც ის იყო, რომ თავისუფალ ერთა მაგალითზე თვითონ ესწავლა და განეგრძო „ზრდა“, რათა დაეკავებინა თავისი კუთვნილი ადგილი თანამედროვე სამყაროში. მაგრამ ვინ გაცალა, ფილოსოფოსმა დიდის რიხით გამოგვიცხადა, როგორც არაერთგზის აღვნიშნეთ: „თავს ქართველად ვგრძნობ, მაშასადამე, არქაული და უადგილო ვარო თანამედროვე სამყაროში“. ასე „აგრესიული უმეცრებით“ შემოგვიტიეს.

უბედურება ის არის, რომ, როგორც ილია ბრძანებდა: „გონიაობა, თუ სადავე მივუშვით, უფრო შორსაც წავა ხოლმე“ და ასეც მოხდა. ამ ფანტასტიკური კონსოლიდირებისა და დიდი გამარჯვების შემდეგ, როცა მოხდა „მე“-ს გასხვივოსნება „შენ“-ში, ამუშავდა „გახარე-გაიხარეს“ წმინდად ეროვნული იდეა, მაშინ ამ „ქართველმა და ფილოსოფოსმა“, როგორც თვითონ უწოდებდა თავის თავს, ყოველივე ეს კერპის ყოლის მოთხოვნილებად შერაცხა, შესაბამისად, იმ წარმატებაზე, რასაც ხალხმა მიაღწია – კომპარტიის დიქტატის დამარცხებაზე თქვა, „ერის გადაგვარებას მოასწავებსო“. ხოლო 1990 წლის 28 ოქტომბრის არჩევნებში ბრწყინვალე გამარჯვების დაახლოებით ერთი კვირის თავზე ის ამ წარმატებას ასე აფასებდა: „გაჰყეფო კომპარტიას რა ბედენაა“; ამ დიდი გამარჯვების მომპოვებელ ხალხზე კი წერდა: ის აყოლილია მავნე ჩვევებს, ყალბ პატრიოტიზმს. უკიდურესობამდე ჩამორჩენილი, საკუთარ თავზე შეყვარებული, ამპარტავანი; მათი რწმენით: ყველაზე კარგები, ჭკვიანები, ლამაზები არიან და სხვა კიდევ უფრო უარესი“ რამეები... ქართველმა ერმა ჯერ უნდა ყურადღებით შეხედოს საკუთარ თავს სარკეში, შერცხვეს ტრაბახის და უსაქმურობის, თავისი მონური რეაქციებისა და სტერეოტიპების, შერცხვეს საკუთარი მკვდრების“ და ა. შ. (მ. მამარდაშვილი, კრებ., გვ.101), ე. ი. 170 წლის განმავლობაში რაც სისაძაგლე გამოუგონია ქართველი მოდემის წინააღმდეგ რუსის შოვინისტურ გონს, ყველაფერს ერთად მოუყარა თავი ამ „კრიზისში მყოფმა ჭკუამ“ და ერს რისხვად დაატყდა თავზე. ასე მიულოცა ერთპარტიული დიქტატის

დამარცხება მან ხალხს.

საყურადღებოა ის, რომ საკუთარი ხალხის წინააღმდეგ მიმართული პასკვილის ეს უპრეცედენტო ნიმუში, 1991 წლის 22-23 დეკემბერს, რუსულ-ქართული რევანშისტული პუტჩის დაწყების დღეს, დანერიდან ერთი წლის შემდეგ, გამოაქვეყნეს გაზეთ „მამულში“ და სინამდვილეში ის გახდა პუტჩისტური ალიანსის სამოქმედო პროგრამა. ამიტომაც პუტჩისტურმა „მთავრობამ“ მას ძეგლი აუგო იმელის კარებთან.

უფრო ადრე, პრეზიდენტის არჩევნებამდე, ის წერდა: „სოციალური გამოკვლევების მიხედვით, ქართველი ხალხის უმრავლესობას პრეზიდენტად ზვიად გამსახურდიას არჩევა სურს. თუ ეს მოხდება, მე იძულებული ვიქნები ჩემი ხალხის წინააღმდეგ წავიდე. არ მინდა დავიჯერო, რომ ეს შეიძლება მოხდეს“ (იქვე, გვ.100). ასეთი იყო ერის „ინფექციური ნაწილის“ იდეოლოგია, რომელიც სახელმძღვანელო პროგრამად იქცა პოსტპუტჩისტურ ეპოქაში და დღემდე ხრავს ჩვენს ანმყოს, რომელმაც უნდა მოჰფინოს ნათელი იმ დიად ბრძოლას, რომელმაც შეგვაძლებინა აღგვედგინა საუკუნეობით დაკარგული თავისუფლება და დამოუკიდებლობა.

მაგრამ ყველაზე დიდი საშინელება ისაა, რომ გეგმაზომიერად ანადგურებენ ერის არსებობის გენეტიკურ კოდს: „გახარე-გაიხარეს“. სოციუმი, უფრო ფსევდო-სოციუმი მოიცვა სიცარიელემ; მის „კრიზისულ გონს“ არაფერი უკვირს. მისთვის არარაობად გადაქცევა ბუნებრივ მოვლენად იქცა; იგი ამ შეურაცხმყოფელი ყოფის მიმართ გულგრილი გახდა. შიშით შეჰყურებს ანმყოს და ა. შ. აი, ეს მოუტანა ხალხს ამ ფილოსოფიამ.

ამ ფსევდონტელექტუალურმა ფილოსოფიამ მთლიანად გამოშიგნა გრიგოლ რობაქიძისეული ჰუმანური იდეა ქართველის შინაგანი არსისა, რომელსაც გამარჯვების პროგრამად სახავდა ზვიად გამსახურდია: ის 9 აპრილისადმი მიძღვნილ სიტყვაში ამბობდა: „ასეთი იყო საქართველოს ისტორია, ეს იყო ეკლიანი გზით სვლა ჭეშმარიტებისკენ, საღმრთო სიყვარულისკენ, საქართველოს გზა ეკლიანი გზაა ქრისტეს ჯვარცმისა, დაფლვისა და გარდაუვალი აღდგომისა. ამ დღეს დიდი დაფიქრება გვმართებს, დიდი ურთიერთსიყვარული, დიდი პატიება, მიტევება, რამე თუ არ არის კაცი, რომელიც ცხონდეს და არ სცოდოს. გავხედოთ ამ მძიმე გზას, რომელიც გველოდება და მოითხოვს ჩვენგან დიდ დარაზმულობას, შრომას, ურთიერთგატანას ამ უღიადეს ჟამს“ (ზვიად გამსახურდია, ტ. III, გვ.16, თბ. 2013 წ.). ასეთი იყო თავისუფლებისთვის მებრძოლი ერის გულისწაღილი საპირისპიროდ მამარდაშვილისა და „წითელი ინტელიგენციისა“.

თუ მათ ისტორიის თეორიის თვალსაზრისით

შევაფასებთ, მაშინ საკითხი დგება „ისტორიული პესიმიზმისა“ და „ისტორიული ოპტიმიზმის“ თვალსაზრისით, მესამე გზა ანმეოს ისტორიული გააზრებისა, უბრალოდ, არ არსებობს.

რობაქიძისეულმა გენოკულტურული ოპტიმიზმის მობილიზებამ მიგვიყვანა დიდ გამარჯვებამდე. მამარდაშვილისეულმა „დაცემული გონის“ პესიმიზმმა კი გააცამტვერა ეს წარმატება და დღემდე ასამარებს გამარჯვებულების ოპტიმიზმს. თუ ჰაიდიგერის მოსაზრებას მივუსადაგებთ ჩვენში ჩანერგილ ამ პესიმისტურ სასონარკვეთას, დავინახავთ, რომ ხალხს ემუქრება უკანასკნელ გონით ძალთა დაკარგვა, მამასადამე, ძნელი ხდება „ანმეოს ლაბირინთებში ორიენტირება“.

ვოლტერს, პასკალის მაქსიმათა კრიტიკისას, ერთი ასეთი მაგალითი მოჰყავს: თუ რომელიმე მოძღვარი კათედრიდან ფრანგებს ეტყვის: „თქვენ ბინიერნი ხართ; უნესონი და უგულონი; თქვენ განადგურდით გოხმტედთან და რამილთან, იმიტომ რომ ვერ შექელით თავის დაცვა – მას ქვებით ჩაქოლავენ“ (ვოლტერი, გვ. 198). თუნდაც ზედაპირული შედარებაც კი ნათელს ხდის, რომ მამარდაშვილის მიერ დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლი ხალხის პირველი ბრწყინვალე გამარჯვებების პროცესში ნაქადაგები ათასჯერ უფრო მკაცრი და აუტანელია. მასზე რეაქცია კი ეფემერული იყო. დღეს კი მის „ინფექციური ტვინის“ ნაყოფი ევროპასოფობის წყაროდაა გამოცხადებული.

ამდენად, „კრიზისული ცნობიერების“ ამ საძაგელმა განააზრებებმა, რომლის მსგავსი რამეებისთვის ევროპის დიდ ერებშიც კი თურმე ჩაქოლვას ვერ აიცილენდი, ჩვენში ნოყიერი ნიადაგი პოვა; კომპარტიული და „ნითელი ინტელიგენციის“ რევანშისტული ნარჩენების სახით, მათ შეუერთდა დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებისთვის მებრძოლთა ჯერაც მოუმნიფებელი მერყევი ნაწილი, გასამხედროებული კრიმინალური ჯგუფების თანხლებით, რომლებიც საბჭოური ნომენკლატურის ხელოვნურ თანამგზავრებს წარმოადგენენ. ეს პუტჩისტური ალიანსი ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ ანგრევს ეროვნულ იდეოლოგიაზე გამართულ საზოგადოებრივ ურთიერთობას, აგებულს რობაქიძის მაქსიმაზე: შეუნყვე ხელი სხვის „ზრდას“, რათა ამით თვითონ „იზრდებოდეს“. ის ჩაანაცვლეს მამარდაშვილის ავადმყოფური განაზრებებით, რომ ბუნებრივად ქართველები საზოგადოებრივი სივრცისგან გამოცალკევებულები, ხალხის ინტერესებისადმი ზურგმექცეულნი, „ყველა თავთავისთვის“ არის. თურმე მისი სიხარული გამონვეული ბრძოლითა და სისხლით მოპოვებული გამარჯვებისა არაკა-

ნონიერი იყო. ჯერაც ფეხმოუკიდებელი დამოუკიდებლობის ფონზე მოანყვეს კრიმინალური პუტჩი და დაამყარეს მამარდაშვილისეული თეორიის შესაბამისი საზოგადოებრივი წესი „ყველა თავისთვის“. გამეფდა სრული უკანონობა; ანარქია და ქაოსი; ზედმინეწით აღსრულდა მამარდაშვილის კრიზისული გონის გააზრებანი.

დემოკრატიისა და „მედასავლეთობის“ ნიღბით შექმნეს ისეთი პლატფორმა, რომელიც სახალხო რევოლუციამაც ვერ დაანგრია. ეს ცრუიდეოლოგიური „სახელმწიფოებრივი მსოფლმხედველობა“ მთლიანად აგებულია მამარდაშვილისტურ-იანუსურ ორსახოვანებაზე, წმინდად რუსულ „ობშჩიაკურ“, გარდაქმნილ „დემოკრატიზმზე“ – ერთი მხრივ; მეორე მხრივ კი – ყალბი პროდასავლურობით შენიღბულ ფსევდოლიბერალიზმზე.

ამ პროცესში სრულიად განხორციელდა „თანაარსებობის დიალექტიკა“. ისინი ფეხანყობით უტევენ ჩვენი ხასიათიდან მომდინარე ჭეშმარიტ ეროვნულ ინტერესებს. ამ ე. წ. ფილოსოფიურმა განაზრებებმა მთლიანად ნაიღწეს ეროვნული ხასიათის ზნეობრივი ნაწილი, გენოკულტურაზე აგებული ეროვნული ნიადაგი გამოაცალა ეს იდეას.

მთელი ჩვენი ცხოვრება ერთ დიდ ტყუილად იქცა.

მხოლოდ: ტყუილი... ტყუილი და კიდევ ტყუილი!

ამდენად, უარყოფილ იქნა რობაქიძისეული სიბრძნე, რომელიც ფორმულაში „გაახარე-გახიხარე“ „სიყვარულსა და ნრფელ გულს გულისხმობდა“. ქართული მოდგმის ხასიათის ეს მთავარი არსი წარმოადგენდა თავისუფლებისა და ჭეშმარიტი დემოკრატიისთვის ბრძოლაში გამარჯვების გარანტიას. სწორედ მას შეუტიეს ფილოსოფოსმა და მისმა დასმა (თანამზრახველებმა). ასე აღმოჩნდა ხალხი სიბრიყვისა და სიბრძნის სხვადასხვა სივრცეში. სიბრიყვით შეპყრობილნი, ორივე ხელით უარყოფენ ქართული არსების ხორცშესხმულობას, მასში დაუშრეტელი ნაციონალური ენერჯის მოცემულობას და გამომსახველობას. ისინი ცდილობენ, ახლებურად ააღორძინონ მამარდაშვილის „ჩაქოლვის ღირსი“ ნაქადაგარი. მისი გავლენა იგრძნობოდა ამ ლექციაშიც.

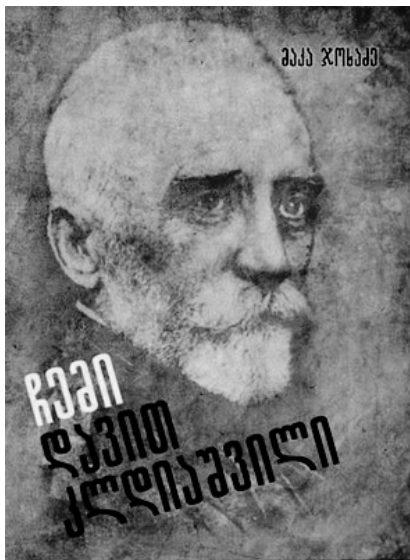
დღეს სიცრუისა და ორპირობის დაღი ასვია მთელ ჩვენს ცხოვრებას. მასში გარკვევა ძალზე ძნელია ახალი თაობისთვის; ამიტომ სჭირდება ღრმა დაკვირვება ყოველ სიტყვას, მიმართულს ახალგაზრდული (საგანმანათლებლო) აუდიტორიისადმი, რაგინდ არაკეთილი მიზნით იყოს ის თქმული. ერთია პიროვნული პატიოსნება და ბუნებრივი გულწრფელობა და მეორე

– რა სოციალურ-კულტურულ გარემოში მოხდა ამ ბუნებრივი პაციოსანი „მე“-ს ხელოვნური (კულტურულ-საგანმანათლებლო) პროცესების გავლენით განსწავლულობა. თუ ის არასწორად, არამართებულად წარმართა, ბუნებრივად ჩამოქნილი ეს „პაციოსნება“ უფრო დამანგრეველი ხდება, ვიდრე უსინდისოთა ამკარა და ღია ცრუ-პენტელობა. დღევანდელი ვითარებიდან გამომდინარე, ის შეიძლება უსიმპტომო კორონავირუსს შევადართო, რომელიც თუ არ აღმოაჩინე და არ უმკურნალე, აუცილებლად პანდემიად გადაიქცევა. ამ „აპოკალიფსური გონების“ ნაყოფის პანდემიად ქცევისა და მთელი ჩვენი ჯანსაღი სააზროვნო სივრცის ხანგრძლივად დაავადების საშიშროების წინაშე ვდგავართ.

ისე გამოდის, როგორც ერთ დასავლელ მწერალს უთქვამს: სიგიჟე არ არსებობს, ან ყველანი გიჟები ვართ. კაცობრიობას რა დიაგნოზს დაუსვამენ, ეს სხვა საკითხია, მაგრამ ის, რაც ჩვენში მოხდა და ხდება, ამას სიგიჟე უნდა ეწოდოს – ეს ფაქტია. ამ ესე-პამფლეტის დაწერის მოთხოვნილება სწორედ ამ დაინფიცირებული გონების მიერ მთელი ჩვენი ეროვნული სააზროვნო სივრცის ხანგრძლივად მონამვლის საშიშროებამ განაპირობა, როგორმე უნდა გამოვიდეთ ამ ჩიხიდან, რათა ყველა ერთად არ გავვიჟდეთ...

P.S.

პოლ ვალერი წერდა: ყოველთვის შეიძლება ვამტკიცოთ, რომ თუ ქმნილება არ იძირება, მაშინ ის ძალიან ცოტათი ჰგავს იმას, რაც ავტორმა მისი აზრით დაუტოვა შთამომავლობას (პოლ. ვალერი, გვ. 48). ავტორისა და მისი შემოქმედების ურთიერთმიმართების შესახებ კ. გამსახურდია კი ამბობდა: „ყოველმა შემოქმედმა უნდა შეიგნოს, რომ ავტორის ქმნილება, უკანასკნელი კორექტურის შემდეგ მას აღარ ეკუთვნის (კ. გამსახურდია, ტ. VI, გვ. 606, თბ., 1963წ.). ერთი და მეორეც არის მითითება იმაზე, რომ ნაწარმოების ნამდვილი სიცოცხლე, შეიძლება უკვდავებაც კი, მაშინ იწყება, როცა მკითხველნი (თაობები) მასში (მათში) დაიწყებენ იმ საიდუმლოთა ამოხსნას (შეგრძნებას), რაც ავტორთა პირველგააზრებისა და პირველმინის მიღმა მუდამ მოიძიება მაღალ-შემოქმედებით ნაწარმოებში. ამიტომაცაა, რომ ეს ქმნილებები უკანასკნელი კორექტურის შემდეგ ავტორებს არ ეკუთვნიან; ან კიდევ ცოტათი ჰგავნან იმას, რაც ავტორმა დაგვიტოვა. ისინი ხალხის

გულში იდებენ ბინას; განსაკუთრებულად ამაღლებულნი ერწყმიან მათ გენოკულტურულ არსებას; გარდატყდებიან ფსიქოზნეობრივ პრიზმაში და ერის ნიჭით გასხივოსნებულნი გადაეცემიან შთამომავლობას. ამ პერმანენტულ „გადაცემას“ „მე“-დან „შენ“-ში, – ვალერი შემოქმედების დღევანდელობას უწოდებს. მისი თქმით: „ნაწარმოები ცოცხლობს მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც შეუძლია სულ სხვა რამედ ჩანდეს და არა იმად, რადაც ის შექმნა ავტორმა“ (იქვე).

ამდენად, კლასიკურ ნაწარმოებთა ახლებურად ნაკითხვა და გააზრება უნდა ხდებოდეს არა ძველის „რევიზირების“ მიზნით (იმ ძველში მოცემულმა გასაკრიტიკებელმა თავისი დრო მოჭამა), არამედ იმ დაფარულის ძიებისთვის, რომელსაც ეს შედეგები ინახავენ თავიანთ ნიაღში და რომელთა არსებობა „ძალიან დიდხანს აზრადაც არ მიუვა ვინმეს“. აი, სად არის ასპარეზი კლასიკოსთა დიადი შემოქმედების თანამედროვეობის მოთხოვნათა თვალთახედვით ნაკითხვისა და გააზრებისთვის, „იმ სულ სხვა რამის აღმოჩენისთვის“, რაც თქვენამდე აზრადაც არ მოსვლია ვინმეს.

ძველ წარმოდგენებსა და „ამოხსნილ“ საიდუმლოებებს იმისთვის ვეხებით, რომ მათი მეოხებით მივიღოთ ახალი „ამონახსნები“. მაგრამ თუ ამ უცნობის ამოხსნის პროცესში ძველ ფორმულებსა და თეორიებს არასწორად გამოვიყენებთ, ვერასდროს მივიღებთ სწორ პასუხს, როგორც ამ ტელეექციის დროს მოუვიდათ ლექტორ-ნამყვანებს. მით უმეტეს, ამას ნუ გადავებრალვებთ ძველ განსაზღვრებებსა და აქსიომებს, რომლის არსშიც ვერ ვწვდებით; კიდევ უფრო უარესი, თუკი არც არასოდეს გვიცდია მათი შესწავლა და სიღრმისეულად გაგება.

ამდენად, დავით კლდიაშვილის შემოქმედებისთვის „ხელის შეშველება“, მისი რალაც ეფემერული მტრებისგან დაცვა, ქართულ კულტურულ სივრცეში მისი ღვანლის დაუფასებლობის მტკიცებულება ამ „ძველი ფორმულების“ არასწორად გამოყენების შემდეგია.

კონსტანტინე გამსახურდია თავისი შემოქმედების ზოგიერთ გზაბნეულ კრიტიკოსთ მიმართავდა: „თუ ჩემ ცხენს შეშველება დასჭირდა, დე, იგი ნურც მისულა ჰელემდისო“ (იქვე), ასევე, ახალი თაობის მკითხველ თუ ძველი თაობის „გამოსწორებულ“ გადამკითხველ „რევიზიონისტთ“, რომელთაც მიზნად დაუსახავთ კლასიკოსთა

შემოქმედების „თანამედროვე“ კონტექსტით გააზრება, უნდა შევახსენოთ ეს მითითება, რომ ამ კლასიკოსთ არ სჭირდებათ ხელის შეშველება. ისინი არ არიან ფერდებჩაცვივრულ ჯაგლაგ ცხენებზე ამხედრებულნი, როგორც თანამედროვე კრიზისული ცნობიერების მატარებელ „ინტელექტუალთა“ უმრავლესობა. მათი „მერნები“ მუდამ აჩენენ ნათელ კვალს საკუთარი ქვეყნისა და ხალხის ცხოვრებასა და ბედისწერაში. ამ თვალსაზრისით, ქართული ლიტერატურის ისტორიაში იშვიათად მოიძებნება დავით კლდიაშვილზე „განებიერებული“ ავტორი. მას ხალხის სიყვარული არც სიცოცხლეში დაჰკლებია და არც შემდეგ, ამიტომ მისთვის ხელის შეშველება, მისი დასავლური დემოკრატიის სიმბოლოდ გამოყვანა; მის დაუფასებლობაზე წუნწინი ისეთივე კრიზისული ცნობიერების შედეგია, როგორიც მამარდაშვილის პოლიტიკოლოგიის „შედეგები“.

მიუხედავად ზემოთ თქმულისა, ამ ესეს მიზანს არ შეადგენდა კონკრეტული შემოქმედებითი აქტის კრიტიკა. მოცემულ შემთხვევაში „არტარეას“ ამ ლექციაში, უარყოფით-ცნობიერ პლანს იქით, იმდენი პრაქტიკული სიკეთე ჩანდა, რომ არა ზოგადად დამლუპველად საშიში ფსევდო-დეური განააზრების გავლენის ანარეკლები. ჩვენ მას ალბათ არც გავიხდით ფონად, თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ ასეთი „შეხლა-შემოხლით“ კ. გამსახურდია უნდა იარსებოს ეროვნულმა შემოქმედებითმა კულტურამ, ზოგადად, სულიერმა სამყარომ, სხვანაირად ცნობიერების ეს კრიზისი სამარეში ჩაგვიტანს.

* * *

კონსტანტინე გამსახურდია თავის „ავტორისეულ რეპლიკებში“ წერს: „დავა აცხოველებს ლიტერატურას საერთოდ, აღრმავებს შემოქმედებისადმი ინტერესს, „ის ქმნილებანი, რომელნიც მძაფრ რეაგირებას არ ინვევენ, რომელთაც ერთობლივი მონონებით მიიღებენ, ერთობლივ დაინყებას მიეცემიან ხშირად“ (იქვე, გვ. 606). ავტორი ამ „მძაფრი რეაგირების“ და განევ-გამონევის მაგალითებს გვახსენებს გენიალური შემოქმედთა ცხოვრებიდან, რომლებიც ზოგჯერ საუკუნეებსაც გადასწვდებოდა ხოლმე (ფლობერი, სტენდალი, ლევ ტოლსტოი, ბაირონი და ა. შ.) თავის საყვარელ გენიაზე კი იტყვის: „გოეთეს „პოეზია და სინამდვილე“ არის ... კრიტიკასთან ფარიკაობაო“ (იქვე). ყოველივე ეს გარდაუვლად თანმდევი პროცესია შემოქმედებითი ღვაწლისა. შილერი მოუწოდებდა მწერალს: წიგნს დანერ თუ

არა, მდუმარედ გადაისროლე შენთვის უცნობი სამყაროს ოკეანეშიო.

სამწუხაროდ, დღევანდელი კრიზისული ცნობიერებისთვის დამახასიათებელია ის, რომ ყოველი „დაინტერესებული“ სუბიექტი, ამ დიად კლასიკაში თუ ზოგადად ისტორიაში, ეძებს იმას, რაც მას სურს. ეს სურვილი კიდევ წარმოშვა „კაცობრიობის ინფექციური ნაწილის“ ავადმყოფურმა მისწრაფებებმა. ეს უვიცობით გათანგული ჭკუა შეპყრობილია აპოკალიფსური შიშით საკუთარ რაციონალისტურ ქმედებათა ნაყოფისადმი. „ეს შიში იმდენად ძლიერია, რომ ადამიანი მონიწებით იხდის ქუდს არარაობის წინაშე“ (ე. ტრიოლე).

არარაობის წინაშე ქუდის მოხდად გვეჩვენება რობაქიძისეული ქართული ხასიათის უდიდეს მგზნებარებაზე – „გაახარე-გაიხარე“ – უარის თქმა და იმპერიისეული კრიზისული ცნობიერების გამონაგონთა მისადაგება ქართველი ერის ბუნებისადმი, რომელიც, რობაქიძისე თქმით, „თავმომწონეა და აქვს კიდევ უფლება თავმომწონებისა“, როგორც ეს გააკეთა ფილოსოფოსმა და რასაც მოჰყვა ყოველგვარი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი არსისგან დაცლილი კულტურის „სიცოცხლის მრუდის“ სასიკვდილოდ დაქანება, რასის მარადფაშული კულტუროგენურ მოცემულობათა დაქვეითება.

* * *

რაც შეეხება დავით კლდიაშვილის შემოქმედების „არტარეას“ ლექციის ფონზე გააზრებას, მათში მყარად დანერგილი სოციალური და მორალური მოტივების იქით ახალი, ნაციონალური იდენტურობის შენარჩუნებისთვის ბრძოლის საკითხების გამოყოფა გახდა შესაძლებელი.

რაციონალური კრიტიკის მოცემულობათა გვერდით ირაციონალურ-ფილოსოფიური გააზრებების წინ წამოწევით ეროვნული თავისუფლებისთვის ბრძოლის თვალში საცემი შტრიხები გამოიკვეთა. ე. ი. მისი მოძიება გახდა შესაძლებელი, რაც „ძალიან ცოტათი ჰგავს იმას, რაც ავტორმა დაუტოვა შთამომავლობას“.

„ესე – უპირველესად ცდას ნიშნავს“ – წერდა კ. გამსახურდია. ჩვენი პატარა ნარკვევიც ცდაა იმისა, რომ დ. კლდიაშვილის ნაწარმოების თანამედროვე „ზეპოსტმოდერნისტული კრიტიკის“ გააზრების ფონზე აგვესახა ჩვენი თანამედროვეობის (დამოუკიდებელი ქვეყნის) კრიზისული ცნობიერებისთვის დამახასიათებელი სუბიექტური ავი და კარგი ორ, ე. წ. პროდასავლურ ანტიპოდურ შეხედულებათა ფონზე.

ხსოვნა ნათელი

დაუპინძარი თანამებრძოლები

კანონიერებისა და სამართლიანობის აღდგენისათვის მრავალწლიან ბრძოლაში მურმან ზაქარაიამ ჩვენი სამშობლოს მრავალი სახელოვანი შვილი გაიცნო, რომლებთანაც იგი საერთო დიადმა მიზანმა, საერთო რწმენამ და თავდადებად დააკავშირა. ბატონი მურმანის გამომცემლობა „ზანი“, მისი პერიოდული გამოცემები, ჩვენი სასიქადულო ქალბატონის, ეროვნული მოძრაობის დაუცხრომელი წარმომადგენლის ლუარა (დოდო) გამყრელიძის ბინა თბილისში, ტაშკენტის 25-ში იყო ყველა მათგანის სულის მოთქმის ადგილი, სულიერი თავშესაფარი, სადაც შეიძლებოდა მართალი სიტყვის თქმა, წერა და დაბეჭდვა მთელი საქართველოს გასაგონად.

მურმან ზაქარაიას ამ სახელოვან სამეგობროს, ტაშკენტის ოცდახუთში შემოკრებილ მამულიშვილთა საძმოს ბევრი ცნობილი მოღვაწე, მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი თუ სხვა პროფესიის ადამიანი წარმოადგენდა. ულმოებელმა ჟამთასვლამ ბევრი მათგანი ჩამოაშორა სამზეოს, მაგრამ მათი ხსოვნა ცხოვლად და წარუშლელად ცოცხლობს ტაშკენტის ოცდახუთშიც და თითოეული ჩვენგანის გულშიც. მხოლოდ ზოგიერთ მათგანს ჩამოვთვლით იმათგან, ვისაც თავისი საქმიანობით მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა ეროვნულ მოღვაწეთა ამ დღემდე მებრძოლ კერასთან: ანტონ არნანია, ედიშერ გიორგაძე, ირაკლი გოცირიძე, მუხრან მაჭავარიანი, ლია ანდლულაძე, ვლადიმერ ჯოლოგუა, ზაურ ქობალია, ვალტერ შურლაია, გელა ნიკურაძე, იოსებ პატარაშვილი, გოჩა ბიჭაშვილი, გივი კვირიკაძე, ინდიკო ქობალია, მიხეილ ჩაჩუა, აპოლონ ჟორდანია, რეზო ურუშაძე, ანზორ გვარამია, ნოდარ ჯალალონია, ჯემალ პერტაია და სხვები. მათი ხსოვნის სადღეგრძელოები მუდამ ითქმება ტაშკენტის ოცდახუთის აუშლელ სუფრაზე.

ჩვენ წინაშეა 2005 წელს გამოცემული გაზეთი „მადლი“, რომელიც მურმან ზაქარაიას დაბადების 60 წლისთავისადმია მიძღვნილი. ბევრმა დღეს უკვე ჩვენგან წასულმა თანამებრძოლმა გამოთქვა კეთილი სურვილები იუბილარის მიმართ... და რადგანაც უკვდავია მათი ხსოვნა, რადგანაც კვლავ ჩვენში ტრიალებს მათი სული, კვლავ ჩვენს საქმეებში ცოცხლობენ ისინი, გადავწყვიტეთ, ჩვენს ამ საიუბილეო გამოცემაშიც გადმოვიტანოთ ზოგიერთი მათგანის გულითადი სიტყვები.

მიხეილ ჩაჩუა,

პოეტი, პუბლიცისტი:
* * *

ზოგადად მაინც უნდა ვთქვა რალაცა მურმან ზაქარაიას დამსახურებაზე. თუნდაც ეს: ისტორიკოსიც გახლავთ, ჟურნალისტიც, პუბლიცისტიც, მრავალი გაზეთის, ჟურნალის, ნიგნის რედაქტორ-გამომცემელი, ეროვნული მოძრაობის გამორჩეული წარმომადგენელიც და, რაც მთავარია, ავტორი სამაგიდო ნიგნებისა, როგორცაა „ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე“, „დათრგუნული ღირსება“, „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“... მართალია, ჯერ პირადად არ გავცნობივარ ამ უკანასკნელს, მაგრამ დიდად პატივისცემი იოსებ პატარაშვილის გაზეთ „ჟალეთში“ (ბჟალეთი) გამოქვეყნებულმა მრავლისმთქმელმა წერილმა – „მურმან ზაქარაია – პუბლიცისტიური ბრძოლით გავლილი მესამე წელი“ – გარკვეულწილად გამაცნო და მაგრძნობინა კიდევ რუსულ იდეაზე (დიდი რუსეთისათვის ამ აქილევსის ქუსლზე) შექმნილი ნარკვევის დიდი მნიშვნელობა. თქვენს მონა-მორჩილს მხოლოდ ერთი რამ შეუძლია თქვას ამჯერად: გაბედო ნიგნის შექმნა რუსულ იდეაზე, რომელიც

პირწმინდა წყარო თუ საფუძველი გამხდარი ტრაგიზმისა არაერთი დიდი რუსი მოაზროვნე მოღვაწისათვის (მარტო გოგოლის მაგალითიც იკმარებდა), – ეს თავისებური გმირობაა და – მარტო პუბლიცისტობით ვერას ვახდები – მეცნიერ-მკვლევარის მაღლით ცხებულს, გონებრივად მრავალმხრივ განათლებულ ადამიანს ანუ ჭეშმარიტ ინტელექტუალს ხელენიფება მხოლოდ და კიდევ – ღირსებით სავსე ადამიანს, იმას, ვინც შექმნა ზემოთ ხსენებული, პირადად ჩემთვის ძვირფასი, შენგან მოძღვნილი ნიგნები, ჩემო მურმან!

ძვირფასო მურმან! მე რომ ისე შავად არ წამსვლოდა საქმე, როგორც წამივიდა, მაშინ უცილობლად მოვიქაჩლებდი თავს და ვრცლადაც ვიტყოდი და უკეთესადაც შენ მიერ გაკეთებულ საქმეებსა და შენს კაიკაცობაზე. ახლა კი ისლა დამრჩენია, – მოგეფერო, მოსაფერებლო კაცო, შენს ძვირფას ოჯახთან ერთად მიწადა მოვეფერო ყველა შენს მომფერებელ ახლობელს, ნათესავსა და მეგობარს, ყველას, ყველას – ხმის მომწვედენსაც და ვერმომწვედენსაც, ვისაც შენი სიკეთე ახარებს.

* * *

ნანული ნაბიჯიძე:

ბატონო მურმან!

მუდამ ასე იყო: როცა საქართველოს ანდა მის რომელიმე კუთხეს განსაკუთრებულად მძიმე მდგომარეობა ექმნებოდა, უზენაესის ნება უეჭველად მოუვლენდა ისეთ ჭეშმარიტად ნაღდ გმირებს, რომელთა არსებობის გარეშე წარმოუდგენელი იქნებოდა ჩვენი ქვეყნის როგორც ტკივილნარევი წარსულის, ასევე იმედით აღსავსე ნათელი მომავლის სრულყოფილად გათავისება.

პირუთვნელად შეიძლება ვაღიაროთ, რომ თქვენ, ბატონო მურმან, ზუსტად ასეთი გმირის მანტიის მორგება მოგინიათ, რომელსაც უკვე რამდენიმე წელიწადია გამორჩეული თავდაბლობით ასე ღირსეულად ატარებთ დღესაც.

დიდხანს სიცოცხლეს გისურვებთ თქვენს კეთილშობილებით აღსავსე, დიდებულ ოჯახთან ერთად!.. იბედნიერეთ და იყავით ისე, როგორც თქვენს დიდბუნებოვან გულს გაეხარებოდეს აფხაზეთში, საქართველოს ამ უძველეს კუთხეში მალე დაბრუნებამდე, ბატონო მურმან! ყველა იძულებით გადაადგილებულთან გვერდიგვერდ გველოთ თქვენს ძირძველ მინა-წყალზე, მისი უკიდევანო სიყვარულით გულანთებულო პატრიოტო და უპირველესად ღირსეულო ადამიანო.

* * *

ნოდარ ჯალალონია:

ბატონ მურმან ზაქარიას 60 წელი შესრულებია. ეს ის წლებია, რომელიც მან თავისი ქვეყნის, თავისი ხალხის სამსახურში გალია. ვერც სიდუხჭირემ, ვერც რეპრესიებმა ვერ შეაცვლევინეს თავისი მართალი ცხოვრების გეზი. ბატონი მურმანი უშიშრად, შეუპოვრად მიჰყვებოდა და მიჰყვება თავის არჩეულ გზას, რომელსაც ხალხისა და ქვეყნის სამსახური ჰქვია. ლტოლვილის

მძიმე ტვირთთან ერთად ღირსეულად ზიდა და ახლაც ქედმოუხრელად მიაქვს მამულიშვილისა და საზოგადო მოღვაწის სახელი. საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს, – იმ მძიმე ჟამს მის მიერ დაარსებული გამომცემლობა და გაზეთი იყო ის მაცოცხლებელი ჰაერი, რომელიც ასულდგმულება და იმედით ავსებდა ეროვნულ მოძრაობას შეწინააღმდეგებდა.

მის გულს არ ასვენებს ის ჭრილობა და ტკივილი, რომელსაც აფხაზეთი ჰქვია, როგორც ყველა ჭეშმარიტ ქართველს, მასაც სჯერა და სწამს, რომ საქართველო ამ ჭრილობას მალე მოიშუშებს.

სადაც უნდა იყოს ბატონი მურმანი, თბილისში, ზუგდიდსა თუ სოხუმში, მისი საზრუნავი და საფიქრალი ყოველთვის იყო და იქნება ერთიანი საქართველო, ერთიანი სამშობლოს ბედი.

ღმერთმა დიდხანს ამყოფოს თავისი სამშობლოს, თავისი ლამაზი ოჯახის, ახლობლებისა და მეგობრების საკეთილდღეოდ! მრავალჟამიერ!

* * *

რევაზ შრუშაძე,

ჟურნალისტი, გაზეთ „თვალთაის“ რედაქტორი:

გულწრფელი სადღეგრძელო იმ პიროვნების მიმართ, რომელსაც ალაღად სცემ პატივს, ძნელი სათქმელია.

ქებაში, როგორსაც იგი იმსახურებს, შედარებით მომჭირნე ხარ, რადგან დარწმუნებულად გრძნობ თავს, – ისედაც გამიგებსო.

ასეთი გრძნობა დამეუფლება, როცა ბატონი მურმან ზაქარიასადმი ორიოდ სიტყვის სათქმელად განვემზადე.

ეს სტრიქონები სვეტიცხოვლობა დღეს იწერება. სიმბოლურია, – არის მურმანში ღვთიური მადლი, რომელიც მას ალბათ ილორის ან ბედიის მონასტერში სცხეს.

კაცურკაცობას ოჯახში აზიარეს თავილონელი მამულიშვილი.

აქედან იწვრთნებოდა მისი სული.

როცა მე თექვსმეტი წლის გახლდით, მურმანი მაშინ მოევლინა ამ ქვეყანას, ასაკოვანი სხვაობა ხელს არ გვიშლის ურთიერთობაში.

საქართველოს იგი, რითაც ძალუძს, იმით ემსახურება, ძირითადი მისი იარაღი კალამია. ძმა და ბევრი ახლობელი შეეწირა სეპარატისტთა სახელით რუსეთთან გაჩაღებულ ომს. ძმისწული ამჟამადაც პოლიტპატიმარი გახლავთ (შევარდნაძის დროიდან). ეროვნული მოძრაობის მეწინავე რაზმში იყო მისი მეზობელი გაზეთი

„აღდგომა“... სხვა გაზეთებიდან რომელი ერთი ჩამოვთვალოთ – „ჭყონდიდელი“, „ეროვნული თანხმობა“ და სხვები.

მურმან სათავეში უდგას გამომცემლობა „ზანს“. უამრავ სასარგებლო საქმეს აკეთებს, როგორც გამომცემელი. ამის შესახებ ალბათ ავტორები იტყვიან.

ერთი მაღლიერთაგანი მე თავად გახლავართ. არაერთ სასარგებლო და საჭირო ნაშრომის ავტორია მურმანი, რომლებიც გამოირჩევიან ღრმა აზროვნებით და უტყუარობით.

ასეთია მისი მონოგრაფია – „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“ (შეძლებისდაგვარად მიმოვიხილეთ გაზ. „განთავისუფლების“ ფურცლებზე). ამ თემაზე ასე სრულყოფილად და მართებულად არვის განუხილავს ჩვენთვის ეს მეტად სავალდებულო საკითხი.

დიდი ღვაწლი მიუძღვის ბატონ მურმანს საზოგადოება „ჭყონდიდელის“ საქმიანობაში. მისი დაარსებიდანვე, „ჭყონდიდელის“ ჭყონდიდლობამდე ავტორიტეტულ სიტყვას ამბობს ეროვნულ მოძრაობაში.

ბატონ მურმანს გვერდით უდგას შესანიშნავი ოჯახი, ქალბატონი ლალი, წინ ორი ქორწილი გველოდება – თეასი და დავითის.

რაც უფრო იაქტიურებს მურმანი, მით უფრო მალე აღსრულდება უფლის ნება, თორემ ჯვარსანერები თავად აგვიანებენ!

60 წელი ღვთის განგებით ადამიანისათვის შუადღე უნდა იყოს.

ვისურვებ, ასე ინებოს მან ბატონი მურმანი-სათვის.

დანარჩენს ფსოუს ნაპირზე მოვახსენებ იუბილარს.

მრავალჟამიერ!

ზაურ კვარაცხელია,

პროფესორი:

ბატონო მურმან!

გილოცავ ამ დღეს!

შენ ისევ ახალგაზრდა ხარ.

ჩვენ დაკვნესების უფლებაც არ გვაქვს, – უნდა ვიბრძოლოთ... და ბარაქალა შენს შემართებას, მტერს მტრულად რომ ხვდები და მოყვარეს მოყვრულად!

შენ შენი კალმით რაინდული ბრძოლა გაუმართე შარახვეტია ცილისმწამებლებსა და ვაი-პოლიტიკოსებს.

დღესაც მრავლად არიან მოშურნენი და ერის მოლაღატენი. შენ მათ მხილებაში გალიე ენგურ-სგამოღმა გატარებული წლები.

ახლა ალბათ ენგურსგაღმა გასატარებელ წლებზე ფიქრობ.

ჩვენ უნდა დავუბრუნდეთ იმ კერას, სადაც ფეხი ავიდგით. იმ მიწას, რომელსაც ჯერაც არ შეშრობია პირტიტველა ბიჭების დაღვრილი სისხლი, ჩვენთვის არც აფხაზთა სისხლია უცხოტომელთა.

აფსუს, რომ ეს ასეა და მაინც გვიჭირს, ხელი ხელს მივცეთ და ერთმანეთს თვალებში ჩავხედოთ.

ეს ჩვენ უნდა შევადლებინოთ მტერ-მოყვარეს. ეს იყო შენი სიტყვის პათოსი და, დარწმუნებული ვარ, ამ გზით ივლი მომავალშიც.

დღეგრძელი და გზაგრძელი იყოს მგზავრობა შენი!

კეთილი სურვილებით,

მარეხ ბალიშვილი,

ჟურნალისტი:

სიყვარულსა და პატივისცემას ადამიანი პიროვნულად იმსახურებს. ასე იყო ოდითგან, ასე იქნება მუდამ. ეს ისეთი ჯილდოა, რომელზეც ყველას ვერ მიუწვდება ხელი. თქვენ გერგოთ ეს ჯილდო. კიდევ ერთი რამ:

კაცობა უცილობლად ვაჟკაცობას არ ნიშნავს. ყველას ვერც მოვსთხოვთ მას, რადგანაც ესეც რჩეულთა ხვედრია. რა თქმა უნდა, XXI საუკუნეში ვაჟკაცობა მხოლოდ ხანჯლის ტრიალით ან ტანკ-ავტომატით ვერ იქნება აღქმული; ის მრავალი სახით წარმოჩინდება და ასე მგონია, ყველაზე მაღლა მაინც სულით ვაჟკაცობა დგას. სწორედ ასეთად მეგულებით, ბატონო მურმან!

თქვენ ვერ გაგტყხათ მშობლიური აფხაზეთის ტრაგედია... თქვენ ვერ დაგიმორჩილათ საქართველოში 12 წლის მანძილზე მძვინვარე დიქტატურამ... ვერ დაგასუსტათ სისხლ-ხორცთა და უახლოეს ადამიანთა დაკარგვამ. თქვენ ფარ-ხმალი ვერ დაგაყრევინათ ერის უდიდესი შვილის, თქვენი უსაყვარლესი პირველი პრეზიდენტის ვერაგულად განირვამ, – მხოლოდ ყოველივე ამან უსაზღვროდ გატკინათ გული, მაგრამ მთავარი სწორედ ისაა, რომ ამ ნატკენი, დაჩეხილი გულით და დაუმარცხებელი რაინდული სულით იბრძვით დაულაღვად – იბრძვით მუხლჩაუხრელად, შეუსვენებლად, უკანდაუხველად. მამაპაპურად.

თქვენი „აღდგომა“ თავისუფლების, თვითმყოფადობის, აღდგომისაკენ მიისწრაფოდა, „გზა ხსნისა“ დაუოკებელი, ფაფარაყრილი მერანივით კვალავდა გზას, ორივე კი ერთ, ამქვეყნიერ საღმრთო საქმეს – სამშობლოს გადარჩენას ემსახურება. კაცური კაცობის ეტალონია ასეთი სიცოცხლე, რომელიც წლის ამ ულამაზეს დროს, გიორგობისთვის – 60 ოქროსფერ, შრომის ნაყოფით ისევე დახუნძლულ წელს მოგაგებებთ, როგორც თვით ეს ზღაპრული შემოდგომაა.

მალე და მრავალ წელს ჩვენს ტანჯულ აფხაზეთში გვეზეიმოს ეს ლამაზი დღე!

გფარავდეთ მაღალი ღმერთი, ამინ!

* * *

იოსებ პატარაშვილი,

გაზეთ „უალეთის“ რედაქტორი:

გადაჭარბებული არ იქნება, თუ ვიტყვით, რომ ეროვნულ-განმართავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი უმძლავრესი ინტელექტუალური წარმომადგენელი ბატონი მურმან ზაქარაიაც არის. ვისაც შეხება ჰქონდა ბატონი მურმანის ინტელექტუალურ სამყაროსთან, შეუძლებელია არ აღიაროს მისი დამსახურება მშობელი ერისა და ქვეყნის წინაშე. ჩვენთვის, ეროვნული მოძრაობის რიგითი ჯარისკაცებისთვის, რომლებიც ნაკლებად ვერკვეოდით როგორც მიმდინარე პოლიტიკური, სოციალური, ეკონომიკური თუ ინტელექტუალური კრიზისის ქვემოდინებების არსში, ბატონი მურმანი იყო ის ყინულმჭრელი ფლაგმანი, რომელიც მოვლენათა არსზე მართალი სიტყვით ამსხვრევდა ჩვენს მცდარ წარმოდგენებს, ჩვენს ხედვას აფართოებდა საკაცობრიო საზრი-

სამდე და ყინულეთიდან თავდაღწევის იმედს გვიასკეცებდა.

ბატონი მურმანის ოჯახი აფხაზეთში იქცა ეროვნულ ძალთა კონცენტრაციის ეპიცენტრად. არათუ მარტო საკუთარი, მთელი მოდგმის მთელი არსებობის მანძილზე მოპოვებული მატერიალური სახსრებით ესაძირკვლა, ეთაოსნა, სული და გული ჩააღია ეროვნულ საქმეს, დანარჩენი საქართველოდან აფხაზეთში ლტოლვილ ქართველობას, თანამოაზრეებთან ერთად ორგანიზებული გაზეთ „აღდგომის“ გამოცემას, ფარული არხებით მის მთელ საქართველოში გავრცელებას, აფხაზეთის დაცემის შემდეგ ქვეყნის დამაქცევარი შევარდნაძის ბუნაგად ქცეულ თბილისში დევნილი, მაგრამ დაუმორჩილებელი მოძრაობის ჩამოყალიბებას, სხვადასხვა გაზეთების, ჟურნალების, წიგნების გამოცემას; უფასოდ და უსასყიდლოდ ემსახურება მშობელ ხალხს. ამასთან, თავისი ოჯახით მუდამ მატერიალურად შეჭირვებული, დევნილებისა და პატრიოტებისათვის ყოველთვის პოულობდა რალაც სახსარს, რომ ისინი დაეპურებინა, დაემშვიდებინა, დაეძინებინა, ჯოჯოხეთურ პირობებში ქმნიდა ჟურნალისტურ შედეგებს ამა თუ იმ თემაზე, ამა თუ იმ პრობლემაზე.

ბატონმა მურმანმა თავისი დაბადების მესამოცე წელს კვლავ ახალი პუბლიცისტური შედეგებით გაგვახარა. მას „ნარკვევი რუსულ იდეაზე“ ჰქვია. მიუხედავად იმ როლისა, რომელიც რუსეთმა შეასრულა საქართველოს დაკანონებასა და სრულ აღმოფხვრაში, აქ ვერ ნახავთ რუსი ხალხის სიძულვილს. აქ რუსი ხალხის ტრაგედია დანახულია თვით რუსეთის საამაყო შვილების თვალთ, რომელთა ნააზრევის დამალვას და ჩაკვლას ისევე გააფრთებით ცდილობდა ველიკორუსული შოვინიზმი, როგორც სხვა ხალხთა დემოკრატიულად მოაზროვნე შვილებისას.

ტექნიკური რედაქტორი: ლუარა გამყრელიძე

კომპიუტერული მომსახურება: თეანა ზაქარაია, ემა ჩიბიროვი

დამკაბადონებელი: ნანა ყანდაშვილი

დიზაინი: ირაკლი უშვერიძე

ავტორებს ვთხოვთ, მოგვანოდონ მასალების ელექტრონული ვერსია

აინყო და დაკაბადონდა შპს „გამომცემლობა „მიჯნაში“

☒ ტაშენტის ქ. №25, ბ.1, ტელ. 2-38-03-11

დაიბეჭდა გამომცემლობა „უნივერსალის“ სტამბაში

☒ ა. პოლიტკოვსკაიას, №4, ტელ. 5-99-33-52-02

აქ შევიკრიბენი არსებობას ყოვლისგანმ უარგავი უხილავი ძალისა,
ჩემში აამოქმედს ის შემოქმედებითი ჰოცენციასლი,
რომელსაც უნდა მივყვანე საყუთარო თავის შემეცნებადღე

თუ თქვენ დაგაინტერესათ ჩვენმა ჟურნალმა,
მაშინ შეგიძლიათ მისი ელექტრონული ვერსია
მოიძიოთ:

საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკა

ივერიელი

ციფრული ბიბლიოთეკა

dspace.nplg.gov.ge

